

TERCÜME

SALLUSTIUS *Marius'un Söylevi*
ŞEMS-İ TEBRİZİ *Sobbetler*
FARABİ *Mutluluğun Elde Edilmesi*

ŞİRLER

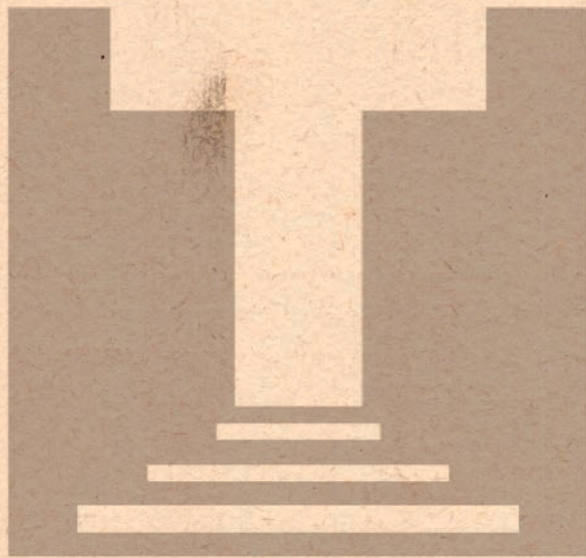
Baudelaire-Mallarmé-Apollinaire-Supervielle
Cendrars-Eluard-Soupault-Char-Prévert-
Saint-John Perse

WALTER BENJAMIN *Çeviricinin Ödevi*
SAINT-JOHN PERSE *İsveç Söylevi*
FEDERICO GARCIA LORCA *Yerma*

1960 yılında yabancı dillerden Türkçeye
çevrilen eserler bibliyografyası (B. Abacıoğlu)

TÜSTAV

TÜSTAV

TERCÜME

*Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu tarafından
üç ayda bir çıkarılır*

Tercüme Bürosu adına idare eden:

Prof. Bedrettin TUNCEL

İdare yeri: Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu, Ankara

Dizildiği ve basıldığı yer: Millî Eğitim Basımevi, Ankara

Dergiye gönderilen yazılardan basılmayanlar geri verilmez.

Tercüme ve yazılar şu adrese gönderilmelidir:

TERCÜME dergisi, Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu
Posta Caddesi, ANKARA

TERCÜME

SAYI: 73-74

OCAK - HAZİRAN 1961

CİLT: XV

HASAN-ÂLİ YÜCEL

İlk sayısı 19 Mayıs 1940 tarihinde yayımlanan Tercüme dergisinin çıkarılması ve yaşatılması yolunda Millî Eğitim Bakanlığı süresince ve Bakanlıktan ayrıldıktan sonra da, en yakın ilgiyi esirgememiş olan rahmetli Hasan-Âli Yücel'i dergimizle bağıntıları yönünden ve özellikle tercüme alanında memleketimizde açılmasına önderlik ettiği yeni çığır bakımından lâayık olduğu şekilde gelecek sayımızda anmaya çalışacağız.

Bu sayımızda sadece Tercüme Bürosu olarak, vakitsiz ölümünden duyduğumuz derin üzüntüyü ifade etmekle yetineceğiz. Memleketimizde 1940 yılında Millî Eğitim Bakanlığı eliyle ve büyük bir hızla başlıyan tercüme hareketlerini onun gerçekten Humanist kültüre dayanan ve uzağı gören Atatürkçü anlayışının en belirli örneklerinden sayıyoruz.

GAIUS SALLUSTIUS CRISPUS

Marius'un Söylevi

(Iugurtha Savaşı, 84 - 85)

Gaius Sallustius Crispus İ.ö. 86 yılında Orta İtalyanın Aminternum kasabasında doğmuştur. Halk sınıfından, fakat varlıklı bir ailenin çocuğu olduğu için, sağlam bir eğitim görmüş ve ilk fırsatta siyaset hayatına atılarak senatörlüğe kadar yükselmiştir: kendi ifadesine göre bu yolu yalnız yükselme hırsı ile değil, siyasi problemlere karşı gerçek ilgi duyduğundan seçmiştir (Caesar'a Mektup, II, I 3/4). Roma'yı bu yıllarda kasıp kavuran iç çatışmada Caesar ve halkçılarla birlikte, iktidarı ellerinde tutmak isteyen aristokratlara karşı mücadele etmiş; Caesar'ın zayıf düştüğü bir anda (50 yılında) ahlâksızlıkla suçlandırılarak senatodan kovulmuş, hemen sonra —Caesar'ın desteklemesi ile— tekrar üyeliğe alınmıştır. İç savaşta gene Caesar için çalışmış, Numidya'ya prokonsül atanmıştır. Roma'ya dönüşünde vurgunculukla suçlandırılmış ve Caesar'ın öldürülmesi üzerine ümitsizliğe kapılarak, hususi hayata çekilmiştir. Ömrünün geri kalan yıllarını tarih eserlerini yazmaya hasretmiş ve 35 yılında ölmüştür.

Sallustius'un bu davranışı kendisinin yalnız göze batmamak endişesinden ileri gelmez; soysuzlaşmış olan siyasetten çekilip gerçek bulduğu inkılâbın gerçekleşmesi için eser yazarak mücadele etmek arzusunun da büyük payı vardır. Nitekim seçtiği konular ve bunları işleyişi de bunu gösteriyor. Catilina suikasti adlı monografisinde Roma oligarşisinin, iktidar uğruna hiçbir cinayetten çekinmeyecek kadar derin bir ahlâk bozukluğu içinde kıvrandığını; Iugurtha Savaşı adlı monografisinde de bu ahlâk düşüklüğünün ilk belirti ve sebeplerini açıklamak gayesini gütmektedir. Kanaatine göre, bu deritten kurtulabilmek için Roma'da iktidarın aristokratların elinden alınarak halka devredilmesi gerekir; bu amaçla birinci eserinde Cato'ya karşı Caesar'ı, ikincisinde ise beceriksiz asil komutanlara karşı bir halk çocuğu olan Marius'u yüceltir. Sallustius bundan sonra ele aldığı ve monografi çerçevesini aşan Tarih adlı eserinde kendi kuşağının içinde yaşadığı kriz yıllarını konu edinmiş ise de, on yıllık (78-67) bir süreyi içine alan beş kitaptan ötesini yazamamıştır. Sallustius'un şaheseri olduğu tahmin edilen bu eserden ancak fragmentler kalmıştır.

Sallustius Roma'da tarihi monografi türünün kurucusudur. Gerçi kendisini kronolojiye riayetsizlik, kaynakları sistemli bir şekilde incelememek ve tarafsız olmamakla suçlandırırlar. Ama Roma'da tarihin geçmişi araştıran bir bilimsel alan olmayıp gelecek kuşakların görgü ve olgunluğunun yükselmesini hedef tutan bir sanat çabası olduğu unutulmamalıdır. İşte Sallustius'un büyüklüğü sanatçı oluşundadır: olayları maddi varlıklarmış gibi sıralamaz: yaratmak istediği tesire göre düzenler; olaylardan çok, tarihin yapıcılarını bildiği şahıslara önem verir; bunların ruh durumlarını inceler, portrelerini çizer. Sallustius felsefi kültürü olan bir şahsiyettir: ciddi bir anlatışla senteze gider. Siyaset adamı ve ülkücüdür: tarafsız değildir, fakat insaflıdır; kötümserdir, fakat mücadeleden vaz geçmez. Ünlü Yunan tarihçisi Thukydides'i örnek almıştır.

Stili olmayan bir yazar sanatçı değildir; Sallustius da, çağdaşları Caesar ve Cicero ile birlikte, stili ile de ün salmıştır: anlatışı kısa ve öz, cümleleri değişik (variatio); ritme iltifat etmez.

Okuyucularımıza 107 yılında konsül seçilen Marius'un Roma halkına söylediği "yakıştırma" söylevin tercümesini sunuyoruz.

TÜSTAV

C. SALLUSTI CRISPI
DE BELLO IUGURTHINO

C. 84 - 85.

84. At Marius, ut supra diximus, cupientissima plebe consul factus, postquam ei provinciam Numidiam populus iussit, antea iam infestus nobilitati, tum vero multus atque ferox instare: singulos modo modo univorsos laedere; dictitare sese consulatum ex victis illis spolia cepisse; alia praeterea magnifica pro se et illis dolentia. Interim quae bello opus erant prima habere: postulare legionibus supplementum, auxilia a populis et regibus arcessere, praeterea ex Latio sociisque forstissimum quemque, plerosque militiae, paucos fama cognitos accire, et ambiundo cogere homines emeritis stipendiis secum proficisci. Neque illi senatus, quamquam adversus erat, de ullo negotio abnuere audebat; ceterum supplementum etiam laetus decreverat, quia neque plebi militia volenti putabatur et Marius aut belli usum aut studia volgi amissurus. Sed ea res frustra sperata: tanta lubido cum Mario eu di plerosque invaserat. Sese quisque praeda locupletem fore, victorem domum rediturum, alia huiusce modi animis trahebant; et eos non paulum oratione sua Marius arrexerat. Nam postquam, omnibus quae postulaverat decretis, milites scribere volt, hortandi causa simul et nobilitatem uti consueverat exagitandi contionem populi advocavit. Deinde hoc modo disseruit:

85. "Scio ego, Quirites, plerosque non isdem artibus imperium a vobis petere et, postquam adepti sunt, gerere: Primo industrios supplices modicos esse, dein per ignaviam et superbiam aetatem agere. Sed mihi contra ea videtur: nam, quo pluris est univorsa res publica quam consulatus aut praetura,

84. Marius, yukarda söylediğimiz gibi, demokratların arzu ve gayreti ile konsül seçilip halk tarafından Numidya bölgesinin yönetimine atandıktan sonra, önceleri de düşman olduğu aristokratlara artık durmadan, şiddetle yükleniyor, kâh şunu bunu ayrı ayrı, kâh hepsini birden bırpalıyordu. Konsüllüğü, alt ettiği düşmanlarından ganimet olarak ele geçirdiğini söylüyor ve kendini yücelten, berikileri ise üzen sözlerle tekrar tekrar dâba başka hücumlarda bulunuyordu. Bu arada, savaş için gerekli hazırlıkları da ihmal etmiyordu: alay kadrolarını doldurmak üzere er talep ediyor, dost kavim ve kırallardan yardımcı kuvvet istiyor, bundan başka Latium'dan ve mütefiklerden pek çoğunu savaşta bizzat, birkaçını da gıyaben tanıdığı en cesur kimseleri çağırıyor ve, memleket memleket dolaşarak, ihtiyat erleri kendisi ile birlikte harekete zorluyordu. Senato, hiç hoşlanmadığı halde, olmaz demeye cesaret edememekte idi; alay kadrolarının doldurulmasına esasen memnuniyetle karar vermişti; çünkü halkın askerliğe eğilimi olmadığı, Marius'un da ya savaş için bundan bir fayda sağlamıyacağı yabut da kitlenin sevgisini kaybedeceği kanaatinde idi. Fakat, Marius ile beraber gitmek arzusu pek çok kimseleri öyle sarmıştı ki, bu ümitleri boşa çıktı. Gerçekten herkes ganimetle zengin olacağını, evine muzaffer döneceğini ve dâba buna benzer şeyler tasarlıyordu. Marius, söylediği bir nutukla, bunları hayli cesaretlendirmişti. Nitekim bütün istekleri karar altına alınıp sıra asker yazdırmaya gelince, hem askerleri isteklendirmek hem de —âdeti üzere— aristokratları tartaklamak amacı ile vatan-daşları toplantıya çağırtdı. Sonra şöyle konuştu:

eo maiore cura illam administrari quam haec peti debere. Neque me fallit, quantum cum maximo beneficio vostro negoti sustineam. Bellum parare simul et aerario parcere, cogere ad militiam eos, quos nolis offendere, domi forisque omnia curare, et ea agere inter invidos occursantis factiosos, opinione, Quirites, asperius est. A hoc, alii si deliquere, vetus nobilitas, maiorum fortia facta, cognatorum et adfinium opes, multae clientelae, omnia haec praesidio adsunt; mihi spes omnes in memet sitae, quas necesse est virtute et innocentia tutari; nam alia infirma sunt. Et illud intellego, Quirites, omnium ora in me convorsa esse; aequos bonosque favere —quippe mea bene facta rei publicae procedunt—, nobilitatem locum invandundi quaerere. Quo mihi acrius adnitendum est, uti neque vos capi- amini et illi frustra sint. Ita ad hoc aetatis a pueritia fui, uti omnis labores et pericula consueta habeam. Quae ante vostra beneficia gratuito faciebam, ea uti accepta mercede deseram, non est consilium, Quirites. Illis difficile est in potestatibus temperare, qui per ambitionem sese probos simulavere; mihi, qui omnem aetatem in optumis artibus egi, bene facere iam ex consuetudine in naturam vortit.

Bellum me gerere cum Iugurtha iussistis, quam rem nobilitas aegerrime tulit. Quaeso, reputate cum animis vestris, num id mutare melius sit, si quem ex illo globo nobilitatis ad hoc aut aliud tale negotium mittatis, hominem veteris prosopiae ac multarum imaginum et nullius stipendi: scilicet ut in tanta re ignarus omnium tripidet festinet,umat aliquem ex populo monitorem officii sui. Ita plerumque evenit, ut quem vos imperare iussistis, is imperatorem alium quaerat. Atque ego scio, Quirites, qui, postquam consules facti sunt, et acta maiorum et Graecorum militaria praecepta legere coeperint: praeposteri homines; nam gerere quam fieri tempore posterius, re atque usu prius est. Comparete nunc, Quirites, cum illorum superbia me hominem novum. Quae illi audire aut legere solent, eorum

“Ey Romalılar, pek çok kimsenin tüm yetkiyi sizden bir türlü istediğini, bunu, elde ettikten sonra ise, başka türlü kullandığını ben bilirim: ilkin gayretli, yalvarırcasına, ölçülü davranır, sonra günlerini miskinlik ve kibir içinde geçirip giderler. Fakat ben tam aksi fikirdeyim, çünkü devlet işlerinin bütünü bir konsüllük veya bir pretörlükten ne kadar daha önemli ise, bu işlerin idaresi o mevkilerin istenmesinde gösterilen özenden o kadar daha büyük bir özen ister. Evet, ben sizin lütfunuzla ne kadar güç bir görevi üzerime aldığımı bilmiyor değilim. Savaş hazırlıklarını yapmak ve aynı zamanda, hazineyi korumak; kırmak istemediğin kimseleri askerlik hizmetine zorlamak; iç ve dış politikayı düzenle yönetmek ve bütün bu işleri kışkanç, muhalif, partici insanlar arasında yürütmek, ey Romalılar, samıldığından çetin şeydir. Üstelik, başkaları eğer bir yanlış yaparlarsa, onların eski asaletleri, atalarının kahramanlıkları, hısm ve akrabalarının imkânları ve kendilerine bağlı kimselerin kalabalığı vardır: bütün bunlar onları korur. Benim ise bütün ümitlerim yalnız kendimdedir; bu ümitler, ister istemez, benim fazilet ve masumiyetime dayanmaktadır, çünkü başka desteklerim yoktur. Ey Romalılar, şunu da görüyorum ki herkesin gözleri bana çevrilmiştir; iyi ve dürüst vatandaşlar—benim yaptıklarım devlete faydalı olduğundan— benden yanadırlar, ama aristokratlar gedik açacak yer kollamaktalar. Bu durumda, sizin tuzağa düşürülmemeniz, onların ise hayal kırıklığına uğramaları için benim daha da gayret göstermem lâzım. Ben çocukluk çağından bu yaşma kadar kendimi her zahmet ve tehlikeye alıştıracak şekilde davrandım. Lütfunuzdan önce karşılık beklemeden tuttuğum yoldan, karşılığını aldıktan sonra ayrılmak benim için akıl kârı değildir, ey Romalılar. Kendilerini, oy kazanmak için dürüst gösteren kimseler iktidarda nefislerini tutamazlar; ben ise bütün ömrümü fazilet içinde geçirdim: doğru hareket bende, bir alışkanlık iken, artık ikinci bir tabiat halini almıştır.

Benim Iugurtha ile savaşmamı emretmiş bulunuyorsunuz:

partem vidi, alia egomet gessi; quae illi litteris, ea ego militando didici. Nunc vos existumate, facta an dicta pluris sint. Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam: mihi fortuna, illis probra obiectantur. Quamquam ego naturam unam et communem omnium existumo, sed fortissimum quemque generosissimum. Ac si iam ex patribus Albini aut Bestiae quaeri posset, mene an illos ex se gigni maluerint, quid responduros creditis nisi sese liberos quam optimos voluisse? Quod si iure me despiciunt, faciant idem maioribus suis, quibus, uti mihi, ex virtute nobilitas coepit. Invident honori meo: ergo invideant labori, innocentiae, periculis etiam meis, quoniam per haec illum cepi. Verum homines corrupti superbia ita aetatem agunt, quasi vestros honores contemnant, ita hos petunt, quasi honeste vixerint. Ne illi falsi sunt, qui divorsissimas res pariter expectant, ignaviae voluptatem et praemia virtutis. Atque etiam, cum apud vos aut in senatu verba faciunt, pelaraque oratione maiores suos extollunt; eorum fortia facta memorando clariores sese putant. Quod contra est: nam quanto vita illorum praeclarior, tanto horum socordia flagitiosior. Et profecto ita se res habet: maiorum gloria posteris quasi lumen est, neque bona neque mala eorum in occulto patitur. Huiusce rei ego inopiam fateor, Quirites; verum, id quod multo praeclarior est, meamet facta mihi dicere licet. Nunc videte, quam iniqui sint. Quod ex aliena virtute sibi arrogant, id mihi ex mea non concedunt: scilicet quia imagines non habeo et quia mihi nova nobilitas est; quam certe peperisse melius est quam acceptam corrupisse.

Equidem ego non ignoro, si iam mihi respondere velint, abunde illis facundam et compositam orationem fore; sed in vostro maximo beneficio cum omnibus locis me vosque maledictis lacerent, non placuit reticere, ne quis modestiam in conscientiam duceret. Nam me quidem ex animi mei sententia nulla oratio laedere potest: quippe vera necesse est bene praedi-

bunu aristokratlar hiç çekemiyorlar. Kuzum, karar değiştirerek, veya buna benzer bir işe aristokratlar güruhundan birini, evinde birçok atasının büstlerini muhafaza eden, asaletpenab, fakat hiç askerlik etmemiş bir kimseyi göndermenin daha iyi olup olmayacağını, vicdanımızla baş başa kalarak bir düşünün: değil mi ya, böyle önemli bir durumda, gitsin de, her şeyden bibaber, tepinsin telâşlansın, sonra, kendisine görevini gösterecek birini tutup halktan seçsin! Sizin komutanlığa getirdiğiniz kimseler —çoğu böyle olur— kendileri için başka bir komutan ararlar. Ey Romalılar, ben öylelerini bilirim ki konsül seçildikten sonra atalarının bayatını ve Yunanlıların askerlik kurallarını okumaya koyulmuşlardır: ters insanlar bunlar; çünkü konsüllük, konsül olmaktan zaman bakımından sonra gelir ama, aslında ve gerçekte öncedir. Karşılaştırın şimdi, ey Romalılar, onların kibri ile benim yeni adam oluşumu. Onların dinlemek veya okumak âdetinde oldukları şeylerin bir kısmını ben gördüm, bazılarını da kendim yaptım; onların kitaplarda öğrendiklerini ben askerlik yaparak öğrendim. Şimdi, söz mü daha değerlidir yoksa iş mi, siz takdir edin. Benim yeni adam oluşumu hor görüyorlar, ben de onların miskinliğini: benim talibim, onların şerefsizlikleri yeriliyor. Doğrusu ben herkesin bir ve ortak vasıfta doğduğunu; kim cesursa, onun asil olduğu fikrindeyim. Eğer Albinus'un veya Bestia'nın babalarına kendilerinden benim mi yoksa onların mı dünyaya gelmelerini tercih ettikleri sorulabilseydi, mümkün olduğu kadar iyi oğullar istedikleri cevabından başka ne söyleyeceklerini sanırsınız? Bu adamlar eğer kendilerini bana hor bakmakta baklı görüyorlarsa, asaletleri, benimki gibi, faziletten doğmuş olan atalarım da hor baksınlar. Eriştiğim şeref mevkiini kıskanıyorlar: o halde masumiyetimi, katlandığım zahmet ve tehlikeleri de kıskansınlar, çünkü bu mevkie ben bu yoldan eriştim. Ancak, gurur hastası olan bu adamlar sizce verilen şerefleri hor görürcesine ömür sürmekte, fakat şerefle yaşamışçasına arzulamaktadırlar. Ama birbirinden apayrı şeyleri, yani miskinliğin zevki

cent, falsa vita moresque mei superant; sed quoniam vostra consilia accusantur, qui mihi summum honorem et maximum negotium inposuistis, etiam atque etiam reputate, num eorum paenitendum sit. Non possum fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus maiorum meorum ostentare, at, si res postulet, hastas vexillum phaleras, alia militaria dona, praeterea cicatrices advorso corpore. Hae sunt meae imagines, haec nobilitas, non hereditate relicta, ut illa illis, sed quae ego meis plurimis laboribus et periculis quaesivi. Non sunt composita verba mea; parvi id facio: ipsa se virtus satis ostendit; illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant. Neque litteras Graecas didici: parum placebat eas discere, quippe quae ad virtutem doctoribus nihil profuerant. At illa multo optuma rei publicae doctus sum, hostem ferire, praesidium agitare, nihil metuere nisi turpem famam, hiemem et aestatem iuxta pati, humi requiescere, eodem tempore inopiam et laborem tolerare. His ego praeceptis milites hortabor, neque illos arte colam, me opulenter, neque gloriam meam, laborem illorum faciam. Hoc est utile, hoc civile imperium: namque, cum tute per mollitiam agas, exercitum supplicio cogere, id est dominum, non imperatorem esse. Haec atque talia maiores vestri faciundo seque remque publicam celebravere: quis nobilitas freta, ipsa dissimilis moribus, nos illorum aemulos contemnit et omnis honores non ex merito, sed quasi debitos a vobis repetit. Ceterum homines superbissimi procul errant. Maiores eorum omnia quae licebat, illis reliquere, divitias imagines memoriam sui praeclaram; virtutem non reliquere, neque poterant: ea sola neque datur dono neque accipitur. Sordidum me et incultis moribus aiunt, quia parum scite convivium exorno neque histrionem ullum neque pluris preti cocum quam vilicum habeo. Quae mihi lubet confiteri, Quirites. Nam ex parente meo et ex aliis sanctis viris ita accepi munditias mulieribus, laborem viris convenire, omnibusque bonis oportere plus gloriae quam divitiarum esse; arma, non suppellectilem decori esse. Quin ergo, quod iuvat,

ile faziletin mükâfatını bir arada beklemekte yanılıyorlar elbet! Üstelik senatoda veya sizin huzurunuzda konuştukları zaman, çoğu sözleri ile atalarını göklere çıkarıyor, onların kabramanlıklarını anmakla kendilerinin daha bir şöhret kazandıklarını sanıyorlar. Tam aksine, çünkü onların bayatı ne kadar ışıklı ise, bunların gevşekliği o kadar yüz kızartıcı. Ve gerçekte durum şöyledir: ataların ünü sonrakiler için bir ışık gibidir: bunların ne iyiliklerini karanlıkta bırakır, ne de kötülüklerini! Bu bakımdan ben yoksul olduğumu itiraf ediyorum, ey Romalılar; ancak —bu çok daha güzel bir şey— ben kendi başarılarımdan söz edebilirim. Görün şimdi ne kadar haksız olduklarını! Başkalarının faziletinden çıkardıkları payı benim kendi başarılarımdan çıkarmama müsaade etmek istemiyorlar: tabii, çünkü benim ata büstlerim yok, çünkü benim asaletim yeni! Ama asaleti miras olarak alıp berbat etmektense, insanın onu kendi kazanması daha iyidir.

Bana cevap vermek isteseler, doğrusu, iyi düzenlenmiş nice güzel nutuklar söyleyeceklerini bilmiyor değilim; fakat bağısladığımız yüce şerefi bahane ederek beni ve sizleri her yerde karalıyorlar; ben de, kimse itidalimi itiraf sanmasın diye, söylemem gereken şeyleri söylemeden geçmek istemedim; gerçekte, benim kanaatime göre, hiçbir söz bana dokunmaz: gerçeği söylerlerse, beni ister istemez öveceklerdir; yok, uydu-racak olurlarsa, benim bayatım ve ahlâkım böyle iftiraların hakkından gelir. Sizleri bana en yüksek şeref mevkiini ve bu çok önemli görevi vermekle suçlandırmalarına gelince, kararınızdan dönüp dönmemek gerektiğini iyice düşünmek size düşer. İnan olsun diye, ben ne atalarımın büstlerini gösterebilirim, ne zafer törenlerini, ne de konsüllüklerini; ama, gerekirse, mızraklarımı, sancağımı, madalya ve başka askerlik armağanlarımı, bunlardan başka da, vücudumun ön kısmında bulunan yara izlerimi! Benim büstlerim bunlar; benim, berikiler gibi mirasa konarak değil, bizzat katlandığım zahmetler ve göğüs gerdiğim tehlikeler pahasına eriştiğim asalet bu!

quod carum aestumant; id semper faciant: amet, potent, ubi adulescentiam habuere, ibi senectutem agant, in conviviis, dediti ventri et turpissimae parti corporis; sudorem pulverem et alia talia relinquunt nobis, quibus illa epulis iucundiora sunt. Verum non ita est; nam ubi se flagitiis dedecoravere turpissimi viri, bonorum praemia ereptum eunt. Ita iniustissime luxuria et ignavia, pessimae artes, illis qui coluere eas nihil officiant, rei publicae innoxiae cladi sunt.

Nunc quoniam illis, quantum mei mores, non illorum flagitia poscebant, respondi, pauca de re publica loquar. Primum omnium de Numidia bonum habete animum, Quirites. Nam quae ad hoc tempus Iugurtham tutata sunt, omnia removistis, avaritiam inperitiam atque superbiam; deinde exercitus ibi est locorum sciens, sed mehercule magis strenuus quam felix; nam magna pars eius avaritia aut temeritate ducum attrita est. Quam ob rem vos, quibus militaris aetas est, adniti-mini mecum et capessite rem publicam; neque quemquam ex calamitate aliorum aut imperatorum superbia metus ceperit. Egomet in agmine aut in proelio consultor idem et socius periculi vobiscum adero, meque vosque in omnibus rebus iuxta geram. Et profecto dis iuvantibus omnia matura sunt, victoria praeda laus: quae si dubia aut procul essent, tamen omnis bonos rei publicae subvenire decebat. Etenim nemo ignavia immortalis factus est, neque quisquam parens liberis uti aeterni forent optavit, magis uti boni honestique vitam exigerent. Plura dicere, Quirites, si timidis virtutem verba adderent; nam strenuis abunde dictum puto."

Düzgün değil benim sözlerim; ama bunun önemi yok: faziletin kendisi kendini yetesiye gösterir; ayıplarını örtebilmek için düzgüye onların ihtiyacı vardır. Ben Yunan edebiyatını da öğrenmiş değilim: öğreticilerini bile fazilet yoluna sevk etmeye elvermeyen bu konu ile ilgilenmekten pek hoşlanmıyordum. Fakat düşmanı vurmak, nöbete girmek, utandırıcı bir addan başka bir şeyden kormamak, soğuğa ve sıcağa dayanmak, aynı zamanda hem açlığa hem zhmete katlanmak, yerde dinlenmek gibi devlete çok faydalı olan şeyleri bilirim. Askerlerimi de ben işte şu kurallara uyararak cesaretlendireceğim: kendimi bolluk, onları ise sıkıntı içinde ömür sürdüreceğim değilim; şan ve şeref benim, zahmet ise onlarındır demeyeceğim. Vatanın yararını ve vatandaşın haysiyetini düşünen kimse böyle komutanlık eder; çünkü kendin keyfince yaşayıp orduyu şiddet tehdidi ile zorlamak komutanlık değil, zorbalık etmek demektir. İşte atalarınız kendilerine ve devlete bu ve buna benzer davranışlarla ün kazandırmışlardır: aristokratlar, ablâk bakımından çok farklı oldukları halde, onlara dayanarak, bir eşleri olmaya çalışan bizleri hor görüyor ve bütün şeref mevkiilerini, değere göre değil, bir hakmış gibi kendilerine geri vermenizi istiyorlar! Fakat bunca üstünlük taslayan bu zatlar çok yanılıyorlar. Ataları onlara servet, büstler, parlak bir ün, kısaca mümkün olan her şeyi bırakmışlardır; ama fazileti değil; onu biramazdılar da; çünkü yalnız fazilet ne armağan edilir, ne armağan alınır. Zifayet sofrasını pek bilgi ile süsleyemediğim, bir hokkabazım, kâhyamdan pahalıya oturan bir aşçım olmadığım için bana düşkün ve kaba saba adam diyorlar. Bunu itiraf etmek benim için bir zevktir, ey Romalılar! Zira ben babamdan ve namusları ile tanınmış kimselerden zarafetin kadınlara, işin de erkeklerle yarıştığımı ve her iyi insanın servetten çok üne muhtaç olduğunu öğrenmişimdir; süs eşyası değil, silâhlar şan verir, derlerdi. İşte bunun için, varsın, boşlarına gideni, değer bildiklerini yapadursunlar: sevişsinler, içsinler, ibtiyarlık çağlarını —delikanlılıklarında yaptıkları gibi— ziya-

fetlerde geçirsinler: midelerinden ve vücutlarının ut yerlerinden başka bir şey düşünmesinler! Ama öyle olmuyor! Çünkü son derece utanmaz olan bu kahramanlar, kendilerini rezalete boğduktan sonra, iyilerin mükâfatlarını gasba gidiyorlar. Böylece sefahat ile miskinlik gibi en kötü kusurlar kendilerine taparcasına bağlananlara zarar vermiyor da masum devletin mahvına sebep oluyor.

Onlara, rezaletlerinin değil, benim ablâkımın sınırladığı ölçüde cevap verdikten sonra, biraz da devlet işlerinden söz edeceğim. Her şeyden önce, ey Romalılar, Numidya meselesi hakkında gönlünüz rahat olsun, Çünkü şu ana kadar Iugurtha'yı koruyan ne varsa her şeyi: tamahı, tecrübesizliği ve kibiri ortadan kaldırmış bulunuyorsunuz; sonra orada, memleketi tanıyan ve gerçekte, Herakles hakkı için, cesur, fakat o ölçüde talibli olmayan bir ordu var; çünkü talibinin bir kısmını komutanların tamahı veya körü körüne atılğanlıkları yıpratmıştır. Böyle olduğu için, askerlik çağında olan sizler gayretinizi benimki ile birleştirin, devlet hizmetine şevkle sarılın; başkalarının felâketinden veya komutanların kibirinden ötürü birinizin içine korku girmesin! Yürüyüşte olsun savaşmada olsun, ben yol göstererek ve gene ben tehlikeleri paylaşarak yambaşımızda bulunacağım! Her şeyde sizi kendimle bir tutacağım. Ve şüphesiz, tanrıların yardımı ile, zafer, ganimet, şan ve şeref, her şey hazır, olgun hale gelmiş. Durum kararsız ve sonuç henüz uzak olsa bile, iyi vatandaşların gene de devletin yardımına koşmaları gerekirdi. Evet, miskinlikle ölümsüzlüğe erişilmez; hiçbir baba oğulları için sonsuz bir hayat dilemez, aksine dürüstlikle ve şerefle yaşamalarını ister.

Daba da konuşurdum, ey Romalılar, sözler korkaklara yitlik katabilseydi; cesurlar için çok bile konuştum sanıyorum."

ŞEMS-İ TEBRİZİ'NİN "MAKALÂTI"NDAN

Mevlânânın gönlünü aşk ve ilham ile tutuşturan Tebrizli Şemseddin'in bir çok mânevi mazhariyetlere sahip ulu bir İrfan ve hakikat ehli olduğu şüphesizdir. Şemsin doğum tarihi kesin olarak bilinmiyor, ancak 29 Kasım 1244 tarihinde Konya'ya geldiği vesikaların şahadetinden anlaşılmaktadır. O zamanın ergin müderrislerinden, Celâleddin ile tanışan bu Azerî Türkü Derviş, ona İlahî aşkı, Şiir ve Sema şevkini aşlamış Mevlânâyı aylarca Halvete çekerek ona gerekli mânevi bilgileri telkin etmiştir. Şems, Konya halkının hoşnutsuzluğu yüzünden 1246 yılının Mart ayında Konyadan Şama şitmiş ise de, Mevlânânın ısrarlı daveti üzerine tekrar Konyaya dönmüştür. İkinci gelişinde de halkın dedikodusu ile rahatı kaçan Şems bu sefer tekrar 19 Temmuz 1246 da Şama gitmiştir.

Mevlâna bu ayrılığa da dayanamamış, oğlu Sultan Veled'i Şam'a göndererek Konyaya getirmesini istemiş ve üçüncü defa Konyaya gelen Şems, son defa yine halkın nefret duygularıyla karşılaştığını anlayınca 1247 yılında bir gece ortadan kaybolmuştur. Mevlâna'nın ikinci oğlu Alâeddin tarafından öldürüldüğü doğru değildir.

Şems'in bugün "Hırka-i şems" veya "Makalâti Şems" adıyla tanınmış bir eseri vardır. Okurlarımıza birkaç örneğini sunduğumuz bu eser büyük Sofinin sohbet meclisinde bazı meraklı müritler tarafından derlenmiştir. Sofiye telkinleri ve öğütlerinden ibaret olan eserde bazan çok ileri görüşler, ilâhî hakikatler yer almıştır.

Dün gece yine dostları arıyordum. Her birini ayrı ayrı göz önüne getirdim. Her birinin itikadına, niyazına, anlayışına bir başkalık gelmiş, bu niçin böyle oluyor? dedim ve hallerine acıdım. O bizimdir, böyledir, sen de bu gönül hoşluğu ile kal ki, bizim olasın, dedim. O selâmı onun için verdim. Selâm verdiklerime böyle yaparım. Onun önce işini yoluna koyar, sonra hal hatır sorarım. Bin defa söyledim, her kimi seversek ona cefa ederiz. Onun azıcık düşkünlüğünü görünce de, yüz bin mükâfat veriyoruz. Ötekilerini de dağlarda tutmuyoruz ya. Her kimin başını sahraya çevirdilerse bu, yabancılıktan ve bilgisizliktendir. Ona saygı gösterelim. Hizmetinde bulunalım. Çünkü bize yabancı kalmış, uzaklaşmıştır. Nihayet görmüyor musun ki senin eski pabuçlarını bile taşıyacak değeri olmıyan

birine saygı göstermekte ve onu yüksek görmekte ne kadar ileri gidiyoruz; kaç defa onun kötü hallerine göz yumarız. Düşünmüyor musun ki nebilerin, velilerin başlarına gelen belâlar da o yüzdendi. Çünkü onlar Allahın has kulları idiler dün... Gönül alçaklığı gösterdi, birinin tevazû göstermesi benim hoşuma gider. Çünkü o kimsenin hali bütün dostlar, düşmanlar, mü'minler ve kâfirler için rahmetin son derecesidir. Tanrıdan bunu dilerim ki onlara doğru yolu gösterebilirsin.

Gönlüm o köpeğin (nefsin) yüzünden bir aydınlığa eremedi. Hep onu şöyle idare et, böyle yaşat ki kimse vurup incitmesin kaygısıyla oyalandım.

Çok ayrı düştük. Biz evde bile dağılmış bir haldeyiz. Biri o tarafa, o kâsenin başına gider, öteki bu sofranın başına koşar. Gariptir, bu hikâyeye ve bütün bunlar onun hatırına gelse bile yalnız bizim kendisini görmek hususundaki arzumuzu hatırlamaz. Ona ne diyelim ki; kendisine bu kadar saygı beslediğimiz halde hâlâ bizden uzak durmakta, yabancılık göstermektedir. Bu hikâyeye uzundur.

Tanrıya yalvardım, Yarabbi beni kendi velilerinle tanıştırsın, onlarla yoldaş et, dedim. Rüyamda seni bir veli ile yoldaş edelim dediler. Sordum, o veli nerededir? Ertesi gece bu velinin Rum Diyarında (Anadolu) olduğunu söylediler. Bir müddet sonra tekrar gördüğüm rüyada: henüz vakti gelmemiştir, her işin bir zamanı vardır, dediler. Benim bir âdetim vardır, yanıma gelenlere sorarım. Konuşacak mısın? Yoksa dinleyecek misin? Konuşacağım derse üç gün üç gece arka arkaya dinlerim. Meğer ki o kaçsın da ben kurtulayım. Eğer ben dinliyeceğim derse ben de o halde biribirimizle uyuşuruz derim, ben söze başlarım, o da lâf arasında konuşur. Sofiye sormuşlar: peşin bir tokat mı istersin yoksa veresiye para mı? Vur da geç, demiş. Bu bir nimettir. Geç derken acıdan koruyor, nimetin elden gitmesine acıyor. (M) diyor ki, *falan, dün gece rakediyordu. Ger-

çi başka zamanlarda bir nevî edep dışı hareket olması bakımından bu hali hoşuma gitmezdi, fakat dün gece bunun neden ileri geldiğini bildiğim için pek hoşlandım, rahatladım.

Ben de duaya bel bağladım. Ağır davranırsın, ağır davranırlar. Acele edersin, acele ederler. Sen bu Meryemi sevmiyorsun; bu yavrunun güzelliğini görmüyor musun? Ona âşık olmuyor musun?

Derse başlayan bir çocuk var, öteki arkadaşlarını da kendisiyle birlikte ders okumaya, Kur'an öğrenmeğe teşvik eder. Bir başka çocuk da bunun tamamıyla aksidir. Kitaptan, dersten kaçır ama kendi kendine, ben ne bahtsızım, benim yaşımdaki bütün çocuklar mektebe başlamış diye gizlice ağlar. Bu çocukta ümit vardır. Ama üçüncü bir çocuk daha var ki başka arkadaşlarını da kendisiyle birlikte mektepten geçirir. İşte onda hiç ümit yoktur. Bu çocukların ikisi de kararsız, dönektabiattırlar. Biri kaçır, kendini kurtarır ama öteki orada oturur, kararsızlığı bir hamlede parçalar. Bir kere bu çocuk ötekine erişemez, nerde kaldı ki onu geçebilsin. Henüz pekmez satıyorsun, sarfetmiyorsun. Başka bir yerde "Hakka ödünç vermek" bahsini tefsir etmiştim. Fakat o iyiliksever zâtin gözü bu cihette değildi. Bak, bunu nasıl te'vil etti: kendimden ödünç verdiğim şey daima gönlümden çıkmaz. Niçin onu düşünüyüm, niçin hatırlamıyayım? Böyle adama Tanrının verdiği gıda ile oruç tutmak haramdır. Bu, o demektir ki, bu ağzı bu mazeretle açasın, öteki oruçtan da tutmuş olasın. Çünkü o oruç, bağlı bir ağızla tutulmuş olur. Bu orucu açtığı zaman öteki oruç da tutulmuş sayılır. Semerkant ne kadar hoş yerdir? Bu âlemde mevcut olmıyan hoş bir âlem o taraftadır. Dünyanın hoşluğu o cihettedir.

Mevlâna ne buyurur? Benim ayrılmaklığım onun hoşuna gitmez amma bu böyledir. Ben yalnızca her yeri dolaşırım, her dükkânda çömelirim. O ise vakarlı adamdır. Bir şehir müftisini öyle dükkân dükkân, yer yer gezdiremem, her külhanda

dolaştırıramam ki benim seninle beraber olduğumu bilesin. Seninle şöyle teklifsizce bir şeyhlik sohbeti etmedim. İstesen de istemesen de ben bu tarafa giderim.

Eğer benim olacaksan benimle birlikte gelirsin. Yoksa çetin gördüğün her şey sana gerekmez.

Nasıl öyle iğreti oturmuşsun? Gönlüme ürkeklik geliyor. Şimdi İblisin mânasını bu kadar hoş bir şekilde işittin mi? Barisan "İblis" de de "İdris" de de belirli bir mânâ vardır. Bir vakıt bu dersin mânası yürür, başka bir vakıt da o dersin mânası. O, bundan daha hoştur. İblise gaspedilmesindeki bu nükte lâtif ve mânevidir. O İdristeki mânâ ise daha mânevidir. Amma surette İdris görünecek olursa, ancak İdrisden doğan mânâ, İblisden doğan mânaya göre daha lâtiftir, çünkü gazabdan lûtfâ doğrudur.

Evet, eğer kendi sözünden, kendi şiirinden heyecan duyuyorsan başkalarının sözleri de öylecedir.

Onlara karşı da heyecanın artar.

İyiye, güzele karşı ne denilebilir? Lâkin sen diyorsun ki vaktin birinde bir hırka söz söylüyordu, nihayet senin halin hırkanın halinden daha iyi olmalıdır.

Senin kendi sözün yok mu? Hep başkalarının hikâyeleri, başkalarının şiirleri! Hırka nasıl konuşabilir? Cansız varlıklar içinde ancak Samirinin danası konuşmuştur. Başkalarında böyle bir âdet görülmemiştir.

Fakat o buzağı madem ki Tanrılıktan dem vurmaktadır, Musa'nın peygamberliğini nasıl kabul eder? İşte Musa'nın hikâye ettikleri o hali senin halindir.

Müridin biri dedi ki: ben her gün Tanrıyı yetmiş kere açıkça görürüm. Şeyhi ona şunu söyledi: Senin bir kere Ba-

yezid-i Bistanî'yi görmen Tanrıyı yetmiş defa görmenden daha hayırlıdır. Mürit meşelikten dışarı çıkıp da Bayezid'i görünce hemen düşüp öldü. Çünkü âşık idi, sevgiliyi arama yolunda öldü. Yâni nefsinden orada bir artık kalmıştı o da temizlendi.

Mürit, âciz görüşüyle, eksik basiretiyle ancak kendi tasavvurunun suretini görür, Tanrıyı Bayezid kuvvetiyle göremez. Şimdi yüz bin Bayezid de Musa'nın pabucunun tozuna erişemez, hem sen taklit yoluyla da diyorsun ki, binlerce Veli, Nebinin ayak tozuna erişemez. O halde nasıl reva görüyorsun ki onu bir külhancı her gün bin defa görsün. Tanrı ile konuşan Musaya da onu göremedi diyorsun! Eğer biri senin gerçekleştiğin şu "Tanrıyı görmek vardır" mealindeki Tanrı kelâmını te'vil etmek isterse fetva istemek lâzımdır. Söz, çekiştirilmeye müsait ise te'vil ile söylenir. Doğru söze te'vil gerekmez. Enel-hak "ben hakkım" sözü gibi çıplak ve uygunsuz sözler ise te'vil götürmediğinden şüphesiz (söyliyenin) başı araya gitti.

Tanrıyı görürsen benden selâm söyle! Dost çok iyidir. Kendini onda yok edersin, onun varlığında yürürsün, o kalmazsa sen de kalmazsın. Her şey, varlık alanına gelmekte haktan bir müjdedir, bir bağıştır.

Yolcunun bir yolda yürürken karşıdan hafif silâhlar kuşanmış lâgar bir atlı gördü. Ve kendi kendine: bu adam bana kastetmeden önce, dedi, ben onun işini bitireyim. Atlı yaklaşıncı, yolcuya: bana öyle kötü nazarla bakma dedi, çünkü ben çarpışma hususunda çok hünersizim. Yolcu şu cevabı verdi: güzel söylüyorsun, ben de can korkusundan seninle çarpışmak istemiştim. Şimdi gel artık elele tutuşalım. Bugün din âleminde de iş böyledir. Bu külâhı taşımak istiyorsan önceden başına giymelisin ki, bu er meydanından mertçe başını çıkarabilesin, yoksa yolda kalırsın. Bahtiyar odur ki ecel kılıcından hem başını, hem de külâhını kurtarır.

Ey kadılar, müderrisler, şeyhler, o zayıf Tanrı dostuna karşı gönül alçaklığı göstermiyenler yaralanırlar. Belki bilmiyorduk, derler ama bu yolda bilgisizlikle nasıl yürünür?

“Allah, cahili kendisine dost edinmedi” belki meşgulsünü? Acaba bizimle mi? Hayır, dedi, bir komşu ile. Komşu kim oluyor? Senin komşun ancak benim.

Burada dâva boş lâftır. Kâfirleri şu cihetten severim ki dostluk iddiasında bulunmazlar (açıkça) biz kâfiriz, düşmanınız derler.

Şimdi sana dostluğu öğreteyim. Dostlukta yalnızlık haramdır, yasaktır. Cezayı gerektirir. Dost odur ki şefkat yönünden gözlerinden ateş damlar. Yarabbi, onları günahattan kurtar, beni ve bütün müslümanları da birlikte yarlığa eriştir, diye yalvarır.

Bugün sende, Şeyhi meyhanede gördüğün halde, ben bu işin sırrını bilmem, ancak o ve onun Tanrısı bilir diyecek kadar hoşgörülük varsa, eğer onu Tanrıya yalvarış halinde gördüğün zaman: bunu tanırım, bir kere bu çok iyi adamdır, de-yiver.

Madem ki mürşidi orada meyhanede gördüğün zaman sende onu aynı münacatta, aynı kâbede, aynı cennette görecekt kadar kudret yoktur, hiç değilse bu kadar temiz düşünmek te çok iyi olur.

— Biri diyordu ki: Muhammet Aleyhisselâm bizim perdedârımızdır.

— Dedim ki: kendinde gördüğün şeyi Muhammet'te niçin görmüyorsun? Herkes kendi kendisinin perdedârıdır.

— Dedi ki: o yerde ki marifet hakikati vardır, dâvet nerededir?

— Yap, yapma, hitabı nerde kalır?

— Dedim ki: nihayet o onun içindedir ve bu başkaca faz-

ladan bir fazilettir. Ettiğin bu inkârdan vazgeç, bu tasarrufu bırak ki, davetin tam kendisidir. Hem davet ediyorsun, hem de davet etmemelidir, diyorsun!

Bir çocuğa sorarsın: bizi kim yarattı? Hak yarattı, der. Ortada bir döndürücü olmadan çark döner mi? dersin. Ne söylüyorsun? der, divâne misin?

— Pekâlâ bizi yaratan, var ve yok eden mi daha güçlü, daha kuvvetlidir, yoksa biz mi? Sana şu cevabı verir: eğer o bizden daha kuvvetli olmasaydı, bizi var ve yok etmeğe kim güç yetirebilirdi? Daima en yüce kudret odur.

Er odur ki, bu galip ve yüce varlığı görebilsin, gözünü açsın, perdesiz, taklitsiz yaratıcıyı temaşa etsin, Allahı görsün. Derler ki, şimdi git Muhammed'i gör ki, o bu ay ve güneşin varlığı için bir sebeptir. Fakat onun için bir sebep yaratılmadı. Onun hiç sebebi yoktur. O Şems'in (Güneşin) yüzü kara olur.

Ama bu (Şems'in) yüzü kararmaz. Çünkü bu hidayet güneşi, Hakkın yüceliğinden nur almıştır. O güneş ise öyle bir makamdadır ki, o makam ancak "Güneş yuvarlanıp karardığı zaman Tekvir suresi" mealindeki âyet ile işaret buyrulan makamdır.

İyi insan dert ortağı olur, iyi insan cana yakın, tatlı bir insan olur. Fakat Şeyh Mehmet bu yolda uygunluk göstermez. Bir türlü uysallık tarafına yanaşmaz.

Ben seni o halinde ve o makamda gördüm. O halden vazgeçsin diye ne kadar çabaladım. Acaba o yabancılık makamında niçin oturmuştur? diye gönlüm hep seninle idi. Niçin o dar ve tatsız menzildedir, diyordum, istiyordum ki, benim sana karşı duyduğum şefkatin ne derecede olduğunu bilesin.

Şimdi bir kere elceğini söyle bana sür. Çoktandır sür-

memiştin. İşin varsa şöylece biraz olsun değildir. Selâm sana, bayramın kutlu olsun!

Bizim selâmımız bir kaledir, onun içine girersen bütün dertlerden selâmette olursun.

*Her kim Tanrı inayetinin kalesine girerse,
Örümcek ona perdecilik eder.*

Âleme tek başına geldin. Bütün cihanla top oynayamazsın. Bütün bu insanlar arasında topunu meydandan dışarı çıkarırsın.

... Dedi ki bazı âşıklar debdebeli ve saltanatlı olur, maşuklar ve sevgililer ise durgundurlar. Dedim ki bu debdebe ve saltanat, düğün dernek şuna benzer: biri seni ceviz yiyessin diye bağa davet eder, ağaca çıkar, tekme vurmaya başlar ve sana der ki buyur, kendi elinle ye. Misafirin eli yeni ceviz boyasıyla kararır. Başka biri ise misafiri bağa götürür, hoş bir yerde oturtur, uşaklarına emreder: Gidin ağaçtan ceviz indirin, temizleyin, kabuğunu soyun, kırılmış olarak getirin, der. Uşaklar da o şekilde temizlenmiş cevizi getirirler, misafirin önüne koyarlar; buyur derler. Misafir sorar: bu nasıl ceviz ki hiç şıkırtısını işitmedim? Elim kararmadı, yenim kirlenmedi? Ben bunu yiyemem, bunun ne olduğunu Allah bilir. Bu cevize benzemiyor. Ben böylesini hiç görmedim. Şair diyor ki, kimse aşk sırrına eremedi, eren de şaşkına döndü.

Şeyh İbrahim (Fahreddin İrakî olacak?) Hayyamın sözüne itiraz etti. Aşk sırrına eren niçin şaşırırsın, ermeyenlerde ise şaşkınlık nasıl olur?

Hayyam, evet dedim, kendi halinin vasfını söylüyor. O şaşkın ve perişan idi. Bir zaman kabahati feleğe yükler, bir gün zamaneye, bir gün bahta, bir gün de Tanrıya çatar. Bir kere Tanrı yoktur der, inkâr eder, diğer bir sefer de isbat eder. Bazan da konuşunca karanlık vehimlerle karışık sözler

söyler. Halbuki imanlı adam, şaşkın ve perişan fikirli değildir. Mü'min, Tanrı huzurunda nikabını atmış, perdeye yapışmış olan kimsedir. Ne istediğini ve dilediğini bilir ve kulluk eder. Onu bütün açıklığı ile görmekten Maşrıktan Mağriba kadar bir lezzet duyar. Zındık ise daima menfidir, hayır der. Ben sözü ile konuşur. Benliğinde hiç şüphesi yoktur. Çünkü açıkca görüyorum, yiyorum, tadıyorum, bunda ne şüphem olabilir, der. Niçin evet diyeyim. Bunu siz dilediğiniz gibi söyleyin, ben buna ancak gülerim.

Nasıl ki biri, günün birinde kuşluk zamanında bir elinde sopası, öteki eliyle de duvarı tutarak ayakları titreye titreye, ah vah ederek karşınıza gelir; ağlayarak, niçin söylemiyorsun, bu ne iştir başımıza geldi, bu ne belâdır acep? Bugün güneş doğmadı, bir başka şey doğdu diye sızlanmaya başlar. Evet ben de aynı şaşkınlık içindeyim ki niçin gündüz olmuyor. Sen görüyorsun ki kuşluk vakti her taraf aydınlık içindedir. Sana bunu yüz bin defa söyleseler ancak onlarla alay eder ve gülersin. Bugün mü'min olan mahrum değildir. Ama mü'min kimdir?

Bir an için meyhaneye uğrayalım, oradaki biçareleri görelim. Tanrının yarattığı zavallı kadıncıkları ziyaret edelim, ister iyi, ister kötü olsunlar, onların haline bakalım; kiliseye de uğrayalım, onları da gözden geçirelim. Benim işime kimse takat getiremez, onu ancak ben yaparım. Taklitçiye bu işte bize uymak gerekmez. Doğru sözdür, taklit ehline uysallık gerekmez. Biri oğlundan çok şikâyet ediyordu. Dilimin ucuna geldi, sonu iyi olur dedim, çocuktur. Çocukluktandır bu yaptığı şeyler, yoksa aslında bilerek değildir. Nasıl ki koruk ile ham erik acımtırak ve ekşidir, bu vasıflar koruğun henüz tazeliğinden ve eriğin hamlığındandır. Aslından değil, ama aslında ekşi olan koruk da vardır ki, taş gibi sert kalır, hiç tatlılaşmaz, ancak gerektir ki, koruk daima güneşin önünde olsun.

Tanrının öyle kulları vardır ki hiç kimse onların çektiği.

cefaya güç yetiremez. Her zaman onların doldurduğu surahiden su içenler bir daha kendine gelemesler. Başkaları sarhoş olur, dışarı kaçarlar ama o, küpün başında oturur. Biri gelir, bana yemek yemenin usullerini öğret, çünkü bana bu iş pek zor geliyor, rahatsızlık veriyor. Cevap verdim: yemek öyle yenmelidir ki, sen onu incitesin ama yemek seni incitmesin. Öyle ye ki, sen ağırlığımı ona yükliyesin, yoksa o ağırlığımı sana yüklemesin.

Dedi ki, şimdi sizinle birlikte yiyelim. Ben ye demem, bende o velilik yoktur. O velilik ancak Allahtandır ki, bu acıları ben verdim, sen çek; bunu yine ben onarırım, der.

Allah, bana bilgi vermiştir. Eğer ben bu yiğitliği yapmazsam o zavallı (Mide) bir gün bir gece sıkıntı çeker, ben de onun ıstırabına çalışmış olurum. Mevlânanın halka hitap yoluyla söyledikleri bana ait değildir. Ben onun benimle olan münasebetini bilirim. Eğer kaşını eğerse anlarım ki bana, değildir. Çünkü Mevlânanın benimle olan ilgisini açıkça görüyor ve biliyorum ki o yüz ekşitmesi başkalarının işi içindir. Ben nasıl sevinçli olabilirim? Bütün âlem gamlı olsa bile beni hiç mi hiç ilgilendirmez, ama gamlı zamanımda da istemem ki hiç kimsenin gamı bana sirayet etsin.

Tanrı Tanrıdır

Yaratılmış olan kimse, Tanrı olamaz. İster Muhammet olsun, ister Muhammetten başkası.

Biri geldi, mazur gör bugün bir şey pişirmedik, dedi, cevap verdim: Ben senin pişirdiğin şeyeleri ne yapayım? Gerek ki sen pişesin! dedim.

— Nasıl pişeyim? dedi.

— Sen nasıl müritsin ki işaretten anlamıyorsun? dedim. Cevap verdi, eğer anlayış denilen şey değişik olmasaydı, ibarelerde İslâm bilginleri, uyuşmazlığa düşmezlerdi. Hele

(Nas)lardan tek mâna çıkarırlardı. Ben ilâve ettim: İslâm bilginleri arasında nasıl uyumsuzluk olabilir? dedim.

O, iki türlü görüş ve o taassup senin işindir. Ebûhanife eğer Şafiyi göreydi, başcağızını kucaklar, gözlerini öperdi.

Tanrı kulları Tanrı ile nasıl ayrılığa düşerler? Bu ayrılık nasıl mümkün olur? Sen ayrılık görüyorsan kurban ol ki, uzaklıktan kurtulasın.

Bu kurban işinde nasıl kurtulayım, dedi. Kurban ol ki, kurtulasın, dedim. Namazda (Allahüekber) demek kurban yani Allaha yaklaşmak içindir. Bu sözle ibadete başlayan kul kendinden geçer. Eğer sende ululanma ve büyüklenme duyguları varsa Allah demelisin, ona yaklaşmayı dilemelisin.

Şimdi daha ne zamana kadar putu koltuğunda taşıyarak namaza geleceksin? Allahüekber, Tanrı Uludur diyorsun. Münifıklar, iki yüzlüler gibi putun koynunda duruyor.

Çeviren: M. Nuri GENCOSMAN

TÜSTAV

MUTLULUĞUN ELDE EDİLMESİ(*)

(*Tabsil - üs - Saade*)

F A R A B İ

Fikir gücü, herhangi bir amacı elde etmeye yarayan şeyleri derinden derine araştırır. Araştıran kimsenin işi, amacını gözönünde tutarak, onu elde etmeye yarayan şeyleri bulmaktır. Fikir gücü, amacını elde etmeye yaradığı zaman en yetkindir. Bu şeyler bazı gerçekten iyi, bazı kötü, bazı da iyi oldukları sanılan şeyler olabilir. Eğer araştırdığı şeyler herhangi bir erdemli amacı elde etmeye yararsa onlar iyidirler. Eğer kötü amaçlar ise fikir gücü ile araştırdığı şeyler de kötülükler, çirkin işler ve düşüklüklerdir.

Amaçlar iyi oldukları sanılan şeylerse, onu elde etmeye yarayan şeyler de iyi oldukları sanılan şeylerdir. İşte bu fikir gücü böylece şu bölümlere bölünür: içlerinden biri fikir erdemidir, erdemli olan en faydalı şeyi araştırır. Şu kadar var ki, kötülükten ibaret olan amaçta kendisiyle en faydalının araştırıldığı fikir gücü fikir erdemi değildir, ona olsa olsa başka adlar verilebilir. Bir de fikir gücü, iyi sanılan amaçları elde etmeye yarayanları araştırarak olursa, o zaman da bu gücün fikir erdemi sanıldığı söylenir. Bu güçler arasında bir fikir erdemi daha vardır, onun yardımıyla ya bütün milletler, ya bir millet, ya da bir şehir halkının birleşik tehlike karşısında birleşik erdemli amaçları için en faydalı olan şeyi geniş geniş araştırma mümkün olur. Erdemli bir amaçta yalnız en faydalı

(*) Bu eserin ilk yarısı 1940 da *Farabî* adlı kitapta Kıvamettin Burslan'la birlikte yayınlanmıştır. Farabî burada Aristo'nun *Nikomakhos'a Ahlâk*'ından mülhemdir.

demekle en faydalı ve en güzel demek arasında fark yoktur. Çünkü en faydalı ve en güzel dediğimiz şey de ister istemez erdemli amaç içindir. Erdemli amaç için en faydalı olan şey bu amaçta en güzel olan şeydir. Ve söz konusu olan fikir erdemi siyasî (medenî) fikir erdemidir; hepsinde birleşik olan bu sonuncusu, fikir erdemlerinin uzun zaman sürüp gidene olabileceği gibi kısa zamanda kaybolanı da olabilir.

Araştırdığı şey ister uzun bir zaman sürsün, ister kısa zamanda kaybolsun, ya bütün milletler için, ya bir millet için ya da bir şehir halkı için birleşik en güzel şeyi araştıran fikir erdemi, medenî (siyasî) fikir erdemidir. Eğer fikir erdemi sürekli olarak ya bütün milletler için ya bir millet için ya da bir şehir halkı için birleşik şeylerden ya yüzyıllar boyu ya da sınırlı uzun bir zaman süresince değişen şeyleri araştırıyorsa, bu araştırma kanunlar kurucu güce benzetilebilir. Ancak kısa zamanda değişen şeyleri araştıran fikir erdemi ise her şeyden ya milletlerin, ya bir milletin, ya da bir şehir halkının uğradığı tehlikeler karşısında onların aldıkları özel tedbir çeşitlerine ait güçtür; ve bu ikincisi de iki bölüme ayrılır. Birisi en faydalı ve en güzel olanı şehir halkından ya bir zümre, ya da bir ev (menzil) halkı için erdemli olan amaçta araştıran güçtür. Çünkü onlar ya bu zümreye ait olan ekonomik (menzili) fikir erdemleri, ya da savaşa ait (cihadi) fikir erdemleridir. Bu sonuncu da ya uzun bir zaman değişmiyen, ya da kısa bir zaman değişmiyen olmak üzere iki bölüme ayrılır. Fikir erdemi bunlardan daha küçük bölümlere de ayrılır: örneğin, bir zanaatin yürütülmesi için, ya da zaman zaman meydana çıkıp kaybolan olaylar için en faydalı, en güzel şeyleri araştıran fikir erdemleri gibi. Bunların da bölümleri ya zanaatlerin bölümleri kadar, ya da harflerin bölümleri kadar çoktur. Nitekim bu güç te ayrıca şu iki bölüme ayrılır: 1) Birisinde insan kendi başına gelen, kendi nefsine ait şeylerdeki amacı için en faydalıyı, en güzeli araştırır. 2) Bir başka fikir gücü vardır ki insa nonunla başkası içi nmeydana gele nerdemli amaçta

en faydalı, en güzeli araştırır; bu da danışma (=meşveret) dediğimiz fikir gücüdür. Bazen bu ikisi tek bir insanda birleşir, bazen de ayrı insanlarda ortaya çıkar. Meydandadır ki, kendisinde erdem olan kimse, bunun yardımıyla erdemli amacı güderek en faydalıyı, en güzeli araştırır, bu da iyiliktir. Araştırdığı şey ya gerçekten kendisi için iyiliktir, ya gerçekten başkası için iyiliktir, ya da kim aramışsa onun için iyilik sanılan şeydir. Ve bu iyiliğin (bu gücün) onun için iyilik olması mümkün değildir. Kendisinde fikir erdemi ile ahlâk erdemi bulunan bu iyi kimsenin ya başkası için gerçek iyiliği, ya da iyilik olduğu sanılan şeyi araştırdığı için iyi ve erdemli olması mümkün değildir. Nitekim kendisi için gerçek iyiliği isteyen kimse dahi ancak gerçekten erdemli iyilikle iyi olur. Yalnız fikrinde erdemli ve iyi olmakla kalmaz; aynı zamanda ahlâkında, eylemlerinde de iyi olur. Onun en faydalıyı, en güzeli araştırmasında fikir gücü ne kadar ise erdemi, ahlâkı ve eylemleri (fiilleri) de o kadardır. Ya bütün milletler, ya bir millet, ya da bir şehir halkındaki birleşik erdemli amaçta uzun zaman zarfında değişebilen en faydalı, en güzel gibi en büyük gücü olan şeyleri fikir erdemiyle araştıran kimsenin ahlâk erdemleri de buna benzer bir tarzda olması gerekir. Bunun içindir ki, bir kimsenin fikir erdemleri ancak kendine vergi (has) olan amaçta, kendi erdemine uygun en faydalı şeyleri araştırmaya hasredildiği zaman, onun ahlâk erdemleri de aynı derecede olur. Demek ki herhangi bir kimsenin bu fikir erdemlerinde başkanlığı en yetkin, gücü en büyük ise, onunla ilgili ahlâk erdemlerinin de başkanlığı güçlü ve büyük olur. Ya bütün milletlerin, ya bir milletin, ya da bir şehir halkının karşılaştığı birleşik tehlike önünde güdülen birleşik amaç için en faydalı, en güzel olan, uzun zaman zarfında değişen tedbiri bulabilecek fikir erdemi en yetkin ve gücü en büyük ise, buna yakın erdemler de başka erdemlerin hepsinden daha yetkin, daha güçlüdürler.

Bu fikir erdeminin ardısıra, birleşik iğreti amaç için kısa

zamanda faydalı şeyi (derinden derine) araştırabilen fikir erdemi gelir. Bu, yanibaşındaki başka erdem derecelerinin en başı ve hepsinin güçlüsüdür. Bunun arkasından da savaşıma bölümünde, malî bölümde, ya da başka bölümlerden herhangi birinde uygarlık bölümünden bir bölüme bağlı fikir erdemleri gelir. Bunlardaki ahlâkî erdemler de ötekiler gibidir. Zanaatin ölçüsüne göre, her zanaatin yanısıra bulunan fikir erdemlerine varıncaya değin her ev (menzil) ve her durakdaki insan, her saat ve her gün meydana gelen tehlikeler karşısındaki fikir erdemlerine varıncaya değin bu böyle sürüp gider. Bunların yanibaşındaki başka erdemler de bunlar gibidir. Şimdiki halde gücü en büyük olan yetkin erdem hangisidir, bütün erdemlerin toplamı mıdır; gücü bütün başka erdemler gücünde olan herhangi bir erdem midir? Ya da birkaç erdem midir? İşte bütün bu noktaları araştırmak gerekir. Fakat hangi erdemün gücü başka bütün erdemlerin gücü kadar olması gerekir ki, o güce biz en büyük erdem diyebilelim, ya da o en büyük erdem olsun?

Bu öyle bir erdemdir ki, insan onun eylemlerini yapmak isterse, aynı zamanda başka bütün erdemlerin fiillerini yapmak zorundadır. Eğer o kimsede bu erdemlerin topu birden bulunmaz ve böyle bir durumda o erdemün fiillerini yapmak isterse, o kendisindeki özel erdemlerin fiillerini kullanır. Bu erdem bütün milletlerde, (ümmetlerde), milletin bütün şehirlerinde, şehrin bütün bölümlerinde, her bölümün alt bölümlerindeki erdem fiilleri kendisiyle kullanılan erdemdir. İşte bu erdem bütün ötekiler arasında baş erdemdir, ve başkanlıkça ondan üstün hiçbir erdem yoktur. Sonra bunun arkasından güççe şehrin bölümlerinden herhangi bir bölümde başkan erdem gücüne benzer erdem gelir.

Bunu bir örnekle açıklıyalım: askerlerin başkanını ele alalım. Bu adamda, savaşın bütününü için en faydalıyı, en güzeli derinden derine araştırabilen fikir gücü ile birlikte öyle bir ahlâk erdemi de bulunmalıdır ki, bu erdemün fiillerini

(eylemlerini) tam olarak yapmak isterse, savaşanlarda, savaşçı olmaları bakımından bulunan erdemleri kullansın: örneğin, onun yiğitliği, yürekliliği savaşçıların yaptıkları bütün baha-dırlık eylemlerini yapabilecek bir yiğitlik olmalıdır. Nitekim şehirde mal kazananların amaçları için en faydalı, en güzel şeyin araştırılmasına yarayan, yani faydalı iktisat kanunları kurulmasına yarayan fikir erdeminin de ahlâk erdemi öyle olmalıdır ki, halktan mal kazanan insan zümrelerinde (bölümlerinde) bulunan bütün özel erdemleri onun yardımıyla kullanabilsin. Bundan dolayı da zanaatlerin durumunun da böyle olması gerekir. Çünkü bütün başka zanaatler kendinden sonra gelen baş zanaat odur ki, öteki zanaatlere ait eylemleri yapmadan onun fiillerini yapması mümkün olmasın. Hâsılı, baş zanaat öyle bir zanaattir ki, onun maksadını (dileğini) gerçekleştirmek için başka zanaatlerin hazır bulunması gerekir. İşte bu zanaat bütün zanaatlerin başıdır ve gücü de en büyüktür.

Ona bağlı olan ahlâk erdemi de gücü en büyük olan ahlâk erdemidir; bu zanaatin ardından başka zanaatler gelir. En yetkin, gücü en büyük olan bir zanaatin amacı aynı cins içerisinde güççe en yerkin ve büyük olanıdır: o kendi cinsinden özel baş zanaat gibidir; örneğin, strateji (=sevk-üc-ceyş) sanatı bunlardandır. Zira o öyle bir sanattır ki başka özel sanatların eylemleri yapılmadıkça, bu sanattan istenen şey elde edilemez. Nitekim malî alanda başkan olan sanat da öyle bir sanattır ki mal kazanma yolundaki özel sanatları işlemedikçe, iktisat alanında mal üzerindeki dileğine erişemez. Uygarlığın başka bölümlerinde de iş böyledir.

Sonra meydandadır ki en faydalı, en güzel olanlardan her biri ya tanılmışlar arasında en güzeldir, ya bir millet içinde en güzeldir, ya da gerçekten en güzeldir; nitekim erdemli amaçlarda da ya tanılmışlar arasında erdemli ve iyidirler, ya bir millet içinde erdemli ve iyidirler, ya da gerçekten iyi ve erdemlidirler. Bir milletin ahlâk erdemleri ancak o millete vergi

(has) erdemler olduğu zaman, en güzeli araştırmak mümkün olur. Güçlerin en büyüğü olan erdemle gücü en küçük olan özel erdemlerin durumları da böyledir. Güçce en büyükleri olan fikir erdemi ile gücü en büyük olan ahlâk erdemi birbirlerinden ayıramazlar. Bil ki, cidden başta gelen fikir erdeminin nazari erdeme bağlı olmaması mümkün değildir. Çünkü, fikir erdemi ancak nazari erdemden ilineklelerinden (ârazlarından) arınmış olarak vermiş olduğu akılla kavrananların ârazlarını ayırdeder. Çünkü, fikir erdemini elde etmek isteyen kimse, kendi akıyla kavrananlarında bulunan ârazları, değişik halleri inceden inceye araştırır. Bu araştırma şunun için gerekir ki, araştırılan şeyde yanlışlık ihtimali bulunmasın. Yani fikir erdeminin nazari erdemden ayrı olması doğru imiş gibi bir araştırmaya düşülmesin.

Öyle ise, nazari erdem en başta gelen fikir erdemi, başkan olan ahlâk erdemi, başkan olan sanat birbirlerinden ayrılmazlar. Böyle olmasa idi bu sonuncusu, yani başkan olan sanat bozulurdu; yetkin olmaz ve başkanlıkta amaç olamazdı. Fakat ahlâk erdemlerinin fiilen elde edilebilmesi yalnız nazari erdemden onları akılla kavranır kılmasıyla mümkündür. Akılla kavranır olmaları da şu yolda olur: fikir erdemi bunları ayırdeder ve ilineklerinden ayırır. Yani ilineklerini araştırır. Akılla kavranan ahlâkî erdemler bu ilineklerin yanında vardır. Öyle ise fikir erdemi ahlâk erdeminden önce gelir. Fikir erdemi ahlâk erdeminden önce ise, ahlâk erdemini araştırmaya yarayan fikir erdemi, ahlâk erdemlerinden ayrı olarak kendi başına bulunabiliyor demektir. Eğer fikir erdemi ahlâk erdeminden ayrılabiliriyorsa, iyiliklerden ibaret olan erdemleri araştırmaya güçlü olan kimse, kendisi iyi olmadığı gibi, hiçbir erdemi de iyi olmayabilir. Eğer o iyi değilse, nasıl oluyor da ya kendisi için ya da başkaları için gerçek iyiliği arıyor, ve kendisi iyi olmadığı halde iyiliği araştırmaya nasıl gücü yetiyor, ve onu neden kendisine amaç ediniyor?

Şu halde fikir erdemi ahlâk erdeminden ayrı bulunursa,

onunla ahlâk erdemini araştırmak mümkün olamaz. Çünkü iyi olmayan iyiliği aramaz. Eğer onlar ayrılmıyor da birlikte var oluyorsa, fikir erdemi ahlâk erdemini nasıl aratırıyor? Nasıl kendisine yandaş kılıyor? Çünkü ahlâk erdemi fikir erdeminden ayrı olmayınca, fikir erdeminin onu araştırmış olması gerekirdi. Eğer fikir erdemi onu araştırmamış ise şu halde fikir erdemi ahlâk erdeminden ayrı bulunuyor demektir.

Bundan dolayı ya fikir erdeminde iyilik bulunmalıdır; ya da fikir erdeminin araştırdığı ahlâkî erdemden başka bir erdem, fikir erdemine yandaş (*corollaire*) olmalıdır. Ancak bu da irade ile meydana gelen ahlâk erdemi ise, bunu da fikir erdeminin araştırmış olması gerekir. Bu durumda ise birinci şüphne, yani önceki itiraz geri döner. Böyle ise, iyilik erdemine ve erdem amacına sahip olan kimsenin dileği fikir erdemine yakın olmak (*corollaire*) üzere, fikir erdemini yine fikir erdemi araştırır. Fakat, bu erdem yaratılışta bulunan doğal (*tabii*) erdemdir; ve yine tabii (*doğal*) olan fikir erdemine yakındır, onu iradeyle kazanılan ahlâk erdemiyle araştırmıştır. İradeyle meydana gelen erdem ise insanî erdemdir ki, insanda idarî olan şeylerin doğmasına sebep olacak tarzda meydana gelirse o zaman fikir erdemi de meydana gelmiş olur.

Ancak burada şu noktaya dikkat etmemiz gerekir: bu tabii (*doğal*) erdem nasıldır? Öteki iradî erdem in özdeşi midir, değil midir? O bu bakımdan konuşmıyan —düşünceyi olmıyan— hayvanlardaki yetiler gibidir ve onlara benzer demek daha doğru olur. Örneğin: yiğitlik arslanda, kurnazlık ve hiyle tilkide, saldırma kurttta, hırsızlık saksaağanda bulunur, ötekiler de bunlara benzer. Çünkü insanda olan gücün ya herhangi bir erdeme ya da herhangi bir yetiye doğru, bunların karşıtına gitmeksizin, daha kolay hareket edecek yaratılışta yaratılmış olması imkânsız değildir. Halbuki insan ilk önce kendisine en kolay olan yöne doğru gider ve başka bir yöne doğru hareketi zorlanmazsa, en iyi hareket eder. Diyelim ki halktan birinin

yaradılışında tehlikeye atılma hali çekinme halinden daha üstün olsun. Bu halin iradî bir yeti durumuna gelmesi için birkaç kere tekrar edilmesi gerekir. Halbuki buna benzeyen önceki yeti tabii bir yeti idi.

Aynı suretle meydana çıkışları özel fikir erdemlerine bağlı olan özel ahlâk erdemlerinde iş böyle olunca, gerçekleştirmeleri en büyük fikir erdemlerine bağlı olan en büyük ahlâk erdemlerinin hali de böyle olur. Bu böyle olunca, böyle ise, bir insandan daha aşağı olan başka bir insanın yaratılışında büyük fikir gücüne bağlı büyük erdeme göre aşağı bir erdem meydana getirmesi gerekir. Başka mertbelerde olanların durumları da buna göredir. Başka deyişle, bu böyle ise, bazı insanlar mertebeye öteki insanlardan daha aşağı olduğu için meydana getirdikleri erdem de büyük fikir gücüne bağlı büyük erdeme göre daha aşağı olması gerekir. Öteki dereceler de onlara göredir.

Öyle ise rastgele herhangi bir insanın sanatı, fikir erdemi ve ahlâk erdemi büyük olamaz. Şu halde Hâkanlar yalnız iradeyle değil, belki doğuştan da handırlar. Nitekim onlara hizmet edenler de önce doğuştan sonra iradeyle hizmetçidirler. Tabiatça neye göre hazırlanmışlarsa irade onu yetkinleştirir; iş böyle olunca da nazarî erdem, en büyük fikir erdemi ile en büyük ahlâk erdemi, en büyük bilimsel sanat ancak tabiat tarafından bunları yapmak üzere hazırlanmış kimselerde bulunur ki, bu kimseler son derere büyük güçleri olan yüksek yaratılış sahibidirler. Artık bütün bu haller bir insanda meydana geldikten sonra, bunların özelliklerini milletlere, şehirler halkına kazandırmak, onlarda gerçekleşmesinin yollarını bulmak sorusu kalıyor. Çünkü kendisinde bu büyük güç bulunan kimsede onun özelliklerini milletlere, şehirler halkına kazandırma gücü de bulunmak gerekir. Bunları elde etmek, kazandırmak ise her şeyden önce iki yolla mümkündür: öğretimle, eğitimle.

Öğretmek milletlerde ve şehirlerde (sitelerde) nazarî er-

demleri yaratmak demektir. Eğitmek ise milletlerde ahlâk erdemlerini, bilimsel sanatları yaratma yoludur. Öğretim yalnız söz ile olur. Eğitim ise milletleri, şehirler halkını bilimsel yetilerden doğacak fiillere öylesine alıştırmaktır ki, onların kesin kararları o fiilleri yapmak için harekete geçmiş, onları yapma sevgisi gönüllerini kaplamış olsun. Onlar âdeta o fiillere âşık olacak hale gelmiş bulunsunlar.

Bir işi yapmak için iradeyi harekete getirmek bazen sözle, bazen fiille (eylemle) olur. Nazarî bilimleri ya bir milletin önderleri, imamları, hâkanları, ya da görevi nazarî bilimleri korumadan ibaret olan kimseler öğretirler. Bu bilimler birkaç türlü öğretilir: 1) Misalle değil, öğrenilecek şeylerin asıl kendileriyle öğretilirler. Bunlar da daha önce sözü edilen tarzlardır ki, nazarî bilim nevilerinden birinde her şeyden önce ilk öncüller ile ilk bilinen şeyler tanımlanırlar. Sonra öncüllerin sınıfları (bölümleri) ve daha önce bahsedildiği üzere bu bölümlerin sıralanması tanımlanır. Tabiat bakımından insanlıktaki mertebeleri bu dereceye gelmiş olan gençlerin zihinlerini eğitimle yetiştirdikten sonra yukarda adı geçen şeyler öğretilir. Nazarî bilimlerde mantikî yollardan hepsini kullanmaya alıştıtırılırlar. Çocukluk çağlarından olgunluk yaşlarına gelinceye kadar, Eflâtun'un zikrettiği sıraya uygun olarak (2) başka öğretim unsurlarıyla birlikte öğrenmeye mecbur edilir. Olgunluk yaşına gelince de, Hâkan bunları küçük (özel) başkanlıklardan birine tâyin eder ve bunlar yavaş yavaş özel başkanlıkların derecelerinde elli altı yaşına gelinceye kadar, yani ömürlerinin sekiz yedi yılına ulaşınca kadar, yükselirler. Sonra en büyük başkanlık derecesine ulaşırlar. Onları öğretimle yetiştirmenin yolu da budur. Bunlar nazarî bilgilerde genel sanıya (*opinion commune*) uygun olarak yolları daha fazla kısaltılamıyan en elverişli olanlardır.

Bunların da nazarî şeyleri kandırıcı (*persuasif*) yollarla

(2) Eflâtun bunu "Devlet" adlı diyalogunda söylüyor.

öğretmeleri, nazari şeylerden birçoğunun kendilerine hayal gücü yolu ile öğretilmesi gerekir. Bu yollara varmak için de insanın ancak gerçekten birçok bilgileri akıl ile elde ettikten sonra onun hakkında akıl edinmesinden başka çıkar yol yoktur. Bu yollar en yüksek ilkeler, aslında maddi (cismanî) olmayan bir takım ilkelerdir. Çünkü bunlar halktan bilgisiz kimselere bir takım misallerle, benzetmelerle anlatılır. Kandırıcı (=iknaî) yollarla kafalarına yerleştirilir. Burada bütün milletlerle bütün şehirler hakkında birleşik olup, her millete öğretilmesi gereken şeyleri, milletlerden her birine, yalnız bir şehir halkına, bir zümreye verilmesi gereken bilgilerden ayrılmalıdır.

Bütün bu sözü edilenler, kendileri için nazari erdemler meydana gelinceye kadar, fikir erdeminden ayırılmaları gereken şeylerdir. Ancak pratik erdemlerle pratik sanatların kazanılmasına gelince, bunlar işlemeye alıştırmak suretiyle kazandırılır. Ve bu işlere alıştırmak ta iki yolla mümkündür: bu yollardan biri kandırıcı sözlerle, tesir edici sözlerle, buna benzer başka sözlerle olur ki, bunlar yardımıyla bu eylemler ve yetiler zihinde (nefste) derinden derine yerleştirilir; öylesine ki onların kesin kararları (iradeleri) kendi eylemlerine doğru kendiliğinden yönelsin; bu da söz (=nutuk) sanatı kullanarak elde edilen yetilerle, bunların kullanılmasının verdiği alışkanlıkla mümkün olur.

Öteki yol, zorlama yoludur. Bu yol ne kendiliklerinden kendi nefislerinin itişile, ne de sözlerle doğru yola gidemiyen inatçı ve dik başlı şehir halkı ve milletler için kullanılır. Nitekim yine bu yol kendilerine verilen nazari bilimleri öğretmekten kaçınan, ayak direyen halk için de kullanılır. Şu halde Hâkanın, Devlet başkanının erdemi ve sanatı erdemli kişilerin erdemlerine ait fiilleri, özel sanatlara sahip kişilerin sanatlarını kullanmadan ibaretse, milletlerle şehirler halkını eğitmede erdemli kişiler ve sanat sahiplerinden kullanacakları kimse-

lerin şu iki zümreden olması gerekir: birinci zümre, kendiliklerinden eğitim alanların eğitilmesinde kullanılanlardır. İkinci zümre ise, zorlanmadıkça eğitilemeyen kimseleri eğitmek için kullanılanlardır.

Bu söylediklerimizin örneği şimdi evleri idare edenler, çocukları ve gençleri yetiştirenlerde görülmektedir. Çünkü devlet başkanı milletlerin eğiticisidir, onların öğretmenidir; sanki evin efendisi gibidir ve ev halkının eğitimcisidir, onların öğretmenidir. Nasıl bu ikisinden biri, eğiteceği kimselerden bir kısmını güzellikle, tatlı sözle kandırarak eğitiyor, bir kısmını ise zorla eğitiyorsa, devlet başkanı da aynı suretle hareket eder. Çünkü bunların eğitim işinde daima hem zorlama, hem güzellik, tatlı söz kullanmalarının sebebi de aynıdır: yani eğitimlikleri insan zümrelerinin aynı yaradılıştaki, aynı özden olmalarındandır. Bu insanlar arasındaki fark, çokluk veya azlıklarından, güçlerinin büyüklüğü veya küçüklüğünden ileri gelir. Eğitici ve yetiştirici devlet başkanlarının milletleri, şehirler halkını eğitmek için hizmetlerinde kullandıkları kimselerle başvurdukları araçların güç bakımından büyüklüğü, milletleri eğitmek için gereken gücün çocukları, gençleri, ev halkını eğitmek için gereken güce göre büyüklüğü gibidir. Çünkü devlet başkanı kendi arzu ve dileği ile yola gelenleri eğitmek için gereken becerikliliğin en üstününe, zor kullanma yolu ile olan eğitimde gereken araçların (becerikliğin) en üstününe muhtaç olup, ötekiler yani öğretmen ve başkanlar ise çok daha az güce muhtaçdırlar. Devlet başkanının muhtaç olduğu bu büyük beceriklilik, insan yaradılışındaki amaç olan mutluluğa erdirecek fiilleri yapmayan milletler ve şehirler halkını yenmek için, strateji bakımından güzel tedbirlere, savaş araçlarını ve savaşçıları iyi kullanmaya güçlü olmasıdır.

Var olan her şey, varlıktaki derecesine göre erişebileceği mutluluğun sonuna ulaşmak için yaradılmıştır. Var olan her şeyde bulunan bu mutluluğun insana vergi (has) olanına üstün mutluluk (*Félicité*) denir. İnsanlıktaki mertebesine göre

bir insana vergi olan üstün mutluluk ise, o cinse, o zümreye vergi olan üstün mutluluktur. Bu amacı güden her tek ve her özel kişi âdil tek kişidir, ve aynı amacı güden her sanat âdil ve erdemli sanattır. Milletlerle şehirler halkını eğitme işinde kendi istekleriyle kullanılan kimseler erdemli, söz sanatlarına sahip kimselerdir. Meydandadır ki devlet başkanının kesin kanıtlarla elde edilen akılla kavranmış nazarî bilimlere dair alışkanlıkları kazanması, onlardan her birinde mümkün kandırıcı yolları istemiş olaması, onlardan her birinde kandırıcı yollardan temini mümkün olan her şeyi araştırmış ve tecrübe etmiş bulunması gerekir. Bu ise adı geçen şeylerin her birini ayrı ayrı ele alarak, bu şeyleri kendileriyle değil ancak misalleriyle, örnekleriyle göstererek mümkün olan kandırıcı güçle temin edilir. Ancak, bu misallerin bütün milletlerde o nazarî şeyleri düşündürmeleri, temsil etmeleri, misallerin kandırıcı yollardan, kafalara yerleştirilmesi mümkün şeylerden alınması, devlet başkanının da bütün milletlerde, bütün şehirler halkında birleşik sembolleri kullanmaya, bütün milletler arasında birleşik kandırıcı kanıtlarla onları kanıtlamaya (isbat etmeye) çabalamaları gerekir.

Daha sonra, devlet başkanının erdemli işleri, küçük pratik sanatları tamamlamış olması da gerekir. Bunlar ise yukarıdaki şartlarla şartlandırılmış olduğum şeylerdir. Milletlerin, şehirler halkının iradelerini (kararlarını) bu gibi işlere doğru yönlendirmek için kandırıcı yollar kullanmalıdır. Bu iş için de kendi davranış yollarını düzelten ve uygarların nefislerini saygı ile titreten, yüreklerini yumşatan etkili ahlâk sözleri söylemelidir.

Bu işlerin ve sanatların karşıtları için ise, uygarların kafa-larını onlara karşı güçlü, değerli ve sağlam kılacak etkili (tesirli) sözler kullanır. Erdemli fiillerle karşıtları hakkında, kendisine aykırı ve karşıt olan devlet başkanları hakkında da aynı şeyleri kullandığı gibi, halk için ve kendisinin kullandığı yardımcılar için, erdemli kişiler ve onların karşıtları için,

kendisine aykırı davranan devlet başkanlarının yardımcılarını için de yine bunları kullanır. Demek ki kendine vergi olan şeyler için yürekleri yumşatıcı ve nefislere saygı ile titreme veren sözler kullandığı, kendisine aykırı düşünenler için de yüreklerine sıkıntı ve karanlık çöktüren sözler sarfettiği gibi, bu işlere ve sanatlara aykırı olan kimselerin kandırıcı yollarla düşüncelerini baltalayan ve çürüten sözleri, aykırı düşünenlerin sanıları ve fiillerini kötöleyen, eksikleri ve kötülüklerini ortaya koyan sözleri kullanır. Bu bakımdan bu iki çeşit sözlerin her ikisini de, yani zaman zaman, gün gün kullanılan, saklanmadığı gibi sürüp gitmesinin yolları da aranmayan, yazılması emredilmeyen bölümle, yani sünnetle, saklanan ve okunup yazılarak düzene konan bölümü, yani Kur'an'dan her ikisini de kullanır. Bu iki kitaptan her birinde millete ileri sürülen sanılar ve eylemler, bunları millette saklayacak, milletin kafasına yerleştirecek, orada silinip kaybolmayacak hale getiren sözler, nitekim o sanılar ve eylemlere aykırı düşünen kimseleri baltalayan ve çürüten sözler bulunur. Öyleyse milleti eğitmek için kullanılan bilimlerin üç mertebesi vardır: Bunlardan her birinin saklanması bir zümrenin eline verilmelidir. Bu zümreler, saklanması kendilerine verilen bilim alanında açıklanmayan yönleri derinden derine araştırmaya, o alanı savunmaya, ona aykırı düşünenleri baltalamaya, çeliştirmeye, bütün bunları güzel bir yolla öğretmeye güçlü olup her türlü işlerinde birinci başkanın maksadını yerine getirmek dileğiyle davranmalıdırlar.

Onlar sonra birer birer bütün milletleri incelerler, milletler arasında birleşik olan yaradılışa göre alışılmış yetilere ve insanî eylemlere dikkat ederler. Bütün milletleri, ya da onlardan çoğunu böylece gözden geçirirler. Bütün milletler için birleşik olan yönlere dikkat ederler. Bunlar ise, bütün insanlara yaygın olan insanlık yaradılışıdır. Sonra bunlar arasında her milletin bir bölümüne vergi olan şeyler araştırılmalı, daha sonra ayrı ayrı her milleti uyandıracak ve mut-

luluğa doğru götürecektir eylemler ve yetilerin aşağı yukarı ne-
ler olduğu ve milletleri düzeltmek için ne gibi fikirlere inan-
dırmak gerektiği öğretilmelidir. Nazarî erdemlerde olduğu
gibi, pratik erdemlerde de aynı yolda davranmalıdır. En sonra
milletler ayrı ayrı ele alınarak onlardan her birinin özelliği
göz önünde tutulduğu zaman, bunlar arasında nazarî bilimle-
rin saklanması üzerine alabilecek bir zümre var mıdır? Eğer
böyle bir zümre varsa tad almadan ve görmeden, yani duyu-
lardan doğan nazariyeyi mi, yoksa hayalgücüne dayanan naza-
riyeyi mi saklamaya elverişlidir? diye bakmalıdır.

Eğer bir millette bunların hepsi varsa, o millette dört
tür türlü bilim var demektir: 1) Birincisi nazarî erdemdir ki, bu-
nun yardımıyla bütün varlıklar kanılama ile akıl yürütülerek
bilinmiş olurlar; 2) İkincisi, akılla kavranan bu şeyler, aynı
suretle kandırıcı yollarla da elde edilebilirler; 3) Üçüncüsü,
akılla kavranan şeylerin örneklerini, misallerini taşıyan bilim
kandırıcı yollarla da elde edilir. 4) En sonra, bu üç bilimden,
her milletin ayırmak suretiyle elde ettiği bilimdir. Bu ayrılmış
bilimler milletlerin sayısı kadar çoktur. Onlardan her biri
hangi millette meydana çıkmışsa onu yetkinliğe ve mutluluğa
eriştiren şeylerin hepsini içine alır.

Bundan dolayı ya her milletin, ya her zümrenin, ya da
her insanın mutluluğuna sebep olabilecek herhangi bir bilim
için birtakım kimseleri görevlendirmek, yalnız o milleti ilgi-
lendirecek şeyleri saklamak gerekir. O milletin bilmesi gere-
ken şeyleri saklamakla görevlendirilen kimse veya zümre (ce-
maat) üzerine aldığı işte fiilen kendisine verilmemiş olan şeyi,
bütün işlerinde, o milletin başkanının amacını gözönünde tu-
tarak tam surette incelemeye, ve o işi savunmaya, aykırı dü-
üşünceyi çürütmeye, o milleti eğitmeye güçlü olmalıdır.
Onlar, milleti yumuşaklıkla eğitme işinde kullanılan kimseler-
dir. Ancak, milletin eğitilmesi kendilerine verilen bu zümreler-
den her birinde özel pratik erdem ve fikir erdeminin bulun-
ması daha doğrudur. O derecede ki bunlar görevlendirildik-

leri zaman, bu iki erdem yardımıyla savaşlarda askerleri iyi yönetebilsinler, ve her birinde iki türlü eğitime gücü toplanmış bulunsun. Eğer böyle kimseler bulunmazsa yumşaklıkla eğiten kimsenin yanına bir de zor kullanarak eğiten bir kimse katmalıdır.

Şu halde milleti eğitime işi kendisine düşen kimsenin tutacağı yol şudur: milleti ya iyilikle ya da zor kullanarak eğitecek adamları bulacaktır. Bu kimseler ya iki ayrı zümre ya da her ki yöne gücü yeten bir zümre olabilir. Sonra bunlar parçalara, parçalar daha küçük parçalara, eğitim gücünün en küçüğüne varıncaya kadar, bölünürler. Bu zümrelerde basamaklar, gerek bu parçalarda kullanılan fikir erdemi olsun, gerek başkalarında kullanılan fikir erdemi olsun, her birindeki fikir erdemine göre sıralanırlar. Şu halde onlar bu basamaklardan ya şuna ya ötekine yakın olabilir, bundan dolayı ikisinin de konusu fikir erdeminin gücüne göredir.

Herhangi bir millette, ya da herhangi bir uygarlıkta (medeniyette) bu iki zümre bulunursa, yani yumşaklıkla ve zorla eğiten bu zümreler bulunursa, öteki bölümlerin yapılması onlara düşer. İşte milletleri, şehirler halkını en üstün mutluluğa erdiren dört insanî erdemın meydana geleceği yollar ve yönler bunlardır. Bu bilimlerin birincisi, kesin kanıtlar kullanarak varlıkları akılla kavrama yolu ile verilen bilimdir. Ötekilerse, ya o varlıkları olduğu gibi alıp onlar üzerine kandırıcı kanıtlar ileri sürer, ya da milletlerin ve şehirler halkının çoğunluğuna öğretilmesi kolay olması için onların hayal ile kavranması yani bir takım sembollerle gösterilmesi yoluna giderler. Çünkü milletler ve şehirler halkı içinde hem üstün tabaka, hem de aşağı tabaka, okumamışlar vardır. Aşağı tabaka nazari bilgilerinde herkese birleşik ilk görünüşün gerektirdiği görüntülerle kananlar, ya da öğretileri görünüşlerde kalanlardır. Üstün tabaka ise nazari bilgilerinden hiçbirinde, ilk görünüşün gerektirdiği şeyle kanmayarak, inandıklarına ve öğrendiklerine ancak son dereceye kadar incelenen öncüller sonunda inanan ve öğ-

renen kimselerdir. Bundan dolayı, bir kimse incelediği ve araştırdığı herhangi bir şeyde kendisinin herkes için birleşik ilk görünüşle kanmadığı sanısına varırsa, başka yönlerde kendisini aşağı tabakadan saymakla beraber, o bakımdan üstün tabakadan sayabilir.

Şu hilde herhangi bir sanatta en ince bilgisi olan kimselere üstün tabaka adı verilir. Çünkü o kimse bu sanat alanında kendisinin dış görünüşle kanmadığını, belki bu işin ta ucuna varıncaya kadar son derece incelediğini bilir. Nitekim ne uygarca bir başkanlığı, ne de uygarca (medenî) başkanlığı kazandıran sanatı olmayan yani hiçbir sanatı olmayan, ya da ancak şehirde hizmetçi derecesinde sanat sahibi olan kimselere de aşağı tabaka denir. Herhangi bir uygarca başkanlığı, ya da uygarca başkanlığa çıkabilecek sanatı olan kimseler de üstün tabakadır. Nitekim kendisinde herhangi bir medenî başkanlığı almaya elverişli bir sanat bulunduğunu, ya da kendisince medenî başkanlık sandığı bir hal bulunduğunu sanan kimseler ve büyük zenginlerden çoğu üstün tabakadandır. Ancak, başkanlık almak için sanatı daha yetkin olan kimsenin özelliği daha çok olmak gerekir.

En üstün bir tabakadan olan bir kimsenin birinci başkan olması gerekir. Anlaşıldığına göre bunun sebebi hiçbir şeyde görünüşle kanmayanın yalnız o olmasıdır. Uygarca (medenî) başkanlıkta yerini benimseyen herkes, o başkanlıkta birinci başkanın dileğini yerine getirmeğe kasteder. Öyle ise, o başkan son derecede incelmış bir takım sanılara bağlı demektir. Ancak onu üstün derecelere bağlı durumda bulunduran, ya da elindeki sanatla birinci başkana bağlı, onun hizmetinde kılan sanılar herkesce birleşik dış görünüşlerin gerektirdiği sanılardır. Bundan dolayı gerçek anlamıyla üstün tabaka birinci başkanlıktır. Bunların bilimi kesin kanıtlarla meydana gelen akılla kavranır bilgilerdir. Geri kalanlar ne de olsa aşağı tabakadır ve halktır. Öyle ise, kandırıcı yollar ve hayalgücü ancak aşağı tabakaya, millet ve şehir halkının çoğunluğuna öğ-

retmede kullanılır. Varlıkların doğrudan doğruya akılla kavranır bir halde elde edilmesi şeklindeki kesin kanıtlar yolu ise, üstün tabakaya ait öğretimde kullanılır. Bu bilim bütün bilimlerden önce gelir ve başkanlığı en yetkindir; öteki baş bilimler ise bu bilimin başkanlığı altındadır. Öteki başkan bilimler denince anlaşılın şey, ikinci, üçüncü ve bunlardan ayrılan bilimlerdir. Çünkü bunlar, birinci bilimin izinden gitmektedirler. Bunlar, birinci bilimden anlaşılın şeyi yetinliğe erdirmek için kullanılırlar. Bu amaç ta en üstün mutluluk, insanın erişebileceği en son yetkinliktir.

Söylendiğine göre bu bilim eskiden Keldanilerde yani Irak halkında bulunmuş. Oradan Mısır halkına, sonra Yunanlılara geçmiş, daha sonra Suryanilere, en sonra Araplara geçmiştir. Bu bilim içinde bulunan bütün şeyler (muhtevası), önce yunanca, sonra suryanice, daha sonra arapça ifade edilmiştir. Bu bilime sahip olan yunanlılar buna bağımsız olarak "bilgelik" ve bağımlı olarak "büyük bilgelik", bu bilgeliği bilmeye bilim ve bunun yetisini kazanmaya felsefe diyorlardı. Bu kelime ile büyük bilgelik yolunu tutmayı ve onu sevmeyi anlıyorlardı. Bu bilgeliği elde eden kimseye de feylosof diyorlardı. Bundan kastedtikleri anlam ise büyük bilgelik yolunu tutan ve onu seven demektir. Yunanlılar bu bilgeliğin bütün erdemlerin yerini tuttuğuna inanıyorlardı. Ona bilimlerin anası, bilimlerin bilimi, bilgeliklerin bilgeliği, zanaatlerin zanaati adını verirlerdi ve bu terimle bütün sanatları içine alan sanatı, bütün erdemleri içine alan erdem, bütün bilgelikleri içine alan bilgeliği kastederlerdi.

Bu işin açıklanması şöyledir: bilgelik herhangi bir sanatta o sanatla uğraşın insanların çoğunu başarısız bırakan işleri başarabilen yetkin bilgiye denir. Buna insan bilgeliği de denir. Herhangi bir sanatta yetkin bilgisi olan kimseye de o sanatın bilgisi denir. Nitekim derin bir görüşe ve çabuk kavrayış gücüne sahip olan kimseye de, derin görüşü hangi alanda ise, o

alanın bilgisi denir. Bununla beraber bağımsız olarak bilgelik adı bu bilime ve bilimden doğan yetiye de verilir.

Bir kimsede nazari bilimler bulunur da yalnız onları başka bakımlardan kullanma gücü bulunmazsa, bu durum eksik felsefedir. Yetkin feylesof ise, nazari bilimleri elde ettikten başka, onları bütün bakımlardan kullanma gücünde olan kimse-dir. Feylesofun durumu bağımsız olarak düşünülecek olursa, onunla birinci başkan arasında hiçbir ayrılık olmadığı görülür. Bu nokta da şöyle açıklanabilir: nazari bilimlerin içinde bulunan bilgileri başka bakımlardan kullanma gücünde olan kimse demek, bu bilimlerin içindekileri akılla kavranmış olarak başkalarına anlatma, nazariyenin iradi kısmını yaratma gücünde olmak demektir.

Bu bakımdan gücü daha üstün olan kimse, felsefeye daha yetkin demektir. Öyle ise mutlak olarak (bağımsız olarak) yetkin gücü olan kimse ilk önce nazari erdemleri, sonra kesinlikle pratik erdemleri elde edecek; bu ikisini bütün milletler ve şehirler halkına gereken derecede verme gücünde olacak kimsedir. Bu ikisini ya isteyerek ya zorla başkalarına vermek kesin kanıtlar, kandırıcı hayalgücü yollarını kullanmadan elde edilemeyeceği için, mutlak olarak feylesof birinci başkandır.

Eğer öğretim iki şeyden ibaretse, yani öğrendiği şeyi de tasdik etmeden ibaretse, herhangi bir şeyi anlatma dahi iki yolla yani o şeyin aynını akılla kavratmak, ya da onun örneğini (misalini) hayalgücü ile hayal ettirmekten ibaretse, o halde anlatma iki yolla olur demektir: birincisi kesin kanıt yolu ile, ikincisi kandırıcı (*persuasion*) yol ile.

Var olanlar öğrenilirken ve elde edilirken doğrudan doğruya akılla kavranırlar, kesin kanıtlarla tasdik edilirse, bu yolda elde edilen bilgileri içine alan bilim felsefe adını alır. Var olanlar kendilerine örnek olan bir takım sembollerle ve hayalgücü ile tasarlanarak öğrenilir, hayalgücü ile kavranan bu şeyler kandırıcı yollardan gidilerek tasdik edilecek olursa,

eskiler bu çeşit bilgileri içine alan bilime Din (yeti) diyorlar. Eğer varlıklara ait bu bilgiler doğrudan doğruya akılla kavranma yolu ile elde edildiği halde, bunları başkalarına tasdik ettirmek için kandırıcı yollara başvurulmuş ise, bu türlü bilgileri içine alan yetiye de "duyulara ait felsefe" adı verilir. Öyle ise, Din (yeti) eskilerin gözünde felsefeye benzer. Bunların ikisi de aynı konuları kuşatırlar. Her ikisi de varlıkların en büyük ilkelerini, birinci ilke ve birinci sebep hakkındaki bilimi, insanın yaratılışındaki en üstün mutluluktan ibaret olan son amacı ve başka varlıklardaki son amacı öğretirler. Şu kadar var ki felsefenin ya akılla kavrayarak ya da tasarlayarak verdiği şeyi, Din hayalgücü ile vermektedir. Felsefenin kanıt-lama ile isbat ettiği şeyi Din (yeti) kandırıcı delillerle gösterir.

Çünkü felsefe ilk ilkenin ve cisimsiz olan ikinci ilkelerin kendi özlerini akılla kavratarak veriyor. Din (yeti) ise bun-ları cisimlere ait ilkelerden alınmış misallerle hayal ettirmek üzere ve uygarlık hayatındaki benzerlerine benzeterek anlatıyor. Tanrısal fiilleri uygarlık hayatının fiilleriyle, tabii ilkelere ait fiilleri de Eflâtun'un *Timaios* diyalogunda yapmış olduğu gibi iradî güçler, yetiler ve sanatlardaki benzerleriyle temsil ediyor. Onlardan akılla kavranan şeyleri, diyelim ki maddeyi karanlıkla ya da su ile, yokluğu karanlıkla temsil eder gibi, duyulara ait benzerleriyle temsil eder. İnsanlık erdemlerine ait fiillerin amaçlarından ibaret olan üstün mutluluk bölümlerini, amaç sanılan iyiliklerden ibaret benzerleriyle ve gerçek mutlulukları mutluluk sanılan şeylerle, varlık mertebelerini mekân ve zaman mertebelerindeki benzerleriyle temsil eder. Misallerin gösterdiklerine mümkün olduğu kadar yakın olmasına çalışır. Felsefenin kesin kanıtlar ileri sürdüğü her noktada din, kandırıcı deliller sürer. Ayrıca felsefe zaman bakımından da dinden öncedir.

Meydandadır ki pratik felsefenin öğretmiş olduğu akılla kavranır; iradî fiilleri meydana getirmek istenirse, bu fiillerin doğrudan doğruya meydana çıkmaları için bazı şartların ger-

çekleşmesi, onların birbirine uygun olması için de kanunlarda varlıklarını fiilen mümkün kılan şartların hazırlanması gerekir. Öyle ise kanun kuran kimse, fikrinin zenginliği ile bu iradî fiillerin üstün mutluluğa ulaştırarak gibi fiilen var olmalarının şartlarını bulup çıkaran kimse olacaktır.

Yine meydandadır ki kanun kuran kimse, o fiilleri akılla kavramadan onların şartlarını meydana çıkarmayı düşünemez. Üstün mutluluğu akılla kavramadıkça o fiilleri mutluluğa yükseltmek için gereken şartları bulup çıkaramaz. Nitekim kanun kuran kimseyi birinci başkanlığa getiren bu şeyler, felsefeyi elde etmesinden önce akılla kavranmış olarak o kimsede meydana gelemez. Öyle ise kanun kuran kimsenin hizmet edici değil, başkan mevkiinde olmak üzere feylosof olması gerekir. Feylosof da nazarî erdemleri kazandıktan sonra, onları en elverişli surette başkalarına da verme gücünde değilse, o insanın kazandığı şeyde fayda yoktur. İradî olarak akılla kavrananların fiilen meydana gelmesindeki şartları feylosofun inceden inceye araştırması da, kendisinde erdem bulunmadıkça, mümkün değildir. Fikir erdemi ise pratik erdem olmadıkça meydana gelemez. Bununla beraber, güzel bir yoldan kandırıcı deliller göstermek, güzel bir tarzda hayalgücüne başvurmak gücü bulunmadıkça, iradî akılla kavrananları başkasına vermek mümkün değildir. Öyle ise hâkan, feylesof, kanun kurucu terimleriyle kastedilen anlam aynı şeydir.

Şu kadar ki feylosof kelimesi, bu vasfı alan kimsedeki nazarî erdemi gösterir. Ancak feylosof bu erdemin her yönden son derecede yetkin bulunmasını isterse, onda başka güçlerin bulunması gerekir. Nitekim kanun kurucu en son pratik akılla kavrananların şartlarını iyice bilmek ve o şartları derinden derine araştırmak, o akılla kavrananları milletler ve şehirler halkı arasında yaymak gücünü temsil eder. Bununla beraber, bu akılla kavrananların bilimden doğarak elde edilmeleri istenirse, bundan önce nazarî erdemin bulunması gerekir. Çünkü sonuncunun varlığı için ilkin varlığı zaruridir.

Hâkan adı ise güçlülük ve egemenliği gösterir. Onun egemenliğinin tam olması ise, güçlerin en üstünü olmasıyla ve herhangi bir şeydeki gücü yalnız kendi dışındaki şeyler yardımıyla olmayıp, ancak o kimsenin büyük sanat ve erdem sahibi olmak üzere aslında büyük ve güçlü olmasıyla mümkün olur. Böyle büyük güçlü olmak da bilgi, fikir, erdem ve sanat güçleri büyük olmadıkça mümkün olamaz. Büyük güçlü olmadıkça, mutlak olarak egemenlik sahibi olamaz. Çünkü bu derecenin altında kalınca, gücünde eksiklik var demektir. Nitekim ancak üstün mutluluktan aşağı iyiliklere gücü yetiyorsa, yine gücü eksik demektir; yetkin değil demektir. Öyle ise bağımsız olarak hâkan ve kanun kurucu feylosoftan başka bir şey değildir.

Arapçada "İmam" kelimesi kendisine uyulan, arkasından gidilen kimse demektir. Bu kimsenin ya yetkinliğinden, ya da gösterdiği amaçtan dolayı arkasından gidilir. Eğer belirsiz olarak bütün fiiller, erdemler ve sanatlarda o kimsenin ardından gidilmiyorsa, mutlak olarak "imam" sayılmaz. Sanatlar, erdemler ve fiillerde onun yalnız amacı peşinden gidiliyorsa, onun sanatı, erdemi, fikri, bilimi sanatların, erdemlerin, fikirlerin ve bilimlerin en büyük ve en güçlüsü demektir. Ya da bu şeyler o kimsede kendi amacını gerçekleştirme bakımından başkalarının güçlerini kullanabilmeleri için toplanmıştır. Böyle ise onlar, feylosofdaki bütün şeylerin en güçlüsü olan nazarî bilimler ve fiiller erdemlerinden başka bir şeyle mümkün değildir. O halde meydandadır ki feylosof ilk başkan, hâkan (hükümdar), kanun kurucu ve ardından gidilen kelimelelerinin anlamları birdir. Bu kelimelerden her birini ele alıp arapça konuşanların çoğunluğunca ne anlama geldiğine dikkat edecek olursak, sonunda hepsinin bir anlam etrafında toplandığını görürüz.

Nazarî bilimlerde kanıtlama ile isbat edilen bu şeyler, halkın kafasında hayalgücü ile meydana gelir; ve halk bu hayal ettiklerini tasdik de ederse, onların pratik hayatta meydana

gelme şartlarını göstererek bunların zihinlerde yerleşmesini, iradelerin bu pratik şeylere doğru yönelmesini temin edecek olursa, nazari ve pratik şeyler bu insanlarda meydana gelmiş demektir.

Nazari ve pratik şeyler kanun kurucuda doğrudan doğruya meydana geldiği zaman ona felsefe, cumhurun ruhunda meydana geldiği zaman din derler. Çünkü bunları kanun kurucunun bilgisinde yerleştiren şey kesin görme gücüdür. Cumhurun ruhunda yerleştiren şey ise hayalgücü ve kanun yetisidir. Gerçi kanun kurucu da o şeyleri hayalgücü ile tasarlar; ancak hayal ve kandırma (ikna) onun kendisi için değildir. Başkasına hayalgücü ile ve kandırarak anlattığı bu şeyler kendisi için kesin bilgidir. Hayalleri ve kandırmaları yaratan odur. Fakat din olarak bu şeyleri kendi ruhunda yerleştirmek için değil, ancak başkalarının hayal etmesi için yaratılmıştır. Bu şeyler başkalarında din, onun için felsefe olarak kalır. İşte gerçek felsefe ve gerçek feylosof bunlardır.

Duyumlar felsefesi ile sahte ve yanlış feylosofa gelince, bu henüz hazır olmadığı halde bilimlere öğrenmeğe kalkan kimsedir. Çünkü nazariyeleri araştırmaya kalkacak bir kimse, yaradılışında nazari bilimlere elverişli olmalıdır. Nazari bilimlere elverişlilik (yatkinlik), Eflâun'un *Devlet* (Siyaset) adlı diyalogunda ileri sürdüğü şu şeylerden ibarettir: öze ait şeyleri iyi anlamalı, tasarlamalı ve unutkan olmamalıdır; öğretim sırasında uğrayacağı güçlüklerle katlanacak halde olmalı; doğruluğu, doğru kimseleri, âdilliği ve âdilleri sevmeli; inatçı, arzularından vazgeçemez, boğazına düşkün olmamalı, nefsin istekleri yani para, pul gibi şeyler kendisi için önemsiz olmalı, şeref duygusuna sahip olup halkça ayırp sayılan işler önünde alçalmamalı, aza razı olmalı, "çıkarmamalı, "çıkarmamalı, kötülüğe ve zulme uymamalı, doğruluk önünde iradesi güçlü olmalıdır.

Bunlardan başka din duygusuyla, doğuştan tabii âdetlerle yetişmiş, içinde yaşadığı milletin inançlarına inanışı bütün,

dince iyi sayılan işlere bağlılığı tam olmalıdır. Bu işlerin ya tamamını, ya da çoğunu baştan savmadan yapmalıdır. Hattâ bunlarla kalmamalı, tanınmış başlıca erdemlere sahip olmalı, tanınmış güzel işleri işlemelidir. Öğretimi alacak olan gençte eğer bu vasıflar var da felsefeye onun üzerine başlamışsa, sahte ve yanlış feylosof olmayabilir.

Yanılan feylosof, başkasının öğrettiği gibi nazarı bilimlerini elde ederek bu bilimlerin sonuçlarına kadar gidemeyen kimsedir. Bilgisiz ve yanılan feylosof, nazarı bilimlerini elde etmiş, sahtelik yapmamakla beraber, dinin erdemli fiillerinin ve tanınmış güzel fiillerin alışkanlığını kazanmamış, ancak rastgele her şeyde kendi keyf ve hevesine ve nefsinin isteklerine uymuş olan kimsedir. Sahte feylosof ise, yaradılıştaki bu işe elverişli olmadığı halde nazarı bilimlerini öğrenen kimsedir.

Sahte feylosof ile bilgisiz, yanılan feylosofa şu sebepten dolayı "betrâ" denir: nazarı bilimlerini tamamlamış olsalar bile, onlarda meydana gelen bilgi en sonra yavaş yavaş dağılır gider. Hattâ insanın erdemleri olgunlaşacak yaşa geldiği zaman, her ikisinin bilgisi Eflâtun'un zikretmiş olduğu Herakleitos ateşinden daha şiddetli (parladıktan sonra) tamamıyla söner (3). Çünkü birincisinin tabiatı, ikincisinin âdeti gençliklerinde öğrendiklerinden üstündür. Gençliklerinde uğraşıp öğrendiklerini saklamak bunlara çok güç görünür; bundan dolayı onları tekrarlamayı ihmal ederler. Elde etmiş oldukları şeyler böylece yavaş yavaş kaybolmaya başlar. En sonra büsbütün söner ve onların yemişini veremezler.

Yanılan feylosof ise, felsefe öğretimindeki amacı henüz kavrayamamış olduğu halde, nazarı bilimlerin topunu birden, ya da bir bölümünü elde ederek, böylece kazandığı bazı mutluluk sanılan şeyleri, halkın gözündeki iyilikten ibaret olanı mutluluk sanan ve bu amacı arayarak, isteyerek nazarı bilimlerini yolunda ayak direyen kimsedir. Bu kimse bazen nazarı bi-

(3) Herakleitos, güneşin sabahleyin parladığına, akşamleyin söndüğüne inanırdı. — Eflâtun, *Devlet* diyalogu, s. 169.

limler yardımıyla amacını elde eder, bazen ise bu hedefe varması güçleşir. Bunun üzerine nazari bilimlerden bildiği kadarını bir çeşit erdem sayar ve onunla kanar. İşte yanılan feylosof budur.

Gerçek feylosof ise yukarda sözü edilendir. Bahsı geçen mertebeye ermiş olduğu halde ondan faydalanmıyorsa, bu onun kusuru değildir. O ancak ona kulak asmamakta, ya da kulak asmaya lüzum görmemektedir. Öyle ise hâkan ve imam, ardından gidilen kimse, ister sözleri dinlensin ister dinlenmesin, ister kendilerine boyun eğilsin ister eğilmesin, ister onların dâvalarını gerçekleştirmek için yardım eden bulunsun ister bulunmasın, kendi özleri bakımından ve yaptıkları işlerle imam ve hâkandırılar. Nasıl ki hekim de ister hastaları bulunsun ister bulunmasın, ister sanatında kullanacağı âletleri bulunsun ister bulunmasın, ister zengin olsun ister fakir olsun, sırf kendi sanatından ve hastaları iyi etme gücünden dolayı hekimdir. Adı geçen şeylerin bulunmaması onun hekimliğini gidermez. Bunun gibi, işlerinde kullanacak âletleri, amacını yerine getirmek için çalıştıracak adamları bulunmamak imanın imamlığını, feylosofun felsefesini gidermez.

Yukardan beri anlattığımız bu felsefe bize yalnız Eflâton ve Aristo'dan gelmiştir. Bu ikisi bize felsefeyi verdikleri gibi, onu elde etmenin, yıprandığı ve yok olduğu zaman da onu yeniden kurmanın yollarını vermişlerdir. Şimdi biz Eflâton felsefesini ve bu felsefenin mertebelerini anlatmaya başlayacağız. Felsefesinin ilk bölümlerinden yola çıkarak sonuna varıncaya kadar bütün bahisleri sıraya koyacağız; ve böyle yapınca da bu ikisinin aynı şeyi meydana getirdikleri, bize tek bir felsefe vermek istedikleri görünecektir (4).

Bu kitapta bulabildiklerimizin sonu budur.

Çeviren: Hilmi Ziya ÜLKEN

(4) Farabî, "Telif-ür-re'y beyne Eflâton ve Aristo" adlı risalede bunu açıklamaya devam ediyor.

L'HOMME ET LA MER

Homme libre, toujours tu chériras la mer!
La mer est ton miroir; tu contemples ton âme
Dans le déroulement infini de la lame,
Et ton esprit n'est pas un gouffre moins amer.

Tu te plais à plonger au sein de ton image;
Tu l'embrasses des yeux et des bras, et ton coeur
Se distrait quelquefois de sa propre rumeur
Au bruit de cette plainte indomptable et sauvage.

Vous êtes tous les deux ténébreux et discrets:
Homme, nul n'a sondé le fond de tes abîmes,
O mer, nul ne connaît tes richesses intimes,
Tant vous êtes jaloux de garder vos secrets!

Et cependant voilà des siècles innombrables
Que vous combattez sans pitié ni remord,
Tellement vous aimez le carnage et la mort,
O lutteurs éternels, ô frères implacables!

CHARLES BAUDELAIRE

İNSAN VE DENİZ

*Sen denizi her zaman seveceksin, hür insan!
Deniz ki aynan senin; ruhunu seyredersin
Bakıp dalgalarına başı sonu olmayan.
Az korkunç girdap değil düşünce dünyan senin.*

*Bayılırsın dalmağa koynuna görüntünün;
Sarılırsın da ona kolların, gözlerinle,
Kendi öz uğultusu diner bazan gönlünün
Onun yaban, başeğmez, bitmez iniltisiyle.*

*İkiniz de karanlık, sırla yüklü içiniz:
İnsan! bulan olmadı girdabının dibini;
İç zenginliklerini bilen yok hiç, ey deniz!
Ağzınız öyle sıkı, öyle kıskançsınız ki!*

*Ama işte yüzyıllar, nice yüzyıllar var ki,
Dinmedi aranızda merhametsiz döğüşler,
Nasıl da seversiniz ölümü, kan dökmeyi,
Ey sonsuz kavgacılar, ey amansız kardeşler!*

Çeviren: Mukadder SEZGİN

HARMONIE DU SOIR

Voici venir les temps où vibrant sur sa tige
Chaque fleur s'évapore ainsi qu'un encensoir;
Les sons et les parfums tournent dans l'air du soir;
Valse mélancolique et langoureux vertige!

Chaque fleur s'évapore ainsi qu'un encensoir;
Le violon frémit comme un cœur qu'on afflige;
Valse mélancolique et langoureux vertige!
Le ciel est triste et beau comme un grand reposoir.

Le violon frémit comme un cœur qu'on afflige,
Un cœur tendre, qui hait le néant vaste et noir!
Le ciel est triste et beau comme un grand reposoir;
Le soleil s'est noyé dans son sang qui se fige.

Un cœur tendre, qui hait le néant vaste et noir,
Du passé lumineux recueille tout vestige!
Le soleil s'est noyé dans son sang qui se fige...
Ton souvenir en moi luit comme un ostensor!

CHARLES BAUDELAIRE

AKŞAMIN ÂHENĞİ

Bak geliyor o demler, ki titreşip sâkında,
Buğulaşır her çiçek, bir buburdan misâli;
Döner sesler, kokular, bu akşam havasında;
Hüzünle yüklü bu vals, bu baygın baş dönmesi!

Buğulaşır her çiçek bir buburdan misâli;
Burkulan bir kalb gibi ürperir, titrer keman;
Hüzünle yüklü bu vals, bu baygın baş dönmesi!
Güzelim, gök bir mâbet yorgunluk alan.

Burkulan bir kalb gibi, ürperir, titrer keman,
Hassas bir kalb, kin duyan geniş, kara yokluğa!
Güzelim, gamlı gök bir mâbet yorgunluk alan;
Boğuldu gitti güneş, pıhtılaştıran kanında...

Hassas bir kalb, kin duyan geniş, kara boşluğa
Işıl ışıl geçmişten, toplar ne varsa kalan!
Boğuldu gitti güneş, pıhtılaştıran kanında...
Açimde kutsal kâse gibi parlar hâtıran!

Çeviren: Mukadder SEZGİN

TUSTAV

TRISTESSE D'ETE

Le soleil, le sable, ô letteuse endormie,
En l'or de tes cheveux chauffe un bain langoureux:
Et, consumant l'encens sur ta joue ennemie,
Il mêle avec les pleurs un breuvage amoureux.

De ce blanc flamboiement l'immuable accalmie
T'a fait dire, attristée, ô mes baisers peureux,
"Nous ne serons jamais une seule momie
Sous l'antique désert et les palmiers heureux!"

Mais ta chevelure est une rivière tiède,
Où noyer sans frissons l'âme qui nous obsède
Et trouver ce Néant que tu ne connais pas!

Je goûterai le fard pleuré par tes paupières
Pour voir s'il sait donner au coeur que tu frappas
L'insensibilité de l'azur et des pierres.

TÜSTAV

STÉPHANE MALLARMÉ

YAZ ÜZÜNTÜSÜ

*Sen ey, o uykulu savaşçı, kumlar üstünde,
Yorgun bir su ısıtıyor güneş saçlarında
Ve bir günlük yakarak düşman yanağında,
Karıştırıyor bir aşk iksirini gözyaşıyla.*

*Duruk sessizliğı ak yalrımın, üzüntü içinde
Dedirtti, ey benim ürkek öpüşlerim, sana:
"Tek bir mumya olmıyacağız seninle asla
Bu mutlu palmiyeler altında, eski çölde."*

*Ama ılık bir nebirdir işte saçların,
Ürküsüz boğmak orda bize tebelleş rubu
Ve bulmak o Yokluğu senin tanımadığın.*

*Akan düzgünü tadacağım göz kapağından,
Verebiliyor mu diye ezik yüreğime
Duygusuzluğunu gökyüzünün ve taşların.*

Çeviren: İlhan BERK

TÜSTAV

RONDEL

Rien au réveil que vous n'ayez
Envisagé de quelque moue
Pire si le rire secoue
Votre aile sur les oreillers

Indifféremment someillez
Sans crainte qu'une haleine avoue
Rien au réveil que vous n'ayez
Envisagé de quelque moue

Tous les rêves émerveillés
Quand cette beauté les déjoue
Ne produisent fleur sur la joue
Dans l'oeil diamants impayés
Rien au réveil que vous n'ayez.

STÉPHANE MALLARMÉ

TÜSTAV

RONDEL

*Hiçbir şey yok uyandığımızda
Somurtmadan karşılayacağımız
Korkunç, bir gülüş sarsarsa bakınız
Kanatlarımızı o yastıklarda*

*Kayıtsız uyuyun, korkusuzca da
Ele vermeyecek sizi soluğunuz
Hiçbir şey yok uyandığımızda
Somurtmadan karşılayacağımız*

*Bütün o cânım düşleri bir anda
Bu güzellik bozduğu an bakınız
Artık ne bir tek çiçek yanaklarda
Ne de ölçüsüz elmaslar gözlerde
Hiçbir şey yok uyandığımızda.*

Çeviren: İlhan BERK

TÜSTAV

LA TZIGANE

La tzigane savait d'avance
Nos deux vies barrées par les nuits
Nous lui dîmes adieu et puis
De ce puits sortit l'Espérance

L'amour lourd comme un ours privé
Dansa debout quand nous voulûmes
Et l'oiseau bleu perdit ses plumes
Et les mendiants leurs *Ave*

On sait très bien que l'on se damne
Mais l'espoir d'aimer en chemin
Nous fait penser main dans la main
A ce qu'a prédit la tziagne

GUILLAME APOLLINAIRE

TÜSTAV

GUILLAUME APOLLINAIRE

1880 de Roma'da doğdu, 1918 de öldü. Asıl adı Wilhelm Apollinaris Kostrowitzky dir. Romanyalı bir prensesle, aslen isviçreli bir italyan subayının oğludur. Birinci dünya savaşından sonra gün ışığına çıkan yeni sanatın babası sayılır; özellikle kübist okulun büyük savunucusu, ve belki de bilmeyerek verdiği örneklerle gerçeküstücü şiirin hazırlayıcısıdır. "Sanatta ayrıcalık alan yoktur" demekle şiirin sınırlarını alabildiğine genişletmiş olur. Birkaç şiirinde görülen ve kendisine asıl ününü sağlayan içdenlik ve akıcılık yanında, şiirlerinde birçok yapmacıklar da yer alır. Bu yüzden büyük bir ozan olup olmadığı konusundaki kesin yargıyı gene zamana bırakmak gerekir. Şiirden başka tiyatro ve eleştirme ile de uğraşmıştır.

Başlıca şiir kitapları: Alcools, Calligrammes, le Guetteur mélancolique.

Ölümünden sonra yayımlanan ve pek önemli olmayan iki eseri: Ombre de mon Amour (1948), Tendre comme le souvenir (1952).

ÇİNGENE KIZI

Çingene kızı önceden biliyordu
Karanlıklarla bölünen iki yaşantımızı
Ayırdık kendisinden yollarımızı
Sonra bu kuyudan çıktı Umu

Sevi ağır aç bir ayı
Kalkıp oynadı canımız çektiği an
Döktü mavi kuş tüyünü işte bundan
Kesti dilenciler "Avé Maria"yı

Bilmez değiliz kendimize ettiğimizi
Ne var ki şu sevme umudu yolda
Düşündürüyor verdirip kol kola
Çingenenin tâ önceden söylediğine bizi

LE PONT MIRABEAU

Sous le pont Mirabeau coule la Seine
Et nos amours
Faut-il qu'il m'en souviene
La joie venait toujours après la peine

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Les mains dans les mains restons face à face
Tandis que sous
Le pont de nos bras passe
Des éternels regards l'onde si lasse

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

L'amour s'en va comme cette eau courante
L'amour s'en va
Comme la vie est lente
Et comme l'Espérance est violente

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Passent les jours et passent les semaines
Ni temps passé
Ni les amours reviennent
Sous le pont Mirabeau coule la Seine

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

GUILLAUME APOLLINAIRE

MİRABEAU KÖPRÜSÜ

Seine akar Mirabeau köprüsünden

Ve sevimiz

Olur mu ansımak hemen

Sevincimiz sonraydı hep üzüntüden

Gel ey gece çal saat sen

Geçiyor günler kalıyorum ben.

Yüzün yüzüme karşı, elin elimde olsun

Akarken

Köprüsünden kolumuzun

Ölümsüz bakışlar, dalgalar bunca yorgun

Gel ey gece çal saat sen

Geçiyor günler kalıyorum ben.

Geçip gider sevi bu akarsu gibi

Geçip gider sevi

Yaşantı bir ağır bir ağır ki

Ve Umut ta öylesine öylesine ezici

Gel ey gece çal saat sen

Geçiyor günler kalıyorum ben.

Günler geçer haftalar geçer

Ne geçen an

Ne o seviler döner

Mirabeau köprüsünden Seine akıp gider

Gel ey gece çal saat sen

Geçiyor günler kalıyorum ben.

Çeviren: Tahsin SARAÇ

MOUVEMENT

Ce cheval qui tourna la tête
Vit ce que nul n'a jamais vu
Puis il continua de paître
A l'ombre des eucalyptus.

Ce n'était ni homme ni arbre
Ce n'était pas une jument
Ni même un souvenir de vent
Qui s'exerçait sur du feuillage.

C'était ce qu'un autre cheval,
Vingt mille siècles avant lui,
Ayant soudain tourné la tête
Aperçut à cette heure-ci.

Et ce que nul ne reverra,
Homme, cheval, poisson, insecte,
Jusqu'à ce que le sol ne soit
Que le reste d'une statue
Sans bras, sans jambes et sans tête.

JULES SUPERVIELLE

JULES SUPERVIELLE

1884 te Montevideo'da doğdu. 1960 yılında Fransa'da baş ozan seçildi ve bir hafta sonra öldü. Şiirlerinde ülkeler ötesi bir hava eser. Yalnız bu, onun günlük ve ilkel yaşantının bütün derinliklerine inmesine engel olmaz. Şiirde, alışılmış baş kaldırmaktan daha çok, kurulu düzenle uyuşan bir tutumu olmuştur. Şiirlerinin bütün güzelliği, sözcükleri çok ustaca kullanımından gelir.

Başlıca yapıtları: Débarcadères, Gravitations, Le forçat innocent, Les amis inconnus, La fable du monde.

KIMILTI

Şu başım çeviren at
Kimsenin hiç görmediğini gördü
Sonra gölgesinde kocaman ağaçların
Yeniden otlamaya koyuldu.

Ne kişi ne ağaçtı
Bir kısrak da değildi
Değildi yapraklardaki
Yellerden bir anı bile bu.

Bu bir başka atın
Ondan yirmi bin yüzyıl önce
Başımı birden çevirdiğinde
Tam bu anda gördüğüydü.

Kişi, at, balık, böcek
Hiç ama, hiç birinin
Bir daba göremiyecekleri
Başsız, kolsuz, ayaksız
Bir yontu artığı oluncaya dek bu toprak

PROPHETIE

Un jour la Terre ne sera
Qu'un aveugle espace qui tourne
Confondant la nuit et le jour.
Sous le ciel immense des Andes
Elle n'aura plus de montagnes.
Même pas un petit ravin.

De toutes les maisons du monde
Ne durera plus qu'un balcon
Et de l'humaine mappemonde
Une tristesse sans plafond.

De feu l'Océan Atlantique .
Un petit goût salé dans l'air,
Un poisson volant et magique
Qui ne saura rien de la mer.

D'un coupé de mil-neuf-cent-cinq
(Les quatre roues et nul chemin!)
Trois jeunes filles de l'époque
Restées à l'état de vapeur
Regarderont par la portière
Pensant que Paris n'est pas loin
Et ne sentiront que l'odeur
Du ciel qui vous prend à la gorge.

A la place de la forêt
Un chant d'oiseau s'élèvera
Que nul ne pourra situer,
Ni préférer, ni même entendre,
Sauf Dieu qui, lui, l'écouterà
Disant: "C'est un chardonneret."

İÇE DOĞUŞ

Gün gelecek bu Toprak
Gecesi gündüzü birbirine karışmış
Dönen kör bir uzay olacak.
Sonsuz göğü altında And dağlarının
Ne doruk diye bir şey kalacak
Ne ufak bir sel çukuru.

Bütün evlerinden evrenin
Kalıp kalacak tek bir asma kat
Yeryüzüne dağılmış kişilerden
Tavansız bir üzüntü.

Göçüp gitmiş Atlantik açık denizinden
Havada azıcık tuzlu bir tat
Denize değgin tek şey bilmeyecek
Büyülü, uçan bir balık

1905 yapısı bir arabadan
(Dört teker, yol hak getire)
Öyle bugün bugün kalmış
O günlerden üç genç kız
Uzak olmadığımı düşünüp Paris'in
Kapıdan bakacaklar
Ve yalnız göğün o boğazı tıkayan
Kokusunu duyacaklar.

Ormanın olduğu yerden
Bir kuş sesi yükselecek
Yerini, ne olduğunu
Duyup kimse bilmeyecek;
Yalnız bunu dinleyecek Tanrı
"A bir tarla kuşu" diyecek.

LES POISSONS

Mémoire des poissons dans les criques profondes,
Que puis-je faire ici de vos lents souvenirs,
Je ne sais rien de vous qu'un peu d'écume et d'ombre,
Et qu'un jour, comme moi, il vous faudra mourir.

Alors que venez-vous interroger mes rêves
Comme si je pouvais vous être de secours?
Allez en mer, laissez-moi sur ma terre sèche
Nous ne sommes pas faits pour mélanger nos jours.

UN POETE

Je ne vais pas toujours seul au fond de moi-même
Et j'entraîne avec moi plus d'un être vivant.
Ceux qui seront entrés dans mes froides cavernes
Sont-ils sûrs d'en sortir même pour un moment?
J'entasse dans ma nuit, comme un vaisseau qui sombre,
Pêle-mêle, les passagers et les marins,
Et j'éteins la lumière aux yeux, dans les cabines,
Je me fais des amis des grandes profondeurs.

BALIKLAR

*Derin koylardaki balıklar, istediğiniz ne
Ne yapabilirim söyleyin ağır-uzak anılarımızı
Size değgin tek bildiğim biraz köpük, biraz gölge
Bir de benim gibi bir gün öleceğiniz.*

*Öyleyse neden gelip eşelemek düşlerimi
Size bir yardımım olabilecekmış gibilerden
Haydi denize, kurak toprağımda bırakın beni
Beraber yaşamak yok bize günlerimizi*

BİR OZAN

*Hep yalnız gitmem ben içimin derinliğine
Sürüklerim kendimle birden çok canlı varlık.
Soğuk mağaralarımın girecek olanlar
Umarlar mı oradan bir an bile çıkmayı?
Batan bir gemi gibi, yığarım gecemde
Üstüste, karmakarışık, yolcuları, tayfaları,
Söndürüp kamaralarda, gözlerdeki ışığı
Dostluklar kurarım büyük derinliklerle*

PLEIN CIEL

Au milieu d'un nuage,
Au-dessus de la mer,
Un visage de femme
Regarde l'étendue,
Et les oiseaux-poissons
Fréquentant ces parages
Portent l'écume aux nues.
*(Je connais cette femme
Où l'ai-je déjà vue?)*

Les chiens du ciel aboient
Dans un lointain sans terres.
Ce sont bêtes sans chair
Qui ne connaissent pas
Cette dame étrangère,
Et donnent de la voix
Avec leur âme austère.
*(Ella a des yeux si noirs
Que je les cherche en moi.)*

Silence tout à coup.
Visages dans les mains
Vont les sphères célestes
Qui retiennent leur souffle
Pour que ce chant modeste
Se fraye comme il faut
Son chemin jusqu'en haut.
*(Et voici qu'elle a pris
Sa tête entre ses mains.)*

JULES SUPERVIELLE

GÖKLERCE

*Denizin üstünde
Ortasında bir bulutun
Bir kadın yüzü
Boşluğa bakmakta.
Ve bu yörelere
Dadanan balık-kuşlar
Köpüğü göklere çıkarmakta.
(Tanıyorum bu kadını
Ama nerde gördüm onu?)*

*Göğün köpekleri havlıyor
Topraksız bir uzaklıkta.
Bu yabancı kadını
Tanımaz, bilmez
Etsiz hayvanlar bunlar.
Ve katı yüreklerinden
Bir gürültüdür çıkarıyorlar.
(Kadının gözleri öyle kara ki
İçimde arıyorum onları.)*

*Sessizlik birdenbire.
Bu basit türkücük
Gerektiği gibi şöyle
Yücelere dek yolunu alsın diye
Soluklarım tutup
Gidiyor göksel küreler
Kapatıp avuçlarım yüzlerine.
(Ve işte kapadı kadın
Ellerini yüzüne.)*

Çeviren: Tahsin SARAÇ

ILES

Iles
Iles
Iles où l'on ne prendra jamais terre
Iles où l'on ne descendra jamais
Iles couvertes de végétations
Iles tapies comme des jaguars
Iles muettes
Iles immobiles
Iles inoubliables et sans nom
Je lance mes chaussures par-dessus bord car je voudrais
bien aller jusqu'à vous

BLAISE CENDRARS

TÜSTAV

BLAISE CENDRARS

1887 de Paris'de doğdu. Yapıtı, doğrudan doğruya kendi yaşantısına dayanır. Hiçbir edebiyat okuluna bağlı değildir. Hep serüven ardından koşan Cendrars, sayısız ülke ve kent tanıdı. Bunlardan aldığı izlenimlerle, Fransız şiirine, bir uzak iklimler havası getirdi. Yenilik denemlerinde arasına çok aşırı gitti, bununla beraber, kendisine edebiyatta kalıcı bir yer sağlamayı başardı.

Başlıca yapıtları: *La légende de Novgorod, La prose du Transsibérien et de la Petite Jeanne de France, Feuilles de route, L'or, Moravagine, Rhum, Histoires vraies, La vie dangereuse, l'Homme foudroyé, Bourlinguer.*

ADALAR

Adalar

Adalar

Hiç karaya çıkılmayacak adalar

Hiç ayak basılmayacak adalar

Bitkilerle donanmış adalar

Alaca kaplanlar gibi yere kapanmış adalar

Ağız dil vermez adalar

Kıpırtı bilmez adalar

Adsız oysa gene de umutalmaz adalar

Aba fırlatıyorum postallarımı kıyıya

Şöyle bir sizlerle dek açılmak istiyorum da

COUCHERS DE SOLEIL

Tout le monde parle des couchers de soleil
Tous les voyageurs sont d'accord pour parler des couchers
de soleil dans ces parages
Il y a plein de bouquins où l'on ne décrit que les couchers
de soleil
Les couchers de soleil des tropiques
Oui c'est vrai c'est splendide
Mais je préfère de beaucoup les levers de soleil
L'aube
Je n'en rate pas une
Je suis toujours sur le pont
A poils
Et je suis toujours seul à les admirer
Mais je ne vais pas les décrire les aubes
Je vais les garder pour moi seul

BLAISE CENDRARS

TÜSTAV

GÜN BATIŞLARI

*Her kişi söz eder gün batışlarından
Elbirliği etmiş bütün yolcular bu yörelerdeki gün batışların-
[dan söz açmakta*

*Salt gün batışlarını anlatan betikler dolu dolu
Sıcak ülkelerdeki gün batışları
Evet doğru pek görkemli
Oysa gün doğuşlarını severim daha çok ben
Tan ağarmaları
Birini kaçırmam
Hep köprü başında
Çırılçıplak
Yapayalnız tansırım ben hep onları
Yalnız gene de betimlemiyeceğim o tanları
Kendime kendime saklıyacağım*

Çeviren: Tahsin SARAÇ

TÜSTAV

BONNE JUSTICE

C'est la chaude loi des hommes
Du raisin ils font du vin
Du charbon ils font du feu
Des baisers ils font des hommes

C'est la dure loi des hommes
Se garder intact malgré
Les guerres et la misère
Malgré les dangers de mort

C'est la douce loi des hommes
De changer l'eau en lumière
Le rêve en réalité
Et les ennemis en frères

Une loi vieille et nouvelle
Qui va se perfectionnant
Du fond du coeur de l'enfant
Jusqu'à la raison suprême.

PAUL ELUARD

PAUL ELUARD

1895 yılında Saint - Denis'de doğdu. Ailesinin geçim durumu pek parlak olmadığından doğru dürüst bir eğitim görmedi. Birinci Dünya Savaşından sonra, Tzara, Breton, Aragon ve Soupalt ile beraber önce dadaisme, sonra da gerçeküstücülük akımına katıldı. Bu son akımın bellibaşlı kuramcılarında, ve kendi kuşağının en ünlü ve kalıcı ozanlarından oldu. En çok ve en başarıyla işlediği konular, sevi ve özgürlüktür. Kullandığı açık ve arı dilde, sözcükler bütün anlam ağırlıklarını taşır; şiirinin bütün özlülük ve güzelliği de buradan gelir. 1952 de Charenton-le-Pont'da ölen Eluard, daha uzun süre ilgileri üzerinde toplayacak, ve hiçbir kez unutulmaya düşmeyecektir.

Başlıca yapıtları: *Mourir de ne pas mourir, Capitale de la douleur, L'Amour, la Poésie, La vie immédiate, La Rose publique, Les yeux fertiles, Donner à voir, Poésie et vérité, Dignes de vivre.*

GERÇEK TÜZE

Üzümden şarap
Kömürden ateş
Öpücükten kişi yapmak
Kişilerde sınırsız bir yasa bu

Savaşlara yoksulluğa
Binbir ölüme karşı
El değmemiş kalabilmek
Kişilerde güç bir yasa bu

Suyu ışık
Düşü gerçek
Yağır kardeş kılmak
Kişilerde güzel bir yasa bu

Başlayıp yüreğinden çocucağın
O en yüce usa dek
Evriniş olgunlaşarak giden
Hem eski, hem yeni bir yasa bu

GABRIEL PERI

Un homme est mort qui n'avait pour défense
Que ses bras ouverts à la vie
Un homme est mort qui n'avait d'autre route
Que celle où l'on hait les fusils
Un homme est mort qui continue la lutte
Contre la mort contre l'oubli

Car tout ce qu'il voulait
Nous le voulions aussi
Nous le voulons aujourd'hui
Que le bonheur soit la lumière
Au fond des yeux au fond du cœur
Et la justice sur la terre

Il y a des mots qui font vivre
Et ce sont des mots innocents
Le mot chaleur le mot confiance
Amour justice et le mot liberté
Le mot enfant et le mot gentillesse
Et certains noms de fleurs et certains noms de fruits
Le mot courage et le mot découvrir
Et le mot frère et le mot camarade
Et certains noms de pays de villages
Et certains noms de femmes et d'amis
Ajoutons-y Péri
Péri est mort pour ce qui nous fait vivre
Tutoyons-le sa poitrine est trouée
Mais grâce à lui nous nous connaissons mieux
Tutoyons-nous son espoir est vivant.

GABRIEL PERİ

Biri öldü, yaşantıya açılan kollarından başka
Savunma aracı olmayan biri
Biri öldü silâblardan tikslenme yolundan
Başka yolu olmayan biri
Biri öldü ölüme unutulmaya karşı
Hâlâ bile savaşı sürdürüp giden biri.

Bütün istedikleri onun
Bizim de istediklerimizdi
Bugün de istiyoruz
Işmasını mutluluğun
Gözlerin gönüllerin derinliğinde
Işmasını tüzenin yeryüzünde

Cana can katan sözcükler vardır
Hem bunlar pek suçsuz sözcüklerdir
Sıcaklık gibi, güven gibi,
Sevi, tüze, özgürlük gibi
Çocuk sözcüğü, incelik sözcüğü
Bazı çiçek, bazı yemiş adları
Yılmamak sözcüğü, arayıp bulma sözcüğü
Kardeş sözcüğü, arkadaş sözcüğü
Bazı köy, bazı kent adları
Bazı kadın, bazı dost adları gibi
Ekliyelim bunlara bir de bizim Péri'yi.
Bizi yaşatan şeyler için öldü Péri
Aramızda bilelim onu, göğsünden vuruldu
Ama onunladır ki daha iyi öğrendik kendimizi, gücümüzü,
Aramızda bilelim onu, yaşıyor çünkü hâlâ umudu.

GEORGIA

Je ne dors pas Georgia
 Je lance des flèches dans la nuit Georgia
 J'attends Georgia
 Je pense Georgia
 Le feu est comme la neige Georgia
 La nuit est ma voisine Georgia
 J'écoute les bruits tous sans exception Georgia
 Je vois la fumée qui monte et qui fuit Georgia
 Je marche à pas de loup dans l'ombre Georgia
 Je cours voici la rue les faubourgs Georgia
 Voici une ville qui est la même
 Et que je connais pas Georgia
 Je me hâte voici le vent Georgia
 Et le froid le silence et la peur Georgia
 Je fuis Georgia
 Je cours Georgia
 Les nuages sont bas ils vont tomber Georgia
 j'étends les bras Georgia
 Je ne ferme pas les yeux Georgia
 J'appelle Georgia
 Je crie Georgia
 J'appelle Georgia
 Je t'appelle Georgia
 Est-ce que tu viendras Georgia
 Bientôt Georgia
 Georgia Georgia Georgia
 Georgia
 Je ne dors pas Georgia
 Je t'attends
 Georgia.

PHILIPPE SOUPAULT

PHILIPPE SOUPAULT

1897 de Chaville'de doğdu. Tzara, Eluard, Breton'larla beraber gerçeküstücülük akımının Fransa'daki öncülerinden oldu. Breton'la beraber yazdığı "Les champs magnétiques" kendisini tanıttı. Güzel ve çok ilgi çekici şiirleri vardır, bununla beraber ünü geniş tabakalara yayılmamıştır. Şiirden başka roman ve eleştirme ile uğraşmıştır. Bütün şiirleri 1937 de toplanıp G. L. M. de yayımlandı. Le Bon Apôtre, A la Dérivée Les frères Durandea, le grand homme, gibi daha birçok önemli romanları ve ayrıca çeşitli denemeleri vardır.

GEORGIA

Gözüm uyku tutmuyor Georgia
Geceye oklar atıyorum Georgia
Bekliyorum Georgia
Düşünüyorum Georgia
Ateş kar hepsi bir şu anda Georgia
Karanlıklar komşum benim Georgia
Bütün ama bütün sesleri dinliyorum Georgia
Yükselen uçup giden dumanları görüyorum Georgia
Bak işte köşe bucağ koşuyorum Georgia
İşte hiç değişmemiş
Oysa tanıyamadığım bir kent Georgia
Çabuk oluyorum aba yel çıktı Georgia
Soğuk çıktı sessizlik çöktü korku bastırdı Georgia
Kaçıyorum Georgia
Koşuyorum Georgia
Bulutlar alçalmış nerdeyse düşecekler Georgia

FLEUVE

Couloir longitudinal des grands bâtiments souterrains
Tendance obscure des lions parasites
O lune affereuse qui court comme une grande lueur
Fleuve
Les sillages des bateaux sont tes cheveux
La nuit est ton manteau
Les reflets qui dorment sur toi sont tes écailles
Personne ne veut plus te connaître
Tu coules des yeux de cette étoile inconnue
Pleurs fertilisants
Mais jamais nous ne connaissons ta source pâle
Ton adorable bouche
Et ton vagissement prolongé dans les champs de ta naissance
A chaque arbre qui se penche vers toi tu dis
Passe mon ami mon frère et regarde devant toi
Les espoirs sont moisissés
Il n'y a plus que ce Dieu magnifique
Miséricorde
Et ces grands appels là-bas très près de mon cœur
Cours si tu peux jusqu'à lui
Mais ne sais-tu pas que la nuit t'étranglerait
Avec ses mains sanglantes
Adieu mon frère marin mon ami sourd
Je ne sais plus si ce fleuve qui est ton frère te reverra jamais
Fleuve sinueux comme des lèvres
Et comme le serpent qui dort dans ce gazon savoureux
Brebis maternelle
Troupeau de lueurs

PHILIPPE SOUPAULT

Kollarım açık Georgia
 Gözlerim kapanmıyor Georgia
 Çağırıyorum Georgia
 Bağırıyorum Georgia
 Çağırıyorum Georgia
 Seni çağırıyorum Georgia
 Gelecek misin Georgia
 Yakında Georgia
 Georgia Georgia Georgia
 Gözüm uyku tutmuyor Georgia
 Bekliyorum seni
 Georgia

AKARSU

Kocaman yer altı yapılarımın uzayıp giden geçidi
 Asalak aslanların o karanlık eğilimi
 Büyük bir ışık gibi hızla geçen korkunç ay
 Sen akarsu
 Gemilerin dümen suyu saçların senin
 Gece kürkün
 Üzerinde uyuyan gölgeler kabukların
 Tamamak isteyen yok seni artık
 Sen o bilinmez yıldızın gözlerinden akan
 Bolluk saçan göz yaşları
 Ama bilimiynecek hiç o solgun kaynağın
 O canım ağzın
 Ve doğduğun tarlalarda sürüp giden çağiltın
 Sana doğru eğilen her ağaca
 Geç yigidim geç kardeşim bak önüne dersin
 Küflenmiş bütün umutlar
 Ve artık var olan yalnız o Tanrı yüce
 Bağışlayan
 Bir de şuraya şu gönlüme yakın yere
 Yapılan o büyük çağrılar
 Koş koşabilirsen ona dek

Ama boğazlıyacağımı biliyor musun seni
O kanlı elleriyle gecenin
Hoşça kal denizci kardeşim sağır yiğidim benim
Görecek mi seni hiçbir daha bilmem bu akarsu kardeşin senin
Akarsu kıvrım kıvrım dudaklar örneği
Ve şu güzel çimenlikte uyuyan yılan örneği
O anaç koyun
O ışık sürüsü.

Çeviren: Tahsin SARAÇ

LA TRUITE

Rives qui croulez en parure
 Afin d'emplir tout le miroir,
 Gravier où balbutie la barque
 Que le courant presse et retrousse,
 Herbe, herbe toujours étirée,
 Herbe, herbe, jamais en répit,
 Que devient votre créature
 Dans les orages transparents
 Où son coeur la précipita?

RENÉ CHAR

RENE CHAR

1907 de Vacluse'de doğan René Char, 1930 yıllarına doğru gerçeküstücülük akımına katılıp bu akımın en ünlü ozanlarından biri oldu. İlk anda kapalı gibi görünen şiirlerinde, gerçeği, onun matematiksel bir oranda görüntüsünü düşürmek yoluyla verir. Alışılmış anlamları ötesinde kullanılan sözcüklerle pırıl pırıl dili, şiirinin bütün güzelliğini yapar. 1938 den sonra gerçeküstücüler öbeğinden ayrılıp, Eluard ile beraber "direnme" günlerinin en güzel şiirlerini yazan Char, son yılların, üzerinde en çok ilgi toplayan ozandır.

Başlıca eserleri: Arsenal, Le marteau sans maître, Dehors la nuit est gouvernée, Premières alluvions, Le poème pulvérisé, Fureur et Mystère, Le soleil des eaux, Arts brefs, Les matinaux.

ALABALIK

Siz ey süs süs yıkılan kıyıları
Doldurmak için bütün aynayı
Akıntıda bir gidip bir gelen kayığın
Hışiltıyla fısıldaştığı kumsal
Ot, ot, o hep çekik, gergin
Ot, ot, dinlenmek bilmeyen,
Ne yapar, ne olur o sığıntınız
Gönlünün tutup içine fırlattığı
Saydam fırtınalarda?..

LES CERFS NOIRS

Les eaux parlaient à l'oreille du ciel.
Cerfs, vous avez franchi l'espace millénaire
Des ténèbres du roc aux caresses de l'air.
Le chasseur qui vous pousse, le génie qui vous voit.
Que j'aime leur passion de mon large rivage
Et si j'avais leurs yeux, dans l'instant où j'espère..

ROBUSTES METEORES

Dans le bois on écoute bouillir le ver
La chrysalide tournant au clair visage
Sa délivrance naturelle

Les hommes ont faim
De viandes secrètes d'outils cruels
Levez - vous bêtes à égorger
A gagner le soleil.

KARA GEYİKLER

Fısıldıyordu sular göğün kulağına.
Kaya karanlıklarından okşamalarına havanın
Binlerce yıllık o arayıştaştınız, geyikler.
Sizi kovalayan avcı, gözetleyen kötü ruhun
Bir seviyorum ki tutkularını, geniş kıyılarımdan
Görseydim ah gözleriyle, umutlandığım şu an...

İRİ YILDIZ AĞMALARI

Duyulur ormanda kaynaşan kurtçuk,
Aydınlığa örüp çeviren koza - kurt
Doğal kurtuluşunu.

TÜSTAV

Bir açlık kişilerde
Gizli etlere, yırtıcı araçlara
Kalkın, boğazlanacak hayvanlar
Güneşe atılmağa.

L'ALOUETTE

Extrême braise du ciel et première ardeur du jour,
Elle reste sertie dans l'aurore et chante la terre agitée,
Carillon maître de son haleine et libre de sa route.
Fascinante, on la tue en l'émerveillant.

LE TAUREAU

Il ne fait jamais nuit quand tu meurs,
Cerné de ténèbres qui crient,
Soleil aux deux pointes semblables.
Fauve d'amour, vérité dans l'épée,
Couple qui se poignarde unique parmi tous!

TÜSTAV
POUR QU'UNE FORET....

Pour qu'une forêt soit superbe
Il lui faut l'âge et l'infini
Ne mourez pas trop vite amis
Du casse - croûte sous la grêle
Sapins qui couchez dans nos lits
Eternisez nos pas sur l'herbe.

TARLA KUŞU

*Sonsuzca bir kor gökte, ilk sıcak canlılığı günün
Çakılıp kalmış tan yerine, uyanan toprağın türküsünü söylüyor
Sesine egemen çan, yolunda özgür
Büyüleyici, büyüleyip öldürürler onu.*

BOĞA

*Ölümünde hiç gece olmaz senin
Bağran karanlıklarla çevrili
İki ucu denk güneş.
Sevideki yabanlık, kılıçtaki gerçek
Birbirini hançerliyen çift, çiftler arasında biricik.*

... OLMASI İÇİN BİR ORMANIN

*Ulu olması için bir ormanın
Ona yaşlılık, sonsuzluk gerek,
Öyle çabuk ölmeyin dostlar
Dolu altında soğuk yemeklerden.
Yatağımızda uzanan çamlar
Ölümsüzleştiren adımlarımızı otlar üzerinde.*

JEUNE CHEVAL A LA
CRINIÈRE VAPOREUSE

Que tu es beau, printemps, cheval,
Criblant le ciel de ta crinière,
Couvrant d'écume les roseaux!
Tout l'amour tient dans ton poitrail:
De la Dame blanche d'Afrique
A la Madeleine au miroir:
L'idole qui combat, la grâce qui médite.

POETES

La tristesse des illettrés dans les ténèbres des bouteilles
L'inquiétude imperceptible des charrons
Les pièces de monnaie dans la vase profonde.

Dans les nacelles de l'enclume
Vit le poète solitaire
Grande brouette des marécages.

RENÉ CHAR

BUĞU YELELİ GENÇ AT

*Ne güzelsin sen ilkbahar, at,
Veryansın edip gökyüzünü yelenle
Köpük içinde bırakırken sazları!
Bütün seviler yer alır o güğsünde:
Ak-Ana'sından Afrika'nın
Meryem'e dek, aynadaki:
Savaşan put, düşünen incelik.*

OZANLAR

*Şişelerin karanlığında okumamışların üzüntüsü
Gözle görülmez o kaygısı araba ustalarının
Derin balçıklarda ufak paralar*

*Örsün alt bölümlerinde
Ozan yaşar yapayalnız
Büyük temizlik arabası bataklıkların.*

Çeviren: Tahsin SARAC

POUR TOI MON AMOUR

Je suis allé au marché aux oiseaux
Et j'ai acheté des oiseaux

Pour toi
Mon amour

Je suis allé au marché aux fleurs
Et j'ai acheté des fleurs

Pour toi
Mon amour

Je suis allé au marché à la ferraille
Et j'ai acheté des chaînes

De lourdes chaînes
Pour toi
Mon amour

Et puis je suis allé au marché aux esclaves
Et je t'ai cherchée
Mais je ne t'ai pas trouvée
Mon amour

JACQUES PRÉVERT

(Paroles)

JACQUES PFEVERT

Senaryo yazarı ve ozan Prévert, 1900 yılında Neuilly'de doğdu. 1932 ye doğru yazı hayatına atılıp gerçeküstücülük akımına katıldı, sonuna dek bu yoldan ayrılmadı. Yalnız Prévert'in gerçeküstücülük anlayışı öbür ozanlardan ayrılır. Toplumsal taşlamalarla dolu şiirleri akıcı ve açıktır. Tuttuğu yolu kolay sanıp kendisine öykünenler çok olmuş, ama hiçbiri onun gibi başarıya ulaşamamıştır. Sokak ve bütün canlılığıyla günlük yaşantı, şiirlerinin hem konusu, hem bütün güzelliğidir.

Başlıca yapıtları: Paroles, Spectacle.

SANA SEVGİLİM

*Kuş pazarına gittim
Kuşlar aldım
Sana
Sevgilim*

*Çiçek pazarına gittim
Çiçekler aldım
Sana
Sevgilim*

*Hurda pazarına gittim
Zincirler aldım
Ağır zincirler
Sana
Sevgilim*

*Sonra tutsak pazarına gittim
Seni aradım
Oysa bulamadım
Sevgilim*

LE SULTAN

Dans les montagnes de Cachemire
Vit le sultan de Salamandragore
Le jour il fait tuer un tas de monde
Et quand vient le soir il s'endort
Mais dans ses cauchemars les morts se cachent
Et le dévorent
Alors une nuit il se réveille
En poussant un grand cri
Et le bourreau tiré de son sommeil
Arrive souriant au pied du lit
S'il n'y avait pas de vivants
Dit le sultan
Il n'y aurait pas de morts
Et le bourreau répond d'accord
Que tout le reste y passe alors
Et qu'on n'en parle plus
D'accord dit le bourreau
C'est tout ce qu'il sait dire
Et tout le reste y passe comme le sultan l'a dit
Les femmes les enfants les siens et ceux des autres
Le veau le loup la guêpe et la douce brebis
Le bon vieillard intègre et le sobre chameau
Les actrices des théâtres le roi des animaux
Les planteurs de bananes les faiseurs de bons mots
Et les coqs et leurs poules les oeufs avec leur coque
Et personne ne reste pour enterrer quiconque
Comme ça ça va
Dit le sultan de Salamandragore
Mais reste là bourreau
Là tout près de moi
Et tue-moi
Si jamais je me rendors

(Paroles)

SULTAN

Keşmir dağlarında
Salamandragor sultanı yaşar
Gündüz bir yağın adam öldürtür
Akşam olunca da yatar
Ama korkulu düşlerinde saklanır ölüler
Ve onu yer
Gecelerden bir gece büyük bir çığlıkla
Sultan uyanır
Uykusundan edilen cellât
Yüzünde bir gülümseme yatağın ucuna varır
Yaşayanlar olmasa
Ölüler olmaz
Der sultan
Doğru diye yanıtlar cellât o an
Öyleyse bütün sağ kalanların başı vurulsun
Ve bundan bir daha söz edilmesin unutulsun
Baş üstüne der cellât
Bildiği tek sözcük te bu zaten
Ve sultanın istediği gibi hepsi kılıçtan geçer bemen
Kadınlar çocuklar kendi çoluk çocuğu başkalarınınkiler
Kurt koyun sığır eşekarı
O namusu tam yaşlı kişi o azla yetinen deve
Tiyatro sanatkârları hayvanlar kralı
Bilmece yapanlar muz ekenler
Horozlar tavuklar kabuklu yumurtalar
Öyle ki kimseyi gömecek kimse kalmaz
Ve Salamandragor sultanı
İyi şimdi çok iyi
Ama gel şuraya cellât der
Şuraya tam yanıma tam
Ve öldür beni
Bir daha uyuyacak olursam

JE SUIS COMME JE SUIS

Je suis comme je suis
Je suis faite comme ça
Quand j'ai envie de rire
Oui je ris aux éclats
J'aime celui qui m'aime
Est-ce ma faute à moi
Si ce n'est pas le même
Que j'aime chaque fois
Je suis comme je suis
Je suis faite comme ça
Que voulez-vous de plus
Que voulez-vous de moi

Je suis faite pour plaire
Et n'y puis rien changer
Mes talons sont trop hauts
Ma taille trop cambrée
Mes seins beaucoup trop durs
Et mes yeux trop cernés
Et puis après
Qu'est-ce que ça peut vous faire
Je suis comme je suis
Je plais à qui je plais

Qu'est-ce que ça peut vous faire
Ce qui m'est arrivé
Oui j'ai aimé quelqu'un
Oui quelqu'un m'a aimée
Comme les enfants qui s'aiment
Simplement savent aimer
Aimer aimer
Pourquoi me questionner
Je suis là pour vous plaire
Et n'y puis rien changer.

(Paroles)

BEN BANA BENZERİM

Yaratan böyle yaratmış
Ben bana benzerim
Gülmek istediğim an
Kabkabayla gülerim
Severim beni seveni
Her sevişimle
Söyleyin suç bende mi
Sevdiğim değişirse
Yaratan böyle yaratmış
Ben bana benzerim
Daba ne olacaktı
Ne istersiniz şekerim

Ne yapayım değişemem
Hep beğenilmek isterim
Boyum bosum yay gibi
Pek yüksek ökçelerim
Gözlerim mor balkalı
Taş gibi göğüslerim
Sonra şekerim
Bütün bundan size ne
Beğenen beğenir beni
Ben bana benzerim

Sizi ilgilendirir mi söyleyin
Anlatsam başımdan geçeni
Evet birini sevdim
Evet biri sevdi beni
Birbirini hep seven
Yalnız sevmeyi sevmeyi
Bilen çocuklar gibi
Bırakın sorguya çekmeyi
Ne yapayım değişemem
Alın beğenin beni

DEJEUNER DU MATIN

Il a mis le café
Dans la tasse
Il a mis le lait
Dans la tasse de café
Il a mis le sucre
Dans le café au lait
Avec la petite cuiller
Il a tourné
Il a bu le café au lait
Et il a reposé la tasse
Sans me parler
Il a allumé
Une cigarette
Il a fait des ronds
Avec la fumée
Il a mis les cendres
Dans le cendrier
Sans me parler
Sans me regarder
Il s'est levé
Il a mis
Son chapeau sur sa tête
Il a mis
Son manteau de pluie
Parce qu'il pleuvait
Et il est parti
Sous la pluie
Sans une parole
Sans me regarder
Et moi j'ai pris
Ma tête dans ma main
Et j'ai pleuré

JACQUES PRÉVERT

KAHV ALTI

Fincana
Kabveyi koydu
Kabveye
Sütü koydu
Sütlü kabveye
Şekeri koydu
Kaşıkla
Karıştırdı
Sütlü kabveyi içti
Fincam yerine koydu
Benimle konuşmadan
Bir sigara
Yaktı
Dumanlarıyla
Halkalar yaptı
Külleri
Kül tablasına döktü
Benimle konuşmadan
Yüzüme bakmadan
Yerinden kalktı
Şapkasını
Başına koydu
Yağmurluğunu
Sırtına geçirdi
Yüzüme bakmadan
Hiç konuşmadan
Yağmur yağıyordu
O yağmurda
Çekip gitti
Ben de
Kapatıp avuçlarımı yüzüme
Ağladım ağladım

Çeviren: Tahsin SARAC

SAINT-JOHN PERSE

1887 yılında Guadeloupe'da doğan Saint-John Perse, asıl adıyla Alexis Léger, hukuk öğreniminden sonra sınav kazanarak Fransız Dışişlerinde görev aldı. Böylelikle birçok yabancı ülkelere gitti, yabancı kentler tanıdı. Bir ara, İkinci Dünya Savaşı sonlarında, mesleğinden çıkarıldığı için, Amerika'da yaşadı. Barıştan sonra yeniden bütün haklarına kavuşan sanatçı, şimdi Fransa'nın güneyinde Hyrès yakınlarında yaşamaktadır. 1960 yılı Nobel Edebiyat Ödülünü alan Saint-John Perse, günümüzün en çok ilgi çeken ozanlarından. Şiirlerinde yoğun olarak yaşanmış bir çocukluğu bütün renk ve yönleriyle işler, kişiğünun evrensel serüvenine ışık tutar, onun ruhunun karanlıklarını alaca bir aydınlığa çıkarır. Şiiri "bir tanıma yolu olmaktan daha çok, bir yaşama, hem de bütünü ile bir yaşama yolu" olarak görür, onu kişide sonsuzca yaşayıp duracak "ayrılmaz bir parça" sayar. Onca şiirin görevi "kişideki gizlerin derinliklerine inmektir". İşte, şiirlerindeki o kapalılık "şiirin, aydınlatmak olan doğal özelliğinden değil, içine girdiği gecenin kendi karanlığı"ndan ileri gelmektedir.

Eserleri: Eloges, Exil, Poème à l'étrangère, Pluies, Neiges, Vents, Chronique.

Ozanın 1960 Nobel Edebiyat Ödülünü kazanması münasebetiyle İsveç Akademisi'nde verdiği söylevi ve ayrıca dört şiirinin çevirisini sunuyoruz.

ISVEÇ SÖYLEVİ

Burada şiire karşı gösterilen saygı ve yapılan övgüyü, bir an önce kendisine yetiştirmek istiyorum.

Şiir, pek öyle her zama saygı görmüyor. Şiirle, özdeğin tutsağı olmuş bir toplumun uğraşları arasındaki kopma, gün geçtikçe artıyor da ondan. Ozanın boyun eğdiği, oysa hiç te istemediği bir çözülme bu; ama, bilimin kolaylıkla uygulanma yönü olmasaydı, bilim adamı için de durum böyle olurdu.

Burada ozandan da, bilim adamında da övülmek istenecek yön, ülkü ve çıkar gütmeyi düşüncedir. Burada olsun, birbirine düşman iki kardeş gibi düşünülmesin onlar. Aynı uçurum üzerinde, aynı soruşturmayı yapıyorlar çünkü; değişen tek şey, soruşturma ve araştırmanın biçimidir.

Ussal sınırlarını matematiksel bir kesinliğe dek vardıran çağdaş bilimin acıklı durumunu düşünüyoruz; fizikte, biri, genel görelilik ilkesini, öbürü, fiziksel ölçülerin bile sayı bakımından doğruluğunu her an için sınırlayacak bir kesinsizlik ve belersizlik ilkesini ileri süren iki büyük öğretinin var olduğunu görüyoruz; içinde yaşadığımız yüzyılda, bilimde en büyük yenilikler yapan, çağdaş evrenbilimi başlattıran, ve en geniş bireşimleri denklem olarak kurup açıklayan bir kişinin, sıkışınca, usun yardımına sezgiyi çağırdığını, "bilimsel filizlenme için en verimli toprak imgeler alanıdır" dediğini, ve bilim adamından gerçek bir "sanat görüş ve sezgisi" istemeye dek gittiğini duyuyoruz da, şiir yolunu mantık yolu kadar yasalı saymak hakkımız olmuyor mu artık?

USUN YARATTIĞI HER ŞEYDE ÖNCE ŞİİR VARDIR.

Doğrusu, usun yarattığı her şeyde, sözcülüğün bütün anlamıyla, önce bir şiir yönü vardır; hem, duygusal ve ussal kalıpların eşdeğerliliği içinde, başlangıçta, bilim adamının da, ozanın da el attığı iş için, yapılan işlem birdir. Bilimdeki tümevarımsal düşünceyle şiirdeki o susuşla anlatımdan hangisi daha ileri, çok daha ileri gidecek? Biri, bilim araçlarıyla donanmış, öbürü, yalnız sezgiden yararlanan anadan doğma iki körün, el yordamıyla ilerledikleri evrenin o ilk karanlık gecesinden, kim, kısa ve geçici parıltılarla daha yüklü olarak, daha önce çıkıp kurtulacak? Yanıtın önemi yok. Ortak bir giz bu. Hem, şiir anlayışının içine atıldığı serüven, çağdaş bilimin önüne açılan acıklı yoldan hiçbir bakımdan aşağı kalmaz. Gökbilimle uğraşanlar, gittikçe sonsuzlaşan bir evren kuramı karşısında şaşkınlığa düştüler, oysa, bu evrenin kendisi olan kişinin tinsel sonsuzluğu, hiç te, bundan daha az geniş değildir. Bilim, sınırlarını ne denli uzaklara götürürse götürsün, bu sınırlar üzerine gerilecek eğri üzerinde, ozanın av sürüsünün konuşma sesleri duyulacaktır. Çünkü, şiir, dendiği gibi "kesin gerçek" değilse bile, şiirdeki gerçeğin kendi kendini araştırdığı bu son sınıfta, onun en yakın amacı, en yakın kaygısıdır. Benzetme ve simgeye dayanan düşünceyle, aracı imgenin uzak parıltısıyla, ve bunun binbir çağrışım zinciri üzerindeki karşılıklık oyunuyla, ve sonra, varlığın bütün deviniminin aktarıldığı bir dil yardımıyla, ozan, kendini, hiçbir zaman bilimin olamayacak bir gerçek üstünün iyisi kılıyor. Kişide bundan daha etkileyici ve kişiyi bundan daha çok yönüyle ilgilendiren bir eytişim var mıdır? Bilgeler kendileri bile fizikötesinin eşiginden yan çizerlerken, burada metafizikçinin yerini ozan kendisi alıyor, işte o zaman, eski bilgilerden birinin deyişiyle, gerçek "şaşkınlığın kızı" şiir oluyor artık, felsefe değil.

Ama şiir, bir tanıma yolu olmaktan daha çok, bir yaşama, hem bütünüyle bir yaşama yoludur. Mağara çağlarında yaşayan kişide bir ozan vardı, atom çağında yaşayan kişide de bu var olacaktır. Kişinin ayrılmaz bir parçasıdır

çünkü o. Şiir yaratma, tinsel şeyler yaratma zorunluğundan, dinlerin kendileri doğmuştur. İşte bu şiir yoluyla, tanrısal kıvılcım kişideki çakmak taşında sonsuzca yaşayıp duruyor. Mitolojiler birer birer çökerlerken, tanrısalılık, ancak şiirde kendine bir barınak, ya da bir konak bulur. İş, toplumsal düzen, ya da doğrudan doğruya kişiye dek götürüldüğünde, eski alaylardaki ekme taşıyıcıları, yerlerini ışık taşıyanlara bırakırlarken, aydınlık arayan kişilerin yüksek tutkularının, gene de şiirsel bir tasarım olarak tutuşup yükseldiği görülür.

Ölümsüzlük yükü altında, ilerleyen kişinin övücü! Önünde yeni bir humanizma, insanlık, gerçek evrensellik, ve tinsel bütünlük yükü altında ilerleyen kişinin övücü!.. Kişideki gizlerin derinliklerine inmek görevine bağlı kalarak, yeni şiir, sonu kişinin bütünlüğünü ilgilendiren bir yola girmiş oluyor. Böyle bir şiirde oyuna yer yok artık. Hepten estetik bir şey de yok bu şiirde. Bir güzel kokular saçmak, ya da güzel dekorlar çizmek sanatı değil bu. Yapmacıkla, büyük büyük sözlerle alıp vereceği yoktur onun; hem hiçbir güzel sesle yetinemez. Yolunda ilerlerken güzellikle birleşir, yüce bir birleşmedir bu; ama hiçbir zaman son amaç yapmaz kendine bunu, hem sonra yalnız bununla da beslenmez. Sanatı yaşantıdan, sevgiyi bilgiden ayırmaz; iştir o, tutukudur o, hep güç, hep yeniliktir o. Yuvası sevgi, yasası baş eğmemektir onun; yeri de her yerde önceliktedir. Hiçbir yerden geri çevrilmek, hiçbir şeyden eksik olmak istemez. Çağının sağladığı kolaylıklardan da hiç yararlanmaz oysa. Kendi alınyazısına bağlı, her türlü öğretilerden uzak, varlığını yine kendiyile tanıttıran yaşantıya denk görür kendini. Büyük, canlı bir şiir parçasıyla olduğu gibi, bir sarışta, şimdiki zaman içinde bütün geçmiş ve gelecek zamanı toplar; insanla insan üstünü, gezegenlerle bütün evreni içine alır. O başına kakılan kapalılığı, o karanlığı, aydınlatmak olan doğal özelliğinden değil, içine girdiği gecenin kendisinden ileri gelmektedir: Ruhun kendi karanlığı, kişioğlunun içinde yüzdüğü gizlerin kendi gecesidir bu. Şiirin anlatım yolu, her zaman, karanlıktan, kapalılıktan uzak olmuştur, ama bu anlatım yolu hiç de biliminkinden, daha az titizlik ve incelik istememiştir.

KORKMA, KUŞKULANMA!

Var olan her şeyin içine girmekle, ozan, bizim için varlığın bütünlük ve süreliliğiyle bağ kurmuş olur. Verdiği ders te iyimserliktir. Ona göre tek bir uyum yasası, bütün nesnelere evrenini yönetir. Kişi ölçüsünü aşacak hiçbir şey olamaz orada. Tarihteki en kötü karışıklıklar, daha geniş bir sıralanma ve yenilenme çerçevesi içinde, mevsimlik uyumlardır ancak. Sahneden gelip geçen o taşkınlık ve çılgınlıklar da, hep akıp gitmekte olan bu çok uzun perdenin, ancak bir ânını aydınlatır. Olgunlaşan uygarlıklar, öyle bir güz soğuğuyla ölüp gitmezler, ancak şöyle bir sarsıntı geçirirler. Korkulacak şey, yalnız durgunluk

ve ölgünlüktedir. İşte bu yüzdendir ki ozan, ister istemez tarihsel olaya da bağlanmış bulunur. Ve çağının hiçbir dramına yabancı kalmaz o. Bu güç durumu yaşamının tadını açıkça herkese söylesin! Kişinin kendini yepyeni bir kimlikte bulduğu bu ân, büyük ve yepyeni bir andır çünkü. Peki, çağımızın ün payını kime bırakacağız öyleyse?...

"Bir gün, şiddet örtüsünü kaldırarak, korkma diyor, tarih; ve kalkan eliyle, yıkıcı oyununun doruğundaki asyalı Tanrının şu uzlaştırıcı devinimini yapıyor: korkma, kuşkulama —kuşku kısırdır çünkü, korku ise kişiyi ancak alçaltır. Şu güçlü elimin, hep yaratma yolunda olan insanlığın büyük sözlerine tuttuğu alkışı dinle. Yaşantı kendi kendini yadsıyamaz. Yokluktan çıkan, yokluğa tutulan hiçbir şeyde canlılıktan iz olamaz. Ama varlığın ardı arkası kesilmez akışı altında, hiçbir şey de, ölçü ve biçimini uzun süre koruyamaz. Yüreklere acısı olan yön, değişimin kendisinde değildir. Yüzyılımızın gerçek acıklı durumu, ölümlü kişiyle ölümsüz kişi arasında gün geçtikçe artan uzaklıktadır. Bir yamaçta aydınlığa çıkmış olan ikişi, öbür yamaçta karanlıklar içinde mi kalacaktır? Ve inançsız bir toplumdaki zorlama olgunlaşma, düzmece bir olgunluk olmayacak mıdır?.."

Kişinin çifte yeteneğini tanıtlamak aramızda, hiç bölünmemiş olan ozana düşer. Bu da usun önüne, ussal ve tinsel şeylere karşı daha duygun bir ayna tutmak demektir. İçinde yaşadığımız yüzyılda, kişi için, ilk insana daha yaraşan bir durumu, büyü yoluyla sağlamak olur bu da. Bu ise, topluluk ruhunu, evrendeki tinsel güç dolaşımına, daha geniş ölçüde katmak demektir... Nükleer güç karşısında, ozanın kilden lâmbası sesini duyurmaya yetecek midir? Kişi, kili unutmayıp anarsa, evet.

Ve çağının bütün iç yüzünü tutup ortaya dökmek te, ozana yeter.

SAINT - JONH PERSE
Çeviren: Tahsin SARAC

ELOGES

...O! j'ai lieu de louer!

Mon front sous des mains jaunes,
mon front, te souvient-il des nocturnes sueurs?
Du minuit vain de fièvre et d'un goût de citerne?
et des fleurs d'aube bleue à danser sur les criques
du matin

et de l'heure midi plus sombre qu'un moustique,
et des flèches lancées par la mer des couleurs...?

O j'ai lieu! ô j'ai lieu de louer!

Il y avait à quai de hauts navires à musique. Il y avait
des promontoires de campêche;
des fruits de bois qui éclataient...

Mais qu'a-t-on fait des hauts navires à musique
qu'il y avait à quai?

Palmes... Alors

Une mer plus crédule et hantée d'invisibles départs,
étagée comme un ciel au-dessus des vergers,
se gorgeait de fruits d'or, de poissons violets
et d'oiseaux.

Alors des parfums plus affables, frayant
aux cimes les plus fastes,
ebruitaient ce souffle d'un autre âge,
et par le seul artifice du cannelier au jardin
de mon père-ô feintes!
glorieux d'écailles et d'armures, un monde trouble
délirait.

(...O j'ai lieu de louer!

O fable généreuse, ô table
d'abondance!)

ÖVGÜLER

Ey...! Sen ey ne denli öğsem yeri!
Sarı eller altındaki alnım,
andığın olur mu hiç o gece terlerini?
O ateşler içinde geçen yarı geceyi, o boş, anlamsız, o sarnıç
tadında?

Sabab koylarında kişiyi sıkır sıkır oynatacak
o tiril tiril mavi tan çiçeklerini?
O sivrisinek vızıltısı gibi sessiz öğleyi,
ve o renkler denizinden fırlatılan okları?..

Sen ey! Sen ey ne denli öğsem yeri!
Çalgılı kocaman gemiler vardı rihtimde;
bakan ağaçları dolu burunlar; ve pırl pırl yaban yemişleri...
Peki noldu rihtimdaki o çalgılı kocaman gemiler?

Hurma dalları!.. o eski günlerde
görülmez yolculuklara saplanmış, tez kanan, içi temiz bir deniz
meyvelikler üstünde kat kat yükselen bir gök örneği
gırtlığına dek dolardı; kuşlar, altın meyveler
ve mavi balıklarla.

O günlerde, daba bir gösterişli doruklardan saçılan güzel
kokular

bir o başka çağlardan bir hava estirirdi;
ve o kalın kabuklarıyla pek böbürlenen
babamın bahçesindeki bir o tarçın ağacıyla
baş dönmüş bir evren, kendinden geçip sayıklardı.
(Ey... Sen ey ne denli öğsem yeri! Eytükenmek bilmez masal,
Ve ey bolluk sofrası!)

POUR FETER UNE ENFANCE

Palmes!...

Alors on te baignait dans l'eau-de-feuilles-vertes;
et l'eau encore était du soleil vert;

et les servantes de ta mère, grandes filles luisantes,
remuaient leurs jambes chaudes
près de toi qui tremblais

(Je parle d'une haute condition, alors, entre les robes,
au règne de tournantes clartés)

Palmes!... Et la douceur

D'une vieillese des racines!... La terre
Alors souhaite d'être plus sourde, et le ciel
Plus profond où des arbres trop grands,
Las d'un obscur dessein,

Nouaient un pacte inextricable...

(J'ai fait ce songe, dans l'estime:
un sûr séjour entre les toilles enthousiastes.)

Et les hautes

Racines courbes célébraient
L'en allée des voies prodigieuses,
L'invention des voûtes et des nefs
Et la lumière alors,

En de plus purs exploits féconde,
Inaugurait le blanc royaume

Où j'ai mené peut-être un corps sans combre...

(Je parle d'une haute condition, jadis,
Entre les hommes et leurs filles, et qui
Mâchaient de telle feuille.)

Alors, les hommes avaient

Une bouche plus grave, les femmes avaient
des bras plus lents;

Alors, de se nourrir comme nous de racines,
De grandes bêtes taciturnes s'ennoblissaient;

Et plus longues sur plus d'ombre

Se levaient les paupières...

(J'ai fait ce songe, il nous a consumés
Sans reliques.)

BİR ÇOCUKLUĞU KUTLARKEN

Hurma dalları!..

Yeşil-yapraklar-suyunda yıkarlardı o günler seni,
Hem o su da yeşil güneşlendi; ve annenin beslemeleri,
o pırl pırl kocaman kızlar, sallarlardı sımsıcak bacaklarını
yanbaşında senin, titreyen...
(Yüce bir durumdan söz ediyorum, o günlerde, giysiler arasında,
O yanar-döner parlak ışıklar çağında.)

Hurma dalları! ve tatlılığı
köklerdeki bir o kocamışlığı!..
Daha da sağır olmayı istedi toprak o zaman,
ve belirsiz bir amaçtan bezgin kocaman ağaçların
çözülmez bir bağ kurdukları gökyüzü
daha yüce, daha sonsuz olmayı...
(Şu düşünürdüm: güvenilir bir yer, salanan o örtüler arasında.)

Ve kutlardı
o yüksek, o eğri kökler
çekip gidişini görkemli yolların,
bulunuşunu mihrapların, kubbelerin.
Ve işte o an
en su katılmamış kutsal savaşlarda verimli ışık
gölgesiz bir gövde götürdüğüm
o ak ülkenin kapılarını açardı.
(Yüce, bir durumdan söz açıyorum, eskiden, şu yaprak çiğneyen
erkeklerle, kızları arasındaki.)

O zamanlar, erkeklerin
daha sıkı ağızları, kadınların daha bantal kolları vardı;
o zamanlar, köklerle beslenerek soylulaşırdı bizim gibi
o sessiz, kocaman hayvanlar;
ve daha uzun göz kapakları
açılırdı daha koyu gölgeler üstünde...
(Şu düşünürdüm, yiyip bitirdi o da bizi,
bir şey bırakmamacasına ardımızden.)

ENFANCE, MON AMOUR

Enfance, mon amour,
j'ai bien aimé le soir aussi:
C'est l'heure de sortir.
Nos bonnes sont entrées aux corolles des robes...
et collés aux persiennes, sous nos tresses glacées,
nous avons
vu comme lisses, comme nues, elles élèvent à bout de bras
l'anneau mou de la robe.
Nos mères vont descendre,
parfumées avec l'herbe-à-Madame-Lalie..
Leurs cous sont beaux.
Va devant et annonce:
Ma mère est la plus belle!..
J'entends déjà
les toiles empesées
qui traînent par les chambres un doux
bruit de tonnerre...
Et la Maison! la maison?..
on en sort.
Le vieillard même m'envierait
une paire de crécelles
et de bruire par les mains
comme une liane à pois, la guilandine ou le mucune:

Ceux qui sont vieux, dans le pays tirent
une chaise sur la cour,
boivent des punchs couleur de pus.

ÇOCUKLUĞUM, CANIM BENİM

Çocukluğum, canım benim;
akşamı da pek sevdim ben: çıkıp dolaşmak saati.
Fistanların taç yapraklarına girdi beslemelerimiz...
Ve pancurlara yapışmışcasına, donmuş saç ör gülerimiz altında
gördük
o çıplak , o pırıl pırıl kızların,
şöyle bir el ucuyla
kaldırmalarını yumuşacık balkasını fistanın.

Annelerimiz aşağı inecek şimdi
türlü ot kokuları sürünmüş...
Güzel boyunları var onların.
Git karşıla ve söyle:
En güzeleri benim annem.
Aba duyuyorum
odalarda, artlarından hafif bir gök gürültüsü sürükleyen
kolalanmış bezleri...
Ya ev! Ev mi? Çıkıyorlar baksanıza!

Bir yaşlının bile içi geçirdi, bendeki o bir çift kaynana
zırlıtısına:

Ve ellerimden sesler çıkarmama
Süs fasulyeleri, sarmaşıklar ve brezilya nobutları örneği.

Bizim oralarda yaşlılar,
çekip bir iskemle avluya
punç içerler, irin renginde.

CHANSON

Mon cheval arrêté sous l'arbre plein de tourterelles,
siffle un sifflement si pur, qu'il n'est promesses à leurs
rives que tiennent tous ces fleuves (Feuilles vivantes
au matin sont à l'image de la gloire)...

Et ce n'est point qu'un homme ne soit triste, mais
se levant avant le jour et se tenant avec prudence dans
le commerce d'un vieil arbre, appuyé du menton à la dernière
étoile, il voit au fond du ciel à jeun de grandes choses
pures qui tournent au plaisir...

Mon cheval arrêté sous l'arbre qui roucoule, je siffle
un sifflement plus pur... Et paix à ceux, s'ils vont mourir,
qui n'ont point vu ce jour. Mais de mon frère le poète on a eu
des nouvelles. Il a écrit encore une chose très douce.
Et quelques-uns en eurent connaissance...

TÜSTAV SAINT-JOHN PERSE

TÜRKÜ

*Kumrularla dolup taşan ağacın altında durmuş atım,
öyle içten, öyle katıksız bir ıslık çalıyor ki, kıyılarına karşı
hiçbir sözü tutmaz oluyor bütün bu akarsular (Ün örneğidir
sababın o canlı çiçekleri)...*

*Üzüntüsü yok değil adamcağızın, ama gün doğmadan önce
kalkıp,
çekingen çekingen, yaşlı bir ağaçla halleşirken, çenesini son
yıldıza dayamış, o aç karına göğün derinliklerinde, sevince
çevrilen
bir şeyler görüyor, kocaman, katıksız.*

*Dem çeken ağacın altında durmuş atım,
Daba içten, daba katıksız bir ıslık çalıyorum...
Ve nur içinde yatsın bu günü görmeden ölecekler
Ama, kardeşim ozandan haberler aldım. Gene çok güzel bir
şey yazıyor.
Ve bir iki kişi ne olduğunu öğrendi bunun...*

Çeviren: Tahsin SARAC

ÇEVİRİCİNİN ÖDEVİ

WALTER BENJAMIN

1940 yılının Eylül ayında Walter Benjamin, Gestapo polislerinden kaçarak, İspanya sınırına yakın Fransız toprağında canına kıydığı zaman, bir eleştirmeci, onun için: "Devrin en büyük zekâsı kurban gitti" demişti. Yazılarının bir kısmını, Paris'te Bibliothèque Nationale'de bir kütüphaneci saklamış, böylelikle bu yazıların ne olduğu ancak bugün anlaşılmuştur.

Walter Benjamin, 15 Haziran 1892 yılında, Berlin'de doğmuştur; eski kitaplar satan bir kitapçının oğludur; Freiburg, Berlin ve Münih üniversitelerinde felsefe okumuştur. Bern'de "Der Begriff der Kunstkritik in der deutschen Romantik = Alman romantizminde sanat eleştirilmesi kavramı" adlı bir tezle doktora payesini almıştır. Neye baksa, ilgisi hep kişisel bir felsefeye yönelmiş, edebî yazılarda, sanat şekillerinde, onu hep felsefe ilgilendirmiş, bu ilgi de çalışmalarının yolunu çizmiştir. Bir eseri, eserden aydınlatmak tarzı üzerindeki çalışmalarını, Goethes Wahlverwandtschaften = Goethe'nin Seçme Akrabalıkları" adlı romanı üzerinde denemiştir. Bu yazıyı da sonraları, Hugo von Hofmannsthal, Neue Deutsche Beiträge = Yeni Alman Yazıları" adlı dergiye almıştır. Anlaşılmadan geçmiş olan bir sanat şeklinin, bir allegorinin felsefesini, "Ursprung des deutschen Trauerspiels = Alman trajedisinin Kaynağı" adlı tezinde vermiştir. Bununla da o, doçent olmak istemişse de, tezini, akademik jüri kabul etmediğinden, bu çalışmaları kendisine akademik yolda bir başarı sağlayamamıştır. Böylece geçimini serbest yazar olarak kazanmak zorunda kalmıştır. Onun bu serbest yazarlıkta çalışmaları da kendisi için çok verimli olmuştur. Denemelerinde, eleştirmelerinde, notlarında hep, eserleri eserlerden, hem de eşsiz ve bir defaya öz olandan kavramağa çalışmıştır. Baudelaire'in "Les Fleurs du Mal = Kötülük Çiçekleri"nden "Tableaux Parisiens = Paris Tabloları'nı çevirmiş ve buna giriş olarak da, aşağıda Türkçesini vermeğe çalıştığımız: "Die Aufgabe des Übersetzers = Çeviricinin Ödevi" adlı çok önemli yazıyı 1923 yılında yazmıştır. 1933 yılında, doğduğu şehir olan Berlin'i terk etmek zorunda kalınca, sığınacak yer olarak kendisine Paris'i seçmiştir. Almanya'da okulu bitirdikten sonra buraya yaptığı ilk seyahatda Paris'i çok sevmiş, bu şehir hattâ onun kültür eleştirmeleri alanındaki çalışmalarına konu olmuştur; öyle ki; "Paris als

Hauptstadt des neunzehnten Jahrhunderts = Paris, ondokuzuncu yüzyılın Başkenti" adı altında, büyük çapta bir eser plânlamıştır. Bu eser üzerinde kendisinin, "biricik eserim" diye konuştuğu söyleniyor. Ama bugün, bu eserden, elde ancak bir kaç parça var. Walter, Paris'de bulunduğu göç yıllarında, kendisi gibi buraya göçmüş olan Frankfurt'daki Institut für Sozialforschung = Sosyal Konular Üzerinde Araştırma Enstitüsü'nde üye imiş. Bu Enstitünün dergisinde de en önemli yazılarını çıkartmış: "Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit = Teknik reproduksiyonlar devrinde sanat eseri" ile "Einige Motive bei Baudelaire = Baudelaire'de birkaç Motif" 1950 yılında, ölümünden sonra kalan yazılar arasından "Berliner Kindheit um Neunzehnhundert = Ondokuzuncu yüzyıl döneminde Berlin'de Çocuklukum" adlı yazısında şekillendirdiği minyatürleri çıkmıştır. Benjamin, bunları, yirminci yüzyılın başında, baba yurdundan ayrılırken, bir çeşit esenleşme diye yazmış, nitekim bir daha da yurdu na dönmemiştir; Alman edebiyatı da onu, bağına basmadan yitirmiştir.

Bir sanat eseri veya sanat şekli karşısında, bu eseri okuyacak olan göz önünde bulundurmamak, hiç bir yerde, eserin iyi anlaşılması için verimli olmamıştır. Belli bir okuyucu kitlesine, yahut da onun temsilcisine olan her ilginin, aykırı yollara saptırması yetmiyormuş gibi, her türlü sanat kuramlarını açıklamalarda da, "ideal okuyucu" kavramını kullanmak kötü oluyor; çünkü bu kavram, genel olarak, insan varlığını ve ruhunu önceden şart koşuyor. Gerçi sanat da, insanın beden ve ruh varlığını önceden şart koşar ama, onun dikkatini, hiç bir eserinde, gözönünde bulundurmaz; çünkü hiçbir şiir, okuyucu için yazılmadığı gibi, hiç bir resim de seyirci için yapılmaz ve gene hiçbir senfoni, dinleyiciler için yaratılmaz.

Bir çevirinin, metnin aslını anlamıyan okuyucular için bir değeri olabilir mi? Bu işte, sanat ülkesinde, her ikisi arasındaki ayrı basamakları yeteri kadar aydınlatır; sonra da, "ayni şeyi" tekrar tekrar söylemenin biricik sebebi olur. Ebedî bir eser, insana ne "söylüyor"? Ne bildiriyor? Eseri anlayana her halde çok az şey. Onun ruhu, yalnız bir şeyi bildirmek, bir şeyi söylemek değildir! Böyle olmakla beraber, gene de, araçlık etmek isteyen çeviri, bildirmekten başka bir şey yapamaz — şu halde önemli bir şey yapmıyor demektir. Bu da işte, kötü çevirilerin kötülüğünü tanıtır. Ama, edebî bir eserde bildir-

menin dışında ne varsa (bunun bir öz olduğunu kötü çevirici de teslim eder) genel olarak, kavranamıyan, esrarlı, “edebî” olan değil midir? Bunu, çevirici ancak yaratmakla tekrar verebilir. Bunun için de işte kötü bir çevirinin ikinci belirtisi buradan geliyor. Buna da, önemli olmıyan bir şey, aslına uymıyarak verilmiş denilebilir. Bunun için çeviri, okuyucuya yararlı olmak amacını güttüğü sürece, aslının özünü veremez. Ama çeviri, okuyucu için olsaydı, o zaman da onun aslı olması gerekirdi. Aslı da, çeviri için olmamış olsaydı, o zaman da çeviri, bu ilgiden nasıl anlaşılırdı?

Çeviri, bir şekildir. Bunu böyle kavramak, asıl metne dayanmak demektir; çünkü çevrilebilirliğin yasası ondadır. Eser çevrilebilir mi, sorusunun iki anlamı vardır. Bir kere okuyucu ları arasında gereken çeviricisini bulacak mıdır? Sonra da eser, özünü bakımından çevrilebilir mi, onun (şekil anlamına uygun olarak) şeklini de aynıyle isteyecek midir? Birinci soru, biraz kuşku uyandırır ama, ikincisine hiç diyecek yoktur. Üstün körü düşününce ancak, ikincisinin bağımsız anlamını inkâr eder ve her ikisinin de aynı şey olduğunu söyler. Buna karşı da, birçok bağlayıcı kavramların (eğer bunlar baştan, yalnız insan üzerine çekilmezlerse) iyi, evet, belki de en iyi anlamlarını içlerinde sakladıklarını söylemek gerek. Böylece insanlar, hayatı veya zamanı unutsalar bile, gene de, unutulmaz bir hayattan veya zamandan söz edebilirler. Eğer insanların kişilikleri, kendilerini unutturmamak istiyorsa, o zaman sonuç, yanlış değildir, sadece insanlara uymıyan bir sonuçtur, aynı zamanda da, bu, kendilerinden olmıyan bir ülkeyi, tanrı ülkesini gösteren bir istektir. Buna göre de, çevrilemeyecek deyiş tarzlarının bile çevrilebileceği söylenebilir. Çok kesin bir çeviri kavramı altında, tamamiyle değilse bile, hiç olmazsa bir dereceye kadar çevrilir — Bu halde, deyiş tarzlarının çevrilmesi istenmeli mi, diye de sorulabilir? Çünkü: “Çeviri, eğer bir şekilse, o zaman bu tarzların çevrilmesi, birçok eserler için ön plânda gelmelidir”, cümlesinin hâlâ değeri vardır.

Birçok eserler, gerçekten çevrilebiliyor demek — çevirilerinin mümkün olduğu kadar asılları oluyor demek değildir; ancak asıllardaki belli anlam, çevrilerinde de verilebiliyor demektir. Bir çeviri, ne kadar iyi olursa olsun, aslı için birşey söyliyemeyeceği açıktır. Böyle olmakla beraber gene de, onun çevrilebilirlik gücü sayesinde aslı ile yakından ilgilidir. Evet, bu ilgi hattâ, aslının kendisine artık birşey

söyliyemeyeceği kadar da içtendir. Ona, tabii, hem de daha açıkcası, hayatla ilgili denmeli. Hayatın belirtileri, canlı olana, kendisine hiçbir şey söylemeden nasıl içten bağlıysa, çeviri de asıl metinden öylesine bağlı olarak çıkıyor; gerçi hayatından o derece değil ama, "hayatını aşan" dan... Çeviriler, ne de olsa, asıllarından sonra yapılmaktadır ve gereken çeviricilerini, yaratıldıkları devirlerde bulamıyan önemli eserlerin, yaşayış durumlarını gösterirler. Sanat eserlerinin yaşadıklarını, ölmediklerini söyleyen düşünce, aslâ sembol olarak alınmamalı. Hayatın yalnız örgenli somut şeylerde olmadığı, en kısır düşünceli devirlerde bile ileri sürülmüştür. Ama Fechner'in dediği gibi de, ruhun güçsüz asâsı altında, onun egemenliğini genişletmek söz konusu olamaz. Hele hayat, ölçü vermıyen hayvansı anlardan tanıtlanamıyacağı gibi, ancak fırsat düştükçe belirtilebilen duygudan da tanıtlanamaz. Hayat kavramı, değerini, yalnız seyir meydanı olmayıp bir hikâyesi olan şeylerin canlılığıyla alır; çünkü hayatın çizgileri, tabiatla duygu ve ruh gibi bilinmiyen şeylerle değil, ancak hikâye ile belirtilebilir. Bunun için de felsefeciye, tabii hayatın her türlüünü, onu içine alan geniş hikâyeden kavramak düşer. Sonra da eserlerin, yaşamakta devam ettiklerini anlamak, kendi hayatlarını anlamaktan, kıyas kabul etmiyecek kadar kolay değil midir? Büyük eserlerin hikâyesi, köklerini kaynaklarında, şekillerini, sanatçıların devirlerinde, ölmezlik devirlerini de gelecek kuşaklarda bulur. Bu sonuncusunu olduğu yerde de "ün" adını alır. Bildirmeden çok daha fazla şey veren çeviriler, eserin hayatında "ün" devrine eriştiği zaman yapılır. Onlar, bunun için, kötü çeviricilerin sandıkları gibi, asıllara hizmet etmezler; aksine, çeviriler, varlıklarını asıllarına borçludurlar. Asılların hayatları, hep yeni çevirilerde gelişir.

Bu gelişme, özel ve yüksek hayatın bir gelişmesi olarak, özel ve yüksek bir amaçla belirir. Hayat ve amaç anlaşılır gibi görünüp gene de anlaşılmiyan bu ikisi arasındaki bağ, ancak o biricik amaca götüren yolda aranırsa kavranılır. Hayatın ayrı ayrı amaçlarının yöneldiği bu tek amaç da gene, kendi havası içinde değil de, daha yüksek bir havada aranırsa aydınlanır. Amaçlı her türlü hayat belirtilerinin, genel olarak da bütün amaçlılıkları, sonunda hayatın kendisi için değil, özü, deyişi ve anlamının işlenişi içindir. Böylece çevirinin, dillerin birbirlerini buldukları yerde, içten bir amaçlılıkları vardır. Amaçlılık, kendisine olan bu içten ilgiyi açığa vuramaz, gösteremez ama, onu özlü bir şekilde gerçekleştirerek işleyebilir. Böylece önemli olanın özünü vermeğe çalışarak işlemek, dil alanının dışında, her hangi bir hayat bölgesinde, hiç raslanmiyan bir işleme tarzıdır; çünkü bu tarz,

benzetmeleri ve işaretlerinde, belirten, gösteren ve açıklayan gerçekleştirmeye tiplerinden bambaşka açıklama tipleri tanır. — Ama, diller arasında o düşünülen iç ilgi, özel bir yaklaşıma ilgisidir. Bu yaklaşım, dillerin birbirlerine karşı yabancı değil, a priori ve her türlü tarih ilgileri bir yana, birbirlerine söylemek istedikleri şeyde akraba olduklarıdır.

Bu şekilde bir açıklama ile gözler, aykırı yollarda boşuna dolandıktan sonra, gene geleneğe dayanan çeviri kuramına döner. Çevirilerde diller, birbirlerine akraba olduklarını gösteriyorlarsa, bunlar, şekli ve anlamı da mümkün olduğu kadar aslına uygun olarak vermekten başka bir şey yapamazlar. Ama “aslına uygun” kavramı ile de çeviri kuramı ne yapacağını bilemiyor: Bunun için de sonunda, çevirilerde neyin öz olduğu üzerinde gene birşey söylenemiyor. Ama gerçekte, bir çeviride, diller arasındaki akrabalık, birbirlerine üstünkörü ve tanımlanamayan şekilde benzeyen iki eserin asıllarında olduğundan çok daha sıkı ve çok daha kesindir. Ash ile çeviri arasındaki gerçek ilgiyi iyice kavrayabilmek için, amaç, tamamiyle düşüncelerin akışına uymalı ve bilgi eleştirmeciliğinin, bunlara kopyacılık demesine imkân bırakmamalı. Eğer aslında bir nesnellik yoksa, bu nesnellik gerçeğin kopyalarında olsa bile, tanımlanamıyorsa, o zaman, aslına tamamiyle benzemek kaygısını güden bir çevirinin yapılamayacağı ispat edilmiş olur; çünkü aslının yaşamakta devam etmesinde (eğer burada canlı olanın değişmesi ve yenilenmesi söz konusu olmasaydı böyle demek doğru olmazdı) aslı değişiyor. Sağlam, tesbit edilmiş kelimelerin bile, sonradan bir olgunlaşması vardır. Bugün, bir yazarın edebiyat dilinin eğilimi dediğimiz şey, sonraları onda kalmıyabilir. İç eğilimler de, yeniden, şekil alanlarla da yükselebilirler. Bir zamanlar yeni olan, sonraları eskimiş görünebilir. Bir zamanlar kullanılabilenin de sonraları modası geçmiş sayılabilir. Sağlam duyuların değişimleri gibi, bu türlü değişmelerin özünü, dillerin ve eserlerin kendi hayatlarında arayacak yerde, onları okuyacakların özneliliklerinde aramak (bu en kaba psikolojide bile itiraf edilebilir) bir şeyin aslını, özünü değiştirmektir. Daha da kesin söylenecek olursa, en güçlü ve en verimli tarihsel dâvaları, düşünce güçsüzlüğü yüzünden inkâr etmektir. Yazarın son yazısına da, eserin can çekişmesine son veren ölüm darbesi diye bakılacak olursa, bu da gene çevirinin ölüm kuramını kurtarmaz; çünkü, büyük eserlerin tonu ve anlamı, nasıl yüzyıllarla değişiyorsa, çeviricinin ana dili de öylesine değişir. Evet, şair sözü, çeviricinin sözünde yaşamakta devam ederken, en büyük çeviri de, gene, çevrilmiş olan dil gelişince kısır kahr ve yeni bir çeviri ile ölür. Ölmüş olan bu

iki dilde, aslı ile çeviri, birbirlerine benzemekten bu derece uzaktır; hem öylesine uzaktır ki, bütün şekiller arasında, yabancı sözün sonradan olgunlaşması üzerine olduğu gibi, kendi sözünün esintileri üzerine de, kendine öz olanı kor.

Çeviride diller, birbirlerine olan akrabalıklarını gösteriyorlarsa, o zaman bu, çeviri ile aslı arasındaki kaypak benzeyişle değil, bambaşka bir şeyle oluyor. Nitekim akrabalıkta da benzemenin şart olmadığı açıktır. Bu bakımdan, bu bağlar, içinde kullanılan “akraba” kavramı, dar anlamda kullanılan kendi anlamına uymakta ve her iki halde de, soylarının benzerlikleri, yeter derecede tanımlatılamamaktadır; bununla beraber, hiç şüphesiz, o dar anlamda kullanış için “kök” kavramından hiç bir zaman vazgeçilemeyecektir. — İki dilin akrabalığı (tarih yakınlığı bir yana bırakılarak) nerede aranmalıdır? Eserlerin benzeyişlerinde değil her halde; eserlerin kelime benzeyişlerinde de değil. Dillerin tarih üstü akrabalıkları daha çok, her birinin, bir ve aynı şeyi söylemek istemelerinde olsa gerek. Ama gene de, onlardan hiç birine erişilemez; ancak birbirlerini tamamlıyan isteklerinin bütünü olan “arı dil” elde edilebilir. Ayrı ayrı bütün öğeler: kelimeler, cümleler, yabancı dillerin bağları, birbirlerine uymazlarsa da, bu diller, isteklerinde, birbirlerini tamamlarlar. Dil felsefesinin temeli olan bu yasayı iyice kavramak için, söylenen şeyin, söyleyiş tarzından ayrılması gerektir. “Ekmek” anlamına gelen Almancada “Brot”, Fransızcada da “pain” ile, istenilen şey aynıdır ama, isteme tarzı başka başkadır. Bu iki kelimenin, bir alman için başka, bir fransız için de başka bir deyişle istenmesi, her ikisi de, kendi isteyiş tarzını ötekiyle değiştirmesi; evet hattâ sonunda, birbirlerinden tamamiyle ayrılması, bu söyleyiş tarzlarından ileri gelir. Ama, söylenen şey, salt olarak alınırsa, her iki kelime aynı şeyi demek ister. Bu iki kelimenin söyleyiş tarzları, birbirlerine aykırı düşerken, onlar, köklerinin geldiği dillerde, birbirlerini tamamlarlar; hem de söyleyiş tarzı, söylenen şeye olan ilgilerinde tamamlarlar. Ayrı ayrı, tamamlanmamış dillerde, söylenmek istenilen şeye, ayrı ayrı kelimelerde veya cümlelerde olduğu gibi, hiçbir zaman kendi başlarına raslanmaz. Bu dillerde söylenen şey, daha çok söyleyiş tarzlarının ahenginden, arı dil olarak çıkıncaya kadar hep, durmadan değişir. Bu şey, bu kadar uzun bir süre, dillerde saklı kahr. Ama bu söylenecek şeyler, bu tarzda, tarihlerinde, kendilerine kıyılıncaya kadar büyürlerse, o zaman çeviri, ateşini, eserlerin ölümsüz olmak isteklerinden, dillerin de ardı arası kesilmek bilmiyen ölümlerinden alır ve dillerin bu kutsal gelişmelerinde, hep yeniden çevirmeği dener; bununla beraber gene aslında giz-

li olanın, çeviride çok uzak olduğunu bilir; bunun uzak olduğunu bildiği kadar da, kendisine o gizlenen şey yaklaşır.

Bununla, her türlü çevirinin, dillerdeki yabancılıkla her hangi bir şekilde, tartışmanın geçici olduğu söylenmiş oluyor. Bu yabancılık, ancak bir zaman için geçici bir şekilde giderilebiliyor; bundan başka, hem bir zaman için, hem de her zaman için bir çözüm şekli henüz bulunamamıştır ve bulunamayacaktır; buna hiç bir zaman erişilemeyecektir. Doğrudan doğruya olmayıp da, araya bir şey girecekse, o zaman dinlerin gelişmesi, ancak dillerde, örtülü olan özü yüksek bir şeye olgunlaştırır. Şu halde, çeviri, şekillerini her zaman için koruyamamakla beraber (o, bu noktada işte sanata benzemez) gene de, dillerin birleştikleri, temelli ve önemli son duruma yönelmiş olduğunu inkâr etmez. Çeviride, dil, metnin aşındaki dilin yüksek ve arı havasına ulaşarak, onu hattâ aşar. Ama burada o, şeklinin her parçasına nasıl ulaşmışsa ulaşsın, devamlı olarak yaşayamaz. Böyle olmakla beraber, gene de, olağan üstü bir şekilde yaklaşarak, dillerin alınyazısı olan ve kendilerine bağışlanmıyan barış ve oluş ülkesine işaret eder. Gerçi çeviri, bu ülkeye, başında şapkası ve elinde bastonu ile girmez ama, bir çeviride bildirmekten daha çok birşey olduğunu sezdirir. Bu özlü şey işte, gene asıl metinde çevrilemeyecek olanı belirtir. Asıllarından, istendiği kadar bildirilecek şeyler çıkarılsın ve çevrilsin, gene de geride, gerçek çeviricinin çalışmalarını yöneltten şey, dokunulmadan kalır. Bu, aşındaki şair sözü gibi, çevrilmez; çünkü aşında ve çeviride, muhtevanın dile olan ilgisi, tamamiyle başka başkadır. Bu ilgi, asıl metinde, meyvası ile kabuğu gibi bir birlik gösterirse, çevirinin dili, muhtevasını, geniş kıvrımlı bir kıral mantosu gibi sarar; çünkü çevirinin dili, olduğundan daha yüksek şey ifade eder ki, bu da işte muhtevasına pek uygun gelmez, zorlanmış olur ve yabancı kahr. Bu aykırılıklar, çevirinin gerektirdiği gibi yapılmasını engel olmaktadır; çünkü, dil tarihinde, onun belli bir zamanından alınarak yapılan bir eserin her çevirisi, muhtevasının belli bir yönü bakımından, öteki dillerde olanı da verir. Şuhalde çeviri, asıl metni, bir başka, hiç olmazsa (ironik bir şekilde söylenecek olursa) bir daha hiç aktarılmıyacak ve ancak yeniden, başka yönlerinden yükseltilebilecek ölümsüz bir dil ülkesine geçiriyor. Burada "ironi" kelimesi, romantiklerin düşünce zincirini boşuna hatırlatmıyor. Romantiklerin, herkesten önce, çevirilerin yüksek tanıklık ettikleri eserlerin hayatlarına baktılar. Gerçi onlar, çevirilerin bu tanıklık değerini bilmiş değillerdi ama, bütün dikkatlerin, eserlerin hayatlarında, küçük de olsa, gene bir anı veren eleştirmeye çevirmişlerdi. Onların kuramları, çeviri üze-

rine yönelmiş olmakla beraber, çeviri alanındaki büyük başarıları, bu şeklin öz ve san duygusu ile başbaşa yürümüştür. Bu duygunun (her şey de bunu gösteriyor), şairde, mutlaka çok kuvvetli olması gerekmiyor. Evet, onda bu duygunun, belki şair olarak, pek az yeri vardır. Tarih bile, gelenekle yerleşmiş olan şu peşin hükmü: İyi çeviricilerin şair, iyi olmayan şairlerin de kötü çevirici oldukları üzerinde ısrar etmiyor. Luther, Voss, Schlegel gibi birçok büyük çeviricilerin çeviricilikleri, şairleklerinden eşsiz derecede üstündür. Hölderlin ve George gibi daha başka büyüklerin yaptıkları çeviriler de, şairlik kavramı altında kavranılmaz. Çeviri, kendisine öz bir şekil olduğu gibi, çeviricinin ödevi de kendisine öz bir ödevdir ve şairin ödevinden çok ayrıdır.

Bu ödev, çevrilecek metnin yankısını uyandıracak olan dilin isteklerini bulmaktadır. Çeviriyi, edebî eserden ayıran özellik de işte buradadır; çünkü onun istekleri, hiçbir zaman dile dil olarak, dil bütününe değil; aksine, doğrudan doğruya, belli bir dil üzerinden muhteva bağlarına yönelir. Ama çeviri, kendisini, edebî eser gibi, kendisini bir dil ormanının içinde değil, aksine bunun dışında görür. O, bu ormanın karşısında durur ve içine girmeden, aslını bu ormanın içine, içinde bir yabancı eserin yankısını verebileceği o biricik yere çağırır. Onun isteği, eserden başka bir şeye, yabancı dilde yazılmış bir sanat eserinin diline yönelmiyor; o, aynı zamanda, kendisi de bir dildir; çeviricinin dili işe, başka dilden çıkarılmış, son şeklini bulmuş düşüncelerin dilidir; çünkü birçok dilleri, gerçek bir dil yapan büyük motif, ödevini çeviride yerine getirir. Bu dilde cümleler, sözler ve hükümler anlaşamaz (bunun için de işte onları çevirmek gerekir), ama bunda dillerin kendileri, birbirlerini tamamlarlar, birbirlerinden düşünüş tarzlarında uzlaşarak birbirlerine yakınlaşırlar. Eğer, içinde, düşüncelerin çözmeğe çalıştığı sırların, heyecansız ve sessizce saklandıkları bir başka dil varsa, o zaman gerçeğin bu dili — gerçek dil olur ve işte içinde filozofun tasarladığı sezinin ve tasvirin biricik olgunluğu bulunan bu dil, bütün gücü ile çevirilerde saklanır. Felsefenin bir ilham perisi olmadığı gibi, çevirinin de bir ilham perisi yoktur. Ama çeviriciler, titiz artistlerin dedikleri gibi, el işçileri de değildir; çünkü onlar, eserlerin özelliklerini çeviride belirtecek bir dili özleten felsefe dehalari vardır. "Les langues imparfaites en cela que plusieurs, manque la suprême: penser étant écrire sans accessoires, ni chuchotement mais tacite encore l'immortelle parole, la diversité, sur terre, des idiomes empêche personne de préférer les mots qui, sinon se trouveraient, par une frappe unique, elle-même matériel-

lement la vérité.”¹ Eğer bu sözlerde, Mallarmé'nin düşündükleri, bir filozofa ölçülebilir geliyorsa, o zaman böyle bir dilin özü ile yapılmış bir çeviri, edebiyatla öğreti arasındadır. Eser de, özelliği bakımından, bu tip eserlerin ardından gelir. Ama bununla beraber, gene de tarihe yerleşir.

Çeviricinin ödevi, böyle bir ışık altında görülünce, bu ödevin ne olduğunu bulacak yollar da, üzerlerinde yürünemeyecek kadar karanlıklaşıyor. Evet, bu ödev: çeviride, arı dilin tohumunu üretmek, hiçbir zaman başarılamiyacak, bunun için hiçbir yol bulunamiyacak gibi görülüyor; anlam, önemini kaybedince, çevirinin temeli sarsılmıyor mu? (Tersine de döndürülecek olursa) her anlam verilmeğe kalkışılırsa da, durum gene aynı kalıyor. Aslına uygunluk ve özgür davranış (anlamlı olarak tekrar verme özgürlüğü ve tekrar verme yararına kelime kelime uygunluğu) çeviriler üzerinde yapılan her tartışmada, öteden beri kullanılan kavramlardır. Bunlar artık, çeviride, anlamdan başka birşey vermek isteyen bir kurama hizmet edemez olmuşlardır. Geleceğe uyararak kullanıldıkları zaman da bu kavramları, hep iki anlam taşırlar; çünkü uygunluk, aslında, anlamı tekrar vermek için ne başarır ki? Kelimelerin uygun olması da çeviride, hemen hemen hiçbir zaman, aslındaki anlamı, tamamiyle veremez; çünkü bu uygunluk, asıl metindeki edebî anlama göre, yalnız bildirmek istediği şeyle tükenmiyor. Uygunluğun değeri, asıl, bildirilen şeyin, belli kelimelerle bildirme tarzına nasıl bağlanmış olmasıyla artıyor. Bunu da, kelimelerin beraberlerinde bir duygu tonu taşıdıklarını söyleyerek açıklıyorlar. Hele sentaks bakımından kelime kelimesine çevirmek, her türlü anlamın tekrar verme gücünü düşürür ve anlaşılmaşlığa götürür. XIX yüzyılın gözleri önünde, Hölderlin'in Sophokles — Çevirileri, kelime kelimesine çeviriler için büyük çapta örneklerdir. Şekli olduğu gibi vermek için gözönünde tutulan uygunluk, anlamı ne kadar güçleştirdiği kendiliğinden anlaşılır. Böyle olmakla beraber gene de, kelime kelimesine yapılan çevirinin, anlamı korumak istediğinden doğduğu söylenemez. Kelime kelimesine çevirmek, çok kötü çeviricilerin başıboş özgürlüklerini dizginlemeğe yarar (edebiyata ve dile şüphesiz değil). Şu halde çevirinin kelime kelimesine olmasını istemek (hak ortada ama, sebep gizli kalmakla beraber) daha önemli bağların için-

(1) “Dillerin çoğu kendilerinde yüce olan şey bulunmadığından, noksandırlar. Düşünmek demek, ölümsüz sözü, önemsiz şeylere yer vermeden, fısıldamadan, zımmen yazmak demek olduğundan, yeryüzündeki dillerin çeşitli oluşları, maddeleri bakımından gerçeğin kendisi olan kelimeler, daha yazılırken kendilerini kullandırmazlar.” Metinde Fransızca olarak verilen bu cümleler, Mallarmé'nin “Crisede vers” adlı yazısından alınmıştır.

den anlaşılmalı. Kırılmış bir çanağın parçalarını bir araya getirebilmek için, bunların nasıl birbirlerine benzemeleri gerekmeyip, ancak birbirlerinin yanı sıra gelmeleri lâzımsa, aslını severek, deyiş tarzının bütün inceliklerini kendi dilinde bir araya getirmeğe çalışmalı. Böylece ancak, her iki şekil, bir çanağın yarım parçaları olduğu gibi, büyük bir dil bütünüünün de yarım parçaları olarak tanıtlanır. İşte bunun için çeviride, birşey bildirmeyi istemekten, anlamından, hemen hemen vazgeçmelidir. Ashı da, çevirici için, ancak, bildirmenin yorgunluğunu, düzenini, çeviricisini ve eserini yendiği ölçüde önemlidir. Çeviri alanında da: $\epsilon\upsilon \acute{\alpha}\rho\chi\eta\ \eta\upsilon \acute{\alpha} \lambda\omicron\gamma\omicron$; Başlangıçta "kelime" vardır deyiminin değeri hüküm sürmektedir. Buna karşılık, evet, anlama karşı dilini, tekrar verme isteği olarak değil de, ahenk diye bildirilen dilin tamamlayıcısı olarak, isteğinin kendi tarzını verebilmek için, bırakmak zorundadır. Bu sebepten de bir çeviri için, hele meydana geliş sırasında, dilinin, aslında olduğu gibi okunması, yüksek bir övgü olmaz. Uygunluk, her şeyden önce, kelime kelimesine çeviride korunan dili tamamlamak için duyulan büyük özleyişin, eserden konuşmasıdır. Gerçek çeviri saydamdır (şeffaftır). O, aslını örtmez, aslının karşısında parıldamaz. O, arı dili, kendi aracı ile taşıtarak üzerine geçirir. Bunu en çok da, kelime kelimesine olan çeviri, sentaksı verirken yapar ve işte bu türlü çeviri, çeviricinin ana öğesi olarak cümleyi değil, kelimeyi gösterir; çünkü cümle, aslının dili önünde bir duvardır, kelime kelimesine çeviride de kelime, onun kemerleri olur.

Eğer çevirinin uygunluğuna ve özgürlüğüne, o zamandan bu yana, birbirlerine aykırı iki eğilim diye bakılıyorsa, o zaman, birinin böyle derinden açıklanması, her ikisini uzlaştırmak şöyle dursun, aksine, biri ötekinin bütün haklarını elinden alır görünür; çünkü özgürlük kavramı, artık yasa vermesin dediği zaman, anlamı tekrar vermek üzere değil de ne üzerine çekilir? Eğer, bir dil şeklinin anlamı, onu bildirmekle aynı tutulabilirse, o zaman, bu çeviri, aslına çok uygundur ama, gene de hiç uygun değildir; onun arkasında saklı kalır; daha açıkçası, asıl metin önünde kırılmıştır, yahut da, güç bakımından her türlü bildirmeyi aşarak, son, kesin birşey olarak kalır. Bütün dillerde ve bu dillerin bütün şekillerinde, bildirilebilenin yanında, bildirilmeyen de kalır; aralarında olan bağlara göre, sembolize eden yahut da edilen birşey kalır. Sembolize eden şey, ancak dillerin sınırlı şekillerinde, sembolize edilen şey de, dillerin oluşlarındadır. Dillerin oluşlarında, ne işlenmek, ne gösterilmek istenilse, bu, arı dilin özü olur. Ama bu öz, ister saklı, ister parçalar halinde olsun, hayatta sembol şeklinde varsa, o zaman bu, yalnız şekillerde sembo-

lize edilmiş olarak bulunur. Burada arı dilin kendisi olan bu son özellik, dillerde, yalnız dil öğelerine ve dillerin değişmelerine mi bağlıdır, o zaman bu şekiller, ağır ve yabancı anlamla yüküldür. Şekilleri bu anlamlardan kurtarmak, sembolize edeni sembolize edilen yapmak, arı dili, bir şekil içinde, dil kıvılcıklarından geri kazanmak, çevirinin, güçlü ve biricik yetkisidir. Artık hiçbir şekilde, hiçbir şey söylemeyen, bütün dillerde aynı şey söyleyen şekilsiz yaratılmış bir söz olan bu arı dilde, sonunda bütün bildirmeler, anlamlar ve istekler, içinde sönmek zorunda buldukları bir tabakada karşılaşılır. Çevirinin özgürlüğü de işte bu tabakadan, yeni ve daha yüksek bir hak kazanır. Bu özgürlük, varlığını, uygunluk ödevinin kendisini ayırması gereken bildirme anlamından almamıştır. Özgürlük, daha çok, arı dil uğruna, kendisini kendi dilinde gösterir. Yabancı dile sıkışmış olan bir arı dili, kendi diliyle çözmek, eserde sıkışmış olanı, çeviride kurtarabilmek, çeviricinin ödevidir. Bunun için işte o, kendi dilindeki çürük setleri yıkar: Luther, Voss, Hölderlin, George, Alman dilinin sınırlarını genişlettiler – Buna göre, çeviri ile asıl metin arasındaki ilgi için önemli olarak ne kalıyorsa, bir benzetme ile verilebilir.) Tegetlenin (tanjanların) çembere (daireye) geçici olarak ve yalnız bir noktada dokunduğu gibi, ona da, noktanın değil, bu dokunuşun daha ileriyle, sonsuzluğa doğru olan yolunu çizen yasayı verdiği gibi, çeviri de öylesine, geçici olarak, hem de anlamın en küçük noktasında, dil kıvılcıklarının özgürlüğü içindeki uygunluğun yasasına göre, asıl metne, kendi yolunda yürümek üzere, dokunur. Bu özgürlüğün gerçek anlamı, bunun ne olduğunu söylemeden, sebebini de göstermeden, Rudolf Pannwitz, "Avrupa Kültürünün Krizi" adlı eserindeki açıklamalarında göstermiştir. Onun burada söylediklerine, Almanya'da çeviri kuramı üzerine yayınlananlar arasında, Goethe'nin "Divan" ına yazdığı "Notlar" ındaki cümleler yanında, kolayca, en iyisi denilebilir. Pannwitz, şöyle söylüyor: "Bizim çeviricilerimiz, en iyileri bile, yanlış bir temelden hareket ediyorlar. Onlar, bir Almanca metni Hint, Yunan ve İngiliz dillerine çevireceklerine, Hint, Yunan ve İngilizce metinlerini Almancaya çeviriyorlar. Onların, kendi dil alışkanlıklarına, yabancı eserlerin özüne olduğundan çok daha büyük saygıları var... Çeviricinin kökünden yanıldığı birşey varsa, bu da, kendi dilinin bir tesadüf eseri olan durumunu, yabancı, güçlü olanla kimdatacağı yerde, sıkı tutmasıdır. O, hele çok yabancı bir dilden çeviriyorsa, dilin son öğelerine, kelimenin, imajın, tonun birleştiği yere geri gitmelidir. O, dilini, yabancı dille genişletmeli ve derinleştirmelidir. Bunun, ne ölçüde mümkün olabileceği, her dilin ne

çapta değişebileceği, bir dilin bir dilden ancak bir şivenin bir şiveden ayrıldığı kadar ayrı olduğunu insanlar bilemiyorlar. Ama bu da çeviriyi öyle kolay değil de, yeteri kadar zor birşey diye alındığı zaman ancak bilinebilir.”

Bir çevirinin, bu şekle ne ölçüde uyabildiği, nesnel olarak, asıl metnin çevrilebilirliğiyle anlaşılır. Dilinin değeri ve ünü, ne kadar az, metin de ne kadar bildirilecek bir metin ise, anlamın ezici ağırlığı, tamamiyle şekilli bir çevirinin kulbu olmaktan kurtuluncaya, anlamı yenilinceye kadar, çeviri için çok az şey kazanılır. Bir eser, ne kadar yüksekse, anlamına söyle üstünkörü de dokunulsa, gene de çevrilebilir. Bu, çok tabii olarak, yalnız, asıllarının metinleri için söz konusudur. Buna karşılık çeviriler, güç olduklarından değil, üstünkörü de olsa, anlamın onlara fazla yüklenmiş bulduklarından çevrilmez olurlar. Bu bakımdan olduğu gibi, daha birçok bakımlardan da Hölderlin'in çevirileri, en çok da Sophokles trajedisinin iki çevirisi bunun doğru olduğunu söylüyor. Onlarda, dillerin ahenkleri o kadar derin ki, Aeol'un harpasının çalması için, rüzgârın dokunması nasıl yetiyorsa, anlama da dilin dokunması öylesine yeter. Hölderlin'in çevirileri, çevirinin ana tipleridir. Bunlar, ana tipin örnek şekli karşısında en iyi çevirilerdir; nitelik Hölderlin ile Borchardt'ın, Pindar'ın üçüncü, iki anlamlı odalarının çevirilerinin karşılaştırılması, bunu açıkça gösterir. İşte bunun için de bu çevirilerde, öteki çeviriler yanında, her türlü çeviri için büyük ana tehlike baş gösterir: Bu kadar geniş ve işlenmiş dilin kapıları kapanabilir ve çeviricinin sesini kısabilir. Sophokles'in çevirileri, Hölderlin'in son eseri idi. Onlarda anlam, kendisini, dibi olmıyan dil derinliklerinde yitinceye kadar, uçurumdan uçuruma sürüklenir. Ama, gene de tutunacak bir şey vardır. Bunu da ancak, içinde anlamın, akan dil ve akan söyleyiş tarzı için, artık bir sınır olmaktan kurtulmuş, kutsal metin gösterir. Metin, doğrudan doğruya, bir anlam bildirmediği yerde, gerçek dilin kelime kelimesinde, gerçeğinde, yahut da bir öğreti olduğu yerde, her ne yolda olursa olsun, çevrilir. Şüphesiz kendi için değil ama, dil için bu böyledir. Bunun karşısında çevirilerden öylesine sınırsız bir güven istenilmiştir ki, asıl metinde, dil ile söyliyeceği şey, çeviride de kelime kelimesine verişle özgür davranış, hiçbir gerginlik göstermeden “satırlar arası” çeviride (Interlinearversion) birleşir; çünkü her hangi bir düzeyde, bütün büyük yazılar, en yüksek derecede de kutsal olanlar, ünlü çevirilerini “satırlar arası” çeviride bulurlar. Kutsal Kitabın (İncilin) “Satırlar arası” çevirisi, bütün çevirilerin ana ve ideal tipidir.

Çeviren: *Melâhat ÖZGÜ*

YERMA

3 Perdelik Oyun

FEDERICO GARCIA LORCA

BİRİNCİ PERDE

*Sahne: Perde açıldığında Yerma, ayaklarının dibinde bir iş sepeti, uyumaktadır. Sahne, düşleri andıran garip bir ışıkla aydınlanmıştır. Bir çoban ayaklarının ucuna basarak sahneye girer. Sabit bakışlarla Yerma'ya bakmakta; beyazlar giymiş bir çocuğu elinden tutmaktadır. Çobanın çıkıp gidişinden sonra sahne iç açıcı bir bahar ışı-
ğıyla aydınlanır.*

TÜRKÜ: (Sahne arkasından)

Yavruma, uyuyan yavruma...
Kuzuma, yavru meleğime...
Kırlarda bir kulübe yapacağız,
Girip içinde saklanacağız.

YERMA. Jean, nerdesin Jean?

JEAN. Geliyorum.

YERMA. Vakit tamam.

JEAN. Öküzler geçti mi?

YERMA. Geçti.

JEAN. (Çıkmak üzereyken) Haydi Allaha ısmarladık.

YERMA. Bir süt içmez misiniz?

JEAN. Neden?

YERMA. Çok çalışıyorsun. Bu kadar işi kaldıramazsın.

JEAN. Sırım gibi erkekler çelik gibi sağlam olur.

YERMA. Ama sen değil. Evlendiğimiz zamanlar bambaşkaydın. Şimdi

yüzün bembeyaz. Kireç gibi. Hiç gün yüzü görmemiş sanki. Oysa ben hep senin dereye yüzmeye giderken, büyük yağmurlarda damı aktarıırken görmeyi kurardım. Evleneli yirmi dört ay oldu; sen ise günden güne dertleniyor, günden güne soluyorsun. Sanki toprağın üstüne dal budak değil de, altına kök salıyorsun.

JEAN. Bitti mi?

YERMA. Darılma. Bir gün hastalandığımda benimle ilgilenmeni isterdim. "Karım hasta, şu koyunu keseyim de şu güzel parçasını ona kızartayım. Karım

hasta, şu tavuğun yağını ayırayım da içsin, öksürüğü geçsin. Şu koyunun postunu ona götürüyem de ayakları kardan kesilsin" demeni isterdim. Bak işte ben böyleyim, her şeyinle ilgileniyorum senin.

JEAN. Sağol.

YERMA. Ama bırakmıyorsun ki sana şöyle bir istediğim gibi bakayım.

JEAN. Bir şeyim yok dedim ya. Bütün bunlar senin kuruntuların, çok çalışıyorum. Ve her yıl biraz daha yaşlanıyorum o kadar.

YERMA. Her yıl ha? Ve bütün yıllar hep aynı olacak. Senin için de, benim için de.

JEAN. (*Gülümseyerek*) Elbette. Hem huzur dolu yıllar olacak bunlar. İşlerimiz iyi gidiyor. Sonra paramızı har vurup harman savuracak çocuğumuz da yok.

YERMA. Sahi çocuğumuz yok Jean.

JEAN. Ne var gene, söyle?

YERMA. Acaba ben seni sevmiyor muyum dersin?

JEAN. Seviyorsun.

YERMA. Ben, kocalarının yatağına girmeden tir tir titremiş, ağlamış kızlar bilirim. Seninle ilk yatışmada ağlamış mıydım? Yumuşak, ince yatak çarşafalarını kaldırırken sakıyıp türkü söylememiş miydim? Bu yatak çarşafları ne güzel elma kokuyor dememiş miydim?

JEAN. Demiştin.

YERMA. Annem kendisinden ayrıldığıma üzülüyorum diye ağlamıştı. Doğruydu da. Hiçbir kız bu kadar sevinerek koca evine gitmemiştir. Gelgelelim..

JEAN. Yeter. Anlatılanlardan bıktım usandım artık.

YERMA. — Yoo. Şundan bundan duyduklarımı bana tekrarlamana lüzum yok. Bütün bunların asılsız olduğunu ben kendi gözümle görüyorum. Yağmur yağa yağ taşları yumuşatır. Yumuşayan taşlarda yabancurları biter. Çiçeklerinin hiçbir işe yaramadığı söylenir. Ama o çiçekler... O canım sarı çiçekler bütün canlılıklarıyla gözlerimin önünde benim.

JEAN. Umudu kesmemeli.

YERMA. Evet ama istemeli de. (*Kocasını kucaklar, öper*)

JEAN. Bir şey lazımsa söyle de getireyim. Sokağa çıkmanı istemem, bilirsin.

YERMA. Hiç çıktığım yok.

JEAN. Burada her yerden rahatsin.

YERMA. Öyle.

JEAN. İşsiz güçsüzlerin kârıdır sokak.

YERMA. (*dertli*) Doğru.

(*Kocası çıkıp gider, Yerma dikiş kutusuna doğru yönelir, elini karnında gezdirir, tatlı tatlı esneyerek gerinir. Dikış dikmek üzere oturur*)

YERMA. Nereden geliyorsun canım çocuğum?

"Ayazın o keskin, o sivri doruğundan."

Söyle peki, ne istersin canım meleğim?

"İstediğim urbalarımın sıcaklığı"

(*İğnesine iplik geçirir*)

Hele bir kıpırdasın güneşte dallar...
 Hele bir fıskırsın dört yandan pınarlar...
 (Bir çocukla konuşuyormuş gibi)
 Köpek avluda havlamakta
 Dallarda türküsü rüzgârın.
 Böğürmekte sığırtmaç önünde öküzler...
 Okşayıp kıvırmakta saçlarını ay.
 Söyle daha ne istersin uzaklardaki çocuk?

(Sessizlik)

"İstediğim memlelerinin o ak tepecikleri..."
 Hele bir kıpırdasın güneşte dallar...
 Hele bir fıskırsın dört yandan pınarlar...

(Dikiş dikerek)

Peki kuzum benim, peki meleğim...
 Uğruna yırtınıp paralandığım.
 Bilsen ne acılar, ne sancılar duyacağım
 Sana ilk beşik olacak karnımda.
 Ne zaman geleceksin bari meleğim?

(Sessizlik)

"Yasemin koktuğunda tenin"
 Hele bir kıpırdasın güneşte dallar...
 Hele bir fıskırsın dört yandan pınarlar...

(Yerma şarkı söyler, kapıdan bir çamaşır bohçasıyla Maria girer)

YERMA. Nereden geliyorsun?

MARIA. Dükkândan.

YERMA. Dükkândan mı? Böyle erken erken?

MARIA. Bana kalsaydı kapısının önünde beklerdim dükkânın açılmasını.
 Bil bakalım ne aldım?

YERMA. Kahvaltı için kahve, şeker, çörek...falan...

MARIA. Hayır. Dantela aldım, keten aldım, kurdela aldım, bir de renk
 renk yünler aldım; ponpon yapmak için.

YERMA. Kendine bluz mu yapacaksın?

MARIA. Hayır. Şey... Anlıyorsun ya.

YERMA. Ne?

MARIA. Şey işte canım. Oldu... (Başını önüne eğer)

YERMA. (Yerinden kalkar, ona hayran hayran bakar) Beş ay sonra ha?

MARIA. Evet.

YERMA. Farkına vardın demek?

MARIA. Tabii.

YERMA. Ne hissediyorsun kendinde?

MARIA. Bilmem. Bir sıkıntı.

YERMA. Sıkıntı mı? (Maria'yı sıkıca kavrar) Haydi canım. Ne zaman
 oldu bu, söylesene... Aklından geçirmiyordun değil mi?

MARIA. Hayır geçirmiyordum.

YERMA. Belki de türkü söylüyordun. Hani ben de söylerim ya... Hay-
 di anlat bana, ne olur.MARIA. Nasıl söyleyeyim bilmem ki? Sen şöyle avucunun içinde canlı bir
 kuşu sıkı, sımsıkı tuttun mu hiç?

YERMA. Tuttum.

MARIA. İşte bu da aynı. Yalnız elde değil, kanda.

YERMA. (Maria'ya gıptayla bakar) Ne güzel.

MARIA. Şaşırıp kaldım. Hiçbir şey bildiğim, yok.

YERMA. Neyi bilmiyorsun?

MARIA. Ne edeceğimi. Anneme soracağım.

YERMA. Neden? Annen ihtiyarladı artık. Bütün bunları unutmuştur. Fazla yürüme, dişlerinin arasında bir gül tutuyormuşsun gibi soluğuna bile dikkat et.

MARIA. Baksana, dediklerine göre daha sonralar çocuk mini mini ayaklarıyla hafiften tekmeler atarmış insana.

YERMA. Ah! İşte o zaman onu daha çok sever insan. ve "yavrum" demeye o zaman başlar.

MARIA. Ama gene de utanıyorum.

YERMA. Ya kocan? O ne diyor?

MARIA. Hiç.

YERMA. Seni çok seviyor değil mi?

MARIA. Bilmem. Bana bir şey demiyor. Yalnız yanıma çok sokuluyor, iki yeşil yaprak gibi titriyor gözleri.

YERMA. Biliyor muydun?

MARIA. Evet.

YERMA. Peki nerden biliyordun?

MARIA. Bilmem. Ama evlendiğimiz gece, dudakları yanağımda habire bundan bahsediyordu. Onun kulağımdan içime akıttığı sınısıcak bir güvercin sanki çocuğum.

YERMA. Mutlu kadın.

MARIA. Ama sen benden daha çok şey biliyorsun bütün bunlar hakkında.

YERMA. Neye yarar!

MARIA. Peki neden aynı yıl evlenen kızlar arasında bir sen...

YERMA. Doğru. Fakat iş isten geçmiş değil henüz. Hêlêne üç yıl bekledi. Annemin zamanındaki eski kadınlar daha da fazla. Gene de iki yıl yirmi gün beklemek çok geliyor bana. Düşünüyorum da, burada böyle kendimi yiyip bitirmem doğru değil. Çok geceler, bilmem neden soğuk taşlara basmak için avluya çıkıp dolaşıyorum. Bu böyle sürüp giderse hasta olacağım.

MARIA. Bak hele kuzum, yaşlı bir kadın gibi konuşuyorsun sen. Haydi haydi kimsenin böyle şeylerden sızlanmaya hakkı yok. Teyzelerimden birinin çocuğu on dört yıl sonra oldu. Hem görse ne çocuk!

YERMA. (Üzüntülü bir merakla) Neler yapardı?

MARIA. Bir boğa yavrusu gibi ağlardı. O kadar kuvvetli ki binlerce ağustos böceği hep birden ötüyor sanırsın. Üstümüze işer, kulaklarımızı çekerdi. Daha dört aylıkken insanının suratını tırmalaya tırmalaya kanatıyordu.

YERMA. (Gülerek) Ama böyle şeyler acıtmaz ki canını insanın.

MARIA. Acıtıp acıtmadığını ilerde söylerim sana.

YERMA. Tuhaf şey. Kız kardeşimi çatlamış memeleriyle çocuğunu emzirirken görmüştüm. Bu ona çok acı veriyordu. Ama hoş bir acı. İnsanı dipdiri kılan bir acı. Bir kadının sıhhati için gerekli bir acı.

MARIA. Çocuklar çok çektirir derler.

YERMA. Yalan. Zayıf analar, mızımız kadınlar söyler bunu. Peki öyleyse neden çocuk doğururlar? Bir demet gül devşirir gibi çocuk sahibi olmaz ya insan. Onları büyümüş görmek için dert te çekeceksin, kahır da. Onların kanımızın yarısını alıp götürdüğünü düşünüyorum; iyi bir şey bu. Güzel bir şey. Sağlık için yararlı bir şey. Her kadının dört beş çocuk besleyecek kanı vardır. Çocuğu olmayınca bu kan zehir olur. Benim başıma da gelecek olan bu.

MARIA. Nem var bilmiyorum.

YERMA. Kadınlar ilk doğumdan pek korkarlarmış, hep duyardım.

MARIA. (Sıkılarak) Baksana sen iyi dikiş dikersin.

YERMA (Bohçayı alarak) Ver bakalım, sana iki zıbın biçeyim. Ya bunlar?

MARIA. Kundak bezleri...

YERMA. Peki olur. (Oturur)

MARIA. O halde şimdilik Allaha ısmarladık. (Yerma'ya yaklaşır, Yerma büyük bir saygı ile onun karnını elleri arasına alır)

YERMA. Bozuk yollarda koşayım deme.

MARIA. Allaha ısmarladık. (Onu öper ve çıkar)

YERMA. Gecikme. Yakında görüşelim yine. (Perde ilk açıldığı zamanki durumunu alır. Makası eline alıp kumaşı kesmeye koyulur. Victor içeri girer) Hoş geldin Victor.

VICTOR. (Düşünceli ve inatçı) Jean nerede?

YERMA. Tarlada.

VICTOR. Ne dikiyorsun?

YERMA. Çocuk çamaşırları.

VICTOR. (Gülümseyerek) Güzel.

YERMA. Kenarlarına da dantela işliyeceğim.

VICTOR. Kız olursa ona kendi adını verirsin.

YERMA. (Titriyerek) Ne dedin?

VICTOR. Senin hesabına seviniyorum.

YERMA. (Boğulacak gibi) Yoo.. Benim için değil. Maria'nın çocuğu için.

VICTOR. İyi ya işte sana örnek oluyor demek. Bu evde bir çocuk eksik.

YERMA. (Üzüntülü) Evet eksik.

VICTOR. Haydi öyleyse gayret. Kocana söyle, işlerini daha az düşünsün. Para, para diyor hep. Parası olacak, ama çaları bırakacak kimse bulamayacak bu gidişle. Şimdi ben koyunlarla gidiyorum, Jean'a söyle, satın aldığı iki koyunu gelsin alsın benden. Öbür meseleye gelince söyle de sana daha bir kuvvetle sarılsın (Çıkar).

YERMA. Doğru. Bana daha bir kuvvetle sarılsın.

Peki kuzum benim, peki meleğim.

Uğruna yırtınıp paralandığım...

Bilsen ne acılar, ne sancılar duyacağım

Sana ilk beşik olacak karnımda.

Ne zaman geleceksin bari söyle.

Yasemin koktuğunda tenin.

Yerma, düşünceli, kalkar. Viktor'un önceden durmuş olduğu yere gider. Dağ havasıyla ciğerlerini doldurmak istermiş gibi derin derin nefes alır. Sonra bir şey arı-

yormuş gibi odanın öbür tarafına geçer, nihayet iskemlesine döner, oturur ve işini yeniden eline alır. Dikiş dikmeye başlar. Kendinden geçmiş bir halde, dalgın, kalır.

PERDE I, TABLO II

Sahne: Kırdı. Yerma gelir, elinde bir sepet. Birinci yaşlı kadın girer

YERMA. Günaydın.

I. YAŞLI KADIN. Günaydın güzel kız. Nereye böyle?

YERMA. Kocama yemek götürdüm. Şu zeytinliklerde çalışıyor da.

I. YAŞLI KADIN. Çoktan beri mi evlisin?

YERMA. Üç yıldır.

I. YAŞLI KADIN. Çocuğun var mı?

YERMA. Yok.

I. YAŞLI KADIN. Eh, o da olur.

YERMA. (Kaygı ile) Olur mu dersiniz?

I. YAŞLI KADIN. Neden olmasın? (Oturur) Ben de biraz önce erkeğime yemek götürdüm. Yaşlı kendisi. Ama hâlâ çalışıyor. Dokuz oğlum var. Hepsisi de güneş gibi. Gelgelelim hiç kızım yok. Bu yüzden her iş bana bakıyor, ordan oraya koşup duruyorum.

YERMA. Öbür kıyıda mı oturuyorsunuz?

I. YAŞLI KADIN. Evet. Değirmenler semtinde. Kimlerdensin?

YERMA. Çoban Henri'nin kızıyım.

I. YAŞLI KADIN. Ha! Tanıdım. Şu Çoban Henri'nin. İyi adamdı. Sabah sabah kalkmak, alın teri dökmek, bir kuru ekmekle yetinmek, ve ölmek... Ne eğlence, ne bir şey. Düğün, bayram başkaları için. Sessiz insanlar... Ha! İsteseydim senin bir amcanla evlenebilirdim. Ama olmadı, ne ise. Gençliğimde burnum pek havadaydı. Eğlenceye de pek düşkündüm. Kaç kereler rüzgârın sesini gitar sesleriyle, yaklaşıp uzaklaşan türkülerle karıştırmış, kapıya koşmuşumdur. (Gülerek) Belki de güleceksin, iki defa kocaya vardım, on dört çocuğum oldu, beşi öldü, ama yine de bahtsız sayılmam. Ve daha nice yıllar yaşamak isterim. Ya! İşte böyle. Baksana şu incir ağaçları ne uzun ömürlü! Şu evler nice yıllar sürüp gider. Oysa biz, şu kahrolası kadınlar, yok yere nasıl da toprak olur gideriz.

YERMA. Size bir şey sormak istiyorum.

I. YAŞLI KADIN. Ne soracaksın? (Ona bakar) Ne sormak istediğini biliyorum. Öyle şeyler konuşulmaz. (Kalkar)

YERMA. (Onu tutarak) Neden konuşulmasın? İçime bir güven geldi sizi dinlemekle. Çoktan beridir yaşlı bir kadınla konuşmak istiyordum. Öğrenmek istiyorum çünkü. Haydi söyleyene bana.

I. YAŞLI KADIN. Neyi?

YERMA. (Sesini alçaltarak) Bildiklerinizi. Neden çocuğum olmuyor benim? Bu kuvvet, bu sağlık sadece kümes hayvanlarına bakmama, tiril tiril ütülü perdelerle pencerelerimi süslememe mi yarayacak? Hayır, olamaz. Ne yapmam gerekse söyleyin bana. Sözüünüzü tutacağım. Gözüme iğne batırmamı bile söyleresiniz, dediğinizi yapacağım.

I. YAŞLI KADIN. — Ben mi söyleyeceğim? Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Ben sadece sırt üstü yattım, ve bir türkü tutturdum, o kadar. Su gibi kendiliğinden akıp gelir çocuklar... Ah, senin şu vücudunun güzel olmadığını söylemeye kimin dili varır? Şurada bir adım atsan, sokağın ta öbür başındaki at kişnemeye başlar. Ah, bırak beni söyletme kızım, kafamdan bütün geçenleri söylersem iyi olmaz.

YERMA. Niçin ama? Kocamla bundan başka bir şey konuştuğum yok benim.

I. YAŞLI KADIN. Dinle. Kocandan hoşlanıyor musun?

YERMA. Ne gibi?

I. YAŞLI KADIN. Yani seviyor musun onu? Hep beraber olmayı istiyor musun onunla?

YERMA. Bilmem.

I. YAŞLI KADIN. Sana sokulduğunda titremiyor musun? Dudaklarını uzattığında kendinden geçip kalmıyor musun? Söyle...

YERMA. Hayır. Böyle bir şey duymadım hiç.

I. YAŞLI KADIN. Hiç mi? Dans ederken de mi?

YERMA. (Hatırlıyarak) Belki bir defa... Viktorla.

I. YAŞLI KADIN. Evet...

YERMA. Beni belimden yakaladı, kendisine hiçbir şey söyleyemedim. Konuşamıyordum çünkü. Bir defasında da... On dört yaşındaydım henüz... Victor ise hemen hemen bir delikanlı... Bir hendeği atlatmak için kucağına aldı beni... İçimi öyle bir titreme almıştı ki... Dişlerim birbirini döğüyordu âdeta... Ama ne yapayım ki ötedenberi utangacım ben.

I. YAŞLI KADIN. Ya kocanla?

YERMA. Kocam, o başka. Babam verdi, ben de aldım. Sevinerek. Doğru söylüyorum. Çünkü ilk nişanlandığımız gün, onun bana vereceği çocuğu düşünüyordum. Kendimi seyre dahıyordum onun gözlerinde... Mini minnacık... Uysal... Kendi kendimin küçücük bir kızımışım gibi.

I. YAŞLI KADIN. Benim için mesele başka. Belki de bu yüzden daha erken çocuğun olmadı senin. Hoşlanmak gerek kızım. Erkeklerin saçlarımızı okşayıp dağıtmalarından, onlarla aynı kadehten içmekten, dudak dudağa olmaktan hoşlanmak gerek. Hayat o zaman hayat olur.

YERMA. Senin için öyle ama, benim için değil. Çok şeyler düşündüm, çok şeyler kurdum. Ancak oğlum tasarladığım bu şeyleri gerçekleştirebilir. Tek bu çocuk için kendimi kocama verdim, tek o dünyaya gelsin diye hâlâ kendimi verip duruyorum, yoksa zevk aldığımdan değil.

I. YAŞLI KADIN. Sonuç: İçin bomboş.

YERMA. Hayır boş değil, tiksintiyle dolu çünkü. Ama söyle: Suç bende mi? bir erkekte yalnız ve ancak erkeklik mi aramalı? O zaman, sırtını dönüp de seni yataкта yapayalnız bıraktığı zaman, dertli gözlerin tavanda neler düşünüürsün? Onu mu? Senden doğabilecek o canım şeyi mi? Ne olursun acı bana, söyle.

I. YAŞLI KADIN. Ah, ne masum bir gonca, ne tatlı bir yaratıksın sen! Bırak beni, açtırma hiç. Bir şey söylemek istemiyorum sana artık. Bu bir namus işi. Ve kimsenin namusuyla oynamak istemem ben. Yolunu kendin bul. Bu kadar saf, bu kadar temiz olmasaydın keşke.

YERMA (Üzüntülü) Benim gibi böyle köyde yetişmiş kızlara bütün kapı...

lar kapalı. Nasıl öğrenebilirim? Hep aldatıcı sözler, hep göz kırpmalar... Bak-sana sen de susuyorsun; her şeyi bilen sen, susuzluktan ölen bir kadından istediği o tek şeyi esirgiyorsun. Sonra da bir hatun edasıyla çekip gidiyorsun.

I. YAŞLI KADIN. Daha içici bilir bir kadınla konuşabiliyordim belki. Ama seninle değil. Yaşımı başımı almışım ben, ne söylediğimi de bilirim.

YERMA. Desene tanrı yardımcım olsun.

I. YAŞLI KADIN. Tanrı mı? Hayır. Hiçbir zaman hoşlanmadım tanrıdan. Onun var olmadığını ne zaman anlayacaksınız? İstediyin şey için yalnız erkeklerden medet um.

YERMA. Niçin bana bunları söylüyorsun, niçin?

I. YAŞLI KADIN. (*Gider ayak*) Ama küçük bile olsa bir Tanrı olması gerek. Çürük tohumlarıyla kırların tadını kaçırınların üzerime yıldırımlarını yağdırmak için.

YERMA. Ne demek istediğini anlayamıyorum.

I. YAŞLI KADIN. Ben ne demek istediğimi anlıyorum. Umudunu kesme. Henüz o kadar gençsin ki. Elinden başka ne gelir? Benim de bir şey gelmez elimden. (*Çıkar, iki genç kadın girer*)

I. KADIN. Nereye gitsek karşımızda insanlar...

YERMA. Erkekler zeytinliklerde çalışıyor. Yemeklerini götürmek gerek. Evlerde kalan yalnız yaşlılar...

II. KADIN. Köye mi dönüyorsun?

YERMA. Evet.

I. KADIN. Benim acelem var. Uykuda bıraktım küçüğü; evde de kimse yok.

YERMA. Çabuk ol öyleyse kızım. Çocukları yalnız bırakmamak gerek. Bari domuz olmasa evinizde.

I. KADIN. Yok, ama haklısın hemen koşmalıyım.

YERMA. Koş. En ufak bir şey iş açabilir başına. Kapıyı iyice kapamışsındır inşallah.

I. KADIN. Kapadım.

YERMA. İyi. Bir yavrunun ne olduğunu bilmiyorsun hâlâ. Küçükük bir şey öldürmeye yeter onu. Ufacık bir iğne, bir yudum su...

I. KADIN. Haklısın. Hemen koşuyorum eve. Doğru, pek düşüncesizim.

YERMA. Haydi çabuk.

I. KADIN (*Çıkar*)

II. KADIN. Senin de dört beş çocuğun olsaydı daha başka türlü konuşurdun.

YERMA. Hiç te değil. İsterse kırk tane olsun.

II. KADIN. Doğrusu böyle çocuğu olmamak rahatlık. Sen de, ben de, ikimiz de rahatız.

YERMA. Ben rahat değilim.

II. KADIN. Ben rahatım. O derdin yok hiç olmazsa. Kafan şişmez. Annemin de çocuğum olsun diye bana içirtmediği ot kalmadı. Ekimde bir evliyaya gidip dua edeceğiz. Çok içten yalvaran, dua eden kadınlara çocuk vermiş sözde. Annem dua edecek tabii, ben değil.

YERMA. Öyleyse neden evlendin sen?

II. KADIN. Evlendirdiler de ondan. Hepimiz evleniyoruz. Bu gidişle evlenmemiş olarak yalnız küçük kızlar kalacak. Hem sonra papaz karşısına çıkmadan çok önce evli buluyor insan kendini. Ama yaşlı kadınlar bizden ayrı dü-

şündükleri için burunlarını sokuyorlar işlerimize. On dokuz yaşındaydım, ne yemek pişirmeyi severim, ne de çamaşır yıkamayı. Bütün gün yapmak istediğim şeyleri yapmam gerekiyor. Neden? Kocamın ille de kocam olmasına ne lüzum var? Şimdi yaptıklarımızı bal gibi nişanlıyken de yapıyorduk. Yaşlıların aptallığı işte.

YERMA. Sus. Böyle konuşma.

II. KADIN. Sen de kalkıp bana deli diyeceksin. Deli! Deli! (*Güler*) Hayat hakkında bildiğim tek şeyi sana da söyleyebilirim: Bütün kadınlar, dört duvar arasına kapanmış, hiç te hoşlanmadıkları şeyler yapıp dururlar... Oysa ne güzel şey sokağa fırlamak. Irmağa koşmak... Çıkıp ta çan çalmak... Söyle soğuk bir anasonlu içki içmek...

YERMA. Çocuksun sen.

II. KADIN. Evet ama kaçık değilim.

YERMA. Annen köyün ta yukarlarında oturuyor değil mi?

II. KADIN. Evet.

YERMA. Son evde, öyle mi?

II. KADIN. Evet.

YERMA. Adı ne?

II. KADIN. Dolores. Neden sordun?

YERMA. Hiç.

II. KADIN. Bir sebebi olmalı?

YERMA. Bilmem.. Dediler ki...

II. KADIN. Dedikleri senin olsun. İşte bu kadar. Şimdi gidip kocamın yemeğini götüreceğim. Nişanlıma diyememek ne yazık değil mi? (*Güler*) Kaçık kız gidiyor! (*Neşeli neşeli gülererek çıkar*) Allaha ısmarladık.

VICTOR'UN SESİ. (*Şarkı söyleyerek*)

Neden böyle yalnız uyursun çoban?

Neden böyle yalnız uyursun?

Daha güzel geçirdi uykun

O süslü yün örtülerimin üstünde.

Neden böyle yalnız uyursun çoban?

YERMA. (*Dinler*)

VICTOR'UN SESİ. (*Şarkı söyleyerek*)

Neden yalnız uyursun çoban?

Daha güzel geçirdi uykun

O yün örtülerimin üstünde.

Karanlık bir barınak, taştan.

Çoban.

Bir gömlek, kırığıdan

Çoban...

Ve kül rengi kamışları kışın.

Ot döşeginin gecesinde.

İğneler serpmekte meşe ağacı

Yastığının altına çoban.

Ve kadın sesini duyarsın ancak

Suların hıçkırığından.

Çoban... Çoban...

Ne ister bu dağ senden?

Bu dağın otları zehir zemberek.

Yavrum öldürmeye hazır seni

Katır tırnağı dikenli.

YERMA. (*Çıkarken sahneye girmekte olan Viktor'a çarpar*)

VICTOR. (*Neşeyle*) Nereye böyle güzelim?

YERMA. Türkü söyleyen sen miydin?

VICTOR. Bendim.

YERMA. İyi söylüyorsun. Hiç duymamıştım sesini.

VICTOR. Hiç mi?

YERMA. Ne de gür sesin varmış. Ağzından pınarlar akıyor sanki.

VICTOR. Hep neşeliyimdir ben.

YERMA. Doğru.

VICTOR. Senin hep dertli olduğun gibi.

YERMA. Üzüntümün sebebi var, yoksa huyumdan değil.

VICTOR. Kocan senden de dertli.

YERMA. Doğru. Öyledir o. Hep kederli.

VICTOR. Ötedenberi öyle. (*Sessizlik, Yerma oturmuştur*) Yemeğini mi götürüyorsun?

YERMA. Evet. (*Victor'a bakar, sessizlik*) Şurada ne var? (*Yanağını gösterir*)

VICTOR. Nêremde?

YERMA. (*Kalkıp Viktor'a yaklaşır*) Şuranda, yanağında. Yanık gibi bir şey.

VICTOR. Bir şey değil.

YERMA. Sanki... (*Sessizlik*)

VICTOR. Güneşten her halde.

YERMA. Her halde.

(*Gitgide ağırlaşan bir sessizlik. İkisi de hareketsiz, kendi kendileriyle mücadele halindedirler*)

YERMA. Duyuyor musun?

VICTOR. Neyi?

YERMA. Bir ağlama sesi. Duymuyor musun?

VICTOR. (*Dinleyerek*) Hayır.

YERMA. Bir çocuk ağlaması duyar gibi oldum.

VICTOR. Öyle mi?

YERMA. Çok yakında. Boğuk hıçkırıklar halinde.

VICTOR. Buralarda her zaman meyva çalmaya gelen çocuklar vardır.

YERMA. Hayır, küçücük bir çocuk sesi bu.

VICTOR. Hiçbir şey duymuyorum. (*Sessizlik*)

YERMA. Bana öyle gelmiş olacak.

(*Yerma Victor'a sabit bakışlarla bakar, Victor da aynı bakışlarla ona bakmaktadır. Sonra Viktor'un gözleri korkuyla bir başka tarafa çevrilir.*)

JEAN. (*Girer*) Hâlâ burada mısın? Ne yapıyorsun?

YERMA. Kocuşuyordum.

VICTOR. (*Çıkar*)

JEAN. Evde olmalıydın şimdiye dek.

YERMA. Biraz oyalandım.

JEAN. Neyle oyalandın?

YERMA. Kuşların ötüşünü dinledim.

JEAN. Çok güzel, ama elin ağzında dedikodu konusu olacaktır.

YERMA. Neler de düşünüyorsun?

JEAN. Senin için değil, başkaları için söylüyorum bunu.

YERMA. Başkaları... Şeytan çarpsın başkalarını...

JEAN. Bırak lânet okumayı. Yakışmaz kadın kısmına.

YERMA. Bir kadın olabilseydim...

JEAN. Yeter artık. Keselim. Haydi eve dön. (*Ssessizlik*)

YERMA. Peki. Seni bekleyeyim mi?

JEAN. Hayır. Bütün gece tarla sulayacağım. Su az geliyor. Gün doğunca-
ya kadar su benim. Hırsızlara kaptırmıyayım bari. Sen yat, uyu.

YERMA. (*Acılı*) Yatıp uyuyacağım. (*Çıkar*)

PERDE II, TABLO I

*Perde arkasından şarkılar duyulur, köylü kadınların çamaşır yıkadıkları bir dere. Çamaşır yıkayan kadınlar dağınık dü-
zen sıralanmışlardır.*

TÜRKÜ

Yıkıyorum kurdelelerini

Buz gibi sularında derenin.

Tutuşmuş bir yasemindir

Gülüşün senin.

I. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Çene çalmaktan hoşlanmam ben.

III. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Ama burda çene çalmaz da ne yapar
insan?

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Kimseye bir zararımız dokunmuyor ki.

V. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Adının iyiye çıkmasını isteyen kadın
iyi olmalı.

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. (*Türkü tutturarak*)

Kendi ellerimle ektiğim kekik

Büyüdü gözlerimin önünde.

Adının iyiye çıkmasını isteyen

İyi davranmalı kendisi de.

(*Gülüşürler*)

V. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Aleyhinde hiçbir şey bilinmiyor.

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Bilinen şu: Kocasını iki kız kardeşini
getirtmiş, bundan böyle birlikte oturacaklar.

III. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. O evde kalmış kızları mı?

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Evet. Eskiden kiliseye bakarlardı. Şimdi de gelinlerine bakacaklar. Ben olsam dünyada onlarla yapamam.

I. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Neden?

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Bana korku veriyorlar onlar. Mezarların üstünde hemen bitiveren o kocaman, sert yapraklara benziyorlar. Balmumuyla sıvanmışlar sanki. Kandil yağı ile yemek pişirirler gibi geliyor insana.

III. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Gelmişler mi peki?

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Dün gelmişler. Kocası tarlaya gitmeye başladı yine.

I. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Neler olup bitmiş acaba? Öğrenebilecek miyiz?

V. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Evvelsi gün o soğukta, kapının eşiğindeki taş üstünde geçirmiş bütün geceyi kadıncağız.

I. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Neden?

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Evinde kapanıp kalamıyor da ondan.

V. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Kısır kadınlar böyledir işte. Evlerinde oya işleyip, reçel yapacaklarına tutup damlara çıkarlar, yahut dereye yalnayak dolaşırlar.

I. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Ne hakla böyle konuşuyorsun? Çocuğu yok, ama suç onda değil ki.

IV. ÇAMAŞIR YIKAYAN KADIN. Çocuk isteyen kadının çocuğu olur. Ama çit kırıldım, tembel, yapmacıklı kadınlar karınlarının sarkmalarını göze alamazlar.

III. KADIN. Allık pudra sürüp, bluzlarına bir demet zakkum çiçeği takmak, yabancı erkekleri tavlamak... İşte bu işleri güçleri...

V. KADIN. Doğru... Çok doğru...

I. KADIN. Peki siz onu başka biriyle gördünüz mü?

IV. KADIN. Biz görmedik ama başkaları görmüş.

I. KADIN. Hep te başkaları...

V. KADIN. Hem de iki defa görmüşler.

II. KADIN. Peki ne yapıyorlarmış?

IV. KADIN. Konuşuyorlarmış.

II. KADIN. Konuşmak günah değil ya.

IV. KADIN. Dünyada bakış diye bir şey vardır. Annem derdi: Kadın milleti bir güle bakar gibi bakmaz erkeğin bacaklarına. Seninki de bir erkeğe bakıyor.

I. KADIN. Kime?

IV. KADIN. Birisine. Duyuyor musun? Kendin araştırdı da bul. Daha bir bağırarak söyleyim mi? (*Gülüşürler*)

IV. Kadın. Karşısında o erkek yoksa, yalnızsa eğer, gözlerinde taşıyor resmini.

I. KADIN. Yalan. (*Karışık gürültüler*)

V. KADIN. Ya kocası?

III. KADIN. Kocası sağır âdeta. Güneşte bir kertenkele gibi hareketsiz.

I. KADIN. Çocukları olsaydı düzelirdi bütün bunlar...

II. KADIN. Kaderlerine boyun eğmeyen insanların başına gelecek şeyler bunlar...

IV. KADIN. Evleri gitgide cehenne TA nüyor. Bütün gün görümceleriyle duvarları badanalanıyorlar... Bakırları parıyorlar... Camları hohlayıp temizliyorlar... Ağızlarını açmadan... Bir yandan... ki kızıştırıp yangına körükle gidiyorlar... Ev ne kadar parlıyorsa o kadar... ituşuyor için için...

I. KADIN. Suç kocasının. Karısına veremeyen erkek, hiç olmazsa üstüne titremeli.

IV. KADIN. Suç kadının. Dilini tu ki.

I. KADIN. İçine hangi şeytan girm şturuyor seni böyle?

IV. KADIN. Sen ne hakla öğüt ve kuyorsun bana?

II. KADIN. Kesin çenenizi...

I. KADIN. Kötünün dili kopsun ir

II. KADIN. Kapa çeneni sen de.

IV. KADIN. İki yüzünün de ciğeri sökülsün.

II. KADIN. Sus. Görümceleri geliyor, görmüyor musun?

Mırıldanmalar... Yerma'nın görümceleri girer. Giyinişleri iç açıcı değildir. Sessizce çamaşır yıkamaya koyulurlar. Çın gırak sesleri duyulur.

I. KADIN. Çobanlar şimdiden gidiyor.

IV. KADIN. (derin bir soluk alarak) Koyunların kokusuna bayılırım.

III. KADIN. Öyle mi?

IV. KADIN. Öyle tabî. Sahip olduğu şeyin kokusunu sever insan. Kışın ırmağın sürüklediği kırmızı çamurların kokusunu benim sevdiğim gibi.

III. KADIN. Yapmacık.

V. KADIN. (Bakarak) Bütün sürüler beraber gidiyor.

IV. KADIN. Bir yün seli sanki... Her şeyi sürükleyip götürüyor. Yeşil buğdayların başakları olsaydı tirtir titrerlerdi bu geliştin.

III. KADIN. Şu koşuşlarına bak hele, şeytan sürüsü sanki...

I. KADIN. Tüm gittiler... eksiksiz...

IV. KADIN. Hattâ... Hayır.. Evet... Biri eksik ama.

V. KADIN. Kiminki?

IV. KADIN. Viktorunki.

(İki görünme doğrulup bakarlar)

IV. KADIN. Yıkıyorum kurdelâlarını
Buz gibi sularında derenin.
Tutuşmuş bir yasemin
Gülüşün senin.
Onun o 'kar beyazlığında
Yaşamak istiyorum ömrüm boyunca..

I. KADIN. Acıyalım kısır kadınlara...
Göğüsleri kumla dolu olanlara...

V. KADIN. Söyle bakalım bana
Var mı tohumu kocanın...
Ki sular çağıldasın
Gömleğinin boyunca.

- IV. KADIN. Senin gömleğin
Denizde gümüş gemi,
Kıyıda rüzgâr gibi.
- I. KADIN. Yeni doğan yavrumun
Çamaşırlarını yıkamaya geldim.
Sulara pırl pırl
Olmasını öğreteyim.
- II. KADIN. Geliyor dağlardan işte
Kocam yemek yemeye.
Bana bir gül getirse
Üç gül veririm kendine.
- V. KADIN. Geliyor oavadan işte
Kocam akşam yemeğine.
Verdiği ateşi örtüyorum
Mersin dallarıyla.
- IV. KADIN. Geliyor işte uzaklardan
Kocam benim, uyumaya.
Kırmızı şebboyların üstünde
Kırmızı bir şebboy o da.
- I. KADIN. Çiçeği çiçekle sarıp bağlamalı
Kuruturken yaz, ekin biçenin kanını.
- IV. KADIN. Gece kuşlarının karnını deşmeli
Kış titreyip beklerken kapıyı.
- I. KADIN. Çarşafın arasında inlemeli...
- IV. KADIN. Ama türkü de çağırmalı...
- V. KADIN. Erkek, ellerimize
Çelenkle ekmek verince.
- IV. KADIN. Çünkü kollar sarmak için...
- II. KADIN. Çünkü kırılır ışık boğazımızda...
- IV. KADIN. Su yürür dallarda filizlere...
- I. KADIN. Ve örter dağları, çadırları yellerin...
- V. KADIN. Eritsin diye şafak buzlarını
Süt kokan bir çocuk ağzı.
- I. KADIN. Vardır içimizde bizim
Kızgın mercan dalları...
- VI. KADIN. Denizde, gemi izlerinde
Kürek çekecekler bulunsun diye.
- I. KADIN. Küçük bir çocuk, bir çocuk...
- II. KADIN. Kanat açmakta kumrular.. Gaga açmakta.
- III. KADIN. İnleyen bir çocuk, bir oğul...
- IV. KADIN. İlerlemekte erkekler
Yaralıgeyikler gibi.
- V. KADIN. Bin şükür sana tanrım, gömlek altında
Rüzgârın sevinci şişkinlik yapmakta.
- II. KADIN. Sana şükürler tanrım, sana şükürler...
Harikalar dolu kadeh... Göbek çukuru.
- I. KADIN. Acıyalım kısır kadınlara...
Memeleri kumla dolu kadınlara...

- III. KADIN. Pırıl pırıl parlasın...
- IV. KADIN. Koşup dursun...
- V. KADIN. Pırıl pırıl parlasın gene de..
- I. KADIN. Türkü çağırısın.
- II. KADIN. Gözlerden saklansın...
- I. KADIN. Türkü çağırısın gene de...
- VI. KADIN. Oğlumun tuttuğu
Şafaktır önlüğümdeki.
- II. KADIN. (*Hep birden koro halinde*)
Yıkıyorum kurdelelerini
Buz gibi sularında derenin.
Tutuşmuş bir yasemindir
Gülüşün senin.
Ha! Ha! Ha! Ha!.....

(*Tempoyla çamaşır silkip döğerler*)

PERDE II, TABLO II

Yerma'nın evi, vakit akşam. Jean oturmuştur. İki görünce ayaktadır.

JEAN. Biraz önce çıktığı mı dedin? (*Büyük kız kardeş başını sallayarak cevap verir.*) Çeşmeye gitmiştir her halde. Ama biliyorsunuz ki yalnız çıkmasını istemiyorum. (*Sessizlik*) Sofrayı kurabilirsiniz. (*Küçük kız kardeş çıkar*) Yediğim ekmeği alıyayım kazıyorum. (*Kızkardeşine*) Dün çetin bir gün oldu benim için. Elma ağaçlarını budadım. Hava iyice karardığında kendi kendime soruyordum: Ben ki ağzıma bir tek elma koyamam. Bu işe bu kadar canla başla sarılmam niye? Bıktım artık. (*Eliyle yüzünü sıvazlar*) Bu kadın da hâlâ dönmedi. Biriniz kendisiyle çıkmalıydınız. Bunun için geldiniz buraya. Bunun için soframda yiyor, şarabımı içiyorsunuz. Hayatım tarlada, ama şerefim burada benim. Benim şerefim de sizin şerefiniz demektir. (*Kız kardeş başını eğer.*) Söylediklerimi kötüye alma. (*Yerma iki testiyle girer, eşikte durur*) Çeşmeden mi geliyorsun?

YERMA. Soğuk su getirmek için çıktım. Akşam yemeği için. (*Öteki kız kardeş girer*) Tarlalar nasıl?

JEAN. Dün ağaçları budadım.

YERMA. (*Testileri yere bırakır, sessizlik*) Gece kalacak mısın?

JEAN. Davarlarla uğraşmam gerek. Mal sahibi başında olmazsa bu işler olmaz. Biliyorsun.

YERMA. — Biliyorum. Çok iyi biliyorum. Tekrarlamana lüzum yok.

JEAN. Her erkeğin kendine göre bir hayatı vardır.

YERMA. Her kadının da. Sana kal demiyorum. Burada her şeyim var. Kız kardeşlerin beni esaslı koruyorlar... Taze ekmek, beyaz peynir, ızgarada pişmiş koyun etleri yiyorum burada ben. Senin davarların da dağda çiğle ıslanmış otları yiyorlar... Rahat edebilirsin.

JEAN. Rahat edebilmek için, insanın içinin de rahat olması gerek.

YERMA. Rahat değil mi senin için?

JEAN. Değil.

YERMA. Daha başka şeyler düşün.

JEAN. Beni tanıımıyorsun sen. Koyunlar ağılda, kadınlar evde gerek. Sokağa çok çıkıyorsun. Bunu sana kaç kere söyledim.

YERMA. Söyledin, doğru. Kadınlar evlerinde olmalı, ama evleri bir mezar değilse. İskeleler kullanıla kullanıla kırılır, keten çarşafklar kullanıla kullanıla eskiyip yırtılırlar... Kadın evinde olmalı ama bu evde değil. Her akşam yatağa girdiğimde daha bir temiz, daha bir tiril tiril buluyorum onları ben. Şehirden yeni alınıp getirilmiş sanki.

JEAN. Sen de kabul edersin ki sızlanmakta haklıyım. Uyanık durmam için bazı sebepler var.

YERMA. Uyanık durmak mı? Seni üzecek hiçbir şey yaptığım yok. Sözü nü dinliyorum, derdimi de içime atıyorum. Her yeni gün geçen günü aratacak. Susalım. Çilemi çekebildiğim kadar çekeceğim, ama daha fazla yüklenme bana sen de. Bir yaşlı kadın olabilseydim şu anda, dudaklarım solmuş bir çiçeğe dönebilseydi, çok daha kolay güler yüz gösterebilirdim sana; çok daha kolay anlaşabilirdik. Ama şimdilik rahat bırak beni.

JEAN. Ne demek istediğini anlayamıyorum. Hiçbir şeyden yoksun bırakmıyorum seni. Hoşuna giden her şeyi gönderip aldırıyorum civar köylerden. Benim de kusurlarım var, ama seninle rahat ve huzur içinde yaşamaktan başka bir isteğim yok. Senin evimizde rahat rahat uyumakta olduğuna inanmadıkça, tarlada uyku girmiyor gözlerime.

YERMA. Ama uyumuyorum ben. Uyuyamıyorum.

JEAN. Peki neyin eksik? Söylesene.

YERMA. (Kocasına dimdik bakarak) Eksişim o.

JEAN. Beş yılı geçiyor. Hep aynı şey. Oysa ben nerdeyse unuttum onu.

YERMA. Ben sen değilim. Erkeklerin hayatlarında başka şeyler de vardır. Sürüleri... Ağaçları... Söylenecek sözleri... Ama bizim küçücük çocuklardan başka bir şeyimiz yok ki.

JEAN. Herkes bir olamaz. Neden peki kardeşinin çocuklarından birini almıyorsun? Ben buna karşı değilim.

YERMA. Başkalarının çocuğunu istemiyorum ben. Onları kucaklarken kollarım buz kesilir.

JEAN. Bir çılgın gibi yaşıyorsun derdinle. Yapacak daha başka şeylerin olduğunu hiç, ama hiç düşünmüyorsun. Taşlara çarpıp duruyorsun başını.

YERMA. Evet, taşlara... Kayalara... Ve çok korkunç bir şey bu. Oysa bu kaya yerine tatlı sular, çeşit çeşit çiçekler olsun isterdim.

JEAN. Yanında kaygıdan başka bir şey bulamıyorum. Kadere boyun eğmelisin artık.

YERMA. Kadere boyun eğmemek için bu dört duvar arasına kapanmaya razı oldum. Ne zaman ki ağzım kapalı dursun diye çenem sarılır, ellerim tabutumun içinde sımsıkı bağlanır, işte ancak o zaman kadere boyun eğirim.

JEAN. Peki öyleyse ne yapmak istiyorsun?

YERMA. Su içmek istiyorum, ama ne bardak var, ne su. Tepelere çıkmak istiyorum, ayaklarım yok. Etekliklerime nakış işlemek istiyorum, ipliğim yok.

JEAN. Şu da var ayrıca. Sen gerçek bir kadın değilsin. Ve çaresizlikler içinde kalmış bir erkeği yıkmak istiyorsun.

YERMA. Ne olduğumu bilmiyorum. Ama bırak ta devam edeyim. Boğazıma tıkanan şeyi söyleyeyim. Sana karşı hiçbir kusur işlemedim ben.

JEAN. Elâlemin maskarası olmak istemiyorum. Onun için de şu kapının kapalı durmasını istiyorum. Herkes kendi evinde.

(Birinci kız kardeş girer, ve ağır ağır dolaba doğru yürür)

YERMA. İnsanlarla konuşmak günah sayılmaz ya.

JEAN. Bazan günah sayılabilir.

(Öteki kız kardeş girer, testilere doğru yürür, bir çanağa su koyar)

JEAN. (Sesini alçaltarak) Bütün bunlara dayanacak güç yok bende. Seninle konuşmak istediklerinde evli bir kadın olduğunu hatırla ve ağzını kapa.

YERMA. (Hayretle) Evli mi?

JEAN. Her ailenin bir şerefi vardır, bu şerefi hepimizin birlikte taşımamız gerekir. (Kız kardeş su çanağını taşıyarak yavaş yavaş çıkar) Görülmeyecek gibi akar, azar azar akar, ama kanımıza karışmış akar bu şeref. (Öteki kız kardeş te dinsel bir törendeymişcesine elinde bir tabak, ağır ağır çıkar, sessizlik) Bağışla beni.

YERMA. (Kocasına bakar, kocası başını kaldırıncı bu bakışla karşılaşır.)

JEAN. Bana öyle bakıyorsun ki... Keşke sana bağışla beni demeseydim de, içeri tıkayıverseydim. Kocanın çünkü senin.

(İki kız kardeş kapıda görünürler.)

YERMA. Yalvarırım sana, artık sus.

JEAN. Haydi yemeğe gidelim. (Kız kardeşler çıkarlar.) Duymadın mı?

YERMA. (Pek tatlı) Sen kız kardeşlerinle ye. Aç değilim ben.

JEAN. Nasıl istersen (Çıkar.)

YERMA. (Rüyadaymış gibi)

Ah! Bu ne üzüntülü yer böyle.

Bu nasıl kapı, kapanmış güzelliğe.

Ben bir oğlum olsun diye acı çekmek istedikçe

Yeller bana çiçekler getirmekte uyuyan aydan.

Ve iki ılık süt pınarı

Gövdemin derinliklerinde

İki at tepmesi gibi

Üzüntümü dögmekte.

Ey benim kurumuş memelerim, fistanımın altında,

Beyazlıktan uzak, kör güvercinler...

İçime hapsedilmiş kandan çektiğim acı.

Ensemde sokuşu eşek arılarının

Ama doğmalısın sen, yavrım benim.

Çünkü su tuz verir, toprak ta meyva.

Bulut nasıl o tatlı yağmuru getirirse

Gelecek, öyle durur bağrımızda bizim.

(Kapıya doğru bakar)

Maria neden kapının önünden böyle çabuk çabuk geçiyorsun?

MARİA. (Kucağında bir çocukla girerek) Çocukla olduğum zaman böyle geçiyorum hep. Seni ağlatıyor çünkü çocuklar.

YERMA. Haklısın. (Çocuğu alır ve oturur.)

MARİA. Seni kıskandırdığıma üzülüyorum.

YERMA. Kıskançlık değil benimki, bahtsızlık.

MARİA. Şikâyet etme.

YERMA. Seni ve bütün diğer kadınları içiniz çiçeklerle dolu, dopdolu görürüm. Kendimi ise bunca güzellik ortasında, faydasız. Nasıl şikâyet etmeyeyim?

MARİA. Ama senin de başka şeylerin var. Beni dinleseydin mutlu olabilirdin.

YERMA. Çocuğu olmayan bir köylü kadın bir demet diken kadar faydasızdır. Faydasız, hattâ zararlı... Tanrının yüz üstü koduğu bu bahtsızlardan biri de benim.

MARİA. *(Çocuğu alacakmış gibi bir hareket yapar)*

YERMA. *(Çocuğu uzatır)* Al onu. Sende daha rahat eder. Bende ana elleri yok.

MARİA. Bunu neden söylüyorsun bana?

YERMA. Artık bıktım da ondan. Bana ait olan bir şeyde kullanmadığım bu ellerden bıktım da artık ondan. Pınarların biteviye su verdiğini, buğdayların filizlendiğini, koyunların yüzlerce kuzuladığını, köpeklerin yavruladığını gördükçe utanıyor, küçülüyor, yerin dibine geçiyorum. Ben, buramda, çocuğun ısırması gereken buramda, çekiç darbeleri duyarken, bütün varlıkların ayağa kalktıklarını, bana doğurdıklarını, uyuyan küçük yavrularını gösterdiklerini görür gibi oluyorum.

MARİA. Senin böyle konuştuğunu duymak istemiyorum.

YERMA. Siz çocuklu kadınlar biz çocuksuzları anlayamazsınız. İçiniz dinç, rahat, başkalarından habersiz... Tatlı sulara yüzenler, susuzluğu ne bilirler?..

MARİA. Sana her zaman söylediklerimi tekrarlamak istemiyorum.

YERMA. Her gün biraz daha artıyor isteğim, umudum ise biraz daha kırılıyor.

MAĞRİA. Ne fena.

YERMA. En sonunda kendi kendimin çocuğu olduğuma inanacağım. Gece-leri sık sık öküzlere yem vermeğe iniyorum. Eskiden yapmazdım bunu. Hiçbir kadın da yapmaz. Ahırın karanlığında adımlarım erkek adımları gibi tınıyor.

MARİA. Her yaratığın ayrı bir yeri vardır bu dünyada.

YERMA. Bütün bunlara rağmen o beni yine de seviyor. Nasıl yaşadığımı görüyorsun.

MARİA. Ya görümcelerin?

YERMA. Onlarla tek kelime konuştuğum oluyorsa canım çıksın, kefensiz gömüleyim.

MARİA. Ya kocan?

YERMA. Üçü de bana karşı.

MARİA. Ne düşünüyorlar dersin?

YERMA. Bir şeyler kuruyor olmalılar... İşleri rahat olmayanların kuracakları cinsten bir şeyler... Başka bir erkeğe gönül vereceğimden korkuyorlar. Başka bir erkeğe gönül verecek olsam bile benim yaratılışımdaki bir kadın için namusun her şeyden önce geleceğini düşünmüyorlar. Onlar benim için bir sel yatağındaki taşlardan farksız, ben istesem sel gibi sürükler götürürüm onları...

(Bir kız kardeş girer, bir ekmek alıp çıkar)

MARİA. Ama sanıyorum ki kocam seni her zamanki gibi seviyor.

YERMA. Kocam bana bir dam, bir ekmek veriyor, yetmez mi?

MARİA. Ne kadar da dertlisin sen, ne kadar da dertlisin. Ama İsanın çektiklerini hatırla bir de.

(Eşiğin üzerindedirler)

YERMA. (Çocuğa bakarak) A... Uyanmış.

MARİA. Biraz sonra cıvıdamaya başlar.

YERMA. Tıpkı senin gözlerin. Biliyor muydun? (Ağlar) Gözleri tıpkı senin gözlerin.

(Maria'yı yavaşça iter, Maria da sessizce çıkar Yerma kocasının çıktığı kapıya yönelir.)

İKİNCİ KADIN. Pıssst.

YERMA. (Dönerek) Ne var?

İKİNCİ KADIN. O kadının gitmesini bekliyordum. Annem seni bekliyor.

YERMA. Yalnız mı?

İKİNCİ KADIN. İki komşu kadınla.

YERMA. Söyle de az daha beklesinler.

İKİNCİ KADIN. Gidecek misin? Korkmuyor musun?

YERMA. Gideceğim.

İKİNCİ KADIN. Sen bilirsin.

YERMA. Geç vakitlere kadar bile olsa beklesinler.

Victor girer.

VICTOR. Jean içerde mi?

YERMA. Evet.

İKİNCİ KADIN. (Bir suç ortağı edasıyla) Öyleyse bluzu birazdan getiririm.

YERMA. Ne zaman istersen. (Genç kadın dışarda beklemek üzere çıkar) Otursana.

VICTOR. Böyle ayakta daha iyiyim.

YERMA. (Seslenerek) Jean!

VICTOR. Allaha ısmarladık demeye geldim. (Hafifçe titrer, sonra yeniden sükûnetini elde eder)

YERMA. Kardeşlerinle mi gidiyorsun?

VICTOR. Babam böyle kararlaştırdı.

YERMA. Artık yaşlanmıştır.

VICTOR. Evet, çok yaşlandı.

(Sessizlik)

YERMA. Otlak değiştirmekle iyi ediyorsun.

VICTOR. Bütün otlaklar birbirlerine benzer.

YERMA. Hayır. Ben gitsem uzaklara, çok uzaklara giderim.

VICTOR. Her yer bir. Hep aynı koyunlar, aynı yünler..

YERMA. Evet erkekler için öyle. Ama kadınlar için öyle değil. Ben, hiçbir zaman, hiçbir erkeğin, elma yerken, bu elma ne güzel dediğini duymadım. Siz ufak tefek şeylere takılmadan amacınıza doğru yürürsünüz. Ben ise bu kuyuların suyundan tiksindiğimi söyleyebilirim artık.

VICTOR. Olabilir.

(Sahne tatlı bir alacakaranlık içindedir)

YERMA. Victor!

VICTOR. Söyle.

YERMA. Neden gidiyorsun, burada seni herkes sever.

VİCTOR. Ben de elimden geleni yaptım.

(Sessizlik)

YERMA. Evet. Elinden geleni yaptın. Yirmi yaşındayken beni bir defa kucağında taşıydın hatırlıyor musun? Sonradan neler olacağını bilemiyor insan.

VİCTOR. Her şey değişiyor.

YERMA. Evet değişen şeyler var, ama duvarların arasına kapanmış, kalmış değişmeyen şeyler de var. Kimse onların farkında değil çünkü.

VİCTOR. Öyle.

(İkinci kız kardeş girer, ağır ağır kapıya doğru gider, orada hareketsiz durur, üzerine günün son ışıkları vurmuştur)

YERMA. Ama birden yerlerinden çıkıp bağırmaya başlamasına bunlar, bütün dünyayı doldururlar...

VİCTOR. Hiçbir şeyi değiştirmes ki bu. Su arkı kendi yerinde, sürü ağılında, ay gök yüzünde, erkek te sapanının başında.

YERMA. Yaşlıların dediklerine inanmazdık bir de. Ne felâket.

(Çobanların iç ezici boru sesleri duyulur)

VİCTOR. Sürüler...

JEAN. (Girerek) Hemen yola mı çıktın?

VİCTOR. Yazlık otlakları gün doğmadan geçmek istiyorum da.

JEAN. Bir şikâyetin oldu mu benden?

VİCTOR. Hayır. İyi para verdin bana.

JEAN. (Yerma'ya) Sürülerini satın aldım.

YERMA. Öyle mi?

VİCTOR. (Yerma'ya) Onlar senin artık.

YERMA. Bilmiyordum.

JEAN. (Memnun) Oldu bitti.

VİCTOR. Kocanın çiftliği dolup taşıyor artık.

YERMA. Meyva isteyen ve çalışanın elinde olgunlaşır.

(Kapıda durmakta olan kız kardeş çıkar)

JEAN. Bu kadar koyunu nereye koyacağız bilmem.

YERMA. (Üzüntülü) Dünya geniş.

JEAN. Irmağa kadar geçireyim seni.

VİCTOR. Bu eve mutluluklar dilerim. (Yerma'ya elini uzatır)

YERMA. Dileğini tanrı kabul etsin. Sana da sıhhatler versin.

(Victor çıkacakken Yerma'nın görünmeyen bir işmarı üzerine geri döner)

VİCTOR. Bir şey mi dedin?

YERMA. (Üzüntülü) İyi sıhhatler dedim.

VİCTOR. Sağol.

(Victorla Jean çıkarlar, Yerma içinde bir eziklik, Victor'un sıkığı eline bakakalır. Çabucak so! yana doğru yürür, bir şal alır)

II. KADIN. Yerma'nın başını örterek) Hadi.

YERMA. Hadi.

(Sessizce çıkarlar. Sahnede hemen hemen karanlıktır. Elinde bir şamdanla birinci kız kardeş girer. Sahneyi bu şamdanın

ışığından başka bir şey aydınlatmayacaktır. Yerma'yı aramak üzere sahnenin sonuna doğru gider. Sahne gerisinden çobanların boru sesleri duyulur)

I. GÖRÜMCE. (Alçak sesle) Yerma!

(İkinci kız kardeş girer. İkisi birbirleriyle bakışırlar sonra kapıya doğru giderler)

II. GÖRÜMCE. (Daha yüksek sesle ve kuvvetle) Yerma!

I. GÖRÜMCE. (Kapının yanında daha çalınmış) Yerma!

(Çobanların boru sesleri duyulur. Sahne iyice karanlıktır)

PERDE III, TABLO I

Büyücü Dolores'in evi. Gün doğmaktadır. Yerma girer, yanında Dolores'le iki yaşlı kadın.

DOLORES. Cesaret gösterdin.

I. YAŞLI KADIN. İnsan yeter ki istesin. Daha büyük kuvvet yoktur dünyada.

II. YAŞLI KADIN. Çok karanlık mezarlık.

DOLORES. Çocuk isteyen kadınlarla çok dua ettim bu mezarlıkta. Hepsi de korktular. Korkmayan yalnız sensin.

YERMA. Bu işin olacağı umuduyla geldim. Bana yalan söylemiş olacağımı sanmıyorum.

DOLORES. Tek yalan söylemişsem ömrümde, ölümlerin ağzı gibi, ağzıma kurt düşsün. Son olarak bir dilenci karı için dua ettim. Senden daha uzun zamandan beri kısırlıktan yakınıyordu. Karnı bir yumuşadı, bir yumuşadı ki ikiz doğurdu. Evine varacak zaman bulamadı da aşağıda, nehrin kıyısında doğuruverdi. Sonra da yıkayayım diye onları bir beze sarıp bana getirdi.

YERMA. Nehirden buraya kadar gelebildi ha?

DOLORES. Gelebildi. Etekleri, pabuçları kan içinde kalmıştı, ama yüzü ıslıl ıslıldı.

YERMA. Bir şey olmadı mı kendisine?

DOLORES. Ne olabilirdi? Tanrı var ya, korur.

YERMA. Tanrı elbette korur. Yeni doğan yavruları alıp soğuk suda yunmaktan başka yapacak ne işi var ki onun. Hayvanlar yavrularını kendileri yalarlar, doğru değil mi? Oğlum tiksindirmeyecek beni. Yeni doğuran bir kadının içi aydınlanmalı bence. Yavrusu saatlerce göğsünde uyuyabilir. Emsin diye, bıkıp ta dudaklarını çekinceye kadar oynasın diye annesinin memelerini dolduran sütün çağıldayışını dinleyebilir. "Bir daha, o demeli anne, bir daha cici yavrum. Bir daha." Ve yavrunun boynu, boğazı beyaz damlalar içinde kalmalı.

DOLORES. Senin bir çocuğun olacak, senet verebilirim sana.

YERMA. Çocuğum olacak. Çünkü çocuğumun olması lâzım. Yoksa bu dünyadan ne anlarım. Aarada bir kendi kendime çocuğum olmayacak, çocuğum olmayacak derim de, tepeden tırnağa bir alev dalgası kaplar içimi. Her şey gözüme boş görünür. Sokaktan geçen insanlar, taşlar... Boğalar... Hepsi pamuktanmış gibi... Bulutluymuş gibi.

I. YAŞLI KADIN. Evli bir kadının çocuk istemesi iyi, ama olmuyorsa ille

çocuğum olsun diye tutturmak ta mânasız. Bu dünyada önemli olan insanın kendini yılların akışına bırakmasıdır. Dualarına nasıl yürekte katıldığını gördün. Ama oğluna hangi verimli toprağı verebileceksin? Hangi mutluluğı? Hangi altın tahtı?

YERMA. Ben yarını değil, bugünü düşünüyorum. Sen yaşını almışsın. Senin için her şey okunmuş bir kitaptır. Düşünüyorum: susamışım, ama elim kolum bağı. Rahat uyuyabilmem için çocuğumu kollarıma almam gerek. Beni iyi dinle ve sözlerimden dehşete düşme. Bilsen ki bir gün oğlum bana işkence yapacak, benden tiksinecek, saçlarımdan tutup sokaklarda sürüyecek beni, yine de sevinçle karşılarım doğmasını. Yıllar boyu yüreğimde çöreklenen bu hayalettense canevimden beni hançerleyecek bir evlât için ağlamak daha iyidir.

I. YAŞLI KADIN. Çok gençsin, verilen öğütleri dinlemezsin. Bir yandan tanrıdan yardım beklerken bir yandan da kocanın sevgisine sığın.

YERMA. Ah! Yaramı deşiyorsun. Beni en can alıcı yerimden vuruyorsun.

DOLORES. İyi adamdır kocan.

YERMA. (*Kalkarak*) İyi adamdır!.. İyi adamdır!.. Daha? Keşke kötü olsaydı. Ama hayır, iyi adamdır. Koyunlarıyla hep bildiği yollardan gider, akşam da oldu muydu paralarını sayar... Beni sarınca vazifesini yapıyor, ama ben onun beline sarıldığımda buz gibi soğuk buluyorum. Vücudu bir ölü vücudu sanki. Ben ki ateşli kadınlardan tiksindiririm, ben bir yanardağ kesilmek istiyorum onun yanında.

DOLORES. Yerma!

YERMA. Yırtık bir kadın değilim ben. Ama çocukların erkekle kadından olduğunu biliyorum. Ah ne olur tek başıma bir çocuk sahibi olabilseydim.

DOLORES. Düşün ki kocan da üzülüyor buna.

YERMA. O üzülüyor. Çocuk falan istediği yok onun.

I. YAŞLI KADIN. Yok canım.

YERMA. Gözlerinden okuyorum bunu. İstemediği için de çocuk yapmıyor. Onu sevmiyorum, sevmiyorum ama yine de tek kurtuluş yolu onda. Şerefim ve yuvam için tek kurtuluş yolu.

I. YAŞLI KADIN. (*Korku ile*) Gün doğacak nerdeyse, evine dön.

DOLORES. Çok geçmeden sürüler yola çıkacak. Seni böyle tek başına görürlerse ne derler sonra?

YERMA. Bu boşalmaya çok ihtiyacım vardı. Duaları kaç defa tekrarlamam gerek?

DOLORES. Defne duasını iki defa. Öğle vakti de Azize Anna duasını okursun. Gebe kaldığında da söz verdiğin bir kile buğdayı getirirsin bana.

I. YAŞLI KADIN. Tepelerin üstü ağarıyor artık. Gitmelisin.

DOLORES. Kapılar açılacak nerdeyse, giderken derenin ordan dolaş.

YERMA. Ne yaptım da geldim?

DOLORES. Geldiğine pişman mısın?

YERMA. Yooo.

DOLORES. Korkuyorsan şu dönemece kadar geleyim seninle.

I. KADIN. Sen evine varıncaya dek ortalık iyice ağarır.

(*Sesler duyulur*)

DOLORES. Suss... (*Dinlerler*)

I. YAŞLI KADIN. Kimse yok. Tanrı seninle beraber.

*Yerma kapıya doğru gider, o anda kapı çalınır,
üç kadın hareketsiz kalakalırlar.*

DOLORES. Kim o?

SES. Benim.

YERMA. Aç. (*Dolores tereddüt eder*) Açıyor musun? Açmıyor musun?
(*Mırıltılar duyulur, iki görümce ile beraber Jean görünür*)

İKİ GÖRÜMCE. İşte, burada.

YERMA. Evet, işte burada.

JEAN. Burada ne arıyorsun? Bağırabilsem, bağırıp bütün köyü ayağa kaldırabilirim şu anda. Gelsinler de aile şerefimin ne hale düştüğünü görsünler. Ama her şeyi örtbas edip susmam gerekiyor. Karımsın ne de olsa.

YERMA. Ben de bağırabilsem tüm ölülerini ayağa kaldırabilirdim, gelsinler de ne kadar temiz, ne kadar lekesiz olduğumu görsünler.

JEAN. Yoo. Yoo.. Bu kadarı da olmaz. Her şeye katlanabilirim ama bu kadarına değil. Beni aldatıyorsun sen. Yüzüme gülüyorsun.. Bir toprak adamıym ben. Senin kurnazlıklarına aklım ermez.

DOLORES. Jean!

JEAN. Siz susun. Tek laf istemem.

DOLORES. (*Yüksek sesle*) Karının bir kötülük yaptığı yok.

JEAN. Evlendiğimiz günden beri kötülük yapıyor o. Bana gözleriyle değil, iki iğne ucu ile bakıyor sanki. Geceleri yanımda gözünü kapadığı yok. Hele o kötü kötü iç çekişleri yok mu, uyku uyutmuyor bana.

YERMA. Sus.

JEAN. Dayanamıyorum artık. Böyle parmakları ile yüreğinizi oymak isteyen bir kadının kahrını çekebilmek için tunçtan olmak gerek. Gece vakti kimi aramak için çıkıyor evinden, söyleyin peki? Toplanacak çiçek yok sokaklarda, ama erkeklerle dopdolu.

YERMA. Tek kelime bile konuşmayacaksın artık, tek kelime bile. Şerefi yalnız sen ve seninkiler düşünür sanıyorsun. Benim ailemden olanların da gizlenecek şeyleri olmadığını unutuyorsun. Haydi gel, yaklaş bana. Kokla üstümü başımı.. Yaklaş. Orada bir koku bul da senin kokun olmasın. Çırlıçıplak soy beni, meydan ortasına bırak, tükür üstüme, karın olduğuma göre yap yababildiğini.. Ama üstüme bir yabancı erkek adı yapıştırmaktan sakın.

JEAN. Hiçbir ad verdiğim yokbenim. Sen, senin davranışın.. Bütün köy dedikoduya başladı.. Birinin adını açıkça söylemeye başladılar.. Ne zaman bir topluluğa yaklaşısam susuyorlar.. Ne zaman un tartmaya gitssem susuyorlar.. Gece kırdı uyandığım zaman bakıyorum, ağaçlar bile susuyorlar..

YERMA. Buğdayları yatıran o kötü rüzgârın nerden estiğini bilmem, ama buğdayın nimet olduğunu sen de bilirsin.

JEAN. Bir kadının evinin dışında her dakika ne aradığını da bilmiyorum.

YERMA. (*Bir atılıştaki kocasına sınıksıkı sarılır*) Seni arıyorum, seni.. Seni arıyorum, seni.. Rahat bir soluk alacağım gölgeliği bulamadan hep seni arıyorum. İsteddiğim senin kanun, senin yardımın.

JEAN. Bırak beni.

YERMA. İtme beni. İsteddiğimi sen de istemeye çalış.

JEAN. Bırak beni.

YERMA. Gör işte ne kadar yalnızım, gökte kendini arıyan ay kadar yalnız.
Bir bak bana.

Yerma kocasına bakar.

JEAN. (*Ona bakar, ve sert bir hareketle onu itip kendini kurtarır*) İlk ve son olsun bırak beni.

DOLORES. Jean!

YERMA. (*Yere düşer, yüksek sesle*) Karanfillerini toplamaya çıktım da bir duvara çarptım. Ah! Ah! Başımı asıl şu duvara çarpıp parçalamalıyım.

JEAN. Sus ta gidelim.

DOLORES. Allahım.

YERMA. (*Bağırarak*) Bana kanını veren babama, o sayısız, yüzlerce çocuk babasına lânet olsun. Çocuk için beni duvarlara çarptıran kanıma lânet olsun.

JEAN. Sus dedim sana.

DOLORES. Biri geliyor, yavaş konuş.

YERMA. Ne önemi var? Bırak ta sesim serbestçe çıksın. Nasıl olsa en derin kuyuya gömülüyorum ben. (*Ayağa kalkar*) Bırak ta bir güzel şey fışkırsın vücudumdan, fışkırsın da havaları çnlatsın.

(*Sesler duyulur*)

DOLORES. Buradan geçecekler...

JEAN. Susss.

YERMA. Evet... Evet... Sus! Korkma...

JEAN. Çabuk gidelim.

YERMA. İşte bu... İşte bu... Ellerime acı çektirmek boşuna. Kafasıyla da isteyebilir insan.

JEAN. Sus.

YERMA. (*Alçak sesle*) Lânet olsun vücuda. Vücudu istemeden de kafasıyla isteyebilir insan. Alnıma yazılan buymuş. Tutup denizlerle boğuşacak değilim. İşte susuyorum. Bir daha hiç açılmayacak ağzım.

Yerma çıkar, perde çabucak iner.

PERDE III, TABLO II

Dağ başında bir evliya türbesi civarı. Ön tarafta araba tekerlekleri ve örtülerin meydana getirdiği bir çadır. Çadırın altında Yerma. Evliyaya adaklar getiren kadınlar girer, yalınayaktırlar... Birinci perdenin şen yaşlı kadını da sahnededir.

Perde kalkmadan önceki şarkı:

Görmedim, tanımadım
Seni ben kızlığında...
Ama sokulacağım yanına
Evlenip gelin olduğunda.
Tutup soyacağım seni
Kadın olup geldiğinde duaya.
Gecenin karanlığında
Saat tam on ikiyi vurunca.

YAŞLI KADIN. (Alaycı) Kutsal sudan içtiniz mi?

I. ZİYARETE GELEN KADIN. Evet.

YAŞLI KADIN. Eh, artık evliya gösterebilirsin hünerini.

I. ZİYARETE GELEN KADIN. Biz inanırız ona.

YAŞLI KADIN. Sizler evliyadan çocuk istemeye geliyorsunuz, ama her yıl daha da fazla bekâr erkek geliyor buraya. Ne demek bu?

(Güler)

I. ZİYARETE GELEN KADIN. İnanmıyorsan niçin geliyorsun?

YAŞLI KADIN. Seyretmeye geliyorum, seyrine bayılıyorum. Bir de oğluma göz kulak olmaya geliyorum. Geçen yıl kısır bir kadın için iki delikanlı birbirini öldürdü. Gözünü açmak istiyorum onun. Hem sonra benim de canım çekiyor, onun için geliyorum.

I. ZİYARETE GELEN KADIN. Tanrı seni affetsin.

(Çıkarlar)

YAŞLI KADIN. (Alaycı) Tanrı seni affetsin, seni.

(Yaşlı kadın çıkar, Maria birinci kadınla girer)

BİRİNCİ KADIN. Geldi mi?

MARIA. Baksana. Araba orada. Getirebilmek için çok güçlük çektim. Bu ay hiç kıpırdamadan iskemlesinde oturakaldı. Bu kadın beni korkutuyor, kafasında bir şey var ama ne? bilmiyorum. Yalnız uğursuz bir şey olduğu muhakkak.

BİRİNCİ KADIN. Ben kız kardeşimle geldim. Sekiz yıldır gelir buraya, ama boşuna.

MARIA. Çocuğu olacak kadının çocuğu olur.

BİRİNCİ KADIN. Doğru. Ben de aynı şeyi söylüyorum.

(Sesler duyulur)

MARIA. Bu türlü ziyaretlerden hiç hoşlanmıyorum ben. Gidip onları bulalım, harman yerindeler...

BİRİNCİ KADIN. Geçen yıl, bir gün hava karardığında delikanlılar göğüslerini avuçlamışlardı kız kardeşimin.

MARIA. Her yanda buna benzer iğrenç şeyler anlatıyorlar.

BİRİNCİ KADIN. Türbenin arkasında kırktan fazla şarap fıçısı gördüm.

MARIA. Bekâr erkekler sel gibi akıyor bu dağlardan.

Sesler duyulur, Yerma ile kiliseye gidecek olan altı kadın girer, yalnayaktırlar... Ellerinde süslü mumlar vardır. Karanlık basmaktadır.

MARIA. Tanrım, açsın artık şu gül.
Hep gölgede, karanlıkta kalsın.

İKİNCİ KADIN. Açsın, açsın sarı gül
Solan teninde onun.

MARIA. Tutuşsun o sönmüş ateşi toprağın
Kadın kullarının karnında.

KADINLAR KOROSU. Tanrım açsın artık şu gül
Hep gölgede, karanlıkta kalsın.

YERMA. Gizli bahçeleri var gökyüzünün,
Neş'e dolu gül fidanları...
Bu gül bahçesinin ortasında
Açar harikalar goncası.

Bir tan ışığıdır o sanki,
Başucunda bir melek beklemekte.
Kanatları fırtınalar örneği
Bir can çekişme gözlerinde...
Ilık süt pınarları...
Etrafında taç yapraklarının...
Oynayıp ıslatmakta
Yüzünü parlak yıldızların.
Tanrım aç o gülünü
Solun tenim üstünde.

(Kadınlar ayağa kalkarlar)

İKİNCİ KADIN.

Tanrım dindirsin elin,
O kor yanağının ateşini.
YERMA. Ulusun, kabul et duasını...
Şu tövbe getiren kadını.

YERMA.

Binbir diken olsaydı bile
Tenimde gülün açsın.

KORO.

Tanrım açsın artık şu gülün,
Hep gölgede,, karanlıkta kalmasın.
YERMA. Açsın tenimin üstünde
O harikalar gülü.

YERMA.

(Kadınlar çıkarlar)

Sol taraftan ellerinde uzun kurdeleler bulunan genç kızlar koşarak girerler sahneye. Ayrıca üç kız da hep arkalarını kollayarak sağdan girerler. Sahnede çingirak ve çingiraklı at başlıklarından çıkan sesler... Arka plânda yedi genç kız kurdelelerini hep sola sallamaktadırlar. Gürültü gittikçe büyür. Garip maskeli, kaba kılıklı iki kişi girer, biri erkek, biri kadındır. Erkeğin elinde bir boğa boynuzu vardır. Gülünç değildirler. Toprağa ve halka özgü bir güzellikleri vardır. Kadın büyük çingirakları olan bir kolyeyi sallayıp ses çıkarmaktadır. Sahnenin ardı bağrışan insanlarla dolar. Dans başlar, hava hemen hemen kararır.

BİR ÇOCUK.
KADIN.

Şeytanla karısı! Şeytanla karısı!
Yıkanyordu dağ suyunda
Yıkanyordu dilber.
Çıkıyordu vücuduna dek
Seldeki böcekler...
O kıyının kumu...
O sabah yeli...
Tutuşturup gülüşünü
Ürperti belini.
Ah! Çırlıçıplaktı güzel.
O sular içindeki güzel...
Neden dert yanıyordu?
Sarıtıp soldurmuş sevgi
Suyla, rüzgârla onu.

BİR ÇOCUK.
BİRİNCİ ERKEK.

İKİNCİ ERKEK.
BİRİNCİ ERKEK.
İKİNCİ ERKEK.

KADIN.

BİR ÇOCUK.

ERKEK.

KADIN.

ERKEK.

ÜÇÜNCÜ ERKEK.
İKİNCİ ERKEK.
BİRİNCİ ERKEK.
ERKEK.

Söylesin umudu kim?
Söylesin kimi bekler?
O kısır karnı,
O soluk yüzüyle...
Bunu yalnız geceye, geceye,
O aydın geceye söyleyeceğim...
Ve o esrarlı gece geldiğinde
Eteklerimi paramparça edeceğim.
Geldi o kutsal gece
Baksana işte geldi.
Karartıp yükseklerden
Düşen buz gibi seli.

(Gitar sesleri duyulur)

Nasıl da soğuk bakın, nasıl da kireç gibi
Zavallı dertli gelin.
Söylüyor bakın dallarda, söylüyor derdini.
Ama yayınca abasını bir erkek yere
Örtecek seni birazdan
Gelinciklerle, karanfillerle...

(Yaklaşır)

Geliyorsan ziyarete,
Karnın çiçeklensin diye...
Böyle yasa bürünme.
İnce tüller takın üstüne.
İncir dallarıyla kaplı bir duvarın ardına
Git tek başına.
Dayan şafak söküneye dek
Şu toprak vücudumun kahrına.
Ah ne kadar da pırl pırl
Ne kadar da ışıltılı
Ne kadar da tiril tiril bu gelin.
Örüyor sevgi onun
Taçlar, çelenkler alınna..
Saplıyor altın oklar
Boğazına, boynuna.
Dokuz kere doğruldu,
Yedi kere inledi.
Yaseminler, portakallar
On beş kerre birleşti.
Haydi boynuzla yürü...
Gülle yürü.. Oyunla yürü...
Ah, tirtir titriyor gelin.
Bu ziyarette
Hep erkeğin dediği olur.
Birer boğayız bizler...
Hep ne dersek o olur.
Ve siz ziyaretçi kadınlar
Elimizde birer çiçeksiniz.

BİR ÇOCUK. Rüzgârla yürü haydi...
 İKİNCİ ADAM. Dallarla yürü haydi...
 ERKEK. Gelin, yıkanan kadın
 Ne parlak hele bakın.
 BİRİNCİ ERKEK. İnce bir karnış gibi bükülüyor.
 KADIN. Çiçek gibi solup gidiyor.
 ERKEK. Çekip gitsin genç kızlar...
 KORU. Gizli bahçeleri var gökyüzünün.
 Neş'e dolu gül fidanları...
 Bu gül bahçesinin ortasında
 Açar harikalar gencası.

El çarpıp oynayarak giderler.

*İki genç kız bağırarak tekrar geçerler,
 şen yaşlı kadın girer.*

YAŞLI KADIN. Bırakın da uyuyalım artık. (Yerma girer) Sen ha!

YERMA. (Çok bitkindir, konuşmaz.)

YAŞLI KADIN. Buraya niçin geldin, söyle bana?

YERMA. Bilmiyorum.

YAŞLI KADIN. Hâlâ inanmıyor musun? Kocan nerede?

YERMA. (Yorgunluğunu ve saplantısını belli eden bir hareket yapar)

Orada.

YAŞLI KADIN. Ne yapıyor?

YERMA. İçiyor. (Sessizlik, Yerma ellerini alnına götürür) Ah!

YAŞLI KADIN. Ah vahla bitmez iş. İçinden gelen sesi daha fazla dinle
 de, daha az ah çek. Bir şey var, daha önce söylememiştim sana, ama şimdi söy-
 leyeceğim.

YERMA. Bana bilmediğim ne söyleyebilirsin ki?

YAŞLI KADIN. Artık içimde tutamayacağım şeyi. Herkesin açık açık
 söylediği şeyi. Suç kocanda. Anlıyor musun? Suç onda değilse elimi keserim.
 Ne babası, ne dedesi, ne atası, hiçbiri soylu erkekler gibi davranmamışlardır.
 Bir çocukları olsun diye her çareye başvurmuşlar, yeri göğü birbirine katmış-
 lardır. Kan değil, tükürüktür akan damarlarında onların. Oysa senin soyun bam-
 başka. Çevremiz tüm kardeşlerin, akrabalarının dolu senin. Böyle güzel bir kızı
 hangi beddua tuttu?

YERMA. Beddua.. Bir buğday tarlasında küçük bir zehir birikintisi.

YAŞLI KADIN. Ayakların kırık değil ya. Babanın evine dön sen de.

YERMA. Baba evine mi döneyim?

YAŞLI KADIN. Seni burada gördüğümde içim parçalandı. Kadınlar yeni
 erkekler tanımak için gelirler buraya. Evliya da ondan sonra gösterir mucizesi-
 ni. Oğlum türbenin arkasında oturmuş beni bekler. Evime bir kadın lâzım.
 Kalk onunla git. Üçümüz beraber yaşarız. Sıcak kanlıdır oğlum, benim gibi.
 Evimde bir beşik kokusu duyacaksın. Doğacak yavrularına tuz ekmek olacak
 çarşaflarının tozu. Kocandan korkma. Yeteri kadar silâh ve yürek vardır evimde.
 Sokağımızdan bile geçmeye cesaret edemez seni ki.

YERMA. Sus! Sus! Böyle bir şey asla olamaz. Asla böyle bir şey yapma-
 yacağım. Erkek tavlama çıkacak kadın değilim ben. Başka bir erkekle nasıl
 düşünebiliyorsun beni? Şerefimi ne yapıyorsun benim? Su yeniden kaynağına

dönmeksizin akar, dolunay güpegündüz doğmaz. Çekil karşımdan. Ben kendi yolunda yürüyeceğim. Başka bir erkeğin altına yatabileceğimi düşünemedim demek? Hakkım olan bir şeyi gidip köle gibi dileneceğimi sandın demek? Benim kim olduğumu öğren de öyleyse bir daha konuşma benimle. Erkek peşinde koşan kadın değilim ben.

YAŞLI KADIN. Susayınca insan kendine su verene şükreder.

YERMA. Bin çift öküzün ancak sürebileceği kadar çorak bir tarlayım ben. Sen de tutmuş kuyundan bir bardakçık suyla gidermek istiyorsun susuzluğumu. Bir ten acısının çok ötesinde çektiğim benim.

YAŞLI KADIN. (*Şiddetle*) Öyleyse ne isen öyle kal. Mademki böyle istiyorsun, böyle kal. Çöllerdeki deve dikenini gibi... Kupkuru.. Diken diken...

YERMA. (*Aynı hiddetle*) Evet... Kupkuru... Çorak... Biliyorum. Ama bunu yüzüme vurarak içimi yakman gereksiz. Can veren bir hayvanı seyretmekten hoşlanan bir çocuk gibi eğlenme benimle. Evlendiğimden beri bu şüphe kemiriyordu içimi, işte ilk defadır ki açıktan açığa söyleniyor, yüzüme vuruluyor. Ve ilk defadır ki bunun böyle olduğuna ben de inanıyorum.

YAŞLI KADIN. Sana hiç ama hiç acımıyorum, gidip te oğluma başka bir kadın arıyayım.

Yaşlı kadın çıkar, uzaktan ziyarete gelenlerin korosu duyulur. Yerma arabaya doğru gider, arabanın arkasından kocası çıkar.

YERMA. Burada mıydın?

JEAN. Buradaydım ya.

YERMA. Beni mi gözetliyordun?

JEAN. Seni gözetliyordum.

YERMA. Duydun mu bari?

JEAN. Duydum.

YERMA. Peki sonra? Bırak beni. Gitte şarkı söyle onlarla.

Örtülerin üstüne oturur..

JEAN. Sırası geldi artık. Şimdi de ben konuşayım.

YERMA. Konuş.

JEAN. Biraz da ben yakınayım.

YERMA. Neden yakınaçaksın?

JEAN. Bir acım var, boğazımda düğümlenmiş.

YERMA. Benimki de kemiklerimde.

JEAN. Bu sudan şeyler yüzünden, bu hayatın dışında kalmış anlaşılmasız şeyler yüzünden sürüp giden anlaşmazlığa bir son vermek gerek.

YERMA (*Acı bir şaşkınlık içinde*) Sudan şeyler mi dedin? Hayatın dışında kalan şeyler mi dedin?

JEAN. Hiç olmamış şeyler... üstesinden gelemeyeceğimiz şeyler.

YERMA (*Şiddetle*) Evet... Evet...

JEAN. Benim için önemi olmayan şeyler bunlar, anlıyor musun? Umurumda bile değil. Nihayet sana açıkça söyleyeyim: Benim için önemli olan ellerimle tuttuğum, gözlerimle gördüğüm şeylerdir yalnız.

YERMA (*Dizleri üstünde doğrulur, umutsuzluk içindedir*) Demek böyle... Demek böyle... Ben de bunu senin ağzından duymak istiyordum. İçimizde saklı dururken sesini duymayız gerçeğin. Bir de dışarı fırlayıp dur demek için kolunuz

kaldırınca ne kadar da büyük olur, sesi ne kadar da gür çıkar. Bütün bunlar umurunda değilmiş. Çok iyi duydum, kendi kulaklarımla duydum bunu.

JEAN. (*Ona sokularak*) Zaten böyle olması lâzımdı, dinle beni. (*Yerma'yı kucaklayıp kaldırmak ister*) Senin durumunda pek çok kadın mutlu sayar kendini. Çocuksuz hayat daha hoş, daha tatlıdır. Çocuğum olmadığına memnunum ben. Bizim suçumuz değil bu.

YERMA. Bende ne arıyordun öyleyse?

JEAN. Sende seni arıyordum, seni.

YERMA. (*Coşkun*) Öyle. Sen bir ev arıyordun, bir kadın ve huzur arıyordum. Başka şey değil. Yalan mı?

JEAN. Doğru. Her erkeğin istediği bu.

YERMA. Ya ötesi? Ya oğlun?

JEAN. Umurumda değil, dedim ya. Anlamıyor musun? Sus artık, soru sorma bana. Kafana dank etsin diye avaz avaz bağıryorum. Belki bundan böyle huzur içinde yaşamak istersin.

YERMA. Ben çocuk diye kıvranıırken, sen bunu hiç düşünmedin demek?

JEAN. Düşünmedim.

İkisi de yere oturmuşlardır.

YERMA. Peki. Bunu hâlâ umut edemez miyim?

JEAN. Edemezsin.

YERMA. Sen de edemez misin?

JEAN. Ben de edemem. Kaderine boyun eğ.

YERMA. Çorak bir kadın olmaya.

JEAN. Rahat rahat yaşayıp gideceğiz. İkimiz başbaşa. Mutluluk içinde... Zevk içinde. Haydi sarıl bana.

Yerma'yı kucaklar.

YERMA. Ne istiyorsun?

JEAN. Seni istiyorum, seni! Ay ışığında ne kadar da güzelsin!

YERMA. Yemek için bir güversin nasıl istenir, öyle istiyorsun beni.

JEAN. Öp beni... Böyle... Böyle...

YERMA. Hayır... Asla... Asla... (*Bir çığlık kopararak kocasının boynuna sarılır, kocası sırt üstü yıkılır. Yerma boynunu öldürünceye kadar sıkır. Ziyaretçi kadınların korusu başlar*) Çorak... Çorak... Çorak... Bunu iyice biliyorum... Bunun doğru olduğunu ve artık yapayalnız kaldığımı biliyorum... (*Kalkar, bir takım adamlar girer*) Kanım bir başka kanı müjdeliyor mu diye sıçrayıp sıçrayıp uyanmaksızın dinleneceğim artık... Ne istiyorsunuz benden? Yaklaşmayın... Öldürdüm oğlumu... Kendi ellerimle öldürdüm oğlumu...

Sahne ardındaki kalabalık koşarak sahneye girer. Ziyarete gelenlerin korusu duyulur.

P E R D E

Çeviren: Tahsin SARAÇ

1960 YILINDA YAYIMLANMIŞ ÇEVİRİLER

- ABBOT, George - HOLME, John Cecil. *Yarış*. (Three men on a horse). Üç perdelik komedi.
Çeviren: Melih Cevdet Anday. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı.
İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 125 s. 8°
"Maarfi Vekâleti Modern Tiyatro Eserleri Serisi: 82"
- ADAM, Villiers. *Büyük macera*. İstanbul, 1960, Ar - El Matbaası. 16 s. 8°
- AĞAOĞLU, Ahmet. *İslâmlıkta kadın*. Önsözü yazar: Samed Ağaoğlu. Çeviren Hasan Âli
Ediz. İstanbul, 1959, Nebioğlu Yayınevi. 53 s. 8°
"Nebioğlu Aydınlik Kitaplar Serisi: 4"
- Akil Pınarı*. Seçme dünya masalları. Çeviren: Kemal Yeşilay. İstanbul, 1960, Yenilik Ba-
sımevi. 60 s. 8°
"Hür Yayınları: 9"
"Hür Çocuk Yayınları: 4"
- ALCOTT, Louisa May. *Küçük kadınlar*. Çeviren: Suna Tanyol. İstanbul, 1959, Rafet Zaim-
ler Yayınevi. 281 s. 8°
- Aveli Kan*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- Allah Rabatlık Versin*. En güzel gece masalları. Toplayan: Jella Lepman. Çeviren: S. Türkis
Noyan. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 167 s. 8° resimli.
"Doğan Kardeş Yayınları"
- Alman Şiiri Antolojisi*. 58 şair. Çeviren: E. Mahir Yalınz. Ankara, 1960, Ayyıldız Matbaası.
96 s. 8°
- Altın Kuş*. Çeviren: Vasfi Mahir Kocatürk. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi.
"Faydalı Ucuz Masal ve Hikâyeler"
- AMADO, Jorge. *Kızgın toprak*. Çeviren: Şerif Hulûsi Kurbanoglu. Ankara, 1960, Yeni
Desen Matbaası. 391 s. 8°
- ANDERSEN, Hans Christian. *Andersen Masalları*. 3. basılış. Çeviren: Yaşar Nabi Nayır.
İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 47 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 737"
"Çocuk Klâsikleri: 6"
- ANDERSEN, Hans Christian. *Deniz kıızı*. Çeviren: Kemal Yeşilay. İstanbul, 1960, Yenilik
Basımevi. 54 s. 8°
"Hür Yayınlar: 8°"
"Hür Çocuk Yayınları: 3"
- ANDERSEN, Hans Christian: *Garipçik*. Çeviren: Ömer Sonal. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi.
15 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No. 12"

- ANDERSEN, Hans Christian: *Parmak kız*. Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 64 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 743"
"Çocuk Klâsikleri: 18"
- ANDREWS, Dorothy Westlake: *Çetin ne oluyor?* (Davie decides). Çeviri. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 52 s. 8° resimli.
- ANNUNZIO, Gabriel d': *Şebvet çocuğu*. Çeviren: Avni İnsel. İstanbul, 1960, İnsel Kitabevi. 240 s. 8°
- APELAND, Nils M.: *Dünya gençliği ve büyük tehlike*. Çeviren: Ayten Dinçer. İstanbul, 1960, Nebioğlu Yayınevi. 63 s. 8°
- ARMSTRONG, Katharine Fairlie: *Cerrahide bakım, yardımcı kitabı*. (Aids to surgical nursing). Çeviren: Dr. Yusuf Tunca. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 531 s. 8° resimli.
"T. C. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Neşriyatından No: 254"
- Asıl Adalet*. Çeviren: Abdülkadir Meriçboyu. İstanbul, 1960, Yeni Matbaa. 30 s. 8° resimli.
- AUBERT, P. PAPELIER G.: *Liseler için cebir temrinleri*. İkinci derece denklemleri. Çeviren: Dr. Nazım Terzioğlu. İstanbul, 1960, Osman Yalçın Matbaası. 340 s. 8°
- AYME, Marcel: *Kaz Baba*. Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 59 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 783"
"Çocuk Klâsikleri: 21"
- AYME, Marcel: *Kedinin Masalları* (Les Contes du chat perché). Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 64 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 746"
"Çocuk Klâsikleri: 17"
- Bağlarda buluşrk soysuzlaşma*. Kısa boğum. Çeviren: Mübin H. Onaran. İzmir, 1960, Ege Üniversitesi Matbaası. 27 s. 8° resimli.
"T. C. Ziraat Vekâleti Bornova Ziraat Araştırma Enstitüsü, Bülten: 1"
- BALZAC, Honoré de: *Köy Hekimi* (Le médecin de village). 3. basılış. Çeviren Nahuhi Baydar. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1960, Maarif Basımevi. 337 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Fransız Klâsikleri: 8"
- BALZAC, Honoré de: *Vadideki Zambak* (Le Lys dans la vallée). 4. basım. Çeviren: Nahid Sırrı Örik. İstanbul, 1960, İnkılâp Kitabevi. 210 s. 8°
"İnkılâp Kitabevinin Seçme Tercümeleler Serisi: 16"
- BARRY, Leo. *Altın adamın esrarı*. İstanbul, 1960; Ressam Kemal Baki Basım ve Yayınevi. 167 s. 8°
- Basit Radyo Bilgisi*. 3. basım. Çevirenler: Ali Avni Öndeş - A. Fuad Yaşar. İstanbul, 1960, Hamle Matbaası. 128 s. 8°
"Özbalkan Yayınları Neşriyatı: 1"
"Radyo Bölümü: 1"

- Bataklık*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 14 s. 8°
- BAYER, Durand. *Damızlık kızlar barası*. Çeviren: Azmi Nihad Erman. İstanbul, 1960, Res-sam Kemal Baki Basım ve Yayınevi. 96 s. 8°
- BELLESSERT, André. *Victor Hugo*. Çeviren: Sabiha Rifat. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 347 s. 8°
"Fransız Klâsikleri İçin Yardımcı Eserler: 9"
- BECHSTEIN, Ludwig. *Yedi kargalar*. Çeviren: Kemal Kaya. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 64 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 718"
"Çocuk Klâsikleri: 8"
- BEERS, W. F. J. van. *Taban suyu tablası altındaki toprakların hidrolik kondaktivitelerinin arazide ölçülmesi*. (The augerhole method). Çeviren: Cemil Kaleli. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Vekâleti Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Reisliği. Ankara, 1959, Ayyıldız Matbaası. 32 s. 8° resimli.
- Ben-Hur*. Çeviri. İstanbul, 1959, Çocuk Yayınları Müessesesi Matbaası. 96 s. 8° resimli.
"Ateş Haftalık Roman Mecmuası Özel Sayı No: 3"
- BERGSON, Henri. *Düşünce ve Devingen*. (La Pensée et le mouvant). Çeviren: Miraç Katircioğlu. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 11+343 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Fransız Klâsikleri: 213"
- BERGSON, Henri. *Zihin Kudreti*. (L'Energie spirituelle). Çeviren: Miraç Katircioğlu. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 236 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Fransız Klâsikleri: 214"
- BESKOW, Elsa Maartman. *Önce emek sonra dilek*. (Pelle's new suit). Çeviren: Sofi Huri. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 32 s. resimli.
- BETTI, Ugo. *İftira*. (Corruzione al palazzo di giustizia). Çevirenler: Muzaffer Gökmen-Vito Speziale. Ankara, 1955, Son Havadis Matbaası. 87 s. 8°
- Betty*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- BEVAN, Donald Joseph, TRZCINSKI Edmund. *Kamp 17*. (Stalag 17). Oyun 3 perde. Çeviren: Ayşe Sarıalp. İstanbul, 1960, Ekicigil Matbaası. 70 s. 8°
"Haldun Dormen Tiyatro Yayınları: 2"
- Beyaz Cebennem*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15. s. 8°
- BEYDEBA, *Kelile ve Dimne*. 2. basım. Çeviren: Ömer Rıza Doğrul. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Maarif Basımevi. XIII+338 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Hint Klâsikleri: 1"
- Bitümlü satbî kaplamalarda agregatın bitümlü malzeme tarafından zaptedilmesi*. Çeviren: Feyyaz Taner. Ankara, 1960, Güzel İstanbul Matbaası. VII+48 s. 8° resimli.
"T. C. Nafia Vekâleti Karayolları Umum Müdürlüğü Yayın No: 77"

- BLANCHET, André.** *İstiklâl arifesinde siyah Afrika.* Çeviren: Suat Aksoy. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 20 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Konferans Serisi No: 9"
- BLOCK, Irvin.** *Kristof Kolomb.* (Christopher Columbus). Çeviren: Ümid Kayalıoğlu. İstanbul, 1960, İyigün Yayınevi. 159 s. 8° resimli.
"İyigün Yayınları, Seri A, No: 2"
- BODENHEIMER, Prof. Friedrich Simon.** *Türkiye'de ziraate ve ağaçlara zararlı olan böcekler ve bunlarla savaş hakkında bir etüt.* Çeviren: Naci Kenter. Ankara, 1958, Bayur Matbaası. 346 s. 8° resimli.
- BOER, Prof. Dr. Tjitze J. de.** *İslâm'da felsefe tarihi.* Çeviren: Dr. Yaşar Kutluyay. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 156 s. 8°
- BOWLE, John.** *Ya uyacak, ya yok olacaksınız.* (Adapt or perish). Çeviren: G. Karlıdağ. İstanbul, 1960, Sıralar Matbaası. 48 s. 8°
- BRETANO, Clemens.** *Gockel, Hinkel ve Geckeleya.* Çeviren: Orhan Şaik Gökyay. Yayımlıyan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. XIX+432 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümelere"
"Alman Klâsikleri: 100"
- BREUSCH, Prof. F. Ludwig.** *Genel ve anorganik kimya.* Çeviren: Doç. Dr. Emin Ulusoy. İstanbul, 1959, Şirketi Mürettibiye Basımevi. VII+344 s. 8°
"T. C. İstanbul Üniversitesi Yayınlarından sayı: 821"
"Fen Fakültesi No: 24"
- BRONTË, Emily Jane.** *Ölmeyen aşk. Esen tepe.* 2. basım. Çevirenler: Avni İnsel-Hamdi Varoğlu. İstanbul, 1960, İnsel Kitabevi. 297 s. 8°
- BRUM, Prof. André.** *Sosyal bukkun bugünkü temayülleri.* Çeviren: Faiz Karacaoğlu. Ankara, 1959, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 19+1 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Konferans Serisi No: 1"
- BUCHHOLD, Prof. Dr. Theodor.** *Elektrik santralleri ve şebekeleri.* (Electrische Kraftwerke und Netze). 2 fasikül. Çeviren: Doç. İzzet Gönenç. İstanbul, 1950, 1960, Üçler Basımevi-Teknik Üniversite Matbaası. 8° resimli.
1. fasikül. VIII+184 s., 2. fasikül VIII+203 s.
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 231, 423"
- BULLEN, Ord. Prof. Keith Edward.** *Teorik sismolojiye giriş.* Çeviren: Kâzım Ergin. İstanbul, 1960, Kutulmuş Matbaası. XIII+293 s. 8°
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi sayı: 428"
"Sismoloji Enstitüsü No: 12"
- BURNETT, Frances Hodgson.** *Küçük Lord.* Çeviren: Nihal Yalaza Taluy. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 108 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 769"
"Büyük Çocuk Kitapları: 8"
- BURNETT, Frances Hodgson.** *Küçük Prenses.* Çeviren: M. Doğan Özbay. İstanbul, 1960, İyigün Yayınevi. 184 s. 8° resimli.
"İyigün Yayınları seri: A, No: 3"

- BURY, John Bagnell. *Fikir ve söz hürriyeti. (A history of freedom of thought)*. 2. basım. Çeviren: Avni Başman. İstanbul, 1959, Remzi Kitabevi. X+255 s. 8°
"Kültür Serisi: 14"
- Busiri*, Şerefeddin ebu Abdullah. *Tercüme-i kaside-i Burde*. Çeviren: Seyh Abdürrahim Karahisari. Yayımlayan: Prof. İsmail Hikmet Ertaylan. İstanbul, 1960, Edebiyat Fakültesi Matbaası. 12 s. 8°
"İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 858"
- Büyük Âyin*. (Kuddas). Çeviren: M. H. Dolapönü. Mardin, 1959. Özhikmet Basımevi. 26 s. 8°
- Büyülü Gül*. Çeviren: İlhan Bardakçı. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 15 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 5"
- CAMUS, Albert. *Denemeler*. Çevirenler: Sabahattin Eyüboğlu - Vedat Günyol. İstanbul, 1960, Kutulmuş Matbaası. 103 s. 8°
"Çan Yayınları: 2"
- CAMUS, Albert. *Sürgün ve Krallık (L'Exil et le Royaume)*. Çeviri. İstanbul, 1960, Düşün Yayınevi. 79 s. 8° resimli.
- CAMUS, Albert. *Veba (La Peste)*. Roman. 2. basılış. Çeviren: Oktay Akbal. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 254 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 748"
"Büyük Eserler Kitaplığı: 20"
- CAMUS, Albert. *Yabancı. (L'Étranger)*. Roman. Çeviren: Vedat Günyol. İstanbul, 1959, İstanbul Matbaası. 109 s. 8°
"Martı Yayınları: 5"
- CAMUS, Albert. *Yabancı. (L'Étranger)*. 2. basılış. Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 90 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 739"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 154"
- CAMUS, Albert. *Yanlışlık. (Le Malentendu)*. Çeviren: Ferid Edgü. İstanbul, 1960, Ataç Kitabevi. 47 s. 8°
"Ataç Kitabevi Yayınları: 10"
- Canavar Tohumu*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- CARNEGIE, Dale. *Üzüntüyü bırak yaşamaya bak*. 6. basılış. Çeviren: Ömer Rıza Doğrul. İstanbul, 1959, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kâğıtçılık Ltd. Şti. 288 s. 8°
- CARONNET, Prof. Théodule. *Trigonometri problemleri*. 2 cilt. Çeviren: Fahrettin Akbulut. İstanbul, 1959, İstanbul Kitabevi. 296 s. 8°
"Yardımcı Lise Kitapları: 3"
- CARREL, Dr. Alexis. *Bilinmiyen İnsan. (L'homme, cet inconnu)*. 3. basılış. Çeviren: Nahi Baydar. İstanbul, 1959, Semih Lütfi Kitabevi. 344 s. 8°
- CARROL, Lewis. *Alice (Alis) Hârikalar diyarında*. Çevirenler: Leylâ Saydaş-Bige Atasagun. İstanbul, 1960, Mamle Matbaası. 90 s. 8° resimli.

- Casus*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- CHALLAYE, Félicien. *Dinler Tarihi*. Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 228 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 782"
"Faydalı Kitaplar: 7"
- CHAPUT, Prof. Ernest. *Türkiye'de jeolojik ve jeomorfojenik tetkik seyahatları*. Çeviren: Prof. Ali Tanoğlu. İstanbul, 1947, Üniversite Matbaası Komandit Şirketi. XXI+326 s. XXVII y. 8° planş, harita.
"İstanbul Üniversitesi Yayınlarından, No: 324"
"Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Neşriyatı No: 11"
- CHESSMAN, Caryl. *Adaletin kör gözü*. Çeviren: Nüveyre Gültekin. İstanbul, 1960, Gediz Matbaacılık İşletmesi. 159 s. 8°
- CHESSMAN, Caryl. *Chessman adalete karşı*. Çeviri. İstanbul, 1960, Yeni Çağlayan Yayınevi. 124 s. 8°
- CHESSMAN, Caryl, *Her sabah ölürüm*. Çeviren: Oğuz Alplaçın. İstanbul, 1960, Ekicigil Matbaası. 224 s. 8°
- CLAIR, René SALACROU, Armand. *Şeytanın güzelliği*. (La Beauté du Diable). Senaryo. Çeviren: Muzaffer Gökmen. Ankara, 1957, Kültür Matbaası. 176 s. 8°
- CLEMENS, Samuel Langhorne. *Karnaval*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- CLEMENS, Samuel Langhorne. *Tom Sawyer'in maceraları*. Çeviren: M. Doğan Özbay. İstanbul, 1960, İyigün Yayınevi. 208 s. 8° resimli.
"İyigün Yayınları"
- CLEMENS, Samuel Langhorne: *Tom Sawyer'in maceraları*. Çeviren: Nurcihan Kesim. İstanbul, 1960, Ceylan Yayınları Matbaası. 247 s. 8° resimli.
"Ceylan Yayınları"
- COLETTE, Sidonie Gabrielle. *Claudine'in Evi*. (La Maison de Claudine). Çeviren: Vedia Tataroğlu. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960 Millî Eğitim Basımevi. 211 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Modern Fransız Edebiyatı: 2"
- COMMISSAIRE, H. - CAGNAÇ, G. *Yüksek matematik dersleri*. 3. cilt, 2. basım. Çeviren: Bahri Vedat Alpman. İstanbul, 1954, Teknik Üniversite Matbaası. IV+347 s. 8°
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 150"
- Con ve Kedisi*. Çeviren: Muhlis Kâmil. Isparta, 1959, Altıntuğ Matbaası. 16 s. 8° resimli.
"Türk Köyü Yayınları"
"Masal ve Hikâye Serisi No: 38"
- CONQUEST, Robert. *Akliselim karşısında Rusya*. (Common sense about Russia). Çeviri. İstanbul, 1960, Nebioğlu Yayınevi. 144 s. 8°
"Dünyayı Aydınlatan Kitaplar Serisi: 25"

- CRONIN, Archibal Joseph. *Cennette bir elma*. Çeviren: İlhan Eti. İstanbul, 1959, Arif Bolat Kitabevi. 134 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Seçme Eserler"
- ÇEHOV, Anton Pavloviç. *Bozkır*. Çeviren: Mehmet Özgül. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 93 s. 8°
"Varlık Yayınları sayı: 765"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 165"
- ÇEHOV, Anton Pavloviç. *Köylüler*. (Müjikler). Rusçadan Çeviren: Z. Baştımar. İstanbul, 1960, Yenigün Yayınevi. 158 s. 8°
"Yenigün Yayınları, sayı: 2"
- Çin Edebiyatı Antolojisi. Hazırlayan: Doğan Kılıç Şihhasanalı. İstanbul, 1960, Sucuoğlu Matbaası. 125 s. 8° resimli.
"Karlova Yayınları"
Not: Bu kitap Arthur Waley'in "Translations from the Chinese" adlı eseri esas tutularak hazırlanmıştır.
- Çocuk Masalları. Çeviren: Ömer Ertürk. Eskişehir, 1960, Güven Matbaası. 13 s. 8°
- DAVIDSON, Angus. *Karanlık yol*. Çeviri. İstanbul, 1959, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- DECOBRA, Maurice. *102 numaralı mahkûm*. Çeviren: M. Doğan Özbay. İstanbul, 1960, Altın Eserler Yayınevi, Koll. Şt. 152 s. 8°
- DEFOE, Daniel. *Robenson Crusoe*. Kısaltarak çeviren: Turhan Kılga. İstanbul, 1959, Ercan Matbaası. 32 s. 8°
"Yonca Yayınevi Çocuk Kitapları Serisi: 6"
- DEFOE, Daniel. *Robenson Krüzoe*. hayatı ve maceraları. Çeviren: M. Doğan Özbay. İstanbul, 1959, İyigün Yayınevi. 110 s. 8°
"İyigün Yayınları, No: 10"
- DEFOE, Daniel. *Robenson Crusoe ıstız adada*. 3. basılış. Kısaltarak çeviren: Yaşar Nabi Nayır. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi, 119 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 721"
"Büyük Çocuk Kitapları: 4"
- DENY, Jean. *Yeni Türkiye*. Çeviren: Sencer Kodolbaş. Ankara, 1960, Doğu Ltd. Şirketi Matbaası. 122 s. 8°
"Türkiye İş Bankası Atatürk ve Devrim Serisi No: 11"
- DES CARS, Guy. *Yahudinin şatosu*. (Le château de la juive). Çeviren: Meral Gaspıralı. İstanbul 1960, Türkiye Basımevi. 199 s. 8°
"Günün Kitapları No: 55"
- DESCARTES, René. *Ablâk üzerine mektuplar* (Lettres sur la morale). 2. basım. Çeviren: Mehmet Karasan. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Maarif Basımevi. XXVI+131 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Fransız Klâsikleri: 105"
- DESCARTES, René. *Tabiat ışığı ile hakikati arama* (La recherche de la vérité par la

- lumière naturelle). 2. basım. Çeviren: Mehmet Karasan. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Maarif Basımevi. 52 s. 8°
 "Dünya Edebiyatından Tercümelemler"
 "Fransız Klâsikleri"
- Devlet Felsefesi*. Seçilmiş okuma parçaları. Çeviri. Toplıyan: Prof.Yavuz Abadan. Ankara, 1959, Ajans Türk Matbaası. XII+531 s. 8°
 "Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, sayı: 98-80"
 "İdari İlimler Enstitüsü Yayınları, sayı: 8"
 "S.B.F. 100 üncü Yıl Yayınları, sayı: 16"
- DISCHINGER, Ord. Prof. Dr. F. *Betonarme inşaat*, 2. basım. Çeviren: F. Kocataşken. İstanbul 1959 Arı Kitabevi. XIV+528 s. 8°
 "Arı Kitabevi Yayınları, No: 1"
- Doktor Donver'in Maceraları*. Milletlerarası klâsik bir masal. 1. fasikül. Çeviren: Hüseyin Sarıtaş. Diyarbakır 1959 Güven Basımevi. 16 s. 8°
- DONNA, William Walter - Bradshaw, George Bergstrom *Amerika Birleşik Devletleri Batısında sulanan arazilerde drenaj etüt metodları*. Çeviren: Suha Eren. Ankara, 1960, Doğuş Ltd. Şirketi Matbaası. 56 s. 8° resimli.
- DOSTOYEVSKİ, Fyedor Mihayloviç. *Başkasının karısı ve bir yuşka yürekli*. Çevirenler: Nihal Yalaza Taluy-Yaşar Nabi Nayır. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 104 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 716"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 141"
- DOSTOYEVSKİ, Fyedor Mihayloviç. *Be yaz Geceler*, 3. basılış. Çeviren: Nihal Yalaza Taluy. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 72 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 724"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 146"
- DOSTOYEVSKİ, Fyedor Mihayloviç: *Budala*, 2 cilt. Çevirenler: Avni İnsel - İlhan Akant. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 593 s. 8°
- DOSTOYEVSKİ, Fyedor Mihayloviç. *Suç ve Ceza*, 2. basım. Çeviren: Hasan Âli Ediz. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1960, Maarif Basımevi. XXXI+342 s. 8°
 "Dünya Edebiyatından Tercümelemler"
 "Rus Klâsikleri: 6"
- DOSTOYEVSKİ, Fyedor Mihayloviç. *Suç ve Ceza*, III. Çeviren: Hasan Âli Ediz. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 349 s. 8°
 "Dünya Edebiyatından Tercümelemler"
 "Rus Klâsikleri: 6"
- DOYLE, Sir Arthur Conan. *Şerlok Holmes*. Çeviri. İstanbul, 1959, Çocuk Yayınları Müessesesi Matbaası. 96 s. 8° resimli.
 "Ateş Haftalık Roman Mecmuası* Özel Sayı No: 1"
- Dönülmez Yol*. Çeviren: Nebil Alsan. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8°
 "Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 38"

- DREVET, Camille. *Mabatma Gandi*. Çeviren: Fethi Ülkü. Ankara, 1960, San Matbaası. 47 s. 8°
 "Halk Eğitimi Serisi"
 "Ülkü Yayınları No: 6"
Dua Kitabı. Çeviren: Joseph Descuffi. İzmir, 1960, Korsini Basımevi. 117 s. 8° resimli
- DUMAS, Alexandre, Père. *Monte Cristo*. Çeviren: Ümit Kayalıoğlu. İstanbul, 1959, İyigün Yayınevi. 144 s. 8° resimli.
- DUVIE, G. O. *Edison. Bir dâbinin çocukluğu ve gençliği*. Çeviren: Ali Kemal Balkanlı. İstanbul, 1960, Hamle Matbaası. 118 s. 8° resimli.
 "İyigün Yayınları, Seri B, No: 21"
- ECCLES, Henry Effingham. *Deniz barekât lojistiği*. (Operational naval logistics). Hizmet-e özel. Çeviri. İstanbul, 1959, T. C. Deniz Basımevi. VII+189 s. 4°
 "Deniz Kuvvetleri Kumandanlığı Meslek Kitapları"
- EDWARDS, Samuel. *Çıplak Maya*. (The naked Maja). Çeviren: Nüveyre Güntekin. İstanbul, 1960, Altın Kitaplar Yayınevi. 240 s. 8°
 "Altın Kitaplar"
 "Meşhur Romanlar Serisi: 20"
- EISENHOWER, Dwight Daved. *Taribi karar ânı*. Başkan Eisenhower'in Birleşmiş Milletler 15 inci Genel Kuruluna hitaben yaptığı konuşma. Yayımlayan: Amerikan Haberler Merkezi. Ankara, 1960, Yeni Desen Matbaası. 13 s. 8°
Esir Prenses. Çeviren: Nebil Alsan. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8°
 "Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 36"
Esvarengiz Adam. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 14 s. 8°
- EVERS, Helen - Evers, Alf *Maymun Kedi*. (Copy kitten). Çeviren: Sofi Huri. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 40 s. 8° resimli.
- FAHS, Sophia. *Gaye Uğrunda*. (Jesus, the carpenters son). Çeviren: Nüket Ersoy. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 168 s. 8° resimli.
- FALLO, Jean. *Genel elektronik dersleri*. 1. cilt. 2. kısım. 2. basım. Çeviren: Prof. Haldun N. Gürmen. İstanbul, 1960, Kutulmuş Matbaası. VIII+231 s. 8°
 "T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 230"
- FANTINI, Prof. Oddone. *Milletlerarası işbirliği hizmetinde halk bankaları*. Çeviren Fethi İkinci. Ankara, 1957, İstiklâl Matbaacılık ve Gazetecilik Koll. Ş. 24 s. 8° resimli.
 "Türkiye Halk Bankası Neşriyatı No. 20"
- FAULKNER, William. *Güneş batınca*. Çeviren: Oğuz Alplaçın. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- FAULKNER, William. *Kırmızı yapraklar*. Çeviren: Ülkü Tamer. İstanbul, 1959, Ataç Kitabevi. 69 s. 8°
 "Ataç Kitabevi Yayınları: 7"
- FEDERN, Prof. Dr. Klaus. *Dengeleme tekniği*. Esaslar. Çeviren: S. Palavan. İstanbul, 1960, Teknik Üniversite Matbaası. 16 s. 8°
 "İ. T. Ü. Makina Fakültesi Motorlar Enstitüsü Yayınları No: 17"

- FLAUBERT, Gustave. *Madame Bovary*, Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 594 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- FLAUBERT, Gustave. *Madame Bovary*, Taşra yaşayışı. 2. basılış. Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 355 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 754"
"Büyük Eserler Kitaplığı: 1"
- FOERSTER, Friedrich Wilhelm. *İyi insan, iyi iş adamı*. Çeviren: İsmail Hüsrev Tökin. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 72 s. 8°
- FREYER, Ord. Prof. Dr. Von Hans. *İçtimai nazariyeler taribi*. Çeviren: Doç. Dr. Tahir Çağatay. Ankara, 1960, Türk Tarih Kurumu Basımevi. 232 s. 8°
"Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları No: 105"
- GARDNER, Etle Stanley. *Otomobildeki adam*. (The case of the haunted husband). Çeviren: Avni Sensev. İstanbul, 1959, Ahmet Sait Matbaası. 255 s. 8°
- GARRET, Henry Edward. *Psikolojiye Giriş*. 5. basılış. Çevirenler: Fevzi Ertem-Remzi Öncül. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1960, Maarif Basımevi. IV+270 s. 8°
"Öğretmen Okulları Kitapları"
- GARY, Romain. *Hep bu aşk için*. (Lady L.). Çeviren: Gönül Suveren. İstanbul, 1960, Türkiye Basımevi. 164 s. 8° resimli.
"Günün Kitapları No: 58"
- GAZTOWTT, A. M. *Plânlı örnek kompozisyonlar*. Çeviren: Osman Zeki Ünlütürk. Adıyaman, 1960, Deniz Matbaası. 54 s. 8°
- GAZALİ, Ebu Hamid Muhammed bin Muhammed İmam. *Hüccetül-İslâm*. 4. basım. Çeviren: Muzaffer Ozak. İstanbul, 1960, Ergin Kitabevi - Salâh Bilici Kitabevi. 208 s. 8°
"Ergin Kitabevi Yayınları: 7"
- GAZALİ, Ebu Hamid Muhammed bin Muhammed, İmam. *Elmunkizu min-ad-dalâl*. 2. basım. Çeviren: Hilmi Güngör. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti. Ankara, 1960 Maarif Basımevi. 92 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme" "
"Şark-İslâm Klâsikleri"
- GELANNES, Bertrand de. *Çapkın Prenses*. Çeviren: Ali Başarel. İstanbul, 1959, Aydın Yayınevi. 75 s. 8°
"Dünyada En Çok Satan Romanlar Serisi: 3"
- GIYASÜDDİN, Cemşid el Kâşi. *Uluğ Bey ve Semerkanddaki ilim faaliyeti hakkında Gıyasüddin-i Kâşî'nin mektubu*. (Ghiyâth al Dîn al Kâşî's letter on Ulugh Bey and the Scientific activity in Samarquand). Hazırlayan: Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı. Ankara, 1960, Türk Tarih Kurumu Basımevi. 115 s. 8°
"Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VII. Seri, No: 39"
Not: Metin Türkçe, İngilizce ve Farsçadır.

- GIDE, André. *Aynı yol.* (L'Immoraliste). Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 102 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 733"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 149"
- GİDE, André. *Pastoral senfoni* (La Symphonie pastorale). 2. basılış. Çeviren: Muhtar Kö-rükçü. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 79 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 720"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 144"
- GIDE, André. *Yeni nimeller* (Les Nouvelles nourritures). Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 77 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 742"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 156"
- GİDE, André. *Yeni nimeller.* 3 kısım 1 cilt birliği. Çeviren: Vedat Üretürk. İstanbul, 1959, Ataç Kitabevi. 64 s. 8°
 "Ataç Kitabevi Yayınları: 6"
- GILBRETH, Frank Bunker. - Carey, Ernestine Gilbreth. *On iki kardeşler.* Çeviren: Fikret Arıt. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 120 s. 8° resimli.
 "Varlık Yayınları, sayı: 760"
 "Büyük Çocuk Kitapları: 6"
- GIRAUDOUX, Jean. *Bella Fontanges'lerin hikâyesi.* Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 165 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 756"
 "Büyük Eserler Kitaplığı: 22"
- GIRAUDOUX, Jean. *Elektra.* (Electre). Bir perdelik komedi. Çeviren: Oktay Rifat. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 133 s. 8°
 "Maarif Vekâleti Modern Tiyatro Eserleri Serisi - 79"
- GOBINEAU, Marcel. *Avrupa'yı baştan çıkaran Kraliçe Hortense.* Çeviren: Ali Başarel. İstanbul, 1959, Aydın Yayınevi. 159 s. 8°
 "Dünyada En Çok Satan Romanlar Serisi: 2"
- GOETHE, Johann Wolfgang von. *Genç Werther'in acıları.* Çeviren: Arif Gelen. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 181 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 740"
 "Büyük Eserler Kitaplığı: 19"
- GOETHE, Johann Wolfgang von. *Faust.* İki bölüm bir arada. Çeviren: Ord. Prof. Dr. Sadi İrmak. İstanbul, 1960, İstanbul Kitabevi. 352 s. 8°
 "Dünya Edebiyatından Tercüme Serisi: 1"
- GOUSSET, Pierre. *Dünyadaki nüfus fazlalığı ve Avrupa'nın geleceği.* Çeviren: Nabi Dinçer. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 24 s. 8°
 "Türkiye ve Orta Doğu Âme İdaresi Enstitüsü Tercüme Serisi. No: 3"
- Gölge Adam.* Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°

- GRATION, Hilda M. - *Holland*, Dorothy L. *Jinekolojik bakım yardımcı kitabı*. (Aids to gynaecological nursing). Çeviren: Dr. Yusuf Tunca. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 224 s. 8° resimli.
- GREENE, Graham. *Oturma odası* (The living room). Çeviren: Sevgi Sanlı. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Millî Eğitim Basımevi. 96 s. 8°
"Millî Eğitim Bakanlığı Modern Tiyatro Eserleri Serisi: 86"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Danseden pabuçlar*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A.Ş. Basımevi. 32 s. 8°
"Grimm Kardeşlerden Masallar: 13"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Demir adam*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 30 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 11"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *İğ, mekik ve iğne*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 31 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 12"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Karga burunlu kıral*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 30 s. 8° resimli.
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - GRIMM, Wilhelm Karl. *Ormandaki ev*. Çeviren: Kemal Kaya. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 56 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 757"
"Çocuk Klâsikleri: 14"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Penbe gül ile al gül*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 30 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 9"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Rapunzel*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1959, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 29 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 19"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Su Perileri*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 30 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 14"
- GRIMM, Jakob Ludwig Karl - *Grimm*, Wilhelm Karl. *Üç dil*. Çeviren: Orhan Şevket Yüksel. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 32 s. 8° resimli.
"Grimm Kardeşler'den Masallar: 16"
- GUYOT, Dr. J. *Cinsiyette 15 ders*. Çeviren: Azmi Nihad Erman. İstanbul, 1960, Ressam Kemal Baki Basım ve Yayınevi. 96 s. 8°
- Güdümlü mermiler ve silâhları sistemleri*. (Kissiles and weapons systems). Çeviren: Uğur Ersoy. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı. Ankara, 1960, E. U. Basımevi. 54 s. 8° resimli.
- Not: Metin teksirdir.

- Gün doğarken.* Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- Hakiki sibirbaz Ebu Ali Sina.* Çeviren: Selâmi Münir Yurdatap. İstanbul, 1959, Ayyıldız Kitabevi. 48 s. 8° resimli.
"Ayyıldız Kitabevi Yayınları"
- HANSON, A. H. *İktisadî Devlet Teşekkülleriyle ilgili bazı meseleler.* Çeviren: Gülgün Gönenç. Ankara, 1959, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 18 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Konferans Serisi No: 2"
- HARNET, VERCLEYEN, J. *Genel mekanik.* 3. cilt, 5. basım. Çeviren: A. Ferid Saner. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 144+138+152 s. 8°
"Erkek Teknik Öğretim Okulları Ders Kitapları Serisi Genel No: 35, 41, 43, Seri A. 15, 19, 20"
"Erkek Sanat Enstitüleri Ders Kitapları"
- HAWLEY, Cameron. *Sandalya kavgası.* (Executive suite). Çeviren: Pervin Adataş. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 346 s. 8°
"Işık Kitapları No: 11"
- HAWTORNE, Nathaniel. *Üç altın elma.* Çeviren: M. Z. Gülsoy. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 63 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 780"
"Çocuk Klâsikleri: 25"
- HEMINGWAY, Ernest. *Çanlar kimin için çalıyor.* (For whom the bell tolls). 4. basım. Çeviren: Vahdet Gültekin. İstanbul, 1960, Türkiye Basımevi. 332 s. 8° portre.
"Yıldız Romanlar"
"Yeni Lüks Ciltli Seri No: 47"
- HEMINGWAY, Ernest. *Kadımsız erkekler.* Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- HEMINGWAY, Ernest. *Ya hep, ya hiç.* (To have and have not). Çeviren: Tarık Dursun. Kakinç. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 168 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 762"
"Büyük Eserler Kitaplığı: 23"
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Aklî ermez şeyler.* Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 29 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 9"
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Böcek dünyası.* Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 23 s. 8° resimli.
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Büyük sır.* Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 20 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 7"
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Cep barçlığı.* (Martin and Judy). Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, T. Ticaret Postası Matbaası. 28 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 4"

- HILLS, Verna. Gece ve gündüz. (Martin and Judy). Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, T. Ticaret Postası Matbaası. 24 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 3"
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Hastalıkla sağlık*. (Martin and Judy). Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 28 s. 8°
"Mehmet ile Meral No: 5"
- HILLS, Verna. *Her işte Allah*. Çeviren: Sofi Huri. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 43 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 13"
- HILLS, Verna. *Küçük abla*. (Martin and Judy). Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Türkiye Ticaret Postası Matbaası. 24 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 2"
- HILLS, Verna-FAHS, Sophia. *Ne güzel dünya*. Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 23 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 6"
- HILLS, Verna. *Okul yaşında*. Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 33 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 10"
- HILLS, Verna. *Saygı ve dikkat*. Çeviren: İnci Saltıkgil. İstanbul, 1960, Amerikan Bord Neşriyat Dairesi. 33 s. 8° resimli.
"Mehmet ile Meral No: 12"
- HUBBACK, David. *İngiliz memur eğitiminde bazinenin rolü*. Çeviren: Prof. Dr. Kemal Fikret Arık. Ankara, 1960, Ajans Türk Matbaası. 19 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Ämme İdaresi Enstitüsü Tercüme Serisi No: 6"
- İHTİŞAM, Muhammed. *Kurtuluş yolu*. (Urvet'ül vüska). Çeviren: Abdülkadir Akçiçek. Ankara, 1960, Ayyıldız Matbaası. 40 s. 8°
"Serdengeçti Neşriyatı: 23"
- İbtihar cengâver*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- İKBAL. *Yeni Gülşen-i raz*. (Sır güllerinin açtığı bahçe). Çeviren: Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan. İstanbul, 1959, B. Kervan Matbaası. 31 s. 8°
- İlk yardım*. Çeviren: Dr. Behzat Yeğen. Ankara, 1960, Doğu Ltd. Şirketi Matbaası. 227 s. 8° resimli.
"Türkiye Kızılay Cemiyeti Neşriyatı"
- İMAM Gazali, Mehmet. *Ey oğul*. (Eyyühe'l-veled). 2. basım. Çeviren: Lütfi Doğan. Önsöz: M. Şevket Eysi. Ankara, 1960, Yeni Matbaa. 47 s. 8°
"İslâm Şaheserlerinden"
- İncil*. Mattaya göre. Çeviri. 4. basım. İstanbul, 1959, Kitabı Mukaddes Şirketi. 76 s. 8°
- İSTRATİ, Panait. *Barag'ın dikenleri*. Çeviren: Yaşar Nabi Nayır. 3. basılış. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 90 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 738"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 153"

- İSTRATİ, Panait. *Sokak kızı*. (Nerrantsoula). 5. basılış. Çeviren: Yaşar Nabi Nayır. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 87 s. 8°
 "Varlık Yayınları sayı: 745"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 157"
- İsviçre Borçlar Kanunu, kısım III-V ve baksız rekabete dair federal kanun. Çeviren: Dr. Halük Tandoğan. Ankara, 1958, Güzel İstanbul Matbaası. XIV+212 s. 8°
 "Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No: 6"
- İyi kalbli prenses ve cesur çoban. Çeviren: S. K. Ülkü. İstanbul, 1960, Türkiye Ticaret Postası Matbaası. 16 s. 8°
 "Faydalı Çocuk Kitapları: 5"
- JACCARD, M. R. *İsviçre'de küçük ve orta teşebbüsler sahalarında produktivite dâvasının bazı cepheleri*. (Quelques aspects du problème de la productivité dans le secteur des petites et moyennes entreprises en Suisse). Çeviren: Nezih Özek. Ankara, 1955, Yıldız Matbaası. 13+2 s. 8°
 "Halk Bankası Neşriyatı: 9"
- JONES, James. *İnsanlar yaşadıkça*. Roman. 2. basım. Çeviren: Nazmi Aktan. İstanbul, 1960, Altın Kitaplar Yayınevi. 293 s. 8°
 "Meşhur Romanlar Serisi: 5"
- JONES, Lewis Allen. *Çiğlik drenajı*. Çeviri. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Reisliği. İzmir, 1959, İhsan Gümüşayak Matbaası. 48 s. 8° resimli.
 "Menemen Bölge Sulu Ziraat Deneme İstasyonu Neşriyatı sayı: 15"
- KAAK, Osman. *Kuzey Afrika'da Türk idare ve sanatı*. Çeviren: Suat Aksoy. Ankara, 1959, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 19 s. 8°
 "Türkiye ve Orta Doğu Âme İdaresi Enstitüsü Konferans Serisi: 14"
- KAHUN, Leon. *Gökbayrak*. Çeviren: Yılmaz Tuğaçar. İstanbul, 1957, Burhan Basım ve Yayınevi. 196 s. 8° resimli.
 "Büyük Tarihî Romanlar Serisi: 1"
- KANT, Immanuel. *Ebedî barış üzerine felsefî deneme* (Zum Ewigen Frieden, ein philosophischer Entwurf). Çevirenler: Prof. Dr. Yavuz Abadan - Prof. Seha L. Meray. Ankara, 1960, Ajans Türk Matbaası. 56 s. 8°
 "Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 113-95"
 "Dış Münasbetler Enstitüsü Yayınları No: 14"
 "S. B. F. 100 üncü Yıl Yayınları No: 33"
- KAPLAN, Arthur. *Hükümet adamı*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
Karbeyaz - Gülkırmızı ve kuvvelli Tosun. Çeviren: S. K. Ülkü. İstanbul, 1959, Türkiye Ticaret Postası Matbaası. 16 s. 8°
 "Çocuk Kitapları: 2"
- KELLEY, Prof. Walter Pearson: *Alkali topraklar teşekkülleri, özellikleri ve islabları*. (Alkali soils, their formation, properties and reclamation). Çeviren: Özdemir Beyce. Adana, 1960, Zemin Matbaası. X+180 s. 8° resimli.
 "Teknik Araştırmalar No: 1"

- KELLS, Prof. Lyman Morse. *Matematik analiz dersleri*. 2. basım. Çeviren: Dr. Bahri Vedat Alpman. İstanbul, 1960, Marifet Matbaası. VII+586 s. 8°
"Teknik Okulu Yayınları, sayı: 64"
- KEYES, Frances Parkinson Wheeler. *Aşk karnavalı*. (Crescent Carnival). Çeviren: Günseli Arda. İstanbul, 1960, Türkiye Yayınevi. 444 s. 8°
"Yıldız Romanlar"
"Yeni Lüks Ciltli Seri No: 48"
- Kırık Ümitler Bulvarı*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 13 s. 8°
- KIRIMLI, Mahmud. *Kitab-ı Yusuf ve Züleyha*. Çeviren: Haliloğlu Ali. Önsözü yazar: Prof. İsmail Hikmet Ertaylan. İstanbul, 1960, Edebiyat Fakültesi Basımevi. 19+218 s. 8°
"İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 860"
- Kismet*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 13 s. 8°
- KING, Horace Williams - Brater, Prof. Ernest F. *Hidrolik el kitabı*. Handbook of hydraulics. Çeviri. Ankara, 1959, D. S. İ. Matbaası. XV+497 s. 8°
"T. C. Nafia Vekâleti Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Neşriyatı, sayı: 70"
- KIPLING, Rudyard. *Silinmeyen Yazı*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- Kirli gül*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- Kleiner islamischer Katechismus. Zusammengestellt von: Mehmet Soymen. Übersetzt von: Hulûsi Ahmed Schmiede. Ankara, 1960, Doğuş Ltd. Şirketi Matbaası. 76 s. 8°
"Veröffentlichungen der Behörde für Religiöse Angelegenheiten: Nr. 79"
- Konuşan Kamyon*. Çeviren: Jale Osmâ. İstanbul, 1960, Gençlik Kitabevi. 11 s. 8° resimli.
"Resimli Çocuk Kitapları"
- KOSSWIG, Ord. Prof. Dr. Curt - SENGÜN, Prof. Dr. Atif. *Genel zooloji*. İstanbul, 1960, Şirketi Mürettebiye Basımevi XI+653 s. 8° resimli.
"T. C. İstanbul Üniversitesi Yayınlarından, sayı: 867"
"Fen Fakültesi No: 34"
- Kralın Yeni Elbiseleri*. Çeviren: Vasfi Mahir Kocatürk. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 4"
- KREŞEVLAKOVIĆ, Prof. Hamdi. *Çengiz Beyleri*. Osmanlı devrinde Bosna Hersek feodalizmi hakkında bir etüd. Çeviren: İsmail Eren. Önsözü yazar: Prof. M. Tayyip Gökbilgin. İstanbul, 1960, Şehir Matbaası. 64 s. 8°
- KRYNINE, Dimitri Pavlovitch. *Tünel jeolojisi*. (Principes of engineering geology and geotechnics). Çeviren: Fikret Kiraner. Ankara, 1960, Ege Matbaası. 39 s. 8° resimli.
"T. C. Nafia Vekâleti Demiryollar ve Limanlar İnşaat Reisliği, sayı: 2"
- Kur'an-ı Kerim ve mealî, mevâhib tefsiri*. 2 cilt, 10 fasikül. Çeviren ve açıklıyan: Süleyman Fahîr. İstanbul, 1959, Bütün Kitabevi. 692 s. 8°
- Kur'an-ı Kerimden âyetler*. Çeviren: Enver Tuncalp. Ankara, 1960, İstiklâl Matbaası. 80 s. 8°
"Hilâl Yayınları No: 15"

- Kur'an-ı Kerim'in tetkikine giriş.* Hazırlayan: Mirza Beşirüddin Mahmud Ahmed. Çeviren: Xinesi Siber. Ankara, 1960, Ayyıldız Matbaası. 106 s. 8°
"Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, sayı: 81"
- Riyazüssalihin. *Hadis.* 1., 3. cilt, 5. cüz. Çevirenler: Hasan Hüsnü Erdem-Kıvamu'ddin Burslan. Ankara, 1959-1960, Güney Matbaacılık T. A. O. - Türk Tarih Kurumu Basımevi. XXXII+454+416 s. 8°
"Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, sayı: 25"
- Küçük deniz kıızı ve zalim kıral.* Çeviren: M. E. İstanbul, 1960, Türkiye Ticaret Postası Matbaası. 16 s. 8°
- Küçük Melekler.* Çeviren: Jale Osma. İstanbul, 1960, Gençli Kitabevi. 12 s. 8° resimli.
"Resimli Çocuk Kitapları"
- Kül Kedisi.* Çeviren: Muhlis Kâmil. İsparta, 1959, Altıntuğ Matbaası. 16 s. 8°
"Türk Köyü Yayınları"
"Masal ve Hikâye Serisi No: 37"
- LABERTHONNIÈRE, Lucien. *Descartes üzerine tetkikler* (Etudes sur Descartes). Çeviren: Mehmet Karasan. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1959, Maarif Basımevi. 247 s. 8°
"Fransız Klâsikleri İçin Yardımcı Eserler: 11"
- LACLOS, Choderlos de. *Teblikeli Alâkalar* (Les liaisons dangereuses). 2. basılış. Çeviren: Nurullah Ataç. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Maarif Basımevi. XV+480 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Fransız Klâsikleri: 71"
- LARDNER, Ring Wilmer. *Şampiyon.* Çeviren: Oğuz Alplâçin. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- LAWRENCE, David Herbert. *Kanatlı yılan.* (The feathered serpent). Çevirenler: Sahire Sağman - Günseli Arda. İstanbul, 1959, Türkiye Yayınevi. 336 s. 8°
"Yıldız Romanlar"
"Yeni Lüks Ciltli Seri No: 46"
- LAWRENCE, David Herbert. *Lady Chatterley'in aşığı.* Çeviren: Avni İnsel. İstanbul, 1960, İnsel Kitabevi. 222 s. 8°
- LAWRENCE, David Herbert. *Oğullar ve sevgililer.* Çeviren: Nihal Yeğinoğlu. İstanbul, 1959, Güven Basım ve Yayınevi. 381 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- LEMAÎTRE, Henri-THOMSON Anthony. *Dört dilde kütüphanecilik terimleri sözlüğü.* (Vocabularium bibliothecarii). Türkçe terimleri hazırlayan: Leman Şenalp. Ankara, 1959, Türk Tarih Kurumu Basımevi. XL+379 s. 8°
- LEVI, Carlo. *Dağ rüzgârı.* Çeviren: Oğuz Alplâçin. İstanbul, 1960, (Ar-El Matbaası). 16 s. 8°
- LEWIS, Sinclair. *Seni sevmek kaderim.* 2. basım. Çeviren: Vahdet Gültekin. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 393 s. 8°
"Şaheser Romanlar"

- LONDON, Jack. *Alın teri*. Çeviren: Selma Koray. İstanbul, 1960, Ataç Kitabevi. 88 s. 8°
"Ataç Kitabevi Yayınları: 13"
- LONDON, Jack. *Altın rüyası*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- LONDON, Jack. *Pazarlık*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 15 s. 8°
- LORENZINI, Carlo. *Pinokyo*. Çeviren: Nurcihan Kesim. İstanbul, 1960, İyigün Yayınevi. 190 s. 8° resimli.
- LORENZINI, Carlo. *Pinokyo*. 3. basılış. Çeviren: Yaşar Nabi Nayır. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 120 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 764"
"Büyük Çocuk Kitapları: 7"
- LUDWIG, William. *Diş hekimliğinde yeni çalışmalar*. Çeviren: Dr. Süleyman Malak. Yayımlayan: İstanbul Tıp Fakültesi Diş hekimliği Okulu Diş Hastalıkları ve Tedavisi Enstitüsü. İstanbul, 1960, Yeni Matbaa. 8 s. 8°
- LÜBBEN, Dr. Heinrich. *Bitki sistematigi dersleri*. Çeviren: Dr. Ercüment Orçun. İzmir, 1959, Ege Üniversitesi Matbaası. 135 s. 8°
"Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 24"
- MAC INNES, Helen. *İki kere iki ne üç eder, ne de beş*. (Neither five nor therree. Çeviren: Mustafa Ertem. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 426 s. 8°
"Işık Kitapları No: 12"
- MAC KINSTRY, Prof. Hugh Exton. *Maden jeolojisi*. Çeviren: Kasım E. Önder. Ankara, 1959, Etibank. 250 s. 8° resimli.
- MAGNEL, Prof. Gustave. *Yapı stabilitesi*. 2 cilt, 2. basım. Çeviren: Ord. Prof. F. Arısan. İstanbul, 1959, Teknik Üniversite Matbaası. VIII+240 s. 8°
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 411"
- Mağlûp olmıyanlar*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- MALM, Lloyd E.-FRANTZ, Harper Wine. *Analitik kimya tabikat kitabı*. Çeviren Dr. H. İbrahim Özdemir. İstanbul, 1960, Kutulmuş Matbaası. XXIV+503 s. 8° resimli.
"İ. T. Ü. Teknik Okulu Yayınları, sayı: 13"
- MANN, Heinrich. *Mavi Melek*. Çeviren: Hale Kuntay. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 218 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- MARZO, Ord. Prof. Salvatore di. *Roma Hukuku*. Çeviren: Doç. Dr. Ziya Umur. İstanbul, 1959, Sulhi Garan Matbaası. XIX+616 s. 8°
"İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları No: 573"
"Hukuk Fakültesi No: 124"
- MAUGHAM, William Somerset. *Büyülü adalar*. Çeviren: Nermin Türkmen. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 103 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 719"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 143"

- MAUGHAM, William Somerset. *Mesul bir çift*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- MAUGHAM, William Somerset. *Şeytanın kurbanları*. Çeviren: Vahdet Gültekin. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 355 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- MAUGHAM, William Somerset. *Talua kıralı*. Çeviren: Nermin Türkmen. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 71 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 734"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 150"
- MAUPASSANT, Guy de. *Denizde*, Tercüme. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- MAUROIS, André. *Duygular ve âdetler* (Sentiments et Coutumes). Çeviren: Vahdi Hatay. İstanbul, 1960, Remzi Kitabevi. 172 s. 8°
"Kültür Serisi: 2"
- MELVILLE, Herman. *Pasifik rüzgârı*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
Meşhurların Fıkraları. 3. basılış. Derleyen ve çeviren: Mümtaz Yener. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 95 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 752"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 160"
- MEVLÂNA, Celâleddin Rumi. *Divan-i Kebir'den seçme şiirler*. Çeviren: Mithat Baharî Beytur. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. XLIII+247 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Şark - İslâm Klâsikleri: 37"
- MEVLÂNA, Celâleddin Rumi. *Fibi mâ-fib*. Çeviren: Abdülbaki Gölpinarlı. İstanbul, 1959, Remzi Kitabevi. XXIII+299 s. 8°
- MİRZA, Beşirüddin Mahmud Ahmed. *İslâmiyet ve yeni dünya nizamı*. Çeviren: Şinasi Siber. Ankara, 1959, Ayyıldız Matbaası. 128 s. 8°
"Diyânet İşleri Reisliği Yayınları-sayı: 71"
- MOLNAR, Ignace. *Okuyan kazanır*. Spor Toto oynayanlar için fevkalâde enteresan ve öğretici bir kitaptır. Çeviren: Enis Köprülü. 1960, 32 s. 8°
- MOLTKE, Mrsl. Helmuth von. *Türkiye'deki durum ve olaylar üzerine mektuplar*. Çeviren: Hayrullah Örs. Ankara, 1960, Türk Tarih Kurumu Basımevi. XIX+338 s. 8°
"Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Seri No: 13"
- MUHAMMED, Abdülhalim Sıddîki Elkaadiri. *İslâmın prensipleri*. Çeviren: Kemal Kuşçu. İstanbul, 1960, Ahmed Said Matbaası. 24 s. 8°
"A. Serisi: 2"
- MUHAMMED, Sadık WRIGHT, Dudley. *Hristiyanlık karşısında İslâmiyet*. Çeviren: Şinasi Siber. Ankara, 1960, Ayyıldız Matbaası. 40 s. 8°
"Diyânet İşleri Reisliği Yayınları sayı: 65"
- NERUDA, Pablo. *Çağımızın büyük şairlerinden Pablo Neruda'nın şiirlerinden seçmeler*. Çeviren: Mustafa Gökçe. İstanbul, 1960, Düşün Yayınevi. 86 s. 8°

- NORDMANN, Ord. Prof. Dr. H. *Cer mekaniği*. Çeviren: Yılmaz Oktar. Ankara, 1960, Yeni Desen Matbaası. 27 s. 8°
"T. C. Bayındırlık Bakanlığı Demiryollar ve Limanlar İnşaat Reisliği, sayı: 3"
- NORWAY, Nevil Shute. *Kumsalda*. Çeviri. İstanbul, 1960, Aydın Yayınevi. 192 s. 8°
"Aydın Yayınları Cep Kitapları No: 2"
- NORWAY, Nevil Shute. *Kumsalda*. (On the beach). Çeviren: Azize Bergin. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 362 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- O'HENRY. *Kuklalar*. (The marionettes). Çeviren: Mehmet Harmancı. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 94 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 755"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 162"
- O'NEILL, Eugene Gladstone. *Elektra'ya yas yaraşır* (Mourning becomes Electra). Çevirenler: Müçteba Dorukan - Nüzhet Şanbey. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Millî Eğitim Basımevi. 271 s. 8°
"Millî Eğitim Bakanlığı Modern Tiyatro Eserleri Serisi-83"
- ORWEL, George. *Bindokuzyüz seksendört*. (Nineteen - eight - four). Çeviren: Haldun Derin. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti. Ankara, 1960, Maarif Basımevi. 328 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümelere"
"Modern İngiliz Edebiyatı: 1"
- Pabalı zafer*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- PANTIN, Carl Frederich Abel. *Biyolog'lar için mikroskop tekniği hakkında notlar*. Çeviren: Doç. Dr. Sevinç Karol. Ankara, 1960, Güven Matbaası. 90 s. 8° resimli.
"T. C. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları Umumi No: 87, Zooloji No: 6"
- PARİS, Prof. Dr. Gustave. *Sanayide maliyet fiyatı*. Çeviren: Derviş Güpgüpoğlu. İstanbul, 1960, Sıralar Matbaası. 219 s. 8°
- Parmak tom*. Çeviren: M. Kocaosmanoğlu. İsparta, 1959, Altıntuğ Matbaası. 15 s. 8° resimli.
"Türk Köyü Yayınları"
"Masal ve Hikâye Serisi No: 40"
- Parmak Çocuk*. Çeviren: Necati Akdemir. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 20"
- PASTERNAK, Boris. *Dr. Jivago*. 3. basım. Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Güven Yayınevi. 412 s. 8°
"Şaheser Romanlar"
- PETIT, Charles. *Otomatik telefon dersleri*. 1. kısım, 2. basım. Çeviren: Ord. Prof. Bedri Karafakioğlu. İstanbul, 1960, Teknik Üniversite Matbaası. 174 s. 8°
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 435"
- PEASE, Josephine von Dolzen. *Şengiller neden şen?* (Safe all day with the happies). Çeviren: Sofi Huri. İstanbul, 1960, Ar Matbaası. 40 s. 8° resimli.

- RENARD, Jean. *Albert Camus için* (Hommage à Albert Camus). Çeviren: Enver Esenkova. Yayımlayanlar: İstanbul, Türk - Fransız Kültür Cemiyeti - İstanbul Fransız Kültür Merkezi. İstanbul, 1960, İstanbul Matbaacılık A. Ş. 29 s. 8°
Not: Metin Türkçe ve Fransızcadır.
- PEPPARD, Dr. Harold M. *Göz doktoru gözlük kullanmansız tavsiye ediyor.* (Sight without glasses). Çevirenler: Dr. J. Razzan - Ali Rıza Akisan. İstanbul, 1959, Akisan Yayınevi. 143 s. 8°
- PERRY, John. *Sanayide insan münasebetleri.* Çeviri. Yayımlayan: Vekâletlerarası Produktivite Komitesi. Ankara, 1960, Resimli Posta Matbaası Ltd. Şirketi. 131 s. 8°
- PETERSON, Dean F. *İsraelsen, Orson Winso - Hansen, Vaughn E. Kuyu hidroliği.* (Hydraulics of wells). Çeviri. Adana, 1959, Zemin Matbaası. 81 s. 8°
"T. C. Ziraat Vekâleti Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Reisliği Tarsus Sulu Ziraat Araştırma Enstitüsü Yayınları"
- PETROF, Grigori. *Beyaz zambaklar memleketinde, Finlandiya.* 9. basılış. Çeviren: Ali Haydar Taner. İstanbul, 1960, Ahmed Said Matbaası. 151 s. 8° resimli.
"Ankara Kütüphanesi"
- PINCHERLE, Alberto. *Roma deşyet içinde.* Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 14 s. 8°
- PIRANDELLO, Luigi. *Altı şahıs yazarını arıyor* (Sei personaggi in cerca d'autore). 2. basım. Çeviren: Dr. Feridun Timur. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1958, Maarif Basımevi. XXXIII+89 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"İtalyan Klâsikleri: 13"
- PLATON. *Devlet.* 3 cilt, 2. basım. Çeviri. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1946-1960 Maarif Basımevi. VII+125+84 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Yunan Klâsikleri: 34"
- PLATON. *Devlet adamı.* 2. basım. Çevirenler: Dr. Behice Boran - Mehmet Karasan. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Millî Eğitim Basımevi. 128 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Yunan Klâsikleri: 32"
- PLATON. *Küçük diyaloglar.* Çeviri. İstanbul, 1960, Remzi Kitabevi. 426 s. 8°
"Yunan ve Lâtin Klâsikleri: 3"
- PLATON. *Philebos.* 2. basım. Çeviren: Prof. Sabri Esat Siyavuşgil. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 111 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"
"Yunan Klâsikleri: 23"
- Ponpon.* Çeviren: Nermin Milâr. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 23"

- PORTER, Eleanor Hodgman. *Pollyanna*. Saadet Kitabevi. Çeviren: Nermin Milâr. İstanbul, 1960, İyigün Yayınevi. 176 s. 8°
"İyigün Yayınları Seri: A, No: 4"
- PORTER, William Sydney. Bak.: O'Henry.
- POILLEY, Georges. *10 derste krovî yüzme*. Çeviren: Orhan Eröcal. İstanbul, 1960, Ercan Matbaası. 32 s. 8° resimli.
- PLYE, Howard. *Ormanlar kralı Roban Hud'un maceraları*. (Roban Hood). Çeviren: Nurcihan Kesim. İstanbul, 1959, İyigün Yayınevi. 192 s. 8°
- QUENTIN, Patrick. *Ağdaki adam*. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 15 s. 8°
- RAWLING, Marjorie Kinnan. *İki yavru*. (The yearling). Hazırlayan: Nermin Milâr. İstanbul, 1960, Sulhi Garan Matbaası. 224 s. 8°
"İyigün Yayınları, Seri A, No: 1"
- RAWSON, Tabor. *Yaşamak istiyorum*. (I want to live). Çeviren: Hâle Kuntay. İstanbul, 1959, Türkiye Yayınevi. 108 s. 8°
"Günün Kitapları No: 52"
- READ, Herbert Edward. *Sanatın anlamı*. Çevirenler: Güner İnal - Nuşin Asgari. Ankara, 1960, Türk Tarih Kurumu Basımevi. 269 s. 8° resimli.
"T. C. İş Bankası Kültür Cep Kitapları: 10"
- REEVE, Ronald C. *Tuzluluğun sulama suyu ihtiyacı ve drenaj ile münasebeti*. Çeviren: Turgut Dinçer. Ankara, 1959, Doğu Matbaası. 19 s. 8°
"D. S. İ. UmumMüdürlüğü Etüd ve Plân Dairesi Etüd ve Plânlama Rehberi Kod No: 371 a"
- REINICK, Robert. *Balık prens*. Çeviren: Kemal Kaya. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 62 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları, sayı: 751"
"Çocuk Klâsikleri: 23"
- REMARQUE, Erich Maria. *Hayat kıvılcımı*. Çeviren: Burhan Arpad. İstanbul, 1960, Arif Bolat Kitabevi. 415 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Seçme Eserler"
- ROBERT, Jacques. *Kadın istediğini yapar*. (Lintridüantes). Çeviren: Güzin Sayar. İstanbul, 1960, Türkiye Yayınevi. 112 s. 8°
"Günün Kitapları No: 53"
- ROBINSON, Douglas Hepworth. *Baklagiller familyasından yem bitkisi*. Çeviren: Dr. Şahabettin Elçi. Ankara, 1960, Güven Matbaası. VII+99 s. 8° resimli.
- ROBSON, Prof. Williams Alexander. *İngiliz hükümet sistemi*. Çeviren: Prof. Dr. Kemal Fikret Arık. Ankara, 1960, Ajans Türk Matbaası. 46 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Tercüme Serisi No: 7"
- ROYER, Louis Charles. *İnsan barası*. Çeviren: Kayhan Taşkiran. İstanbul, 1960, Ercan Matbaası. 128 s. 8°

- RUBIN, Harold. *Beni bırakma*. Çeviren: Adnan Semih. İstanbul, 1960, Altın Kitaplar Yayınevi. 260 s. 8°
"Meşhur Romanlar Serisi: 23"
- RUEDENBERG, Reinhold. *Elektrikte geçici olaylar. Kuvvetli akım tesislerinin kapalı devrelerinde*. Çeviren: Prof. Mustafa Münir Ülgür. İstanbul, 1960, Kutulmuş Matbaası. XII+538 s. 8° resimli.
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 430"
- RUSSELL, Bertrand. *Sağduyu ve atom savaşı*. Çeviren: Avni Yakalıoğlu. Ankara, 1960, Doğuş Ltd. Şirketi Matbaası. 110 s. 8°
"İş Bankası Kültür Cep Kitapları: 11"
- RUSSELL, Fred. *Motör bakımı ve şoförün el kitabı*. (Car care). Çeviri. Ankara, 1959, Amerikan Neşriyatı Bürosu. 132 s. 8° resimli.
- SABLOSKY, Irving. *Amerikan müziğine toplu bir bakış*. (Music in American life). Çeviren: Türkay Lenger. İstanbul, 1959, Nebioğlu Yayınevi. 64 s. 8°
"Nebioğlu Dünyayı Aydınlatan Kitaplar Serisi: 20"
- SAGAN, Françoise. *Brahms'ı sever misiniz?* (Aimez - vous Brahms?). Çevirenler: Alp Lâçin - Cem Şakir. İstanbul, 1959, Türkiye Yayınevi. 95 s. 8°
"Günün Kitapları No: 50"
- SAINT - PIERRE, Jacques Henri Bernardin de. *Pol ve Virjini*. Yeni tabı. Çeviren: Ali Kâmi Akyüz. İstanbul, 1959, Hilmi Kitabevi. XX+186 s. 8° resimli.
- SARTRE, Jean - Paul. *Varoluşçuluk* (L'existantisme est un humanisme). Çeviren: Asım Bezirci. İstanbul, 1960, Ataç Kitabevi. 48 s. 8°
"Ataç Kitabevi Yayınları: 9"
"Bilgi Dizisi: 2"
- SCHMID, Lechanoine. *101 hikâye*. Çeviren: Şevki Tan. İstanbul, 1959, Ekicigil Matbaası. 48 s. 8° resimli.
"Dağarcık Çocuk Yayınları No: 12"
- SCHMIDT, Dr. Fritz. *Çok yüksek takatlı motorların geliştirilmesi*. Çeviren: S. Palavan. İstanbul, 1960, Teknik Üniversite Matbaası. 18 s. 8° resimli.
"İ. T. Ü. Makina Fakültesi Motorlar Enstitüsü Yayınları No: 18"
- SCHORLING, Raleigh - Wingo, Glenn Max. *İlkokullarda genel öğretim metodu ve uygulama*. 3. basım. Çeviren: Vedide Baha Pars. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. VII+446 s. 8° resimli.
"Öğretmen Kitapları: 25"
- SECKLER, - HUDSON, Prof. Catheryn. *Nazari ve tabiki teşkilât ve idare*. (Organization and management. Theory and practice). Çeviren: Gülgün Gönenç. Ankara, 1960, Ajans Türk Matbaası. XI+300 s. 8°
"Türkiye ve Orta Doğu Âmme Enstitüsü Tercüme Eerisi No: 8"

SEFERIAN, Dr. Daniel. *Kaynak tekniği, metalürjisi, muayenesi*. Çevirenler: Prof. Dr. Mu-
zaffer Sağışman - Doç. Salâhaddin Anık - Sami Erten. 2. tabı. İstanbul, 1959, Marifet
Matbaası. VI-288 s. 8° resimli.

"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütphanesi, sayı: 422"

SEGRE, Dino. *Emsalsiz macera*. (La meravigliosa avventura). 2. basılış. Çeviren: Adnan
Tahir Güntan. İstanbul, 1959, Avni İnel Kitabevi. 176 s. 8°

SEGRE, Dino. *Musa ve çömezleri*. (Mose e i cavalier Levi). Çeviren: Adnan Tahir Güntan.
İstanbul, 1960, İnel Kitabevi. 187 s. 8°

SEIGNOBOS, Charles. *Avrupa milletlerinin mukayeseli tarihi*. (Essai d'une histoire comparée
des peuples de l'Europe). Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi.
443 s. 8°

"Varlık Yayınları, sayı: 766"

"Faydalı Kitaplar: 6"

SEWELL, W. Stuart. *Büyük adamlar. Türk ve yabancı 230 ünlü kişi*. (Brief biographies of
famous men and women). Çeviren: Fuat Bengü. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 271 s. 8°

"Varlık Yayınları, sayı: 731"

"Faydalı Kitaplar: 4"

SEYYİD, Zafer-ül Hasan, Prof. Dr. *Din için lâzımdır?* Çeviren: Kemal Kuşçu. İstanbul,
1960, Ahmet Sait Matbaası. 16 s. 8°

SHAKESPEARE, William. *Macbeth*. 2. basım. Çeviren: Orhan Burian. Yayımlayan: Tür-
kiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1960, Maarif Basımevi. 95 s. 8°

"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"

"İngiliz Klâsikleri: 12"

SHAKESPEARE, William. *Yanlışlıklar komedyası*. (The comedy of errors). 2. basım. Çe-
viren: Avni Givda. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1959,
Maarif Basımevi. 92 s. 8°

"Dünya Edebiyatından Tercümeleler"

"İngiliz Klâsikleri: 8"

SHAW, Irwin. *Genç aslanlar*. (The young lions). Çeviren: Esin Bilbaşar. İstanbul, 1959,
Altın Kitaplar Yayınevi. 272 s. 8°

"Meşhur Romanlar Serisi: 19"

"Altın Kitaplar"

Sibirli kulübe. Çeviren: İlhan Bardakçı. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8° resimli.

"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 2"

SIMENON, Georges. *Kaçak*. Çeviren: Tahsin Yücel. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi.
102 s. 8°

"Varlık Yayınları, sayı: 684"

"Varlık Büyük Cep Kitapları: 119"

- SIMENON, Georges. *Polis müfettişi Kadavra*. Çeviren: Nurullah Ataç. Ankara, 1960, Ay-yıldız Matbaası. 186 s. 8°
 "Dost Yayınları"
 "Dost Herkesin Yayınları: 8"
- SIMENON, Georges. *Yedi kızlar*. Çeviren: Nurullah Ataç. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 78 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 759"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 163"
- SIMROK, Karl. *Ormanda bir mabkeme*. (Reineke Fuchs). Adapte eden: Kemal Kaya. İstanbul, 1960, Yenilik Basımevi. 54 s. 8° resimli.
 "Hür Yayınlar: 7"
 "Çocuk Yayınları: 2"
- SMILES, Samuel. *Kendine yardım*. (Self-help). Çeviren: Süreyya S. Berkem. İstanbul, 1960, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi. 325 s. 8°
 "Kültür Yayınları No: 1"
 "Yapı ve Kredi Bankası"
- Sonu gelmeyen takip*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- SPILLANE, Frank Morrison. *Beni öldüren sensin*. Çeviri. İstanbul, 1960, Hâdise Yayınevi. 95 s. 8°
 "Mayk Hammer'in Maceraları Yeni Seri: 2"
- SPILLANE, Frank Morrison. *İşkence duvarı*. İstanbul, 1960, Hâdise Yayınevi. 96 s. 8°
 "Yeni Seri: 1"
- SPILLANE, Frank Morrison. *Mayk Hammer'in baş belâst*. Çeviren: Halûk Kâzım Fettahoğlu. İstanbul, 1960, Hamle Matbaası. 96 s. 8°
 "Ayyıldız Kitabevi Yayınları"
- STEBICH, Max. *Cingöz çoban*. Dünyadan seçme masallar. Çeviren: M. Başaran. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 64 s. 8° resimli.
 "Varlık Yayınları, sayı: 728"
 "Çocuk Klâsikleri: 11"
- STEINBECK, John. *Uğurlu perşembe*. 2. basılış. Çevirenler: Filiz Karabey - Güneş Tarhan. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 240 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 725"
 "Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 18"
- STEINBECK, John. *Üç erkeğin dünyası*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 15 s. 8°
- STEVENSON, Robert Louis. *Define adası*. Çeviri. İstanbul, 1959, Çocuk Yayınları Müessesesi Matbaası. 96 s. 8° resimli.
 "Ateş Haftalık Roman Mecmuası Özel Sayı: 2"
- STEVENSON, Robert Louis. *Define adası*. Çeviren: Ercan Erksan. İstanbul, 1959, Ercan Matbaası. 32 s. 8° resimli.
 "Yonca Yayınevi Çocuk Kitapları Serisi: 2"

- STOCKER, H. E. *Malzeme hareketleri*. Çeviri. Yayımlayan: Bakanlıklararası Prodüktivite Komitesi Prodüktivite Merkezi. Ankara, 1960, Doğu Ltd. Şirketi Matbaası. 40 s. 8°
- STOPS, Dr. Marie. *İzdivaçta aşk*. Çeviren: N. B. Ankara, 1960, İkbal Kitabevi. 143 s. 8°
- STORM, Theodor. *İmmensee*. Çevirenler: Zeki Taşan-Bürhanettin Yerkent. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. 47 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme" "Alman Klâsikleri: 99"
- SWIFT, Jonathan. *Güliyer cüceler ülkesinde*. Çeviren: Arif Gelen. Ankara, 1960, Köy ve Eğitim Yayınevi. 56 s. 8° resimli.
"Çocuk ve Gençlik Klâsikleri: 12"
- SWIFT, Jonathan. *Güliyer'in maceraları. Güliyer cüceler ve devler ülkesinde*. Çeviren: M. Doğan Özbay. İstanbul, 1960, Dizerkonca Matbaası. 101 s. 8° resimli.
- SWIFT, Jonathan. *Güliyer'in seyahatleri*. (Gulliver's travels). 2. basım. Çeviren: İrfan Şahinbaş. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1958, Maarif Basımevi. IX+376 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme" "İngiliz Klâsikleri: 2"
- SWIFT, Jonathan. *Güliyer'in yolculukları*. 3. basılış. Çeviren: Azize Erten. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 108 s. 8° resimli.
"Varlık Yayınları: 785" "Büyük Çocuk Kitapları: 9"
- SUCHET, M. Ch. *Elektrik pratiği*. Çeviren: Muammer Boğaç. İstanbul, 1959, Aka Kitabevi. 256 s. 8°
"Aka Kitabevi: 9" "Aka - Öz Teknik Yayınları: 4"
- Şehircide aranan vasıflar hakkında İngiliz Kraliyet Komisyonu raporu*. Çeviren: Prof. Fehmi Yavuz. Ankara, 1960, 126 s. 8°
"Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 99-81" "İskân ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları: 6" "S. B. F. 100 üncü Yıl Yayınları, sayı: 17"
- Şehvete köleydi*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- Şeytanın altın saçları ve sibirli saray*. Çeviren: S. K. Ülkü. İstanbul, 1960, Türkiye Ticaret Postası Matbaası. 16 s. 8°
"Çocuk Kitapları: 3"
- Şeytanın öpücüğü*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°
- ŞTİRNER, K. B. *İlim kabramanları ve kurbanları*. Çeviren: Hüseyin Oğuz. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 101 s. 8°
- Tabta kız*. Çeviren: Nebil Alsan. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 15 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 37"

- Tanınmış müzisyenlerin aşk mektupları.* Tophyan ve çeviren: Mahmut Avşar. İstanbul, 1959, İlkbal Kitabevi. 72 s. 8°
- TANNEHİLL, İvan Ray. *Denizde hava havitalarının hazırlanışı ve kullanılışı.* Çeviren: Refi Tarıkâhya. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü. Ankara, 1960, Bayur Matbaacılık Ltd. Şrk. VII+134 s. 8°
"Meteoroloji Memurlarının Elkitabı"
"Mesleki Bilgiler Serisi No: 20"
- TAYLOR, Prof. H. - Barger, Prof. H. *Amerika'nın para ve kredi sistemi ve Amerikan malıyesi.* Çeviren: Sahir Kozikoğlu. Ankara, 1960, Ege Matbaası. 178 s. 8°
- Tayoğlan.* Yabancı ülkelerden masallar. Çeviren: Kemal Kaya. İstanbul, 1960, Yenilik Basımevi. 45 s. 8° resimli.
"Hür Yayınları: 6"
"Çocuk Yayınları: 1"
- Temel eğitim ve Unesco.* Hazırlayan ve çeviren: Zekâi Baloğlu. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Millî Eğitim Basımevi. 104 s. 8°
"Öğretmen Kitapları: 77"
- Tercüme-i manzûme.* Çeviren: Şinasi. Ankara, 1960, Dün-Bugün Yayınevi. 5+27 s. 8°
"Külliyat: 3"
- THOY, M. Francis. *Halk kredisi ve prodüktivite hakkında umumi rapor.* (Rapport général sur le crédit populaire et la productivité). Çeviren: Nijat Şahin. Ankara, 1955, Yıldız Matbaası. 31 s. 8°
"Halk Bankası Neşriyatı: 10"
- Tilkinin romanı.* 2. basım. Çeviren: Zahir Güvemli. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 61 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 768"
"Çocuk Klâsikleri: 10"
- TIMOSHENKO, Prof. Stephen. *Cisimlerin mukayemeli.* 1. kısım, 3. basım. Çevirenler: Prof. Mustafa İnan - Fahri Sönmez. İstanbul, 1960, Teknik Üniversite Matbaası. XII+356 s. 8°
"T. C. İstanbul Teknik Üniversitesi Kütüphanesi, sayı: 427"
- TOLSTOY, Lev Nikolaeviç. *Akılsız oğlan.* Çeviren: M. Zeki Gülsoy. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 53 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 763"
"Çocuk Klâsikleri: 24"
- TOLSTOY, Lev Nikolayeviç. *Anna Karenina.* 2 cilt. Çeviren: A. Bekir Sıtkı. İstanbul, 1959 - 1960, Ak Kitabevi. 608 s. 8°
- TOLSTOY, Lev Nikolayeviç. *Diriliş.* 2. basım. Çeviren: Samih Tiryakioğlu. İstanbul, 1960, Güven Basım ve Yayımevi. 430 s. 8°
"Şaheser Romanlar"

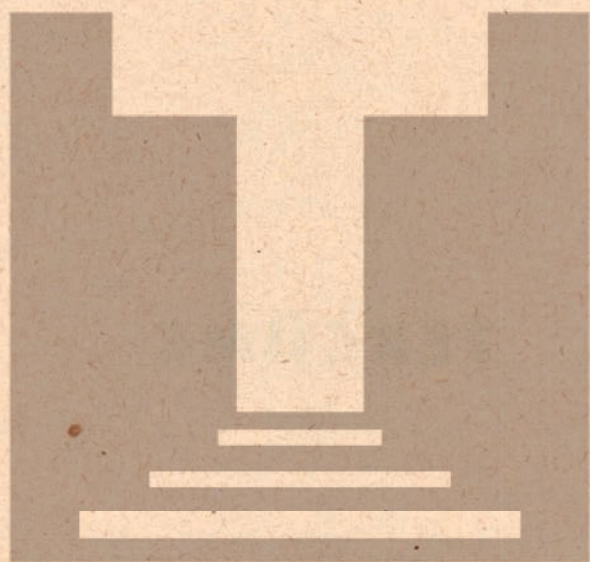
- TOLSTOY, Lev Nikolayeviç. *Hacı Murat*. Çeviren: Z. Baştınar. İstanbul, 1960, Yenigün Yayınevi. 222 s. 8° resimli.
"Yenigün Yayınları, sayı: 3"
- Toprak ve su muhafaza el kitabı*. (A manuel on conservation of soil and water). Çeviren: Naki Üner. İzmir, 1959, Maryüs Abaloji Matbaası. 304 s. 8° resimli.
- TRAVERS, Robert. *Asfalt orman*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- TRAVERS, Robert. *Rıhtımdaki gölgeler*. Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 15 s. 8°
- Tuna gölü*. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 13 s. 8°
- TUOR, Prof. Dr. Pierre. *İsviçre Medeni Kanununun federal mahkeme içtihatlarına göre sistimli izabı*. Son kısım. Çeviren: Dr. Amil Artüs. Ankara, 1957, Karınca Matbaası. 396-710 s. 8°
- TWAIN, Mark. bak. Clemens, Samuel Langhorne.
- UNDESET, Sigrid. *Yaman kadın*. Çeviren: Nermin Türkmen. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 126 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 723"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 145"
- URIS, Leon. *Exodus*. Çeviren: Adnan Yaltı. İstanbul, 1960, Akay Kitabevi. 381 s. 8°
"Akay Dünya Şaheserleri"
- Uykusuz çocuk*. Çeviren: Necat Akdemir. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 16 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 14"
- Üç ayı kardeş*. Çeviren: Remzi Özyürek. 4. basım. İstanbul, 1960, Özyürek Yayınevi. 31 s. 8° resimli.
"Özyürek Yayınları"
- VAUGHN, by: *Asfalt plentlerinin muayenesi ve bitümlü karışımın kontrolü*. Çeviren: Feyyaz Taner. Ankara, 1960, 22 s. 8° resimli.
"Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü Yayınları: 83"
- VERGA, Giovanni. *Malavoglia'lar*. (I Malavoglia). Çeviren: Dr. Feridun Timur. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. II+346 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme"ler"
"Modern İtalyan Edebiyatı: 2"
- VERGA, Giovanni. *Seçme hikâyeler*. Çeviren: Dr. Feridun Timur. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1959, Maarif Basımevi. V+202 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme"ler"
"Modern İtalyan Edebiyatı: 1"
- VERNE, Jules. *Afrika ormanlarında*. 2. basılış. Çeviren: Ferid Nafık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 220 s. 8° resimli.
"Jules Verne Eserleri Koleksiyonu No: 22"

- VERNE, Jules. *Deniz altında yirmi bin fersab.* 2 cilt. 3. basılış. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 168+L72 s. 8°
"Jules Verne Eserleri Koleksiyonu No: 5"
- VERNE, Jules. *Havada seyabat.* 1. cilt. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 168 s. 8° resimli.
"Jules Verne Eserleri Koleksiyonu No: 21"
- VERNE, Jules. *İki sene mektep tatili (Deux ans de vacances).* 2 cilt. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 218+215 s. 8° resimli.
"Jules Verne Eserleri Koleksiyonu No: 33, 34"
- VERNE, Jules. *Mişel Strogof.* 2 cilt, 3. basılış. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 181+174 s. 8° resimli.
"Jules Verne Koleksiyonu No: 1, 2"
- VERNE, Jules. *Onbeş yaşında bir kaptan.* 2 cilt, 2. basılış. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 192+200 s. 8°
"Jules Verne Eserleri Koleksiyonu No: 16, 17"
- VERNE, Jules. *Robensonlar mektebi.* (L'Ecole des Robinsons). 2. basılış. Çeviren: Ferid Namık Hansoy. İstanbul, 1959, İnkılâp Kitabevi. 206 s. 8° resimli.
- VERNE, Jules. *80 günde devriâlem (Le tour du monde en 80 jours).* Çeviri. İstanbul, 1959, Çocuk Yayınları Matbaası. 96 s. 8° resimli.
"Ateş Haftalık Roman Mecmuası Özel Sayı No: 4"
- VOLTAIRE, François Marie Arouet de. *Safoğlan.* (L'ingénu). 2. basım. Çeviren: Fehmi Baldaş. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. İstanbul, 1960, Maarif Basımevi. 107 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme" [redacted]
"Fransız Klâsikleri: 45" [redacted]
- WALLACE, Lewis. *Ben - bur.* Çeviri. 2 cilt bir arada. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 360 s. 8°
- WEIDMAN, Jerome. *Yalnızlar.* Çeviri. İstanbul, 1960, Ar-El Matbaası. 16 s. 8°
- WHITE, Prof. Dr. Carl M. *Kütüphaneciliğin birleştirici kademi ve kültürlü cemiyet.* Çeviri. Ankara, 1959, Güven Basımevi. 17 s. 8°
- WHITE, Lionel. *Gangsterler tuzağı.* (The killing). Çeviren: Günseli Arda. İstanbul, 1960, Türkiye Yayınevi. 108 s. 8° resimli.
"Günün Kitapları No: 56"
- WILDE, Oscar. *Dorian Gray'in portresi.* Çeviren: Selâhattin Hilav. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 192 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 715"
"Büyük Eserler Kitaplığı: 17"
- WILDE, Oscar. *Lady Windermere'in yelpazesi.* (Lady Windermere's fan). Çeviren: Hadiye Sayron. Yayımlayan: Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara, 1960, Milli Eğitim Basımevi. 116 s. 8°
"Dünya Edebiyatından Tercüme"
"İngiliz Klâsikleri: 68"

TERCÜME

TÜSTAV

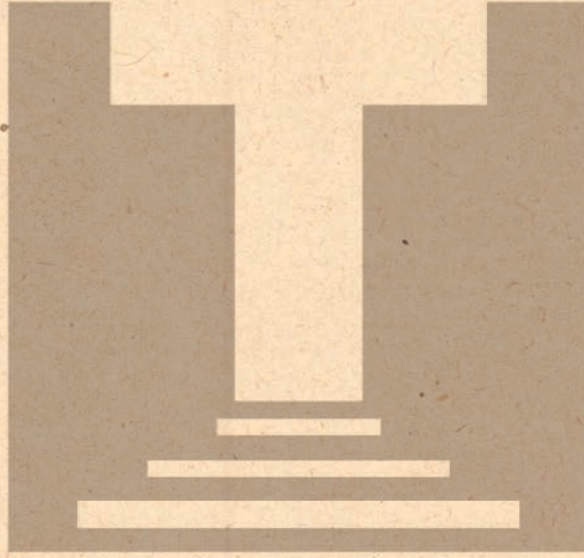

TÜSTAV

TERCÜME

Cilt: X

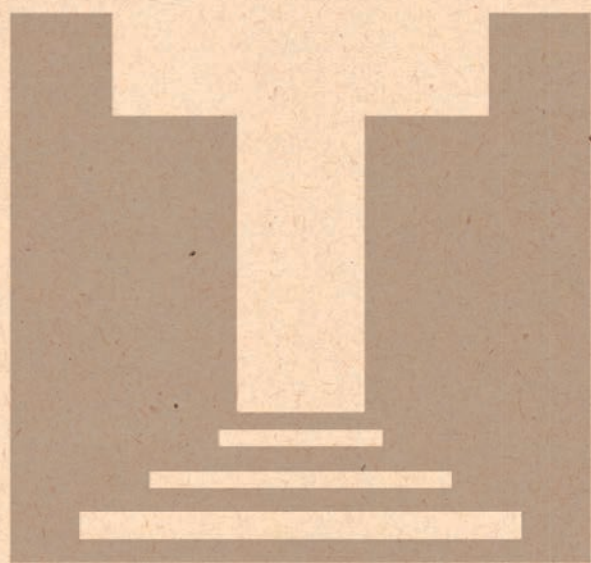

TÜSTAV

Ocak 1953

Temmuz 1953

ANKARA — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

TÜSTAV

T E R C Ü M E

Cilt: X. Sayı: 55 - 58

Ocak - Temmuz 1953

SAYI: 55

(TERCÜME YAZILAR)

Sıra

No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
1 Pro Archia Poeta "Şair Archia Lehide"	Cicero	Türkân Tunga	2-11
2 Préface A "Monsieur Teste" "Monsieur Teste" Mukaddemesi	Paul Valéry	Ahmet Hamdi Tanpınar	12-19
3 New Atlantis "Yeni Atlantis'ten Parçalar"	Francis Bacon	Hâmit Dereli	20-25
4 Streitlied Zwischen Leben und Tod "Hayat ile Ölüm'ün Münazarası"	XVI. yüzyıl da yaşamış adı bilinmiyen bir şairden	Afif Obay	26-27
5 Klâsik Nedir?	Sainte-Beuve	Fehmi Baldaş	28-43
6 Kara Gün Dostu	Somersset Mougham	Hâmit Dereli	44-48
7 İbrahim Hikâyesi	Sartre Kierkegaard	Oğuz Peltek	49-52
8 Hayat Felsefesi Üzerine Aforizmalar	Schopenhauer	Melâhat Togar	53-55
9 Hakikî Tercüme Dair	Francis de Miomandre	Lütfi Ay	56-57
10 Tercüme ve Kültür	Pierre Baubat	Lütfi Ay	58-59

T E L İ F Y A Z I L A R

1 Okuyucularımıza	Tercüme Dergisi	—	1
2 Tercümenin Değeri	Samim Sinanoğlu	—	60-62
3 Manzûm "Macbeth" Tercümesi Münasebetiyle : Shakespeare'in Manzûm Tercümesi Meselesi ve Arüz.	Talât Sait Halman	—	63-73

Sıra

No: Yazının Başlığı

Yazarı

Çevireni

Sayf.

4	Cengiz Han	Dr. Ahmet Temir	—	74-77
5	Haberler	L[ütfi] A[y]	—	78-80

SAYI: 56

(TERCÜME YAZILAR)

1	Elegeia	Theognis	Nilüfer Gürsoy	1-3
2	Natius'tan Cicero'ya Bir Mektup	Natius	Türkân Tunga	4-7
3	Lettres Persanes Quelques Reflexions Sur Les Lettres Persanes. "İranlı Mektupları. İranlı Mektupları Üzerine Bazı Düşünceler."	Montesquieu	Lütfi Ay	8-23
4	On Education "Terbiyenin Gayesi"	Bertrand Russell	Hâmit Dereli	24-31
5	Homeros Hakkında	Lesing	Yaşar Önen	32-33
6	Not Defterinden Seçmeler	Samuel Butler	Avni Givda	34-39
7	Tercümede El Altında Bulunması Gereken Kitaplar	Valery Larbaud	Nebil Otman	40-43
8	Tercüme Üzerine	Richard Katz	Hayrullah Örs	44-45
9	Balint Balassa'nın Türkçe Manzumeleri	Jules Nemeth	Hasan Eren	46-50

TE'LİF YAZILAR

1	Muallim Naci'nin Arapça ve Acemce den Tercüme-leri	Fevziye Abdullah Tansel	—	51-67
2	Değişen Kafalar	Dr. Melâhat Özgü	—	68-71
3	"Bu Akşam Semerkant'ta" ve "Tutunamıyanlar"	Oktay Akbal	—	72-75
4	Haberler	L[ütfi] A[y]	—	76-77
5	Milli Eğitim Vekâletinin			

Sıra

No: Yazının Başlığı

Yazarı

Çevireni

Sah.

1952 Yılında Yayımladığı
Dünya Edebiyatından Ter-
cümeler.

78-80

SAYI: 57 - 58
(TERCÜME YAZILAR)

1	Rabelais'nin Dehasındaki İkilik. Ortaçağ Adamı ile Rönesans Adamı	Jean Plattard	Fehmi Baldaş	1-8
2	XVI. Yüzyıl Edebiyatında Hikâye ve Hiciv	Jacques Nathan	Lütfi Ay	9-17
3	Comment Gargantua Fit Batır Pour Le Moine L'Abbaye De Theleme. "Gargantua Keşif İçin Theleme Manastırını Nasıl İnşa Ettirdi?"	François Rabelais	Fehmi Baldaş	18-21
4	Comment Et Ajent Regles Les Thelemites Dans Leur Maniere De Vivre "Thelemite"lerin Yaşayış Tarzları Nasıl Düzenlenmişti?" L'Invitation Au Voyage (Şiir)	François Rabelais	Fehmi Baldaş	22-25
5	"Seyahate Davet"	Charles Baudelaire	Suut Kemal Yetkin	26-29
6	Heureux Ceux Qui Son Morts (Şiir) "Ne Mutlu Ölenlere"	Charles Péguy	Oğuz Peltek	30-31
7	Zone (Şiir) "Bölge"	Guillaume Apollinaire	İhsan Berk	32-41
8	Au Secteur (Şiir) "Askerlikte"	Guillaume Apollinaire	İlhan Berk	42-43
9	Aus Den Heiteren Liedern Zum Brautkranz			

Sıra No:	Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
	(Şiir)			
	"Gelin Tacına Neşeli Şarkılar"dan	Schott	Selahattin Batu	44-45
10	Aus Den "Liedern Von Fluss" (Şiir)			
	"Nehir Şarkıları"ndan.	Schott	Selahattin Batu	46-47
11	Nachtlied (Şiir)			
	"Gece Şarkısı"	Han Yu Almanca'ya Çev: Gundert	Selahattin Batu	48-49
12	Ungennant (Şiir)			
	"Adsız Bir Şiir"	Japonca'dan Almanca'ya Çev: Gundert	Selahattin Batu	48-49
13	İroha (Şiir)			
	İroha"	Japonca'dan Almanca'ya Çev: Gundert	Selahattin Batu	50-51
14	Wanderer (Şiir)			
	"Ey Yolcu"	Rabindranath Tagor Almanca'ya Çev: Zimmer	Selahattin Batu	50-51
15	Hymne (Şiir)			
	"Hymne"	Eski Suriye dilinden Almanca'ya Çev: Grimme	Selahattin Batu	52-53
16	Gazel (Şiir)			
	"Gazel"	Annemarie Schimmel	Selahattin Batu	54-55
17	Gazel (Şiir)			
	"Gazel"	Annemarie Schimmel	Selahattin Batu	54-55
18	Sedicht (Şiir)			
	Kıt'a	Annemarie Schimmel	Selahattin Batu	56-57
19	Almanya da Yunan Edebiyatı Hakkında 1. Yunanlıları Ne Kadar Tanıyorsunuz?	J. Gottfried Herder	Cemil Ziya Şanbey	58-65

TE'LİF YAZILAR

1	Die Ehre "Namus"	Dr. Melâhat Özgü	—	66-70
2	Litauische Geschichten "Litvanya Hikâyeleri"	Dr. Melâhat Özgü	—	71-75

Sıra

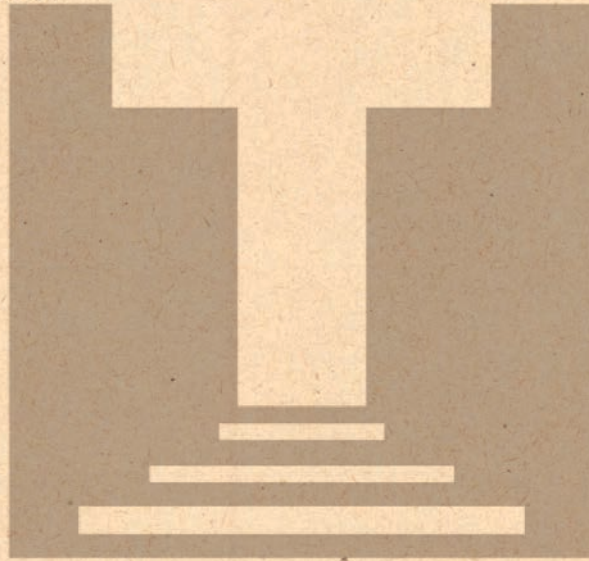
No: Yazının Başlığı

Yazarı

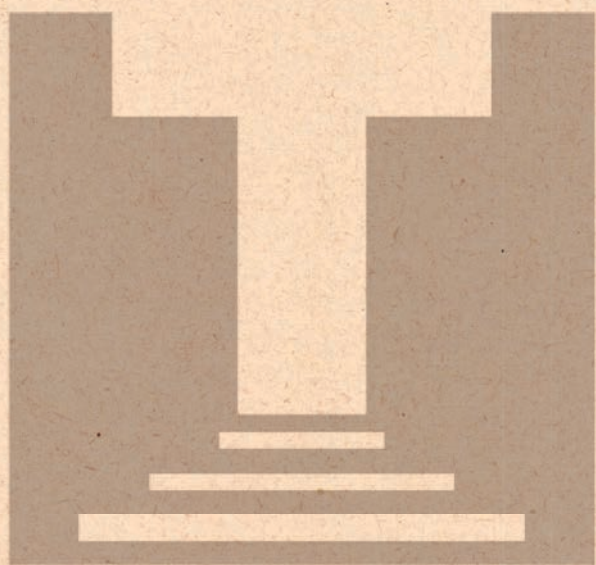
Çevireni

Sah.

3	Haberler	L[ütfi] A[y]	—	76-78
4	Fransız Klasikleri (Liste)	—	—	79-98
5	Fransız Klasikleri İçin Yardımcı Eserler (Liste)	—	—	99-101
6	Fransız Modern Tiyatro Eserleri (Liste)	—	—	101-104

TÜSTAV

TÜSTAV

İNDEKS

Cilt: X

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
AKBAL, Oktay				
1	"Bu Akşam Semerkant" ta ve "Tutunamıyanlar"	—	56	72-75
APOLLINAIRE, Guillaume				
2	Zone(Şiir) "Bölge"	İlhan Berk	57-58	32-41
3	Au Secteur (Şiir) "Askerlikte"	İlhan Berk	57-58	42-43
AY, Lütfi				
4	Haberler	—	55	78-80
5	Haberler	—	56	76-77
6	Haberler	—	57-58	76-78
BACON, François				
7	New Atlantis "Yeni Atlantis'ten Parçalar"	Hamit Dereli	55	20-25
BAUDELAIRE, Charles				
8	L'Invitation Au Voyage (Şiir) "Seyahate Davet"	Suut Kemal Yetkin	57-58	26-29
BAUBAT, Pierre				
9	Tercüme ve Kültür	Lütfi Ay	55	58-59
BUTLER, Samuel				
10	Not Defterinden Seçmeler	Avni Givda	56	34-39

Sıra

No: Yazının Başlığı

Çeviren

Sayı

Sahife

CICERO

- 11 Pro Archia Poeta
"Şair Archia Lehinde" Türkân Tunga 55 2-11

GRİMME (Suriye Lisanından Almanca'ya Çeviren)

- 12 Hymne (Şiir)
"Hymne" Selâhattin Batu 57-58 52-53

GUNDERT (Japonca'dan Almanca'ya Çeviren)

- 13 Ungennant (Şiir) Selâhattin Batu 57-58 48-49
14 İroha (Şiir)
"İroha" Selâhattin Batu 57-58 50-51

HALMAN, Talât Sait

- 15 Manzum "Macbeth" Tercümesi Mü-
nasebetiyle Shakespeare'in Manzum
Tercümesi Meselesi ve Aruz. — 55 63-73

HANYU

- 16 Nachtlied (Şiir) Çince'den Almanca'ya Çev.:
"Gece Şarkısı" Gundert, Türkçe'ye Çev.:
Selâhattin Batu 57-58 48-49

HERDER, J. Gottfried

- 17 Almanya'da Yunan Edebiyatı Hak-
kında I. Yunanlıları Ne Kadar Ta-
nıyoruz? Cemil Ziya Şanbey 57-58 58-65

KATZ, Richard

- 18 Tercüme Üzerine Hayrullah Örs 56 44-45

KIERKEGAARD, Sartre

- 19 İbrahim Hikâyesi Oğuz Peltek 55 49-52

XII

Sıra

No: Yazının Başlığı

Çeviren

Sayı

Sahife

LARBAUD, Valery

- 20 Tercümede El Altında Bulunması
Gereken Kitaplar Nebil Otman 56 40-43

LESSING

- 21 Homeros Hakkında Yaşar Önen 56 32-33

MAUGHAM, Somerset

- 22 Kara Gün Destu Hamit Dereli 55 44-48

MATIUS

- 23 Matus'tan Cicero'ya Bir Mektup Türkân Tunga 56 4-7

MÍOMANDRE, François de

- 24 Hakiki Tercüme Dair Lütfi Ay 55 56-57

MONTESQUIEU

- 25 Lettres Persanes Guelques Ref-
lexions Sur Les Lettres Persanes
"İran'lı Mektupları. İran'lı Mektup-
ları Üzerine Bazı Düşünceler Lütfi Ay 56 8-23

NATHAN, Jacques

- 26 XVI. Yüzyıl Edebiyatında Hikâye ve
Hiciv Lütfi Ay 57-58 9-17

NEMETH, Jules

- 27 Balint Balassa'nın Türkçe Manzu-
meleri Hasan Eren 56 46-50

ÖZGÜ, Prof. Melâhat

- 28 Değişen Kafalar — 56 68-71

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
29	Die Ehre "Namus"	—	57-58	66-70
30	Litauische Geschichten "Litvanya Hikâyeleri"	—	57-58	71-75
PEGUY, Charles				
31	Heureux Coux Qui Sont Morts "Ne Mutlu Ölenlere"	Oğuz Peltek	57-58	30-31
PLATTARD, Jean				
32	Rabelais'nin Dehasındaki İkilik. Or- taçağ Adamiyle Rönesans Adamı	Fehmi Baldaş	57-58	1-8
RABELAIS, François				
33	Comment Gargantua Fit Batir Pour Le Moine L'Abbaye De Theleme "Gargantua, Keşif İçin Theleme Manastırını Nasıl İnşa Ettirdi?"	Fehmi Baldaş	57-58	18-21
34	Comment Etaient Regles Les Thele- mites Dans Leur Maniere de Vivre "Thelemite'lerin Yaşayış Tarzları Nasıl Düzenlenmişti?"	Fehmi Baldaş	57-58	22-25
RUSSELL, Bertrand				
35	On Education "Terbiye'nin Gayesi"	Hamit Dereli	56	24-31
SAÏNTE-BEUVE				
36	Klâsik Nedir?	Fehmi Baldaş	55	28-43
SCHÏMMEL, Annemarie				
37	Gazel (Şiir) "Gazel"	Selâhattin Batu	57-58	54-55
38	Gazel (Şiir)	Selâhattin Batu	57-58	56-57
39	Sedicht (Şiir) "Kıt'a"	Selâhattin Batu	57-58	56-57

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
------	---------------------	---------	------	--------

(SCHOPENHAUER

40	Hayat Felsefesi Üzerine Aforizmalar	Melâhat Togar	55	53-55
----	-------------------------------------	---------------	----	-------

SCHOTT (Eski Mısır Dilinden Almanca'ya Çeviren)

41	"Aus den" Heiteren Liedern Zum Brautkranz (Şiir)	Zum		
	"Gelin Tacına Neşeli Şarkılar" dan.	Selâhattin Batu	57-58	44-45
42	"Aus den" Liedern Vom Fluss "Nehir Şarkıları" ndan	Selâhattin Batu	57-58	46-47

SİNANOĞLU, Samim

43	Tercümenin Değeri	—	55	60-62
----	-------------------	---	----	-------

TAGOR, Rabindranath

44	Wanderer (Şiir) "Ey Yolcu"	Hind dilinden Almanca'ya Çev.: Zimmer, Türkçeye Çev.: Selâhattin Batu	57-58	50-51
----	----------------------------	---	-------	-------

TANSEL, Fevziye Abdullah

45	Muallim Naci'nin Arapça ve Acemce'den Tercümeleleri	—	56	51-67
----	---	---	----	-------

TEMİR, Dr. Ahmet

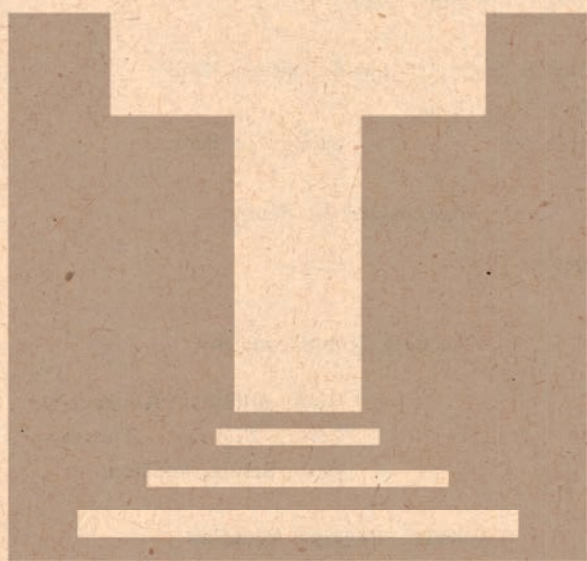
46	Cengiz Han	—	55	74-77
----	------------	---	----	-------

THEOGNIS

47	Elegeia	Nilüfer Gürsoy	56	1-3
----	---------	----------------	----	-----

VALERY, Paul

48	Préface A "Monsieur Teste" "Monsieur Teste" Mukaddemesi"	Ahmet Hamdi Tanpınar	55	12-19
----	--	----------------------	----	-------

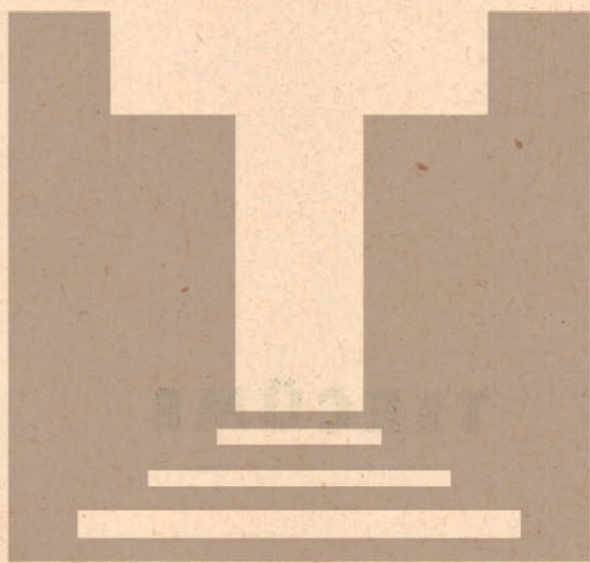

TÜSTAV

TERCÜME

TÜSTAV

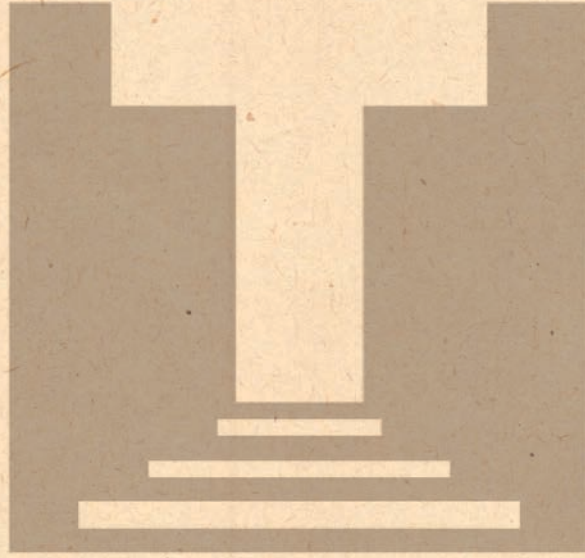

TÜSTAV

TERCÜME

Cilt: XI

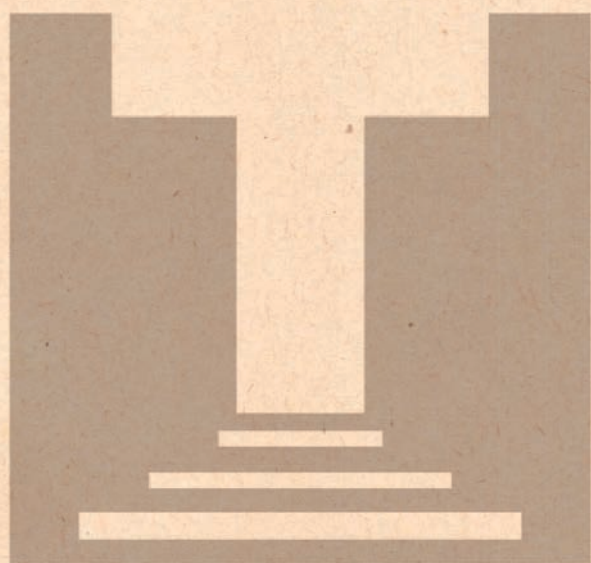

TÜSTAV

Ocak 1955

Haziran 1955

ANKARA — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

TÜSTAV

TERCÜME

Cilt: XI. Sayı: 59 - 60

Ocak - Haziran 1955

Sıra

No: Yazının Başlığı

Yazarı

Çevireni

Sah.

SAYI: 59 (OCAK - MART)

(TERCÜME YAZILAR)

1	Karakterler	Theophrastos	Dr. Nilüfer Gürsoy	3-6
2	Tiyaro üzerine	G. E. Lessing	Orhan Tahsin Günden	7-16
3	Bir İtalyanın Mektubu	Giuseppe Mazzini	Prof. Suat Sinanoğlu	17-37
4	Ozymandias (Şiir) "Ozymandias"	P. B. Shelley	Turhan Oğuzkan	38-39
5	Ecce Homo (Şiir) "Ecce Homo"	F. Nietzsche	Selâhattin Batu	40-41
6	Nach Neuen Meeren (Şiir) "Yeni Denizlere Doğru"	F. Nietzsche	Selâhattin Batu	40-41
7	Pinie Und Blitz (Şiir) "Fıstık Çamiyle Yıldırım"	F. Nietzsche	Selâhattin Batu	40-41
8	An die Entfernte (Şiir) "Uzaktaki Sevgiliye"	N. Lenau	Selâhattin Batu	42-43
9	Die Bezaubernde Stelle (Şiir) "Büyüleyici Yer"	N. Lenau	Selâhattin Batu	42-43
10	Intermezzo (Şiir) "Intermezzo"	H. Heine	Selâhattin Batu	44-45
11	Septembermorgen (Şiir) "Eylül Sabahı"	E. Mörike	Selâhattin Batu	44-45
12	Reiselied (Şiir) "Yol Şarkısı"	H. V. Hoffmann	Selâhattin Batu	44-45
13	Tristan (Şiir) "Tristan"	V. Platen	Selâhattin Batu	46-47

Sıra	No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
14	Die Stille Stadt (Şiir) "Sessiz Şehir"	S. George	Selâhattin Batu	46-47
15	Bernard Shaw'dan Seçme Sözcükler	Bernard Shaw	Orhan Tahsin Günden	48-53
16	Ballade de Florentin Prunier (Şiir) "Florentin Prunier destanı"	Georges Duhamel	Afif Obay	54-57
17	Vordem Gesetz "Kanun Önünde" "Gesprache mit Kafka"	Franz Kafka	Melâhat Özgü	58-60
18	Kafka ile konuşmalar"	Gustav Janouch	Melâhat Özgü	60-63

TE'LİF YAZILAR

1	Okuyucularımıza	Tercüme Dergisi	—	1-2
2	Türk Edebiyatında Musset'in Şiirlerinden Tercüme ve Tesirleri	Fevziye Abdullah Tansel	—	64-73
3	Lukianos'dan Çeviriler	Dr. Hakkı Calp	—	74-84
4	İngiliz Klâsikleri (Liste)	—	—	85-94
5	Yeni İngiliz Edebiyatı (Liste)	—	—	94
6	İngiliz Klâsikleri için Yardımcı Eserler (Liste)	—	—	94
7	Modern İngiliz Tiyatro Eserleri (Liste)	—	—	94-96
8	Amerikan Klâsikleri (Liste)	—	—	96-97
9	Modern Amerikan Tiyatro Eserleri (Liste)	—	—	98-99
10	Lâtin Amerika Klâsikleri (Liste)	—	—	99
11	Yeni Amerikan Edebiyatı (Liste)	—	—	99
12	Haberler	—	—	100-102

SAYI: 60 (NİSAN - HAZİRAN)
(TERCÜME YAZILAR)

Sıra	No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
1	Olympia XII	Pindaros	Dr. Hakkı Calp	1-2
2	Birinci Catilina Nutku	Cicero	Türkân Tunga	3-16
3	Carmina (Şiir)	Horatius	Türkân Tunga	17
4	Carmina (Şiir)	Horatius	Türkân Tunga	18-20
5	Bursa - Mudanya (Apa- meia) Anlaşması Üzerine Bir Nutuk. Oratio. XL.	Bursalı Dion	Dr. Hakkı Calp	21-31
6	Hadikatu'l-Hakikat <Seçmeler>	Sanai	Meliha-Ülker Tarıkâhya	32-45
7	An Die Preude (Şiir) Sevinç'e Övgü	Friedrich Schiller	Selâhattin Batu	46-53
8	El Desdichado (Şiir) "El Desdichado"	Gerard de Nerval	Afif Obay	54-55
9	Deffica (Şiir) "Deffica"	Gerard de Nerval	Sabahattin Teoman	56-57
10	Une Allée Du Luxem- bourg (Şiir) "Bir Luxembourg Yolu"	Gerard de Nerval	Sabahattin Teoman	58-59
11	Les Cydalises (Şiir) "İlk Sevgililer"	Gerard de Nerval	Orhan Veli Kanık - Sabahattin Eyüboğlu	60-61
12	Fantaisie (Şiir) "Fantazya"	Gerard de Nerval	Cahit Sıtkı Tarancı	62-63
13	Le Roi de Thulé (Şiir)	Gerard de Nerval	Afif Obay	64-65
14	The Love Song Of J. Alfred Prufrock "J. Alfred Prufrock'- tan Aşk Türküsü"	T. S. Eliot	Can Yücel	66-73
15	Kanarya	Katherine Mansfield	Can Yücel	74-77
61	A. de Saint-Exupéry (1900-1944) den Birkaç Parça	A. de Sain-Exupéry	Fuad Pekin	78-85

TE'LİF YAZILAR

Sıra

No: Yazının Başlığı

Yazarı

Çevireni

Sah.

1	Ölümünün 150. Yıldönümü Münasebetiyle (Schiller (1759-1805))	Prof. Melâhat Özgü	—	86-108
2	Ahmet Mithat Efendi'nin Garp Dillerinden Tercüme, Roman ve Küçük Hikâyeleri	Fevziye Abdullah Tansel		109-121
3	Pilot de Guerre "Savaş Pilotu"	Fuad Pekin		122-129
4	Kısa Notlar	Prof. B[edrettin] Tuncel		130-138
5	Klâsikler Serisinde Yeni Eserler	—	—	139
6	Alman Klâsikleri (Liste)	—	—	140-149
7	Alman Modern Tiyatro Eserleri (Liste)	—	—	150
8	Alman Klâsiklerine Yardımcı Eserler (Liste)	—	—	150
9	Alman Bilim Serisi (Liste)	—	—	150

TÜSTAV

İNDEKS

Cilt: XI

Sıra No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
BERNARDSHAW			
1 Bernard Shaw'dan Seçme Sözler	Orhan Tahsin Gündem	59	48-53
CALP, Dr. Hakkı			
2 Lukianos'dan Çeviriler	—	59	74-84
CÍCERO			
3 Birinci Catilina Nutku	Türkân Tunga	60	3-16
DİON, Bursalı			
4 Bursa - Mudanya (Apameia) Anlaş- ması Üzerine Bir Nutuk. Oratio. XL. Dr. Hakkı Galp		60	21-31
DUHAMEL, Georges			
5 Ballade de Florentin Prunier (Şiir) "Florentin Prunier Destanı"	Afif Obay	59	54-57
ELİOT, T. S.			
6 The Love Song Of. J. Alfred Pruf- rock (Şiir) "J. Alfred Prufrock'tan Aşk Türkü- sü"	Can Yücel	60	66-73
EXUPÉRY, A. de Saint			
7 A. de Saint - Exupéry (1900 - 1944) den Birkaç Parça	Fuad Pekin	60	78-85
GEORGE, S.			
8 Die Stille Stadt (Şiir) "Sessiz Şehir"	Selâhattin Batu	59	46-47
HEİNE, H.			
9 İntermezzo (Şiir) "İntermezzo"	Selâhattin Batu	59	44-45

Sıra

No: Yazının Başlığı

Çeviren

Sayı

Sahife

HOFFMANNSTHAL. H. V.

10	Reiselied (Şiir)
"Yol Şarkısı" | Selâhattin Batu | 59 | 44-45 |
|----|-----------------------------------|-----------------|----|-------|

HORATIUS

11	Carmina (Şiir)	Türkân Tunga	60	17
12	Carmina (Şiir)	Türkân Tunga	60	18-20

JANOUGH, Gustav

13	Gesprache mit Kafka
"Kafka ile Konuşmalar" | Prof. Melahât
Özgü | 59 | 60-63 |
|----|---|-----------------------|----|-------|

KAFKA, Franz

14	Vordem Gesetz
"Kanun Önünde" | Prof. Melahât
Özgü | 59 | 58-60 |
|----|---------------------------------|-----------------------|----|-------|

LENAU, N.

15	An Die Entfernte (Şiir)
"Uzaktaki Sevgiliye"	Selâhattin Batu	59	42-43
16	Die Bezaubernde Stelle (Şiir)
"Büyüleyici Yer"	Selâhattin Batu	59	42-43

LESSING, G. E.

17	Tiyatro Üzerine	Orhan Tahsin
Günden | 59 | 7-16 |
|----|-----------------|------------------------|----|------|

MANSFIELD, Katherine

18	Kanarya	Can Yücel	60	74-77

MAZZINI, Giuseppe

19	Bir İtalyanın Mektubu	Prof. Suat Sinanoğlu	59	17-37

Sıra No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
-----------------------------	---------	------	--------

MÖRİKE, E.

20	Septembermorgen (Şiir)	Selâhattin Batu	59 44-45
----	------------------------	-----------------	----------

NERVAL, Gerard de

21	El Desdichado (Şiir) "El Desdichado"	Afif Obay	60 54-55
22	Delfica (Şiir) "Delfica"	Sabahattin Teoman	60 56-57
23	Une Allée Du Luxembourg (Şiir) "Bir Luxembourg Yolu"	Sabahattin Teoman	60 58-59
24	Les Cydalises (Şiir) "İlk Sevgililer"	Orhan Veli Kanık Sabahattin Eyuboğlu	60 60-61
25	Fantaisie (Şiir) "Fantazyâ"	Cahit Sıtkı Tarancı	60 62-63
26	Le Roi de Thulé (Şiir)	Afif Obay	60 64-65

NIETZSCHE, F.

27	Ecce Homo (Şiir) "Ecce Homo"	Selâhattin Batu	59 40-41
28	Nach Neuen Meeren (Şiir) "Yeni Denizlere Doğru"	Selâhattin Batu	59 40-41
29	Pinie Und Blitz (Şiir) "Fıstık Çamiyle Yıldırım"	Selâhattin Batu	40-41

ÖZGÜ, Prof. Melâhat

30	Ölümünün 150. Yıldönümü Münase- betiyle Schiller (1759-1805)	—	60 86-108
----	---	---	-----------

PEKİN, Fuad

31	Pilote de Guerre "Savaş Pilotu"	—	60 122-129
----	------------------------------------	---	------------

PİNDAROS

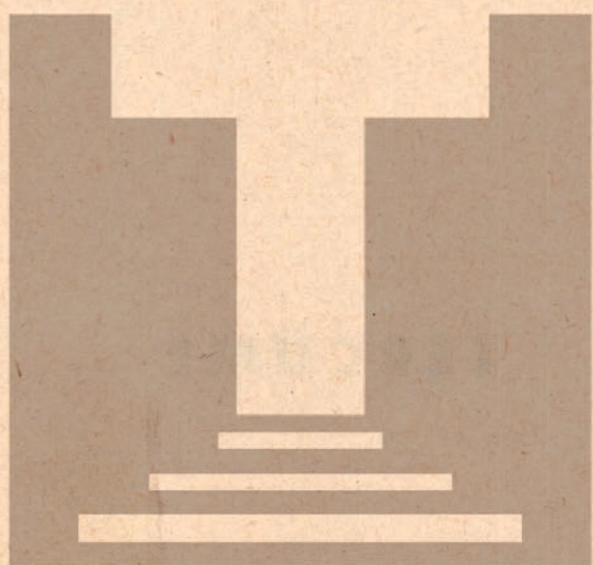
32	Olympia XII	Dr. Hakkı Çalp	60 1-2
----	-------------	----------------	--------

Şıra No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
PLATEN, V.			
33 Tristan (Şiir) "Tristan"	Selâhattin Batu	59	46-47
SANAI (Abu'l-Macd Macdud b. Adaam)			
34 Hadikatu'l-Hakikat <Seçmeler>	Meliha Ülker Tarıkâhya	60	32-45
SCHILLER, Friedrich			
35 An Die Preude (Şiir) "Sevinc'e Öğüt"	Selâhattin Batu	60	46-53
SHELLEY, P. B.			
36 Ozymandias (Şiir) "Ozymandias"	Turhan Oğuzkan	59	38-39
TANSEL, Fevziye Abdullah			
37 Türk Edebiyatında Musset'nin Şiir- lerinin Tercüme ve Tesirleri	—	59	64-73
38 Ahmet Mithat Efendi'nin Garp Dil- lerinden Tercüme Roman ve Küçük Hikâyeleri	—	60	109-121
THEOPHRASTOS			
39 Karakterler	Dr. Nilüfer Gürsoy	59	3-6
TUNCEL, Prof. B[edrettin]			
40 Kısa Notlar	—	60	130-138

TERCÜME

TÜSTAV

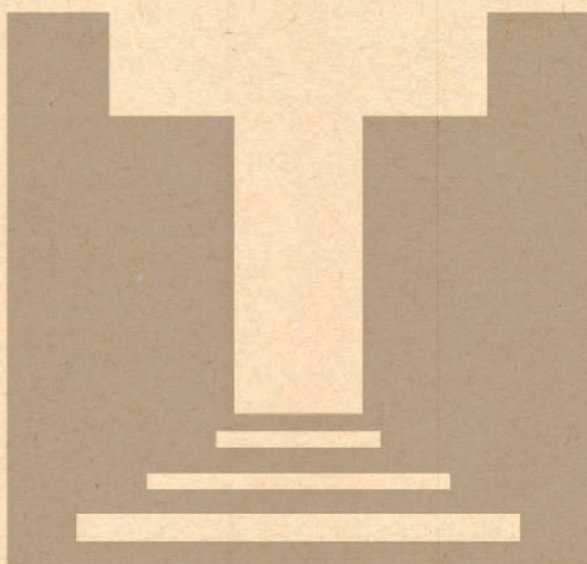

TÜSTAV

TERCÜME

Cilt: XII

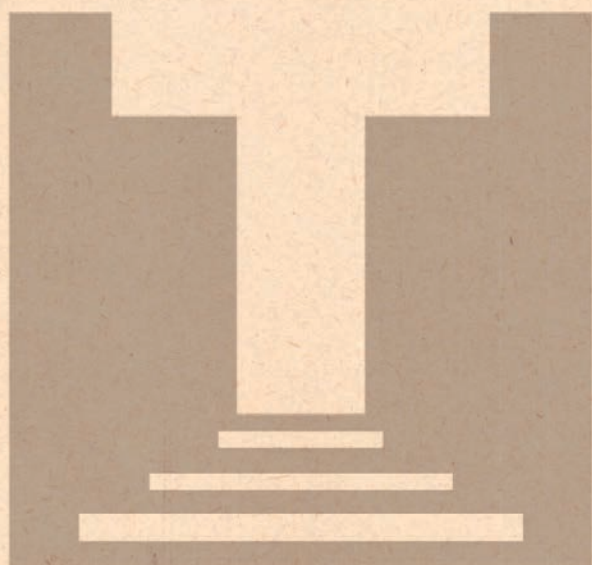

TÜSTAV

Ocak 1958

Aralık 1958

ANKARA — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

TÜSTAV

T E R C Ü M E

Cilt: XII. Sayı: 61 - 64

Ocak - Aralık

Sıra	No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
------	---------------------	--------	----------	------

SAYI: 61 (OCAK - MART 1958)

(TERCÜME YAZILAR)

1	M. Tullius Cicero "Düşünceler"	M. Tullius Cicero	Prof. Hâmit Dereli	2-9
2	Hükümdarlara Öğüt - Akıl ve Aşk	Şeyh Sadi	Meliha Ülker Tarıkâhya	10-31
3	Das Eleusische Fest (Şiir) "Eleusis'te Bayram"	Friedrich Schiller	Prof. Burhanettin Batıman	32-47
4	Les Fleurs Du Mal (1857-1957) "Elem Çiçekleri"	Charles Baudelaire	—	48
5	L'Albatros (Şiir) "Albatros"	Charles Baudelaire	Alişanzade İsmail Hakkı	49
6	Le Balcon (Şiir) "Balkon"	Charles Baudelaire	Cahit Sıtkı Tarancı	50-51
7	Harmonie Du Soir (Şiir) "Akşamın Ahengi"	Charles Baudelaire	Cahit Sıtkı Tarancı	52-53
8	Que Diras Tu ce Soir (Şiir) "Ne Dersin Bu Akşam?"	Charles Baudelaire	Cahit Sıtkı Tarancı	52-53
9	Le Mort Joyeux (Şiir) "Sen Ölü"	Charles Baudelaire	Ahmet Muhip Dranas	54-55
10	L'Ennemi (Şiir) "Düşman"	Charles Baudelaire	Ahmet Muhip Dranas	54-55
11	La Mort Des Amants (Şiir) "Aşıkların Ölümü"	Charles Baudelaire	Sabri Esat Siyavuşgil	56-57
12	Recueillement (Şiir) "İçe Kapanış"	Charles Baudelaire	Sabahattin Eyüboğlu	56-57
13	L'Homme Et La Mer (Şiir) "İnsan ve Deniz"	Charles Baudelaire	Orhan Veli Kanık	58-59

Sıra No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
14 La Mort Des Pauvres (Şiir) "Yoksulların Ölümü"	Charles Baudelaire	Orhan Veli Kamık	58-59
15 Le Voyage (Şiir) "Gezi"	Charles Baudelaire	Sabahattin Teoman	60-67
16 Moesta Et Errabunda (Şiir) "Moesta Et Errabunda" (Hüzün ve Serseri)	Charles Baudelaire	Sait Maden	68-69
17 Réversibilité (Şiir) "Réversibilité"	Charles Baudelaire	Naci Erdel	70-71
18 Brumes Et Pluies (Şiir) "Sisler ve Yağmurlar"	Charles Baudelaire	Vasfi Mahir Kocatürk	72-73
19 L'Invitation Au Voyage (Şiir) "Seyahate Davet"	Charles Baudelaire	Suut Kemal Yetkin	74-77
20 Parfum Exotique (Şiir) "Uzak İklimlerin Kokusu"	Charles Baudelaire	Suut Kemal Yetkin	78-79
21 Journal (Extraites) "Günlük'ten Parçalar"	André Gide	Fuad Pekin	80-97
22 Korucu (Hikâye)	İ. S. Turgenev	Servet Lunel	98-104
23 The Crucible "Cadı Kazanı" (4 perde- lik oyun. Birinci ve İkinci perdeler)	Arthur Miller	Sabahattin Eyüboğlu - Vedat Günyol	105-160

TE'LİF YAZILAR

Sıra	Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
1	Ön söz		Tercüme Dergisi	
2	Doğumunun 250. Yılı Dönümü Münasebetiyle: Carlo Goldoni (1707-1957)	Lütfi Ay	—	161-172
3	Medeniyet	Fuad Pekin	—	173-176
4	Modern Fransız Yazar- ları (Liste)	—	—	177-180
5	Modern Amerikan Tiyat- ro Eserleri (Liste)	—	—	181-184

SAY: 62 (NİSAN - HAZİRAN 1958)

(TERCÜME YAZILAR)

Sıra No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
1 Menoikeus'a Mektup	Epiküros	Prof. Dr. Suat Sinanoğlu	1-5
2 King Lear "Kıral Lear"	Shakespeare, W	İrfan Şahinbaş	6-15
3 La Symphonie Pastorale "Senfoni Pastoral"	André Gide	—	16-25
4 "Renaissance" ve İnsan	Jacob Burckhardt	Prof. Bekir Sıtkı Baykal	32-50
5 Oyuncak Ev (Hikâye)	Katherine Mansfield	Can Yücel	51-56
6 The Crucible "Cadi Kazam" Dört perdelik oyun. (Üçüncü ve Dördüncü perdeler)	Arthur Miller	Sabahattin Eyüboğlu - Vedat Günyol	57-101

TE'LİF YAZILAR

1 Doğumunun 90. Yıldönümü Dolayısıyla: Stefan George	—	Prof. Melâhat Özgü	26-31
2 Modern Alman Edebiyatı (Liste)	—	—	102-106
3 Modern İtalyan Edebiyatı (Liste)	—	—	106-108
4 İspanyol Edebiyatı (Liste)	—	—	108-110
5 Portekiz Edebiyatı (Liste)	—	—	110
6 Lâtin Amerika Klâsikleri (Liste)	—	—	110-112

SAYI: 63 - 64 (TEMMUZ - ARALIK 1958)

(TERCÜME YAZILAR)

1 Peloponnesos Harbi	Thukydidés	Prof. Dr. Suat Sinanoğlu	1-17
2 Hayyam'dan Dörtlükler	Ömer Hayyam	Sabahattin Eyüboğlu	18-23

Sıra

No: Yazının Başlığı

Yazarı

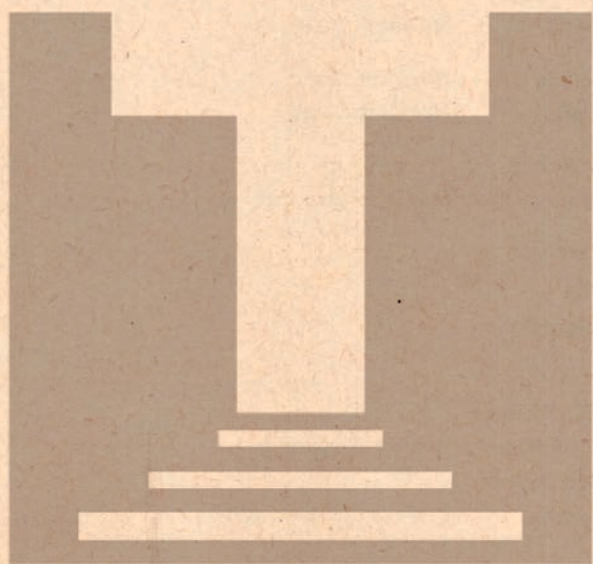
Çevireni

Sah.

Sıra	No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
3	De L'amour Du Siecle Antique (Şiir) "Eski zaman Aşkları"	Clément Marot	İlhan Berk	24-25
4	İl Ne Faut S'ebahir (Şiir) "Sonnet"	Pierre de Ronsard	İlhan Berk	26-27
5	Je Plante En Ta Faveur (Şiir) "Sonnet"	Pierre de Ronsard	İlhan Berk	28-29
6	Horus (Şiir) "Horus"	Gérard de Nerval	Abdullah Rıza Ergüven	30-31
7	Myrtho (Şiir) "Myrtho"	Gérard de Nerval	Abdullah Rıza Ergüven	30-31
8	Artemis (Şiir) "Artemis"	Gérard de Nerval	Abdullah Rıza Ergüven	32-33
9	Recueillement (Şiir) "İçten İçe"	Charles Baudelaire	Can Yücel	34-35
10	Heures D'Ete (Şiir) "Yaz Saatleri"	Albert Samain	Halit Fahri Ozansoy	36-41
11	Choix De Propos D'Alain "Alain'den Seçmeler"	Alain	Fehmi Baldaş	42-53
12	Okulda Bir Konuşma	A. Averçenko	Servet Lunel	54-58
13	İfritler	Henri Troyat	Afif Obay	59-70
14	Nurullah Ataç'ın Tercü- melerinden Örnekler:			
	a) Madame Bovary "Madame Bovary"	Güstave Flaubert	Nurullah Ataç	88-101
	b) Adsız Köşk	Alain-Fournier	Nurullah Ataç	102-106
	c) Seçme Yazılar	Samsatlı Lukianos	Nurullah Ataç	107-117
	d) İki Gelinin Hâtıraları	H. de Balzac	Nurullah Ataç	118-123
	e) Le Rouge Et Le Noir "Kızıl ile Kara"	Stendhal	Nurullah Ataç	124-139
	f) Les Liaisons dangereu- ses "Tehlikeli Alâkalar"	Choderlos de Laclos	Nurullah Ataç	140-149

Sıra	No: Yazının Başlığı	Yazarı	Çevireni	Sah.
TE'LİF YAZILAR				
1	Ataç ve Tercüme	Prof. Bedrettin Tuncel	—	72-74
2	Nurullah Ataç'ın Hayatı	Sami N. Özerdim	—	75-76
3	Nurullah Ataç'ın Tercüme Üzerine Yazıları:			
	a) Tercüme Dair Notlar	Nurullah Ataç	—	77-79
	b) Tercüme Dair	Nurullah Ataç	—	79-81
	c) Tercüme Üzerine	Nurullah Ataç	—	81-84
	d) Samsatlı Lukianos	Nurullah Ataç	—	85-87
4	Nurullah Ataç'ın Çevirilerinin Bibliyografyası:	Sami N. Özerdim	—	
	a) Kitap Haline Getirilmiş Çevirileri		—	151-155
	b) Süreli Yayınlardaki Çevirileri		—	156-160
5	Türkiye'de 1958 Yılında Yayımlanan Tercüme	Behire Abacıoğlu	—	161-189
6	Ehemmiyetli Bir Yayın: Index Translationum	B[ehire] A[bacıoğlu]	—	191

TÜSTAV

TÜSTAV

İNDEKS

Cilt: XII

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
		ABACIOĞLU, Behire		
1	Türkiye'de 1958 Yılında Yayımlanan Tercümelere	—	63-64	161-189
2	Ehemiyyətli Bir Yayın: Index Translationum	—	63-64	191
		ALAIN		
3	Choix De Propos D'Alain "Alain'den Seçmeler"	Fehmi Baldaş	63-64	42-53
		ALAIN - FURNIER		
4	Adsız Köşk	Nurullah Ataç	63-64	102-106
		ATAÇ, Nurullah		
5	Tercüme Üzerine Yazılar:			
	a) Tercüme Dair Notlar:	—	63-64	77-79
	b) Tercüme Dair	—	63-64	79-81
	c) Tercüme Üzerine	—	63-64	81-84
	d) Samsatlı Lukianos	—	63-64	85-87
		AVERÇENKO, A.		
6	Okulda Bir Konuşma (Hikâye)	Servet Lunel	63-64	54-58
		AY, Lütfi		
7	Doğumunun 250. Yıldönümü Müna- sebetiyle: Carlo Goldoni (1707-1957)	—	61	161-172

BALZAC, H. de

8 İki Gelinin Hâtıraları Nurullah Ataç 63-64 118-123

BAUDELAİRE, Charles

9	Les Fleurs Du Mal (1857-1957) "Elem Çiçekleri"	Tercüme Dergisi	61	48
10	L'Albatros (Şiir) "Albatros"	Alişanzade İsmail Hakkı	61	49
11	Le Balcon (Şiir) "Balkon"	Cahit Sıtkı Tarancı	61	50-51
12	Harmonie Du Soir (Şiir) Akşam'ın Ahengi"	Cahit Sıtkı Tarancı	61	52-53
13	Que Diras-Tu Ce Soir (Şiir) "Ne Dersin Bu Akşam?"	Cahit Sıtkı Tarancı	61	52-53
14	Le Mort Joyeux (Şiir) "Şen Ölü"	Ahmet Mühit Dranas	61	54-55
15	L'Ennemi (Şiir) "Düşman"	Ahmet Muhit Dranas	61	54-55
16	La Mort Des Amants (Şiir) "Aşıkların Ölümü"	Sabri Esat Siyavuşgil	61	56-57
17	Recueillement (Şiir) "İçe Kapanış"	Sabahattin Eyuboğlu	61	56-57
18	L'Homme Et La Mer (Şiir) "İnsan ve Deniz"	Orhan Veli Kanık	61	58-59
19	La Mort Des Pauvres (Şiir) "Yoksulların Ölümü"	Orhan Veli Kanık	61	58-59
20	Le Voyage (Şiir) "Gezi"	Sabahattin Teoman	61	60-67
21	Moesta Et Errabunda (Şiir) "Moesta Et Errabunda" (Hüzün ve Serseri)	Sait Maden	61	68-69
22	Réversibilité (Şiir) "Réversibilité"	Naci Erdel	61	70-71
23	Brumes Et Pluies (Şiir) "Sisler ve Yağmurlar"	Vasfi Mahir Kocatürk	61	72-73

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
24	L'invitation Au Voyage (Şiir) "Seyahate Davet"	Suut Kemal Yetkin	61	74-77
25	Parfum Exotique (Şiir) "Uzak İklimlerin Kokusu"	Suut Kemal Yetkin	61	78-79
26	Recueillement (Şiir) "İçten İçe"	Can Yücel	63-64	34-35
BURCKHARDT, Jacob				
27	"Renaissance" ve İnsan	Prof Bekir Sıtkı Baykal	62	32-50
CICERO, M. Tullius				
28	Düşünceler	Prof. Hamit Dereli	61	2-9
EPIKURO				
29	Menoikeus'a Mektup	Prof. Dr. Suat Sinanoğlu	62	1-5
FLAUBERT, Gustave				
30	Madame Bovary "Madame Bovary"	Nurullah Ataç	63-64	88-101
GIDE, André				
31	Journal (Extraits) "Günlük'ten Parçalar"	Fuat Pekin	61	80-97
32	La Symphonie Pastorale "Senfoni Pastoral"	-	62	16-25
HAYYAM, Ömer				
33	Hayyam'dan Dörtlükler	Sabahattin Eyuboğlu	63-64	18-23
LACLOS, Choderles, de				
34	Les Liaisons Dangereuses "Tehlikeli Alâkalar"	Nurullah Ataç	63-64	140-149
LUKIANOS, Samsatlı				
35	Seçme Yazılar	Nurullah Ataç	63-64	107-117

Sıra

No: Yazının Başlığı

Çeviren

Sayı

Sahife

(MANSFIELD, Katherine

36 Oyuncak Ev (Hikâye) Can Yücel 62 51-56

MAROT, Clément

37 De L'Amour Du Siecle
Antique (Şiir) İlhan Berk 63-64 24-25
"Eski Zaman Aşkları"

MILLER, Arthur

38 The Crucible
"Cadı Kazanı"
Dört Perdelik Oyun.
1 ve 2 nci perdeler Sabahattin Eyuboğlu
Vedat Günyol 61 105-160

39 The Crucible
"Cadı Kazanı"
Dört Perdelik Oyun.
3 ve 4 üncü perdeler Sabahattin Eyuboğlu
Vedat Günyol 62 57-101

NERVAL, Gérard de

40 Horus (Şiir)
("Horus") Abdullah Rıza Ergüven 63-64 30-31

41 Myrtho (Şiir)
"Myrtho" Abdullah Rıza Ergüven 63-64 30-31

42 Artemis (Şiir)
"Artemis" Abdullah Rıza Ergüven 63-64 32-33

ÖZERDİM, Sami N[abi]

43 Nurullah Ataç'ın Hayatı — 63-64 75-76

44 Nurullah Ataç'ın Çevirilerinin Bib-
liyoğrafyası:

a) Kitap Haline Getirilmiş Çeviri-
leri — 63-64 151-155

b) Süreli Yayınlardaki Çevirileri — 63-64 156-160

Sıra No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
ÖZGÜ, Prof. Melâhat			
45 Doğumunun 90. Yıldönümü Dolayı- siyle: Stefan George	—	62	26-31
PEKİN, Fuad			
46 Medeniyet	—	61	173-176
RONSARD, Pierre de			
47 İl Ne Fuat S'Ebahir (Şiir) "Sonnet"	İlhan Berk	63-64	26-27
48 Je Plante En Ta Faveur (Şiir) "Sonnet"	İlhan Berk	63-64	28-29
SADİ, Şirazlı - Şeyh Muslihiddin Sadi -i Şirazi			
49 Hükümdarlara Öğüt-Akıl ve Aşk	Meliha Ülker Tarıkahya	61	10-31
SAMAİN, Albert			
50 Heures D'Ete (Şiir) "Yaz Saatleri"	Halit Fahri Ozansoy	63-64	36-41
SCHILLER, Friedrich			
51 Das Eleusische Fest (Şiir) "Eleusis'te Bayram"	Prof. Burhanettin Batıman	61	32-47
STENDHAL			
52 Le Rouge Et Le Noir "Kızıl ile Kara"	Nurullah Ataç	63-64	124-139
THUKYDİDES			
53 Peloponnesos Harbi	Prof. Dr. Suad Sinanoğlu	63-64	1-17
TROYAT, Henri			
54 İfritler	Afif Obay	63-64	59-70

Sıra	No: Yazının Başlığı	Çeviren	Sayı	Sahife
------	---------------------	---------	------	--------

TUNCEL, Prof. Bedrettin

55	Ataç ve Tercüme	—	63-64	72-74
----	-----------------	---	-------	-------

TURGENEV, İ. S.

56	Korucu (Hikâye)	Servet Lunel	61	98-104
----	-----------------	--------------	----	--------

SHAKESPEARE, W.

57	King Lear "Kral Lear"	İrfan Şahinbaş	62	6-15
----	--------------------------	----------------	----	------

TÜSTAV

WILDE, Oscar. *Mutlu prens*. Çeviren: Ülkü Tamer. İstanbul, 1969, Varlık Yayınevi. 79 s. 8°
 "Varlık Yayınları, sayı: 754"
 "Varlık Büyük Cep Kitapları: 161"

WILSON, Sloan. *Aşkta aldanmamalı*. (The summer place). Çeviren: Eser Tutel. İstanbul, 1960, Altın Kitaplar Yayınevi. 280 s. 8° resimli.
 "Altın Kitaplar"
 "Meşhur Romanlar Serisi: 21"

WOUK, Herman. *Düşen Yıldız*. (Marjorie Morningstar). Çeviren: Yiğit Okul. İstanbul, 1959, Türkiye Yayınevi. 365 s. 8°
 "Yıldız Romanlar"
 "Yıldız Kitapları, No: 45"

WELLHAUSEN, Julius. *İslâmın en eski tarihine giriş*. (Prolegomena zur ältesten Geschichte des İslams). Çeviren: Doç. Dr. Fikret İşıltan. İstanbul, 1960, Ankara Matbaası. VIII+144 s. 8°
 "İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 844"

WYSS, Johann Rudolf. *İsviçreli Robenson*. 4. basılış. Çeviren: Yaşar Nabi Nayır. İstanbul, 1959, Varlık Yayınevi. 112 s. 8° resimli
 "Varlık Yayınları, sayı: 727"
 "Büyük Çocuk Kitapları: 5"

Yaman Midilli. Çeviren: Jale Osma. İstanbul, 1960, Gençlik Kitabevi. 12 s. 8° resimli.
 "Resimli Çocuk Kitapları"

Yeni dünya çocuk masalları. Çeviren: Necmettin Arıkan. İstanbul, 1960, Rafet Zaimler Kitap Yayınevi. 96 s. 8° resimli.
 "Yeni Dünya Çocuk Masalları No: 19"

Yeni Dünya Çocuk Masalları. Çeviren: Necmettin Arıkan. İstanbul, 1960, Rafet Zaimler Kitap Yayınevi. 96 s. 8° resimli.
 "Yeni Dünya Çocuk Masalları No: 4"

YERBEY, Frank. *Şeytanın kabbası*. Çeviren: Nüveyre Gültekin. İstanbul, 1960, Altın Kitaplar Yayınevi. 371 s. 8°
 "Altın Kitaplar"
 "Meşhur Romanlar Serisi: 22"

Yeşil Eldiven. Çeviri. İstanbul, 1960, Tan Matbaası. 15 s. 8°

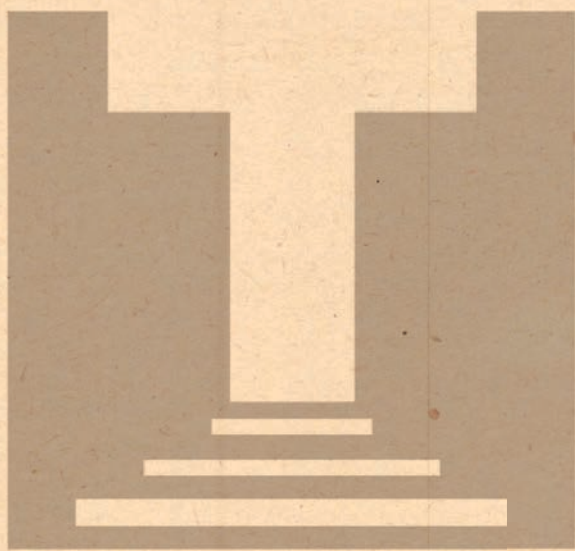
Yüksek idareci yetiştirme hususunda Fransız tecrübesi. (Fransız milli idarecilik mektebinin tesisine ait mucip sebepler lâyhası ve emirname). Çeviren: Faiz R. Karacaoğlu. Ankara, 1960, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. 13 s. 8°
 "Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Tercüme Serisi, No: 2"

ZÉVACO, Michel. *Tribule*. Çeviren: Murat Sertoğlu. İstanbul, 1958, Güven Basım ve Yayınevi. 190 s. 8°
 "Kahramanlık Romanları Serisi"

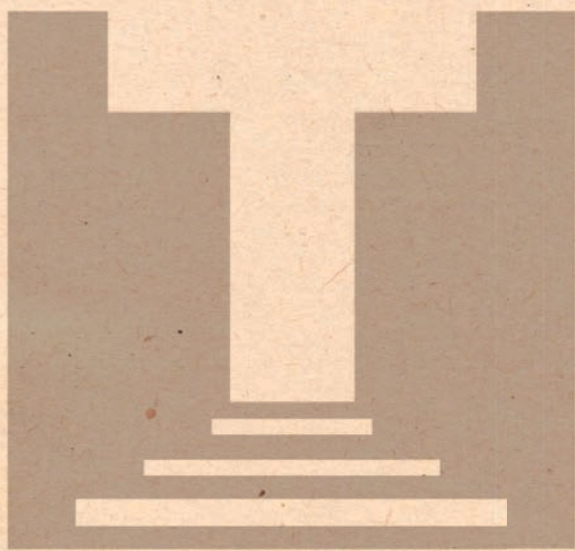
- ZÉVACO, Michel. *Tribule'nin sonu*. Çeviren: Murat Sertoğlu. İstanbul, 1958, Güven Basım ve Yayınevi. 192 s. 8°
"Kahramanlık Romanları Serisi"
- ZOLA, Emile. *Doktor Pascal* (Le docteur Pascal). Çeviren: Hamdi Varoğlu. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 264 s. 8°
- ZOLA, Emile. *Eser* (L'oeuvre). Çeviren: Hamdi Varoğlu. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 325 s. 8°
- ZOLA, Emile. *Jerminal* (*Germinal*). Çeviren: Rıza Temel. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 293 s. 8°
- ZOLA, Emile. *Nana*. 3. basılış. Çeviren: Avni İnsel. İstanbul, 1959, Hilmi Kitabevi. 464 s. 8°
- ZOLA, Emile. *Para*. (L'Argent). Çeviren: Hamdi Varoğlu. İstanbul, 1960, Ak Kitabevi. 344 s. 8°
- ZOLA, Emile. *Rabîp Mure'nin günabı*. (La faute de l'abbé Mouret). Çeviren: A. Moran. İstanbul, 1959, Ak Kitabevi. 302 s. 8°
- Zorbalığın Cezası*. Çeviren: Işıl Sonal. İstanbul, 1959, Işıl Kitabevi. 15 s. 8° resimli.
"Faydalı, Ucuz Masal ve Hikâyeler No: 21"
- ZWEIG, Stefan. *Korku*. Çeviren: Behçet Necatigil. İstanbul, 1960, Varlık Yayınevi. 93 s. 8°
"Varlık Yayınları, sayı: 736"
"Varlık Büyük Cep Kitapları: 152"

Hazırlayan: *Bebire ABACIOĞLU*

TÜSTAV

TÜSTAV

TÜSTAV

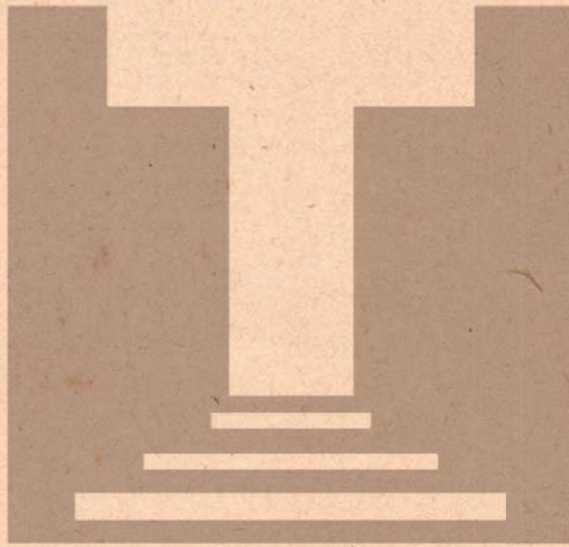
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TARAFINDAN SON
ZAMANLARDA KLASİK VE MODERN SERİLERDE
YAYIMLANAN ESERLERDEN BAZILARI:

- Echart Peterich. *Küçük Yunan Mitologyası (yeni baskı)* Yakup Baydur.
Sophokles. *Kral Oidipus (yeni baskı)* Bedrettin Tuncel.
Erasmus. *Deliliğe Methiye (yeni baskı)* Nusret Hızır.
Shakespeare. *Kral Lear (İrfan Şahinbaş).*
La Rochefoucauld. *Özdeyişler (yeni baskı)* Yaşar Nabi Nayır.
Voltaire. *Candide (yeni baskı)* Fehmi Baldaş.
N. Hawthorne. *Yedi Çatılı Ev (Naciye Öncül).*
L. Tieck. *Hayat Bereketi (Arif Gelen).*
Ch. Vildrac. *Sonsuz Yolculuk (Fehmi Baldaş).*
C. Brentano. *Gockel, Hinkel ve Gockelia (Orhan Şaik Gökyay).*
Giovanni Verga. *Seçme Hikâyeler (Dr. Feridun Timur).*
Dostoyevski. *Suç ve Ceza I. II. III. (yeni baskı)* Hasan Âli Ediz.
Knut Hamsun. *Benoni (Behçet Necatigil).*
Oscar Wilde. *Lady Windermere'in Yelpazesi (Hadiye Sayron).*
Moss Hart ve George S. Kaufman. *Öteki Dünyaya Götülecek Değilsin Ya (Lütfiye N. Erduran).*
Giovanni Verga. *Malavogliolar (Dr. Feridun Timur).*
Colette. *Claudine'in Evi (Vedia Tatarâğası).*
Abbott ve Holm. *Yarış (Melih Cevdet Anday).*

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlarıyla bütün kitapçılarda satılmaktadır.

YAŞAMAK İÇİN UNUTMAK LÂZIMDIR

Paul Valéry

TÜSTAV

№ 2743

F. 600 Kuruş